Spisy powszechne
Censuses

Urząd Statystyczny w Łodzi

Powszechny Spis Rolny 2020

Powszechny Spis Rolny 2020

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie łódzkim w 2020 r.

The Agricultural Census 2020

Characteristics of agricultural holdings in Łódzkie Voivodship in 2020

Łódź 2022

Urząd Statystyczny w Łodzi

Powszechny Spis Rolny 2020

Powszechny Spis Rolny 2020
Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie łódzkim w 2020 r.

The Agricultural Census 2020
Characteristics of agricultural holdings in Łódzkie Voivodship in 2020

Urząd Statystyczny w Łodzi Statistical Office in Łódź

Łódź 2022

Opracowanie merytoryczne
Content-related works
Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódzki Ośrodek Badań Regionalnych, Ośrodek Warunków Życia i Badań Ankietowych
Statistical Office in Łódź, Łódzkie Centre for Regional Surveys, Centre for Living Conditions and Survey Research
pod kierunkiem
supervised by
Katarzyny Szopieckiej, Jolanty Włodarczyk

Zespół autorski
Editorial team
Łódzki Ośrodek Badań Regionalnych:
Łódzkie Centre for Regional Surveys:
Anna Gierlich, Magdalena Hochman, Izabela Kaleta, Aleksandra Krupińska, Monika Skorzybót
Ośrodek Warunków Życia i Badań Ankietowych:
Centre for Living Conditions and Survey Research:
Włodzimierz Janek, Agnieszka Jaworska, Ewa Sztendel

Skład i opracowanie graficzne
Typesetting and graphics
Anna Buczek-Toboła, Magdalena Hochman

Projekt okładki
Cover design
Robert Chmielewski, Beata Lipińska

Prace wydawnicze
Editorial works
Zakład Wydawnictw Statystycznych
Statistical Publishing Establishments

ISBN 978-83-956178-7-4

Publikacja dostępna na stronie
Publication available on website
http://stat.gov.pl/

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Publikacja zawiera wyniki Badania zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych 2020
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej

The publication contains the results of the Integrated farm statistics 2020 survey co-financed by the European Union

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Łodzi przekazuje Państwu publikację prezentującą wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020, przeprowadzonego w okresie od 1 września do 30 listopada 2020 roku. Opracowanie jest podsumowaniem wyników PSR 2020 w zakresie informacji dotyczących użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich, środków produkcji oraz struktury dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego.

Publikacja, obok części analitycznej i tabelarycznej, zawiera również uwagi metodologiczne, opisujące podstawowe zasady, definicje i pojęcia obowiązujące w spisie.

Część analityczna publikacji przedstawia wybrane aspekty działalności gospodarstw rolnych, według siedziby użytkownika, w porównaniu z danymi pochodzącymi ze spisu przeprowadzonego w 2010 r. Rozdział dziesiąty prezentuje dodatkowo podstawowe zagadnienia w przekrojach gminnych, według siedziby gospodarstwa.

Część tabelaryczna, prezentująca dane dotyczące gospodarstw rolnych według siedziby użytkownika (w przekroju wojewódzkim oraz powiatowym), udostępniona jest na stronie internetowej Urzędu Statystycznego w Łodzi.

Szczegółowe informacje wynikowe z zakresu PSR, w tym dane gminne według siedziby gospodarstwa rolnego, dostępne są w Banku Danych Lokalnych pod adresem https://bdl.stat.gov.pl w kategorii: Powszechne Spisy Rolne.

Dziękuję wszystkim osobom i instytucjom zaangażowanym w przygotowanie i przeprowadzenie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 w województwie łódzkim, a także respondentom, którzy wzięli udział w badaniu, przekazując dane statystyce publicznej.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Łodzi

dr Piotr Ryszard Cmela

Łódź, listopad 2022 r.

Preface

The Statistical Office in Łodź provides you publication presents the results of the 2020 Agricultural Census, a survey conducted by the Statistics Poland in the period from September 1 to November 30, 2020. The study summarises the results of the AC 2020 in terms of information on land use, crop area, livestock, means of production and household income structure with the user and compares the data with the results of the AC 2010.

The publication consists of methodological notes, an analytical part and a tabular part. In the methodological notes, the basic principles, definitions and concepts used in the Census were discussed.

The analytical part presents selected aspects of agricultural holdings activity, according to the seat of the holder of a holding, in comparison with the data from the 2010 Census. In addition. Chapter 10 features the basic themes in gminas, according to the seat of the agricultural holding.

The tabular part presents data on agricultural holdings according to the seat of the holder (in the voivodship and powiats), is also available on the website of the Statistical Office in Łodź,

Detailed information in the field of AC 2020 (including data according to the seat of the agricultural holding in gminas) can be found in the Local Data Bank at https://bdl.stat.gov.pl under the areas: Agricultural Censuses.

I would like to express my thanks to the respondents who took part in the survey and provided data. At the same time, I would like to thank all the people and institutions involved in preparing and implementing the 2020 Agricultural Census in Łódź Voivodship.

Director
of the Statistical Office in Łódź

Piotr Ryszard Cmela, Ph.D.

Łódź, November 2022

Spis treści
Contents

Przedmowa 3
Preface 4

Spis treści 5
Contents

Spis tablic 8
List of tables

Spis wykresów 9
List of charts

Spis map 13
List of maps

Spis tablic w Aneksie tabelarycznym 15
List of tables in Annex

Objaśnienia znaków umownych 18
Symbols

Ważniejsze skróty 18
Main abbreviations

Synteza 19
Executive summary 21

Rozdział 1. Ogólna charakterystyka gospodarstw rolnych 23
Chapter 1. General characteristics of agricultural holdings

Rozdział 2. Użytkowanie gruntów 29
Chapter 2. Land use

Rozdział 3. Powierzchnia zasiewów 34
Chapter 3. Sown area

1. Zboża 37
1. Cereals

2. Kukurydza na ziarno 40
2. Grain maize

3. Strączkowe jadalne 41
3. Edible pulses

4. Strączkowe pastewne na ziarno 42
4. Fodder pulses for grain

5. Ziemniaki 43
5. Potatoes

6. Buraki cukrowe 44
6. Sugar beet

7. Rzepak i rzepik 45
7. Rape and turnip rape

8. Kukurydza na zielonkę 47
8. Maize for green forage

9. Okopowe pastewne 47
9. Fodder root crops

10. Strączkowe pastewne na zielonkę 48
10. Forage pulses for green forage

11. Motylkowe pastewne na zielonkę 48
11. Fodder legumes for green forage

12. Trawy polowe na zielonkę 49
12. Field grasses for green forage

Rozdział 4. Zwierzęta gospodarskie 50
Chapter 4. Livestock

1. Bydło 52
1. Cattle

2. Świnie 57
2. Pigs

3. Owce 62
3. Sheep

4. Drób kurzy 63
4. Chicken poultry

Rozdział 5. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze 67
Chapter 5. Tractors, machines and agricultural equipment

Rozdział 6. Nawożenie 73
Chapter 6. Fertilization

Rozdział 7. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego 77
Chapter 7. Income sources of households with the holder of an agricultural holding

Rozdział 8. Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych 85
Chapter 8. Employed persons and labour input in agricultural holdings

Rozdział 9. Typologia gospodarstw rolnych 96
Chapter 9. Typology of agricultural holdings

1. Wielkość ekonomiczna 96
1. Economic size

2. Typy rolnicze 100
2. Farm types

Rozdział 10. Analiza gospodarstw rolnych w przekrojach gminnych 105
Chapter 10. Analysis of agricultural holdings in gmina

1. Użytkowanie gruntów 109
1. Land use

2. Powierzchnia zasiewów 112
2. Sown area

3. Zwierzęta gospodarskie 113
3. Livestock

4. Ciągniki i maszyny rolnicze 116
4. Tractors and agricultural machines

5. Nawożenie 118
5. Fertilization

6. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych 120
6. Labour input in agriculture holdings

UWAGI METODOLOGICZNE 123
METHODOLOGICAL NOTES 138

1. Wprowadzenie 123
1. Introduction 138

2. Uwaga 123
2. Note 138

3. Ważniejsze pojęcia, definicje i zasady spisywania 124
3. Major concepts, definitions and enumeration rules 139

4. Użytkowanie gruntów 126
4. Land use 141

5. Powierzchnia zasiewów 128
5. Sown area 143

6. Zwierzęta gospodarskie 130
6. Livestock 145

7. Nawożenie 131
7. Fertilization 146

8. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze 131
8. Tractors, machines and agricultural equipment 146

9. Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego 132
9. The income of households with a holder of an agricultural holding 146

10. Pracujący w gospodarstwach rolnych 132
10. Persons employed in agricultural holdings 147

11. Typologia gospodarstw rolnych 135
11. The typology of agricultural holdings 149

12. Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych 137
12. The more important groupings and the scope of published data 151

Spis tablic
List of tables

1. Liczba gospodarstw rolnych w latach 2010 i 2020 24
1. Number of agricultural holdings in 2010 and 2020

2. Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą według powiatów w 2020 r. 35
2. Sown area in agricultural holdings conducting agricultural activity by powiats in 2020

3. Liczba gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż ogółem oraz średnia powierzchnia zasiewów zbóż w gospodarstwach rolnych w 2020 r. 39
3. Number of agricultural holdings cultivating cereals and average sown area of cereals in agricultural holdings in 2020

4. Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych/gruntów ornych w latach 2010 i 2020 51
4. Number of livestock per 100 ha of agricultural land/arable land in 2010 and 2020

5. Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 69
5. Tractors by area groups of agricultural land in 2020

6. Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r. 72
6. Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020

7. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w latach 2010 i 2020 75
7. Consumption of mineral and lime fertilizers in 2010 and 2020

8. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego w 2020 r. 80
8. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by main source of household income in 2020

9. Gospodarstwa indywidualne korzystające przy prowadzonej działalności rolniczej z pracy różnych grup pracujących w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r. 87
9. Natural person's agricultural holdings (private farms) conducting agricultural activity with the use of labour of different groups of employed during 12 months preceding the reference day in 2020

10. Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy w 2020 r. 88
10. Family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by working time in 2020

11. Pracujący i nakłady pracy rodzinnej siły roboczej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r. 90
11. Employed persons and family labour input during 12 months preceding the reference day in 2020

Spis wykresów
List of charts

1. Gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej w latach 2010 i 2020 25
1. Agricultural holdings by type of agricultural production in 2010 and 2020

2. Struktura użytkowania użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych w 2020 r. 29
2. Structure of the use of agricultural land in good condition in agricultural holdings in 2020

3. Liczba gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze i powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 30
3. Number of agricultural holdings with agricultural land in good condition and the area of agricultural land in good condition by area groups of agricultural land in 2020

4. Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2020 r. 32
4. Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2020

5. Powierzchnia zasiewów ogółem i liczba gospodarstw rolnych posiadających zasiewy według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 35
5. Total sown area and number of agricultural holdings with sown crops by area groups of agricultural land in 2020

6. Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów w latach 2010 i 2020 36
6. Sown area by groups of crops in 2010 and 2020

7. Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r. 37
7. Share of the area of individual crop groups in the total sown area in 2020

8. Odsetek powierzchni uprawy zbóż oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 38
8. Percentage of the cultivation area of cereals and the number of agricultural holdings cultivating cereals by area groups of agricultural land in 2020

9. Odsetek powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę kukurydzy na ziarno według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 40
9. Percentage of the cultivation area of grain maize and the number of agricultural holdings cultivating grain maize by area groups of agricultural land in 2020

10. Odsetek powierzchni uprawy strączkowych jadalnych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych jadalnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 41
10. Percentage of edible pulses cultivation area and number of agricultural holdings cultivating edible pulses by area groups of agricultural land in 2020

11. Odsetek powierzchni uprawy strączkowych pastewnych na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych pastewnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 42
11. Percentage of fodder pulses cultivation area for grain and number of agricultural holdings cultivating fodder pulses by area groups of agricultural land in 2020grain maize by area groups of agricultural land in 2020

12. Odsetek powierzchni uprawy ziemniaków oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę ziemniaków według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 43
12. Percentage of potatoes cultivation area and number of agricultural holdings cultivating potatoes by area groups of agricultural land in 2020

13. Odsetek powierzchni uprawy buraków cukrowych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę buraków cukrowych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 45
13. Percentage of sugar beet cultivation area and number of agricultural holdings cultivating sugar beet by area groups of agricultural land in 2020

14. Odsetek powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 46
14. Percentage of rape and turnip rape cultivation area and number of agricultural holdings cultivating rape and turnip rape by area groups of agricultural land in 2020

15. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 52
15. Structure of agricultural holdings by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

16. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia bydła według skali chowu bydła w 2020 r. 53
16. Structure of the number of agricultural holdings and cattle stock by the cattle breeding scale in 2020

17. Struktura pogłowia bydła według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 54
17. Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

18. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia krów według skali chowu krów w 2020 r. 56
18. Structure of the number of agricultural holdings and the cow stock by the cow breeding scale in 2020

19. Struktura pogłowia krów według skali chowu krów i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 57
19. Structure of the cow stock by the cow breeding scale and groups of agricultural land area in 2020

20. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia świń według skali chowu świń w 2020 r. 58
20. Structure of the number of agricultural holdings and the pig stock by the pig breeding scale in 2020

21. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 59
21. Structure of agricultural holdings by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

22. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia loch według skali chowu loch w 2020 r. 61
22. Structure of the number of agricultural holdings and the sow stock by the sow breeding scale in 2020

23. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 62
23. Structure of agricultural holdings by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

24. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia kur niosek według skali chowu niosek w 2020 r. 64
24. Structure of the number of agricultural holdings and the laying hen stock by the laying hen breeding scale in 2020

25. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu brojlerów w 2020 66
25. Structure of the number of agricultural holdings and the broiler stock by the broiler breeding scale in 2020

26. Struktura liczby ciągników według mocy silnika w latach 2010 i 2020 67
26. Structure of the number of tractors by engine power in 2010 and 2020

27. Ciągniki i gospodarstwa rolne wyposażone w ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 69
27. Tractors and agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2020

28. Wybrane maszyny i urządzenia rolnicze przypadające na 100 gospodarstw rolnych 72
28. Selected agricultural machines and equipment per 100 agricultural holdings

29. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w latach 2010 i 2020 76
29. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land in 2010 and 2020

30. Struktura liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów w latach 2010 i 2020 78
30. Structure of the number of households with holder of an agricultural holding by the main source of income in 2010 and 2020

31. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych według głównego źródła dochodów gospodarstwa domowego w latach 2010 i 2020 82
31. Average area of agricultural land in natural person's agricultural holdings by the main source of household income in 2010 and 2020

32. Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej (AWU) w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 90
32. Non-family labour input (in AWUs) in natural person's agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2020

33. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 91
33. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings (private farms) by area groups of agricultural land in 2020

34. Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 91
34. Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2020

35. Struktura członków rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według wieku w 2020 r. 92
35. Structure of the members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by age in 2020

36. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według płci i wieku w 2020 r. 92
36. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by sex and age in 2020

37. Struktura członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach indywidualnych według płci i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 93
37. Structure of the members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by sex and area groups of agricultural land in 2020

38. Struktura rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych według wieku i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r. 94
38. Structure of the family labour force in natural person's agricultural holdingsby age and area groups of agricultural land in 2020

39. Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r. 97
39. Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2020

40. Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r. 101
40. Structure of agricultural holdings by farm types in 2020

41. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych w 2020 r. 102
41. Average area of agricultural land in agricultural holdings by farm types in 2020

Spis map
List of maps

1. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2020 r. 25
1. Average area of agricultural land per 1 agricultural holding in 2020

2. Odsetek gospodarstw rolnych prowadzących działalność inną niż rolnicza, w tym gospodarstw z przeważającymi dochodami z działalności innej niż rolnicza w 2020 r. 27
2. Percentage of agricultural holdings conducting other gainful activity, of which – with predominant income from other gainful activity in 2020

3. Udział osób kierujących gospodarstwem rolnym z wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie osób kierujących gospodarstwem rolnym w 2020 r. 28
3. Share of managers with agricultural education in total managers on agricultural holdings in 2020

4. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według powiatów w 2020 r. 32
4. Share of sown area in the area of agricultural land in good condition by powiats in 2020

5. Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r. 40
5. Share of sown area under cereals in total sown area in 2020

6. Udział powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r. 45
6. Share of area under potatoes in total sown area in 2020

7. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. 56
7. Number of cattle per 100 ha of agricultural land in 2020

8. Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń w 2020 r. 61
8. Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs in 2020

9. Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego oraz obsada kur niosek na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę kur niosek w 2020 r. 66
9. Number of chickens per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens and the number of laying hen per 1 agricultural holding breeding/rearing laying hens in 2020

10. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w 2020 r. 71
10. Area of agricultural land per 1 tractor in 2020

11. Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w 2020 r. 75
11. Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition in 2020

12. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne według gmin w 2020 r. 107
12. Average area of agricultural land per 1 agricultural holding by gminas in 2020

13. Udział gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną według gmin w 2020 r. 108
13. Share of agricultural holdings by type of agricultural production by gminas in 2020

14. Udział gospodarstw indywidulanych produkujących na sprzedaż w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych według gmin w 2020 r. 109
14. Share of private farms where the final agricultural production was intended for sale by gminas in 2022

15. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni powyżej 1 ha UR według gmin w 2020 r. 111
15. Average area of agricultural land on natural persons' holdingswith area over 1 ha of agricultural land by gminas in 2020

16. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r. 112
16. Share of sown area in area of agricultural land in a good agricultural condition by gminas in 2020

17. Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem według gmin 2020 r. 113
17. Share of sown area under cereals in total sown area by gminas in 2020

18. Obsada bydła na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę bydła według gmin w 2020 r. 115
18. Number of cattle per 1 agricultural holding breeding/rearing cattles by gminas in 2020

19. Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń według gmin w 2020 r. 116
19. Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs by gminas in 2020

20. Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego według gmin w 2020 r. 117
20. Number of chickens per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens by gminas in 2020

21. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik według gmin w 2020 r. 118
21. Area of agricultural land per 1 tractor by gminas in 2020

22. Udział gospodarstw rolnych wyposażonych w ciągniki w ogólnej liczbie gospodarstw według gmin w 2020 r. 119
22. Share of agricultural holdings equipped with tractors in the total number of holdings by gminas in 2020

23. Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r. 120
23. Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition by gminas in 2020

24. Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1ha użytków rolnych według gmin w 2020 r. 121
24. Consumption of lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land by gminas in 2020

25. Nakłady pracy ogółem poniesione na produkcję rolniczą na 100 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r. 122
25. Total labour input on agricultural production per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020

26. Nakłady pracy ogółem poniesione na produkcję rolniczą na 1 gospodarstwo rolne według gmin w 2020 r. 123
26. Total labour input on agricultural production per 1 agricultural holding by gminas in 2020

Spis tablic w Aneksie tabelarycznym
List of tables in Annex

1. Gospodarstwa rolne w latach 2010 i 2020 według grup obszarowych użytków rolnych
1. Agricultural holdings in 2010 and 2020 by area groups of agricultural land

2. Podstawowe dane o gospodarstwach rolnych w latach 2010 i 2020
2. Basic data on agricultural holdings in 2010 and 2020

3. Charakterystyka gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
3. Characteristics of agricultural holdings by area groups of agricultural land

4. Charakterystyka gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
4. Characteristics of agricultural holdings with an area over 1 ha of agricultural land by area groups of agricultural land

5. Charakterystyka gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności
5. Characteristics of agricultural holdings by type of economic activity

6. Charakterystyka gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych
6. Characteristics of organic agricultural holdings by area groups of agricultural land

7. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego
7. Characteristics of natural person's agricultural holdings by the main income source of household with a holder of an agricultural holding

8. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według przeznaczenia końcowej produkcji rolniczej
8. Characteristics of natural person's agricultural holdings by destination of final agricultural production

9. Charakterystyka gospodarstw rolnych według płci i wieku osoby kierującej
9. Characteristics of agricultural holdings by sex and age of the manager

10. Pracujący w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
10. Employed persons in agricultural holdings by area groups of agricultural land

11. Charakterystyka gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej
11. Characteristics of agricultural holdings by economic size classes

12. Charakterystyka gospodarstw rolnych według typów rolniczych
12. Characteristics of agricultural holdings by farm types

13. Gospodarstwa rolne w latach 2010 i 2020 według podregionów i powiatów
13. Agricultural holdings in 2010 and 2020 by subregions and powiats

14. Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia ogólnego osoby kierującej oraz podregionów i powiatów
14. Agricultural holdings by the manager's general education level, subregions and powiats

15. Gospodarstwa rolne według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej oraz podregionów i powiatów
15. Agricultural holdings by the manager's agricultural education level, subregions and powiats

16. Gospodarstwa indywidualne według osoby kierującej oraz podregionów i powiatów
16. Natural person's agricultural holdings by farm managers and voivodships

17. Gospodarstwa rolne według użytkowania gruntów oraz podregionów i powiatów
17. Agricultural holdings by land use and voivodships

18. Użytkowanie gruntów według podregionów i powiatów
18. Land use by voivodships

19. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych oraz podregionów i powiatów
19. Agricultural holdings by area groups of agricultural land and voivodships

20. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych oraz podregionów i powiatów
20. Average area of agricultural land in agricultural holdings by area groups of agricultural land and voivodships

21. Gospodarstwa rolne z powierzchnią zasiewów wybranych upraw według podregionów i powiatów.
21. Agricultural holdings with the sown area of selected crops by voivodships

22. Powierzchnia zasiewów wybranych upraw według podregionów i powiatów
22. Sown area of selected crops by voivodships

23. Gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie podregionów i powiatów
23. Agricultural holdings keeping livestock by voivodships

24. Pogłowie zwierząt gospodarskich według podregionów i powiatów
24. Livestock by voivodships

25. Gospodarstwa rolne posiadające ciągniki według mocy silnika oraz podregionów i powiatów
25. Agricultural holdings with tractors by engine power and voivodships

26. Ciągniki według mocy oraz podregionów i powiatów
26. Tractors by engine power and voivodships

27. Gospodarstwa rolne stosujące nawozy mineralne, wapniowe i naturalne według podregionów i powiatów
27. Agricultural holdings using mineral, lime and manure by voivodships

28. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według dochodów oraz podregionów i powiatów
28. Households with a holder of an agricultural holding by income and voivodships

29. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodu oraz podregionów i powiatów
29. Households with a holder of an agricultural holding by main source of income and voivodships

30. Gospodarstwa rolne według płci i wieku osoby kierującej oraz podregionów i powiatów
30. Agricultural holdings by sex and age of the manager and by voivodship

31. Pracujący w gospodarstwach rolnych według podregionów i powiatów
31. Employed persons in agricultural holdings by voivodships

32. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych oraz podregionów i powiatów
32. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by area groups of agricultural land and voivodships

33. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według wieku oraz podregionów i powiatów
33. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by age and voivodships

34. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy oraz podregionów i powiatów
34. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by working time and voivodships

35. Gospodarstwa rolne według klas wielkości ekonomicznej oraz podregionów i powiatów
35. Agricultural holdings by economic size classes and voivodships

36. Gospodarstwa rolne według typów rolniczych oraz podregionów i powiatów
36. Agricultural holdings by farm types and voivodships

Objaśnienia znaków umownych
Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
Zero: (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
„W tym" "Of which"	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty
Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name	Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
PSR AC	Powszechny Spis Rolny Agricultural Census	szt. hd. pcs	sztuka head piece
UR AL	użytki rolne agricultural land	kg	kilogram kilogramme
SD LU	sztuki duże livestock units	tys. thous.	tysiąc thousand
AWU	nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy labour input expressed in conventional annual work units	mln	milion million
ha	hektar hectare	t	tona tonne
kg	kilogram kilogramme	p.proc. pp.	punkt procentowy percentage point
kW	kilowat kilowatt	zł PLN	złoty Polish zloty

Synteza

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020) wskazują na dalsze przemiany sektora rolnictwa, jak również kontynuację, czy wręcz nasilenie większości tendencji obserwowanych w latach 2002–2010.

Wśród głównych czynników, które wpływają na przeobrażanie się polskiego rolnictwa należy wymienić: wprowadzanie instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej UE, zmiany nawyków żywieniowych społeczeństwa, przechodzenie na inne metody chowu zwierząt gospodarskich, poszukiwanie nowych źródeł energii oraz coraz bardziej widoczne zmiany klimatyczne.

W porównaniu z wynikami PSR 2010, dane uzyskane w PSR 2020 wskazują na:

- utrzymującą się tendencję zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście średniej powierzchni użytków rolnych (z 7,50 ha do 8,39);
- wzrost udziału gospodarstw rolnych prowadzących wyłącznie produkcję roślinną, kosztem gospodarstw z produkcją mieszaną (roślinną i zwierzęcą), przy niewielkim spadku odsetka gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą, co potwierdzają obserwowane od lat procesy specjalizacji produkcji;
- zmiany w strukturze użytkowania gruntów wynikające ze zwiększenia powierzchni użytków rolnych kosztem powierzchni użytków rolnych pozostałych, co pozwoliło na efektywniejsze wykorzystanie gruntów w gospodarstwie rolnym;
- znaczne zmniejszenie liczby gospodarstw użytkujących sady (o 32,5%), przy jednoczesnym wzroście średniej powierzchni gospodarstw sadowniczych z 2,00 ha w 2010 r. do 3,35 ha w 2020 r. co wskazuje na większą specjalizację tych gospodarstw;
- spadek powierzchni łąk i zmniejszenie areału pastwisk, co wynika ze zmiany w sposobie żywienia zwierząt gospodarskich i ograniczeniu wypasu pastwiskowego w gospodarstwach rolnych;
- wzrost powierzchni zasiewów z 735,7 tys. ha w 2010 r. do 770,1 tys. ha w 2020 r., przy zmniejszeniu o ponad połowę powierzchni pozostałych użytków rolnych, których udział w ogólnej powierzchni gospodarstwach rolnych zmniejszył się o 0,9 p.proc. i w 2020 r. wynosił 13,1 tys. ha;
- zmiany w strukturze zasiewów, które w dużym stopniu uzależnione są od polityki rolnej i dopłat do upraw rolniczych. W ogólnej powierzchni zasiewów zmniejszył się udział zbóż ogółem i ziemniaków;
- wzrost powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku (o 27,0%), wynikający z atrakcyjnych cen jakie są osiągane zarówno na rynku krajowym, jak i międzynarodowym;
- duży spadek powierzchni uprawy ziemniaków, związany ze zmianami w żywieniu zwierząt gospodarskich. Jednocześnie występuje koncentracja uprawy ziemniaków w gospodarstwach rolnych specjalizujących się w ich uprawie, wyposażonych w specjalistyczny sprzęt do uprawy i zbiorów, realizujących dostawy do sieci handlowych i zakładów przemysłu skrobiowego;
- wzrost liczby gospodarstw uprawiających kukurydzę zarówno na ziarno (ponad 3-krotny), jak i na zielonkę (o 5,6%). Wynika to z rosnącego wykorzystania kukurydzy do produkcji pasz;
- spadek liczby gospodarstw rolnych utrzymujących bydło, co, przy niewielkim spadku stanu pogłowia bydła ogółem, skutkowało podwojeniem przeciętnej w województwie obsady bydła przypadającej na 1 gospodarstwo prowadzące chów tego gatunku do poziomu 18 sztuk;
- niewielkie zwiększenie pogłowia świń (o 0,8%), przy dużym spadku liczby gospodarstw rolnych, które je utrzymywały. Obsada świń na 1 gospodarstwo utrzymujące ten gatunek znacznie wzrosła i wyniosła 142 sztuki;
- spadek pogłowia drobiu (o 7,7%) przy jednoczesnym spadku liczby gospodarstw zajmujących się tą produkcją, co oznacza większą skalę chowu drobiu w gospodarstwach rolnych;

- zwiększenie pogłowia owiec w gospodarstwach rolnych (o 7,0%), które możliwe było m.in. dzięki zwiększającej się produkcji produktów regionalnych, produkcji na eksport oraz dotacjom;
- wzrost liczby gospodarstw rolnych większych obszarowo (o powierzchni 30 ha i więcej użytków rolnych) wyposażonych w ciągniki, jak również liczby ciągników w tych gospodarstwach;
- nieznaczne zmniejszenie średniej powierzchni użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik (z 7,9 ha w 2010 r. do 7,5 ha w 2020 r.). Wskaźnik ten wzrasta wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstwa rolnego, osiągając dla gospodarstw największych, o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych, wartość – 50,7 ha;
- zmniejszenie się liczby maszyn używanych do produkcji rolniczej (poza kombajnami zbożowymi i ciągnikami), a szczególnie silosokombajnów oraz kombajnów buraczanych, m.in. na skutek zmian zachodzących w strukturze użytkowania gruntów i powierzchni zasiewów, jak również częstszego korzystania z maszyn będących własnością innych gospodarstw, spółdzielni lub firm usługowych;
- poprawę efektywności produkcji roślinnej, wynikającej m.in. ze wzrostu zużycia nawozów mineralnych NPK na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze (o 7,4%). Na wzrost zużycia nawozów mineralnych miał głównie wpływ wzrost zużycia o ponad 52% nawozów potasowych, które nie tylko wpływają na lepsze wykorzystanie azotu przez roślinę, ale także na gospodarkę wodną rośliny, odgrywając ważną rolę w walce ze skutkami niedoboru opadów;
- ponad trzykrotny wzrost zużycia nawozów wapniowych z ok. 30 kg do ok. 96 kg. Pomimo wzrostu nawożenia wapniowego jest ono nadal niewystarczające z uwagi na utrzymujący się od wielu lat znaczny udział (w powierzchni użytków rolnych ogółem) gleb o odczynie kwaśnym i bardzo kwaśnym wymagających wapnowania, jak również areału upraw, na którym wapnowanie jest wskazane;
- utrzymujący się niski udział w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych, gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania jest działalność rolnicza (ok. 30%);
- poza prowadzoną działalnością rolniczą, głównym źródłem dochodów gospodarstw domowych są również: praca najemna (ok. 37%), emerytury i renty (ok. 13%), prowadzona działalność pozarolnicza (ok. 8%) i inne niezarobkowe (poza emeryturą i rentą) źródła utrzymania (ok. 2%);
- zmniejszenie (o 27,8%) wielkości nakładów pracy (po przeliczeniu na pełnozatrudnionych) świadczonej przez osoby stanowiące rodzinną siłę roboczą, zaangażowanych w prace przy produkcji rolniczej w gospodarstwach indywidualnych w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania;
- zwiększenie średniego wieku pracującego użytkownika gospodarstwa indywidualnego. Już kilka lat temu wiek ten przekroczył 50 lat, a proces starzenia się tej grupy osób postępuje;
- wzrost średniej wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego z 10,8 tys. euro w 2010 r. do 17,0 tys. euro w 2020 r., w tym w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych – z 10,6 tys. euro do 16,8 tys. euro;

Executive summary

The results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020) indicate further changes in the agricultural sector, as well as a continuation or even intensification of most of the trends observed in 2002–2010.

The main factors influencing the transformation of Polish agriculture include: introducing the measures of the EU Common Agricultural Policy, changing the eating habits of the society, switching to other methods of rearing livestock, searching for new energy sources and increasingly visible climate changes.

Compared to the results of AC 2010, the data obtained in AC 2020 indicate:

- a continuing downward trend in the number of agricultural holdings, with a simultaneous increase in average area of agricultural land (from 7.50 ha to 8.39 ha);
- an increase in the share of agricultural holdings conducting only crop production, at the expense of holdings with mixed production (crop and animal), slight decrease of the percentage of farms conducting only animal production, which is confirmed by the production specialization processes observed for years;
- changes in the structure of land use resulting from the increase in the area of agricultural land at the expense of the other agricultural area, which allowed for more effective use of land in the agricultural holding;
- a significant reduction in the number of agricultural holdings using orchards (by 32.5%), with a simultaneous increase in the average area of fruit holdings from 2.00 ha in 2010 to 3.35 ha in 2020, which indicates a greater specialization of these holdings;
- a decrease in the area of meadows and pastures, which results from a change in the way livestock is fed and a reduction in grazing in agricultural holdings;
- an increase in the sown area from 735.7 thousand ha in 2010 to 770.1 thousand ha in 2020, with a reduction by more than a half of the area of other agricultural land, the share of which in the total area of agricultural holdings decreased by 0.9 percentage points and in 2020 it was 13.1 thousand ha;
- changes in the structure of crops, which to a large extent depend on the agricultural policy and subsidies to agricultural crops. In the total sown area, the share of total cereals and potatoes decreased;
- an increase in the cultivation area of rape and turnip rape (by 27.0%), resulting from attractive prices that are achieved both on the domestic and international market;
- a large decrease in the area of potatoes, related to changes in the nutrition of livestock. At the same time, there is a concentration of potato cultivation in agricultural holdings specializing in their cultivation, equipped with specialized cultivation and harvesting equipment, delivering to commercial networks and starch industry crops;
- a large increase in the number of agricultural holdings cultivating area of sown maize grown both for grain (more than three times) and green fodder (by 5.6%). This is due to the increasing use of maize for feed production;
- a decrease in the number of holdings keeping cattle, which, with an slight decrease in the number of cattle in total, resulted in the doubling of the average cattle density in the voivodship per 1 holding keeping this species to 18 heads;
- a slight increase in the number of pigs (by 0.8%), with a significant decrease in the number of agricultural holdings keeping them. The number of pigs per holding keeping this species increased significantly and amounted to 142 heads;
- an slight decrease in the number of poultry (by 7.7%), with a simultaneous decrease in the number of a involved in this production, which means a greater scale of poultry rearing on farms;
- increasing the sheep stock in agricultural holdings (by 7.0%), which was possible, among others, thanks to increasing production of regional products, production for export and subsidies;

- an increase in the number of larger agricultural holdings (with an area of 30 ha and more of agricultural land) equipped with tractors, as well as the number of tractors in these holdings;
- a slight decrease in the average area of agricultural land per 1 tractor (from 7.9 ha in 2010 to 7.5 ha in 2020). This indicator increases with an increase in the area of an agricultural holding, reaching the value of 50.7 ha for the largest agricultural holdings with an area of 100 ha and more;
- a decrease in the number of machines used for agricultural production (except for combine harvesters and tractors), especially forage harvesters and beet harvesters, as a result, among others, of changes in the structure of land use and sown area, as well as more frequent use of machines owned by other holdings, cooperatives or service companies;
- improving the efficiency of crop production resulting, inter alia, from the increase in the consumption of NPK mineral fertilizers per 1 ha of agricultural land in good condition (by 7.4%). The increase in the consumption of mineral fertilizers was mainly influenced by the increase in consumption of potassic fertilizers by more than 52%, which not only improve the use of nitrogen by the plant, but also the plant's water management, playing an important role in the fight against the effects of rainfall deficiency;
- more than a threefold increase in the consumption of lime fertilizers from approx. 30 kg to approx. 96 kg. Despite the increase in lime fertilization, it is still insufficient due to the significant share (in the total agricultural area) of acidic and very acidic soils requiring liming, as well as the area of crops where liming is recommended;
- persistently low share in the total number of natural person's agricultural holdings (private farms), households for which agricultural activity is the main source of income (approx. 30%);
- apart from agricultural activity, the main source of household income are also: contract work (approx. 37%), retirement and disability pensions (approx. 13%), the other gainful activity (approx. 8%) and other non-profit (apart from retirement and disability pensions) sources of maintenance (approx. 2%);
- a decrease (by 27.8%) the volume of labor input (after conversion to full-time employees) provided by people constituting the family labour force, engaged in work on agricultural production in private farms during the 12 months before the reference date of the survey;
- an increase in the average working age of an private farm holder. A few years ago, this age already exceeded 50, and the ageing process of this group of people is progressing;
- an increase in the average economic size of an agricultural holding from 10.8 thousand euro in 2010 to 17.0 thousand euro in 2020, including natural person's agricultural holdings with an area of more than 1 ha of agricultural land - from 10.6 thousand euro up to 16.8 thousand euro;

Rozdział 1.
Chapter 1.

Ogólna charakterystyka gospodarstw rolnych
General characteristics of agricultural holdings

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego (PSR 2020) w województwie łódzkim, liczba gospodarstw rolnych w czerwcu 2020 r. wynosiła 117,0 tysięcy. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 99,7% ogółu (116,7 tys.), dysponowały one 98,4% ogółu użytków rolnych oraz posiadały 98,4% ogółu przeliczeniowych sztuk dużych zwierząt gospodarskich znajdujących się w gospodarstwach rolnych. W gospodarstwach indywidualnych pracowało 99,0% ogółu pełnozatrudnionych (liczonych w AWU) w gospodarstwach rolnych. Liczba gospodarstw rolnych w województwie łódzkim stanowiła 8,9% ogółu gospodarstw w kraju.

W porównaniu z 2010 r., liczba gospodarstw rolnych zmniejszyła się o 13,6 tys. (o 10,4%). Było to spowodowane spadkiem liczby gospodarstw w grupach obszarowych użytków rolnych (UR) od 1 do 20 ha. Najgłębszy spadek dotyczył grupy obszarowej 5–10 ha UR (o 18,2%) oraz 1–2 ha UR (o 16,5%). Najmniej gospodarstw ubyło w grupie 2–3 ha użytków rolnych. W skali kraju, w ciągu 10 lat, ubyło relatywnie więcej gospodarstw rolnych niż w województwie (spadek o 12,7%).

Tablica 1. Liczba gospodarstw rolnych w latach 2010 i 2020
Table 1. Number of agricultural holdings in 2010 and 2020

Lata Years	Ogółem Total	Gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych w ha Agricultural holdings with the area of agricultural land in ha								
		≤ 1	1–2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20–50	≥ 50
Ogółem Total										
2010	130565	1409	19021	15962	26206	40603	15256	5910	5543	655
2020	116952	1639	15886	15692	23312	33216	13299	5500	7047	1361
2010=100										
2020	89,6	116,3	83,5	98,3	89,0	81,8	87,2	93,1	127,1	207,8
W tym gospodarstwa indywidualne o powierzchni powyżej 1 ha UR Of which natural person's agricultural holdings (private farms) with an area over 1 ha of agricultural land										
2010	128997	–	19013	15952	26191	40582	15247	5904	5525	583
2020	115313	–	15862	15667	23252	33146	13285	5491	7024	1301
2010=100										
2020	89,4	–	83,4	98,2	88,8	81,7	87,1	93,0	127,1	223,2

Na przestrzeni dziesięciu lat dzielących Powszechne Spisy Rolne, wzrosła liczba gospodarstw najmniejszych (o powierzchni do 1 ha UR włącznie) – o 16,3% oraz największych (należących do grup obszarowych 20 ha i więcej użytków rolnych) – o 35,7%. Najwięcej gospodarstw rolnych przybyło w grupie obszarowej 50 ha i więcej UR (o 107,8%).

Wraz ze spadkiem liczby gospodarstw, odnotowano wzrost średniej powierzchni użytków rolnych przypadającej na 1 gospodarstwo – z 7,50 ha w 2010 r. do 8,39 ha w 2020 roku. Wzrost ten nastąpił głównie na skutek zwiększenia się średniej powierzchni UR w gospodarstwach o powierzchni 20 ha i więcej użytków rolnych. W skali kraju średnia powierzchnia użytków rolnych 1 gospodarstwa była wyższa niż w województwie o prawie 3 ha i w 2020 r. wyniosła 11,35 ha UR.

Mapa 1. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne w 2020 r.
Map 1. Average area of agricultural land per 1 agricultural holding in 2020

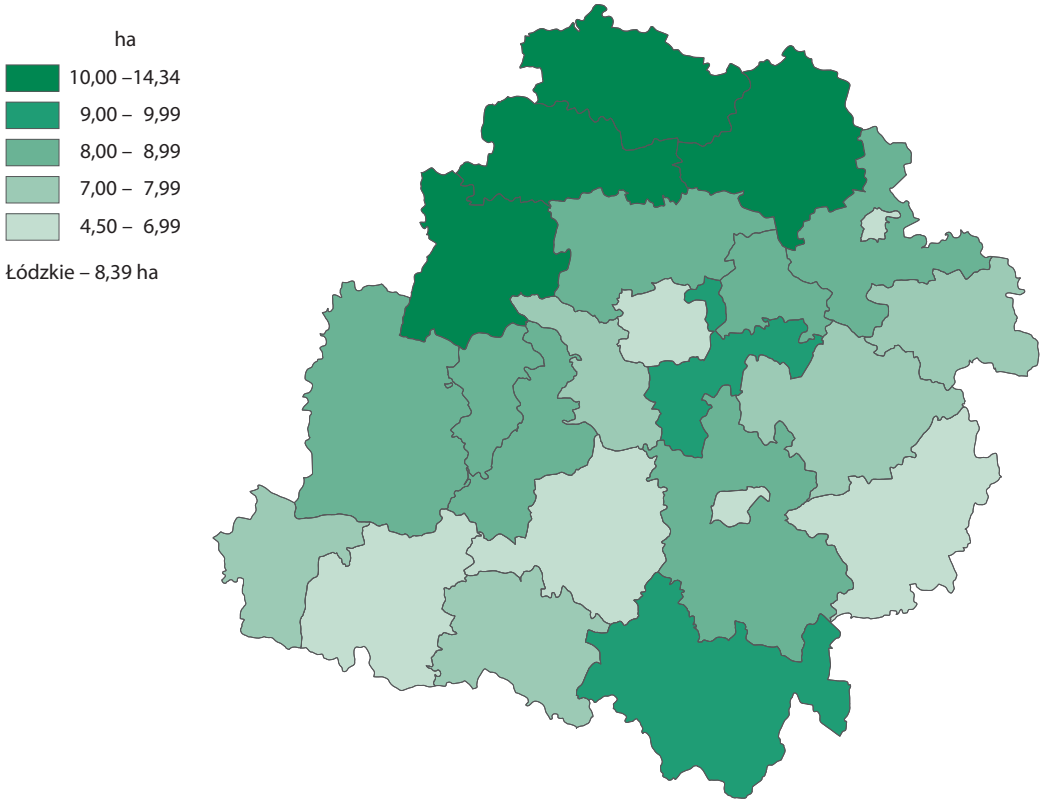

W porównaniu z wynikami PSR 2010 nastąpiły zmiany w strukturze gospodarstw rolnych. Wzrósł odsetek gospodarstw towarowych, czyli do 1 ha UR włącznie (w zdecydowanej większości prowadzących intensywną produkcję, np. szklarnie, fermy zwierząt), gospodarstw rolnych o powierzchni 2–3 ha UR oraz o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych. Odsetek gospodarstw o powierzchni 3–5 ha UR utrzymywał się na zbliżonym poziomie (19,9%). Zmniejszeniu uległ natomiast udział gospodarstw o powierzchni 1–2 ha UR i 5–15 ha UR, przy czym największy spadek dotyczył gospodarstw o powierzchni 5–10 ha użytków rolnych. Nadal prawie połowę ogółu gospodarstw stanowią gospodarstwa o powierzchni do 5 ha użytków rolnych.

Gospodarstwa małe (do 2 ha UR) stanowiły 15,0% ogółu gospodarstw rolnych, a użytkowały zaledwie 2,5% ogólnej powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i posiadały 4,5% ogółu przeliczeniowych sztuk dużych zwierząt gospodarskich. W gospodarstwach o powierzchni 15 ha UR i więcej (stanowiących 11,9% ogółu gospodarstw rolnych) znajdowało się 44,2% ogólnej powierzchni UR w dobrej kulturze

i 61,8% ogółu przeliczeniowych sztuk dużych zwierząt gospodarskich. W Polsce gospodarstwa do 2 ha UR stanowiły około 1/5 ogółu gospodarstw rolnych, które użytkowały niewiele ponad 2% ogólnej powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze, natomiast gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej UR stanowiły ok. 16% ogółu gospodarstw rolnych.

Podobnie jak w 2010 r., w 2020 r. najwięcej gospodarstw rolnych odnotowano w następujących powiatach: sieradzkim (9,0% ogółu gospodarstw w województwie), piotrkowskim (7,4%) i wieluńskim (6,3%), a najmniej, z wyłączeniem miast na prawach powiatu, w powiatach: zduńskowolskim (1,9%), brzezińskim (2,2%) i pabianickim (2,3%).

Najwyższy udział gospodarstw o powierzchni do 2 ha UR w ogólnej liczbie gospodarstw odnotowano w powiatach: zduńskowolskim (19,3%), bełchatowskim i opoczyńskim (po 18,7%). Omawiany udział był najmniejszy w powiecie poddębickim (9,5%) i łęczyckim (9,8%).

Odsetek gospodarstw rolnych o powierzchni 50 ha i więcej był najwyższy w powiatach: kutnowskim (3,6%), radomszczańskim (2,1%) i łódzkim wschodnim (1,7%). Odsetek ten był najniższy w przypadku powiatów: rawskiego, opoczyńskiego i bełchatowskiego (odpowiednio od 0,3% do 0,6%).

Wśród ogółu gospodarstw użytki rolne posiadało 116,6 tys. (99,7%), użytki rolne w dobrej kulturze rolnej posiadało 116,3 tys. (99,5%), a zwierzęta gospodarskie utrzymywało 48,3 tys. gospodarstw (41,3%).

Ponad 91% ogółu gospodarstw rolnych dysponowało powierzchnią pod zasiewami. Wśród upraw najczęściej odnotowywane były zboża, produkowane przez 83,8% gospodarstw rolnych. Bydło utrzymywało 21,0% ogółu gospodarstw rolnych, 7,9% posiadało świnie, a 23,6% prowadziło chów drobiu. Dla porównania w skali kraju powierzchnią pod zasiewami dysponował mniejszy odsetek gospodarstw rolnych niż w województwie (blisko 83%), niższy był też odsetek gospodarstw z uprawą zbóż (ok. 73%), więcej natomiast gospodarstw posiadało drób (ponad 27%).

W ponad 58% gospodarstw rolnych w województwie łódzkim prowadzona była wyłącznie produkcja roślinna, w nieco ponad 40% zarówno produkcja roślinna jak i zwierzęca (produkcja mieszana), a w zaledwie 0,5% – wyłącznie produkcja zwierzęca. W Polsce produkcję roślinną prowadziło prawie 56% gospodarstw, w blisko 44% zarówno produkcję roślinną jak i zwierzęcą, a jedynie w 0,6% wyłącznie produkcję zwierzęcą.

W województwie łódzkim najwięcej gospodarstw specjalizowało się w uprawach polowych (62,7% wobec 38,9% w 2010 r.). Odsetek gospodarstw specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi oraz treściwymi, wyniósł odpowiednio 9,2% i 3,0%, podczas gdy w 2010 r. kształtowały się one na poziomie 10,6% i 5,0%.

Wykres 1. Gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej w latach 2010 i 2020
Chart 1. Agricultural holdings by type of agricultural production in 2010 and 2020

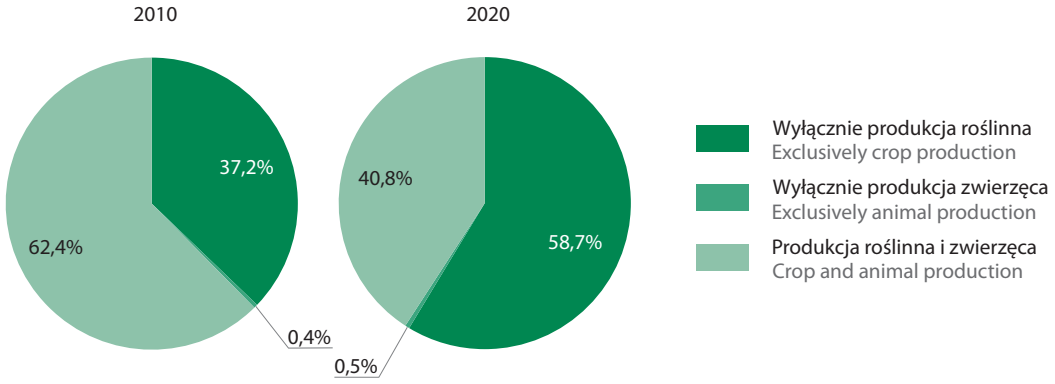

Działalność inną niż rolnicza, bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym w 2020 r., prowadziło 1,5 tys. gospodarstw rolnych (1,3% ogółu gospodarstw). Odsetek gospodarstw prowadzących działalność inną niż rolnicza w gospodarstwach do 1 ha UR włącznie wynosił 1,9%, a w przypadku gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR, wzrastał od 0,9% w grupie 1–2 ha UR do 12,2% wśród gospodarstw największych, tj. o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. Wśród rodzajów prowadzonej działalności (poza „innymi") dominowały prace kontraktowe, zarówno rolnicze jak i nierolnicze.

Mapa 2. Odsetek gospodarstw rolnych prowadzących działalność inną niż rolnicza, w tym gospodarstw z przeważającymi dochodami z działalności innej niż rolnicza w 2020 r.

Map 2. Percentage of agricultural holdings conducting other gainful activity, of which – with predominant income from other gainful activity in 2020

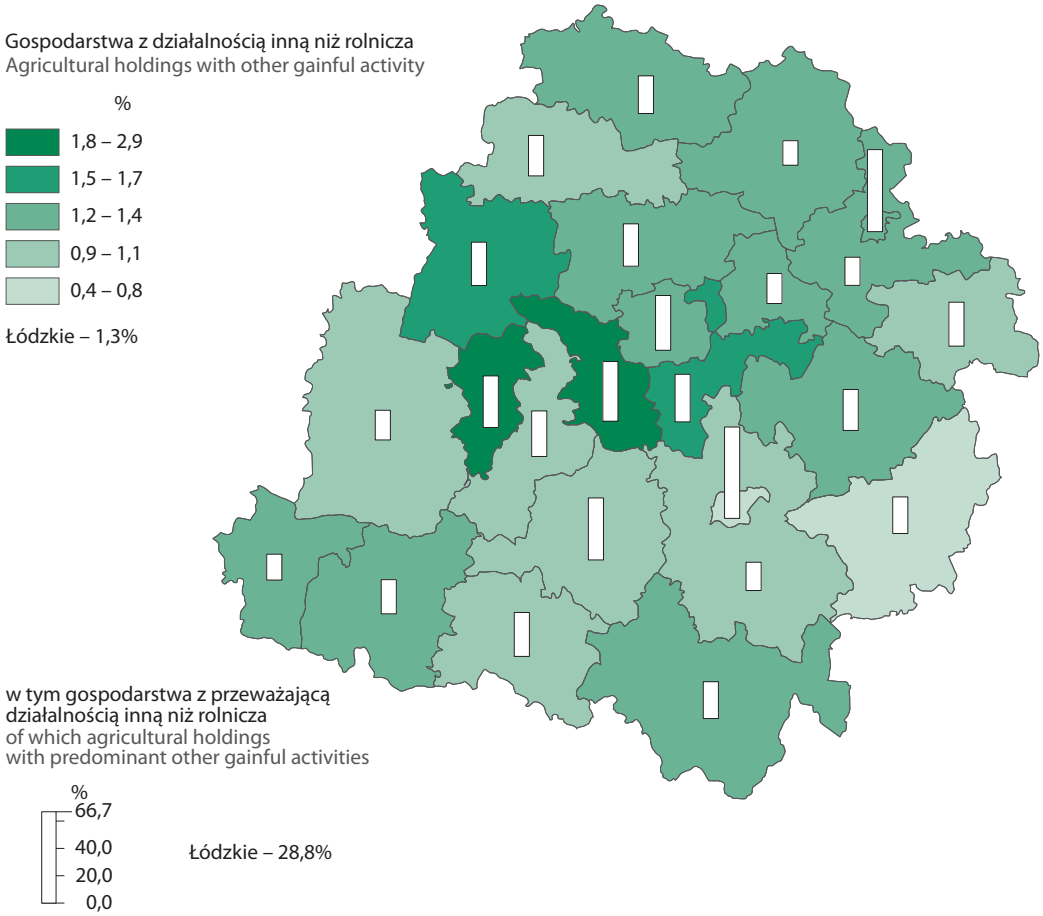

Wśród gospodarstw rolnych, których przychody z działalności innej niż rolnicza były większe niż z działalności rolniczej, przeważały gospodarstwa małe do 5 ha UR – 52,7% ogółu omawianych gospodarstw. Dla porównania, sytuacja ta dotyczyła 23,5% gospodarstw rolnych o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej.

Według wyników PSR 2020 na terenie województwa łódzkiego funkcjonowało 515 gospodarstw rolnych (0,4% ogółu gospodarstw, przy wartości dla w kraju 1,4%) posiadających certyfikat rolnictwa ekologicznego nadany przez jednostkę certyfikującą lub było w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej. Ponad 61% gospodarstw ekologicznych prowadziło (zarówno metodami ekologicznymi, jak i nieekologicznymi) produkcję roślinną, a pozostałe produkcję mieszaną. Nie odnotowano gospodarstw ekologicznych prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą. Odsetek gospodarstw ekologicznych wzrastał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych od 0,1% w grupie do 2 ha UR do 6,3% w grupie obszarowej 50 ha i więcej użytków rolnych.

W okresie ostatnich 3 lat, tj. w latach 2018–2020, ponad 75% użytkowników gospodarstw rolnych korzystało ze środków wsparcia (ujętych w spisie) w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Odsetek gospodarstw korzystających z PROW wzrastał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych od 39,5% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie do 89,3% w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że prawie 73% ogółu gospodarstw rolnych indywidualnych (932,4 tys.) produkowało głównie (w tym wyłącznie) na sprzedaż. Ponad 6% produkowało głównie na samozaopatrzenie żywieniowe gospodarstwa domowego (w tym 5,7% wyłącznie na samozaopatrzenie). Dla ponad 14% gospodarstw rolnych nie odnotowano sprzedaży ani zużycia na samozaopatrzenie, ze względu na to, że działalność rolnicza ograniczona była tylko do utrzymywania gruntów w dobrej kulturze rolnej lub produkcja rolnicza była w toku.

Wykształcenie rolnicze posiadało 40,2% osób kierujących gospodarstwem rolnym (w Polsce 40,4%). Wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych odsetek ten wyraźnie wzrastał z 25,7% w grupie 1–2 ha UR do 71,7% dla gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych. Wśród najmniejszychgospodarstw rolnych (do 1 ha UR włącznie), omawiany odsetek wynosił 29,7%. Kurs rolniczy (jako najwyższy poziom wykształcenia rolniczego) zadeklarowało 13,3% ogółu osób kierujących gospodarstwami rolnymi.

Mapa 3. Udział osób kierujących gospodarstwem rolnym z wykształceniem rolniczym w ogólnej liczbie osób kierujących gospodarstwem rolnym w 2020 r.

Map 3. Share of managers with agricultural education in total managers on agricultural holdings in 2020

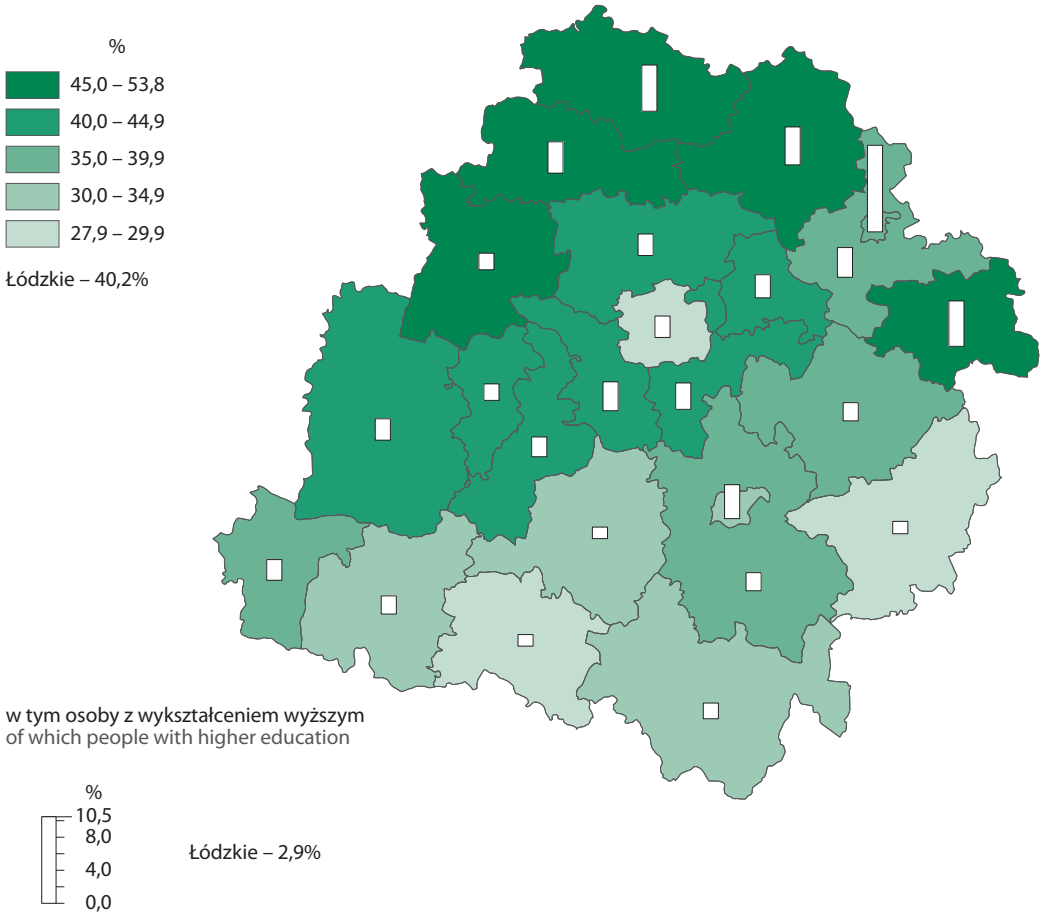

W województwie łódzkim (podobnie jak w Polsce) osobami kierującymi gospodarstwami rolnymi byli przede wszystkim mężczyźni stanowiąc 66,1% ogółu kierujących. Przeważali kierujący w wieku 40–64 lata – 65,8% (w tym 66,0% stanowili mężczyźni), a osoby, które nie przekroczyły 40 lat to 22,3% ogółu kierujących.

Najwięcej kierujących w wieku 65 lat i więcej odnotowano wśród gospodarstw o powierzchni do 1 ha UR (21,2% ogółu kierujących w tej grupie obszarowej) oraz o powierzchni 1–2 ha UR (20,1%). Natomiast w przypadku osób w wieku do 40 lat kierowali oni przede wszystkim gospodarstwami o powierzchni 30–50 ha UR (36,9% ogółu kierujących w tej grupie obszarowej) oraz 50–100 ha UR (35,2%). Najwyższy odsetek kierujących kobiet odnotowano w grupie obszarowej 1–2 ha UR (41,6%).

Rozdział 2.
Chapter 2.

Użytkowanie gruntów
Land use

W 2020 r. ogólna powierzchnia gruntów w użytkowaniu gospodarstw rolnych wyniosła 1110841 ha i zmniejszyła się w porównaniu z 2010 r. o 9711 ha, tj. o 0,9%.

Wykres 2. Struktura użytkowania użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych w 2020 r.
Chart 2. Structure of the use of agricultural land in good condition in agricultural holdings in 2020

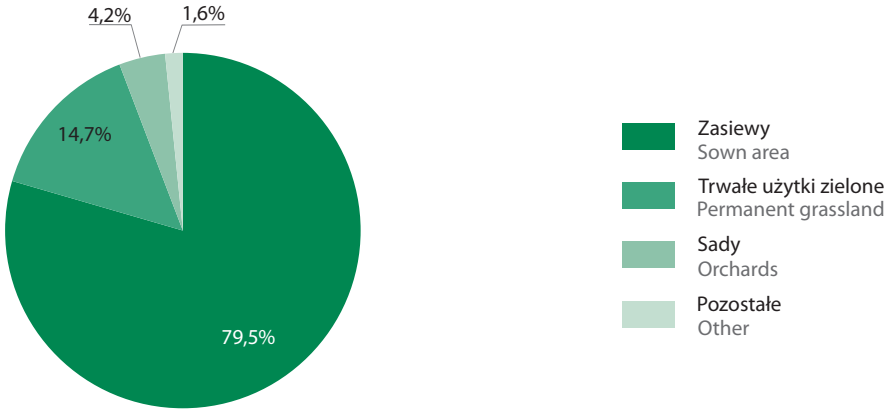

W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu rolnego, przeprowadzonego w 2010 r., zmieniła się struktura użytkowania gruntów. Zwiększył się udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej o 0,9 p. proc., natomiast zmniejszył się udział lasów i gruntów leśnych o 0,7 p.proc. oraz pozostałych gruntów o 0,2 p. proc.

Średnia powierzchnia ogólna gospodarstwa rolnego w gospodarstwach wyniosła 9,50 ha i była wyższa w stosunku do średniej z 2010 r. (8,58 ha). Średnia powierzchnia ogólna w gospodarstwach o powierzchni powyżej 1 ha UR w 2020 r. wyniosła 9,61 ha.

Areał użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wynosił 981260 ha, a liczba gospodarstw użytkujących użytki rolne – 116643, w tym 115313 gospodarstw posiadało powyżej 1 ha UR, a 1639 gospodarstw posiadało powierzchnię UR do 1 ha włącznie. W ciągu 10 lat, tj. od Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r., nastąpił wzrost powierzchni użytków rolnych o 1600 ha (tj. o 0,2%), przy jednoczesnym spadku liczby gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne o 13778 (tj. o 10,6%). Średnia powierzchnia użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne zwiększyła się z 7,51 ha w 2010 r. do 8,41 ha w 2020 r.

Z ogólnej powierzchni użytków rolnych – połowa (50,0%) znajdowała się w gospodarstwach rolnych o powierzchni 5–20 ha UR, a gospodarstwa te stanowiły 44,6% ogólnej liczby gospodarstw użytkujących użytki rolne. W grupie obszarowej 50 ha i więcej UR znajdowało się 13,6% ogólnej powierzchni użytków rolnych i 1,2% ogólnej liczby gospodarstw z użytkami rolnymi.

Wykres 3. Liczba gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze i powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 3. Number of agricultural holdings with agricultural land in good condition and the area of agricultural land in good condition by area groups of agricultural land in 2020

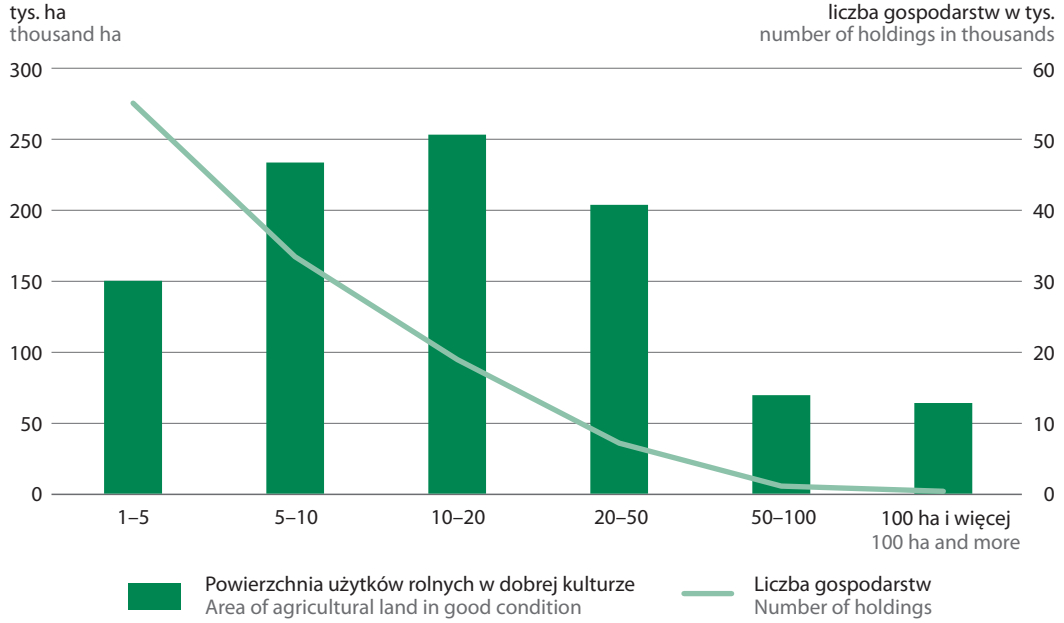

Największą powierzchnię użytków rolnych ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne odnotowano w powiecie sieradzkim (89,0 tys. ha) i łowickim (77,8 tys. ha), a najmniejszą – w powiecie zduńskowolski (18,6 tys. ha) i pabianickim (20,9 tys. ha).

Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze wzrosła w ciągu ostatnich 10 lat o 1,2%, a jej udział w strukturze powierzchni ogólnej gospodarstwa zwiększył się o 1,9 p. proc. Wzrost ten możliwy był dzięki zmniejszeniu powierzchni pozostałych użytków rolnych, których powierzchnia obniżyła się o 43,8%, do poziomu 13149 ha.

W strukturze użytkowania gruntów dominowała powierzchnia zasiewów, która stanowiła 79,5% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze i wyniosła 770045 ha.

Zróżnicowanie wielkości udziału powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze w poszczególnych powiatach było dość znaczne i wahało się w granicach 40–90%. W powiecie rawskim powierzchnia zasiewów stanowiła zaledwie 39,7% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze, ale 51,7% stanowiły uprawy trwałe – głównie sady, natomiast w powiecie kutnowski pod zasiewami było 90,1% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze.

Mapa 4. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według powiatów w 2020 r.

Map 4. Share of sown area in the area of agricultural land in good condition by powiats in 2020

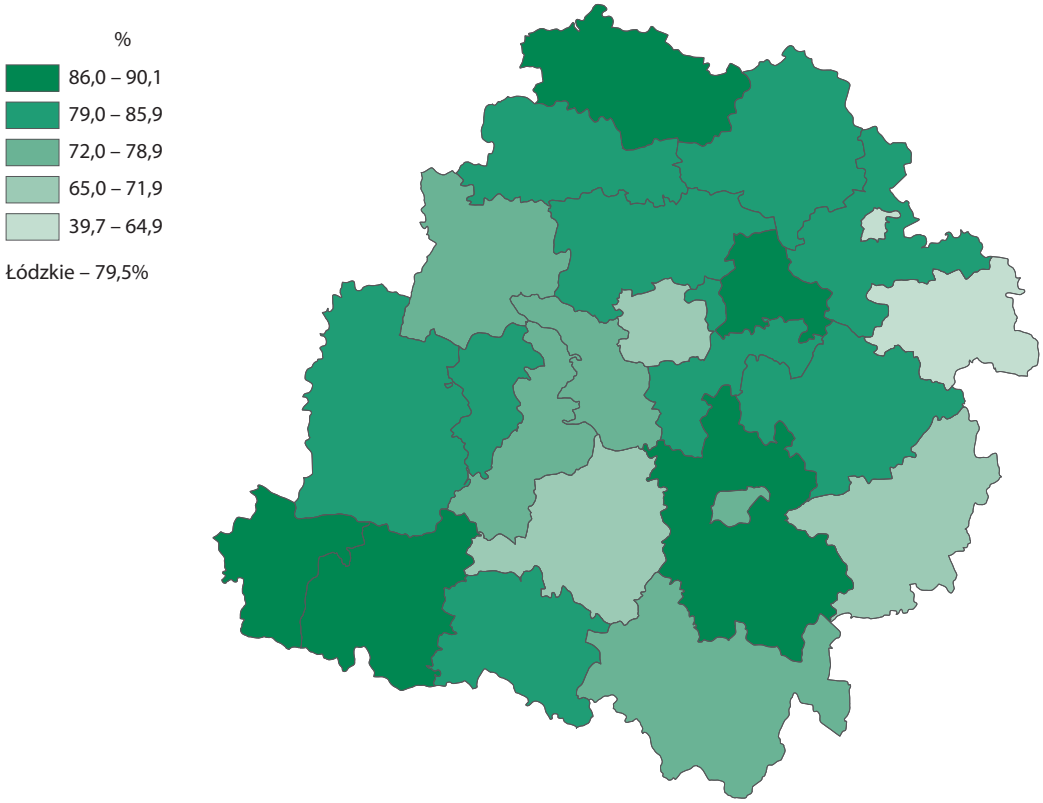

Wyniki PSR 2020 wykazały, że 7865 (6,8%) gospodarstw rolnych z użytkami rolnymi w dobrej kulturze posiadało grunty ugorowane, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych w plonie głównym, a powierzchnia tych gruntów stanowiła 1,4% ogólnej powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej.

W strukturze użytków rolnych powierzchnia trwałych użytków zielonych stanowiła 14,4% i wyniosła 141786 ha. W ramach tej powierzchni udział łąk wynosił 91,8% i był wyższy od notowanego w 2010 r. o 4,4 p. proc. Powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach rolnych wyniosła 130224 ha i w porównaniu do 2010 r. zmniejszyła się o 7,1%. Łąki trwałe znajdowały się w 66526 gospodarstwach rolnych. W gospodarstwach rolnych użytkujących 10 ha i więcej UR znajdowało się 55,5% ogólnej powierzchni łąk trwałych.

W strukturze użytkowania gruntów łąki trwałe stanowiły 13,5% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze. Można zaobserwować zróżnicowanie regionalne omawianego odsetka. Jego wartość przekroczyła 20% w pięciu powiatach: bełchatowskim (25,1%), opoczyńskim (23,6%), pabianickim (22,5%), poddębickim (20,8%) oraz radomszczańskim (20,1%), a najniższy poziom (4,2%) osiągnęła w powiecie brzezińskim (gdzie dominuje powierzchnia zasiewów i uprawy trwałe).

Średnia powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach rolnych je utrzymujących wynosiła 1,96 ha. Przy czym największy areał łąk trwałych przypadał na 1 gospodarstwo w powiatach: radomszczańskim (2,76 ha), poddębickim (2,73 ha), łęczyckim (2,51 ha), natomiast najmniejszy – w powiecie rawskim (1,14 ha) i skierniewickim (1,16 ha).

Powierzchnia pastwisk trwałych wyniosła w 2020 r. 11562 ha i było to o 43,0% mniej niż w 2010 roku. Pastwiska trwałe posiadały 6902 gospodarstwa rolne i stanowiły 1,2% powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze, a ich średnia powierzchnia wynosiła 1,68 ha. Największy areał pastwisk trwałych przypadał na 1 gospodarstwo w powiatach: kutnowskim (3,23 ha), łowickim (2,69 ha) oraz brzezińskim (2,34 ha) natomiast najmniejszy – w powiatach: pajęczańskim i wieluńskim (1,12 ha) oraz rawskim (1,16 ha).

Najwięcej gospodarstw rolnych użytkujących pastwiska odnotowano w grupie obszarowej 5–10 ha UR (32,3%), a następnie wśród gospodarstw w grupie obszarowej 1–5 ha UR (29,8%). Jednak największy odsetek powierzchni pastwisk w ogólnej powierzchni miały gospodarstwa użytkujące 100 ha i więcej UR.

W strukturze użytkowania gruntów najwyższy udział powierzchni pastwisk trwałych posiadały powiaty poddębicki – 2,7% i bełchatowski – 2,5%, a najniższy – powiaty rawski i wieluński – 0,5%.

Łączna powierzchnia upraw trwałych w gospodarstwach rolnych wyniosła 41767 ha, co stanowiło 4,3% użytków rolnych w dobrej kulturze, z czego powierzchnia sadów wynosiła 40669 ha, tj. 4,2% omawianych użytków rolnych. Uprawy trwałe posiadało 12731 gospodarstw. Średnia powierzchnia upraw trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne z uprawami trwałymi wynosiła 3,28 ha.

Należy podkreślić, że dominująca w powierzchni upraw trwałych powierzchnia sadów, w porównaniu do 2010 r., zwiększyła się 12,0% i wyniosła 40669 ha, przy czym liczba gospodarstw użytkujących sady zmniejszyła się aż o 32,5% i wyniosła 12128.

Średnia powierzchnia sadów przypadająca na 1 gospodarstwo z sadami zwiększyła się w porównaniu do 2010 r. i wyniosła 3,35 ha (w 2010 r. – 2,0 ha). Obserwuje się wyraźne zróżnicowanie regionalne występowania upraw sadowniczych. Najwięcej tych upraw znajduje się w powiatach: rawskim (21,0 tys. ha), łowickim (2,1 tys. ha), zgierskim (1,9 tys. ha) oraz brzezińskim (1,6 tys. ha.). Nieco ponad 72% powierzchni sadów znajdowało się w gospodarstwach, które prowadziły ich uprawę na powierzchni 5 ha i więcej.

Wykres 4. Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2020 r.

Chart 4. Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2020

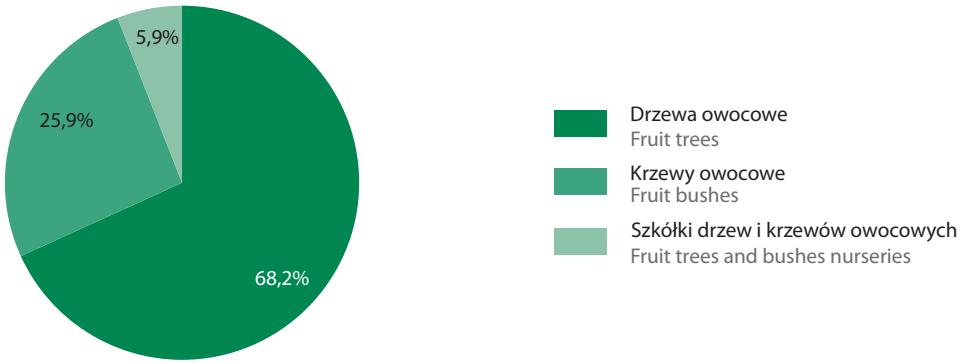

Drzewa owocowe w sadach uprawiano w 8632 gospodarstwach rolnych, na powierzchni 27737 ha tj. 68,2% powierzchni sadów ogółem. Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą drzew owocowych zwiększyła się z 1,54 ha w 2010 r. do 3,21 ha w 2020 roku.

Najwięcej gospodarstw w skali województwa, które zajmowały się uprawą drzew owocowych w sadach zanotowano w powiatach: rawskim (36,6%), skierniewickim (8,6%) i łowickim (8,2%), a najmniej – poniżej 1% w powiatach: łódzkim wschodnim i pabianickim oraz wieruszowskim.

Areał uprawy krzewów owocowych w gospodarstwach rolnych wyniósł 10518 ha, co stanowiło 25,9% łącznej powierzchni sadów. Krzewy owocowe w sadach uprawiało 3664 gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą krzewów owocowych w 2020 roku to 2,87 ha.

Szkółki drzew i krzewów owocowych uprawiano na powierzchni 2414 ha w 1803 gospodarstwach rolnych.

Lasy i grunty leśne w gospodarstwach rolnych zajmowały w 2020 r. 73086 ha i w ciągu 10 lat ich powierzchnia zmniejszyła się o 8166 ha. Średnia powierzchnia lasów i gruntów leśnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne z lasami w 2020 r. wynosiła 1,44 ha.

Pozostałe grunty stanowiły 5,1% ogólnej powierzchni gruntów znajdujących się w użytkowaniu gospodarstw rolnych i zajmowały 56495 ha. W porównaniu z 2010 r., powierzchnia gruntów pozostałych zmniejszyła się o 3145 ha (o 5,3%). Zmniejszyła się również liczba gospodarstw rolnych posiadających grunty pozostałe (o 7,7%).

Średnia powierzchnia pozostałych gruntów w gospodarstwach rolnych je posiadających wynosiła 0,53 ha, przy czym w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR średnia powierzchnia gruntów pozostałych wynosiła 9,40 ha.

Rozdział 3.
Chapter 3.

Powierzchnia zasiewów
Sown area

W porównaniu z 2010 r., w 2020 r. ogólna powierzchnia zasiewów zwiększyła się z 735,7 tys. ha do 770,0 tys. ha, tj. o 34,3 tys. ha (o 4,7 %). Powierzchnia pod zasiewami stanowiła 78,5% ogółu powierzchni użytków rolnych w województwie łódzkim.

Z ogólnej powierzchni zasiewów największy areał znajdował się w gospodarstwach z powiatów sieradzkiego (9,7% ogółu powierzchni zasiewów w województwie) i kutnowskiego (8,0%). Znaczący udział (powyżej 85%) powierzchni zasiewów w ogólnej powierzchni UR odnotowano w powiatach: kutnowskim, wieluńskim, wieruszowskim, brzezińskim i piotrkowskim.

Tablica 2. Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą według powiatów w 2020 r.

Table 2. Sown area in agricultural holdings conducting agricultural activity by powiats in 2020

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia zasiewów ogółem w ha Total sown area in hectares	Województwo=100 Voivodship=100	Udział powierzchni zasiewów w powierzchni UR powiatu w % Share of sown area in area of agricultural land in the powiat in %
Województwo Voivodship	770045	100,0	78,5
Powiaty: Powiats			
bełchatowski	20352	2,6	64,2
brzeziński	19951	2,6	85,7
kutnowski	61384	8,0	89,8
łaski	23040	3,0	75,6
łęczycki	48598	6,3	81,2
łowicki	57095	7,4	81,0
łódzki wschodni	21909	2,8	83,5
opoczyński	28457	3,7	68,7
pabianicki	14939	1,9	71,3
pajęczański	29078	3,8	78,9
piotrkowski	60796	7,9	85,6
poddębicki	41253	5,4	74,7
radomszczański	48193	6,3	75,1
rawski	16235	2,1	39,2

Tablica 2. Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą według powiatów w 2020 r. (dok.)

Table 2. Sown area in agricultural holdings conducting agricultural activity by powiats in 2020 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Powierzchnia zasiewów ogółem w ha Total sown area in hectares	Województwo=100 Voivodship=100	Udział powierzchni zasiewów w powierzchni UR powiatu w % Share of sown area in area of agricultural land in the powiat in %
Powiaty: Powiats			
sieradzki	75010	9,7	84,2
skierniewicki	33299	4,3	78,8
tomaszowski	37977	4,9	84,1
wieluński	43610	5,7	87,0
wieruszowski	25874	3,4	85,9
zduńskowolski	15160	2,0	81,6
zgierski	32388	4,2	78,3
Miasto na prawach powiatu: Cities with powiat status:			
Łódź	10044	1,3	66,9
Piotrków Trybunalski	2640	0,3	71,4
Skierniewice	2761	0,4	63,0

Wykres 5. Powierzchnia zasiewów ogółem i liczba gospodarstw rolnych posiadających zasiewy według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 5. Total sown area and number of agricultural holdings with sown crops by area groups of agricultural land in 2020

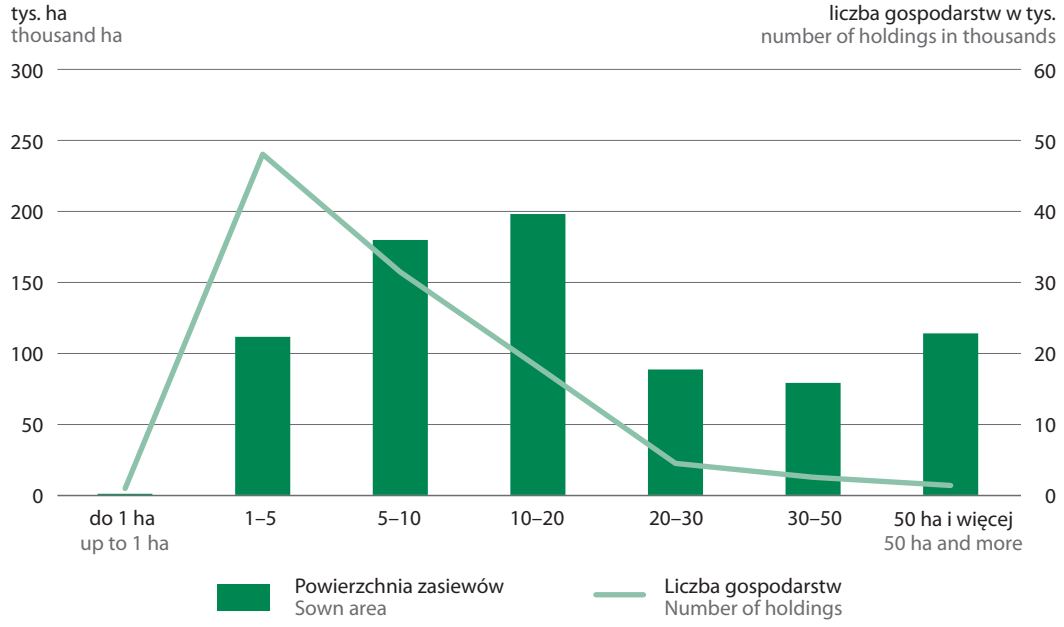

Największy wzrost powierzchni zasiewów nastąpił w gospodarstwach rolnych należących do grupy obszarowej 50–100 ha UR – o 33,4 tys. ha (tj. o 130,8%) oraz do grupy 30–50 ha UR – o 30,4 tys. ha (tj. o 62,9%). Powierzchnia zasiewów zwiększyła się także w gospodarstwach rolnych posiadających 100 ha i więcej UR – o 14,8 tys. ha (tj. o 37,1%), 20–30 ha UR – o 14,0 tys. ha (tj. o 18,8%) oraz w gospodarstwach o powierzchni 2–3 ha UR – o 1,7 tys. ha (tj. o 6,7%). W pozostałych grupach obszarowych nastąpiło zmniejszenie powierzchni zasiewów.

Zwiększenie ogólnej powierzchni pod zasiewami wynika przede wszystkim ze znacznie większej liczby gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją roślinną w grupach obszarowych: 30–50 ha UR, 50–100 ha UR oraz 100 ha i więcej użytków rolnych. Liczba omawianych gospodarstw zwiększyła się w porównaniu z 2010 r.: ponad dwukrotnie w grupie obszarowej 50–100 ha UR i wynosiła 1,0 tys. (w 2010 r. 0,4 tys.), o 58,7% w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR i wynosiła 0,3 tys. (w 2010 r. 1,2 tys.) oraz o 56,9% w grupie obszarowej 30–50 ha UR i wynosiła 2,5 tys. (w 2010 r. 1,6 tys.).

W porównaniu z 2010 r., w 2020 r. zwiększyła się średnia powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR posiadających zasiewy, z 6,21 ha do 7,29 ha, tj. o 1,08 ha (o 17,4%).

Wykres 6. Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów w latach 2010 i 2020
Chart 6. Sown area by groups of crops in 2010 and 2020

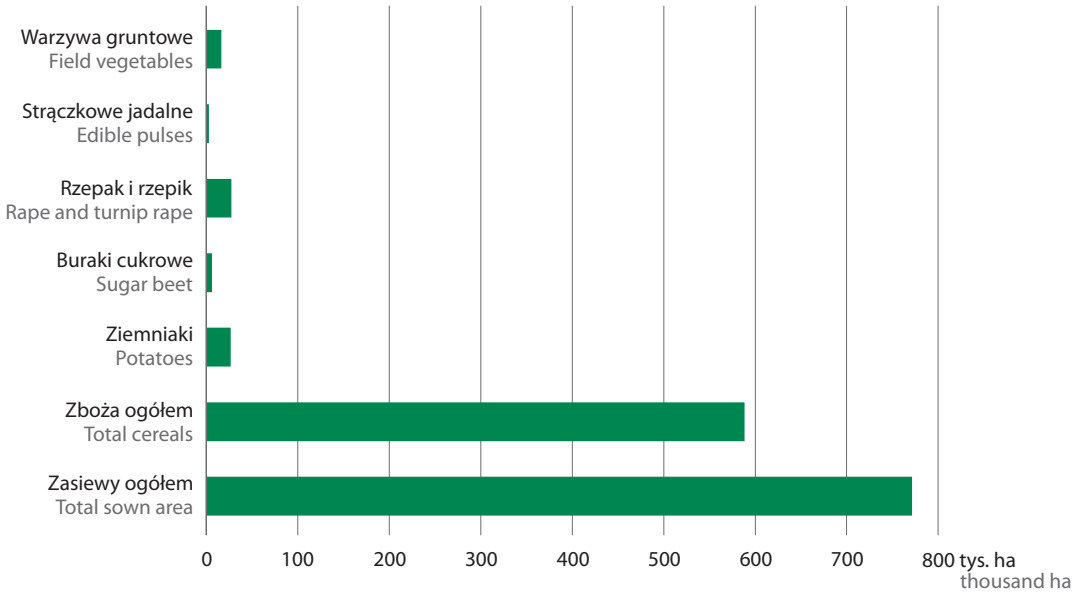

Struktura zasiewów w 2020 r. przedstawiała się następująco:

- zboża ogółem (zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi oraz gryka, proso i inne zbożowe łącznie z kukurydzą na ziarno) zajmowały powierzchnię blisko 587,1 tys. ha (76,2% ogólnej powierzchni zasiewów),
- grupa roślin przemysłowych – 34,8 tys. ha (4,5%),
- rośliny pastewne łącznie z kukurydzą na zielonkę – prawie 67,5 tys. ha (8,8%),
- ziemniaki zajmowały ponad 25,9 tys. ha (3,4%),
- rośliny strączkowe na ziarno – 18,3 tys. ha (2,4%),
- pozostałe uprawy – ponad 36,4 tys. ha (4,7% ogólnej powierzchni zasiewów).

Wykres 7. Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów w 2020 r.
Chart 7. Share of the area of individual crop groups in the total sown area in 2020

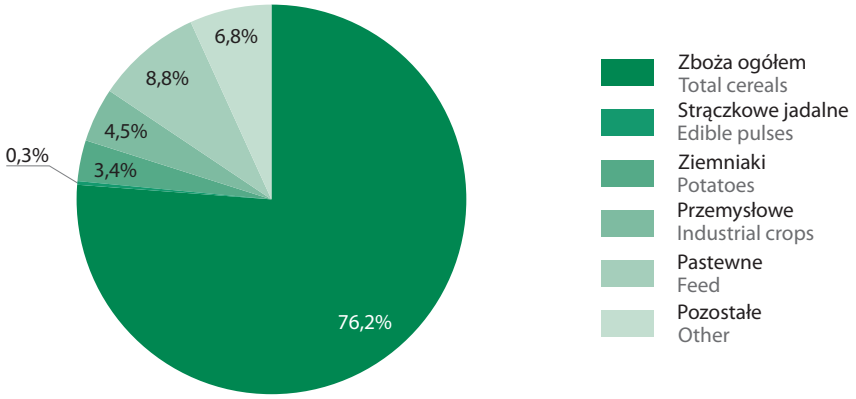

1. Zboża
1. Cereals

W 2020 r. powierzchnia zasiewów zbóż ogółem wyniosła blisko 587,1 tys. ha (76,2% ogólnej powierzchni zasiewów). Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi sięgała ponad 532,3 tys. ha.

Liczba gospodarstw rolnych w województwie zajmujących się uprawą zbóż to 98,0 tys., tj. 92,1% ogółu gospodarstw rolnych, które zajmowały się uprawą ziemiopłodów. W porównaniu z 2010 r. odnotowano spadek udziału gospodarstw uprawiających zboża o 16,0 tys. tj. o 14,0%.

Średnia powierzchnia zbóż ogółem w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 5,99 ha.

W gospodarstwach rolnych posiadających od 5 do 10 ha UR znajdowało się 25,4% całego areału uprawy zbóż, a gospodarstwa te stanowiły 30,2% ogółu gospodarstw prowadzących uprawę zbóż. W grupie obszarowej 20–50 ha UR, było 6,8% gospodarstw uprawiających zboża i skoncentrowane w niej było 20,0% całego areału uprawy zbóż.

Wykres 8. Odsetek powierzchni uprawy zbóż oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 8. Percentage of the cultivation area of cereals and the number of agricultural holdings cultivating cereals by area groups of agricultural land in 2020

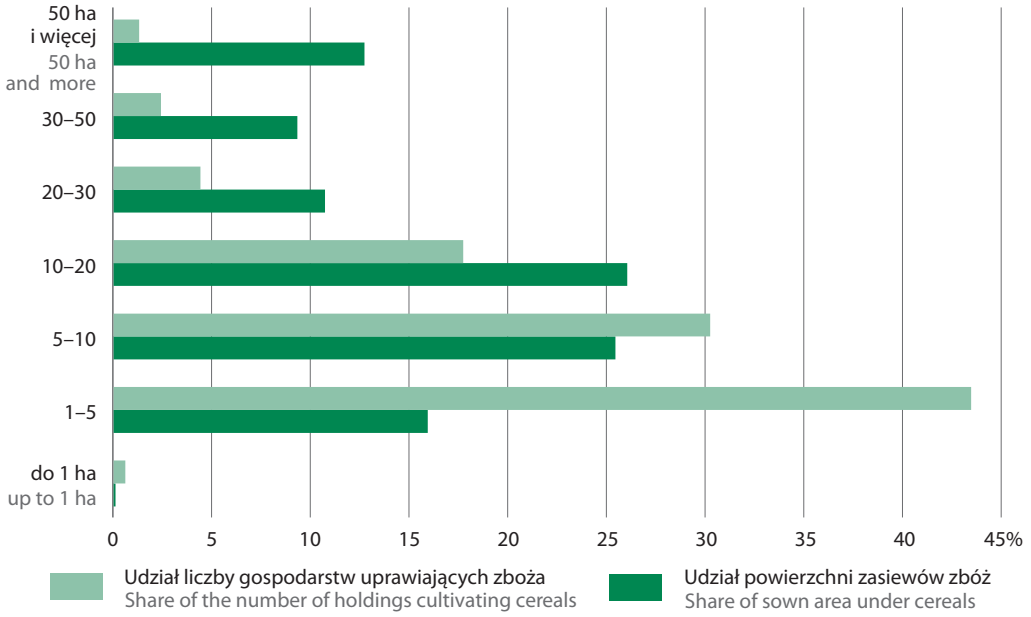

Tablica 3. Liczba gospodarstw rolnych prowadzących uprawę zbóż ogółem oraz średnia powierzchnia zasiewów zbóż w gospodarstwach rolnych w 2020 r.

Table 3. Number of agricultural holdings cultivating cereals and average sown area of cereals in agricultural holdings in 2020

Grupy obszarowe użytków rolnych w ha Area groups of agricultural land in ha	Liczba gospodarstw prowadzących uprawę zbóż Number of agricultural holdings cultivating cereals	Udział w ogólnej liczbie gospodarstw prowadzących uprawę zbóż w % Share in total number of agricultural holdings cultivating cereals in %	Średnia powierzchnia uprawy zbóż w 1 gospodarstwie w ha Average cultivation area of cereals in 1 agricultural holding in ha
Ogółem Total	98049	100,0	5,99
do 1 włącznie up to 1 inclusive	589	0,6	0,86
1–2	11095	11,3	1,21
2–3	120396	12,3	1,92
3–5	19423	19,8	2,91
5–7	14701	15,0	4,26
7–10	14890	15,2	5,80
10–15	12205	12,4	7,95
15–20	5144	5,2	10,84
20–50	6698	6,8	17,54
50 i więcej 50 and more	1265	1,3	58,79

W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą zbóż liczba gospodarstw prowadzących poszczególne uprawy przedstawiała się następująco:

- pszenicę ozimą uprawiało 29,0 tys. gospodarstw rolnych, tj. 29,6% ogólnej liczby gospodarstw rolnych uprawiających zboża;
- pszenicę jarą uprawiało 7,2 tys., tj. 7,3%,
- żyto uprawiało 37,6 tys., tj. 38,3%,
- jęczmień ozimy uprawiało 3,8 tys., tj. 3,8%,
- jęczmień jary uprawiało 12,5 tys., tj. 12,8%,
- owies uprawiało 24,0 tys., tj. 24,4%,
- pszenżyto ozime uprawiało 45,9 tys., tj. 46,8%,
- pszenżyto jare uprawiało 3,5 tys., tj. 3,6%,
- mieszanki zbożowe ozime uprawiało 4,6 tys., tj. 4,7%,
- mieszanki zbożowe jare uprawiało 22,0 tys., tj. 22,4%,
- grykę uprawiało 1,2 tys., tj. 1,2%,
- proso uprawiało 0,3 tys., tj. 0,3%,
- kukurydzę na ziarno uprawiało 10,2 tys., tj. 10,5% ogólnej liczby gospodarstw uprawiających zboża.

W przekroju terytorialnym największą powierzchnię uprawy zbóż ogółem odnotowano w powiatach: piotrkowskim – 9,0%, sieradzkim – 8,3%., łowickim – 7,1% i kutnowskim – 6,9%. Najmniejszą powierzchnię zbóż ogółem odnotowano w miastach na prawach powiatu: Piotrków Trybunalski i Skierniewice, po – 0,3% w każdym, Łódź – 1,3%, oraz powiatach: zduńskowolskim – 2,0% i pabianickim – 2,1%.

Mapa 5. Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.
Map 5. Share of sown area under cereals in total sown area in 2020

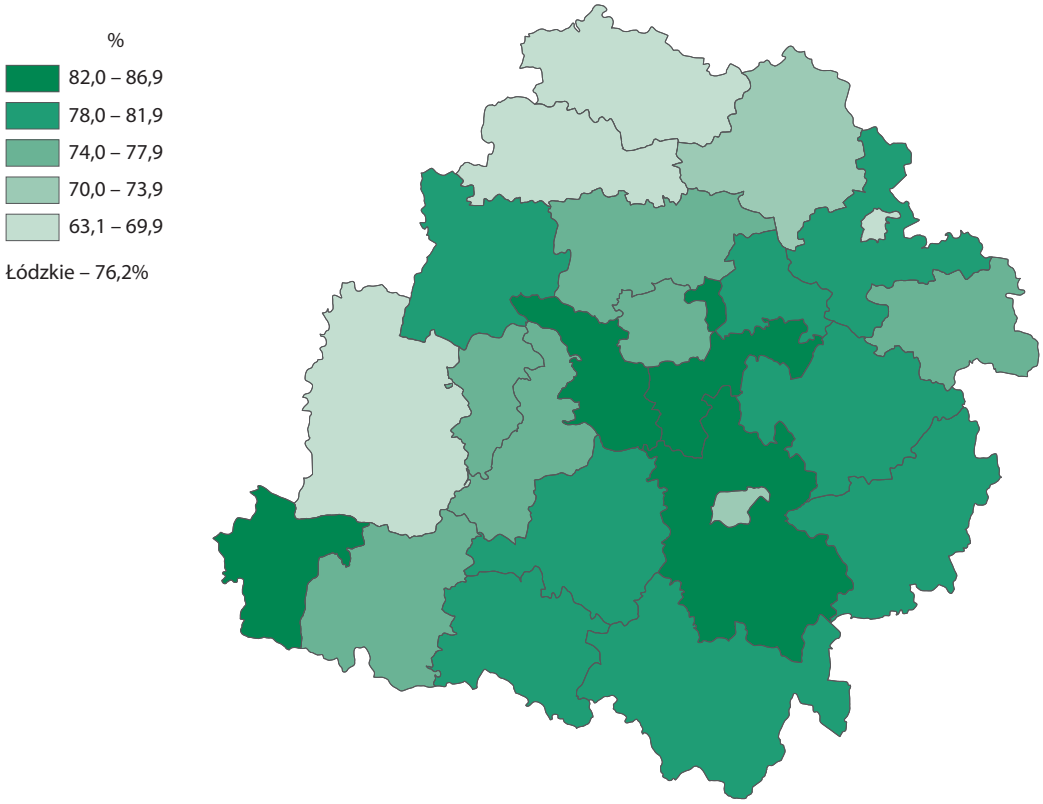

2. Kukurydza na ziarno
2. Grain maize

Uprawa kukurydzy na ziarno zajmowała powierzchnię 50,3 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na ziarno wyniosła 10,2 tys., tj. 9,6% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami. Analiza liczby gospodarstw uprawiających kukurydzę na ziarno w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 29,0% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–5 ha UR, 26,1% w grupie obszarowej 5–10 ha UR, natomiast najmniej gospodarstw uprawiających kukurydzę na ziarno odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 0,3% oraz w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 1,5%.

W gospodarstwach rolnych posiadających od 5 do 50 ha UR znajdowało się 61,0% całego areału uprawy kukurydzy na ziarno, a gospodarstwa te stanowiły 65,4% ogółu gospodarstw prowadzących tę uprawę.

Wykres 9. Odsetek powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę kukurydzy na ziarno według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 9. Percentage of the cultivation area of grain maize and the number of agricultural holdings cultivating grain maize by area groups of agricultural land in 2020

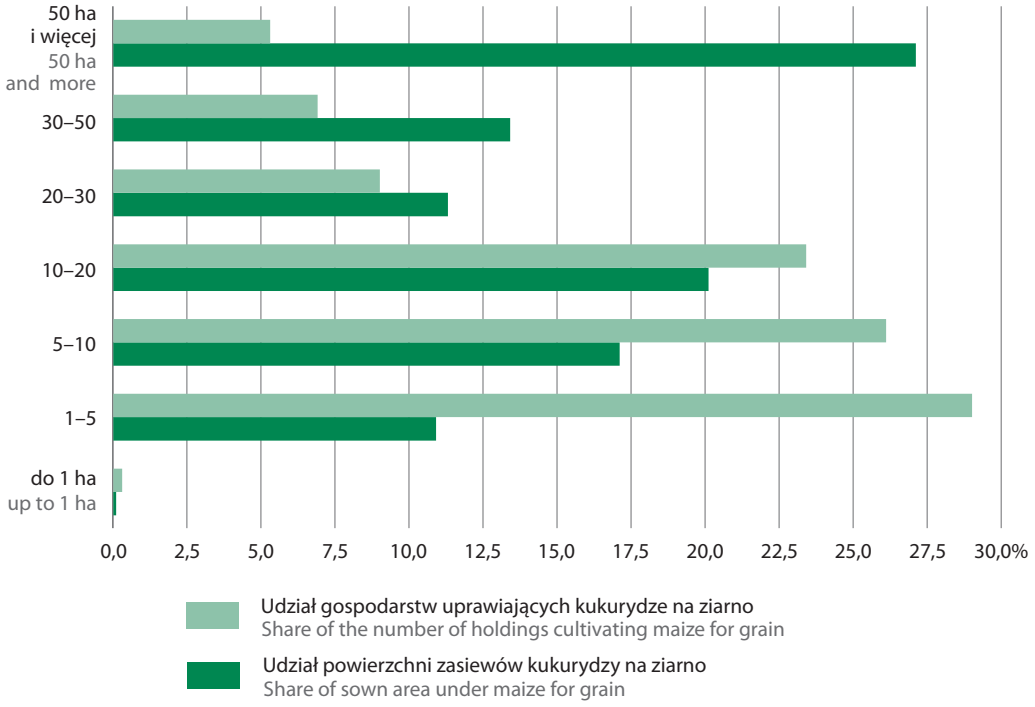

Na 1 gospodarstwo rolne posiadające uprawę kukurydzy na ziarno przypadało średnio 4,9 ha powierzchni tej uprawy.

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na ziarno zanotowano w powiatach: kutnowskim – 14,0%, łowickim – 11,7% i sieradzkim – 11,0%, a najmniejszy w miastach na prawach powiatu: Piotrków Trybunalski – 0,4%, Skierniewice – 0,8% oraz w powiatach: rawskim 0,9% i brzezińskim 1,1%.

3. Strączkowe jadalne
3. Edible pulses

Rośliny strączkowe jadalne zajmowały powierzchnię 2,1 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmują-cych się uprawą roślin strączkowych jadalnych wyniosła 0,7 tys., tj. 0,7% ogólnej liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawy. Udział gospodarstw rolnych uprawiających rośliny strączkowe jadalne w ogólnej liczbie gospodarstw z uprawami strączkowymi jadalnymi wrastał od 0,7% w grupie do 1 ha UR włącznie, do 19,8% w grupie 5–10 ha UR, natomiast w grupie gospodarstw uprawiających rośliny strączkowe jadalne o powierzchni 100 ha i więcej UR wynosił 3,1%.

Wykres 10. Odsetek powierzchni uprawy strączkowych jadalnych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych jadalnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 10. Percentage of edible pulses cultivation area and number of agricultural holdings cultivating edible pulses by area groups of agricultural land in 2020

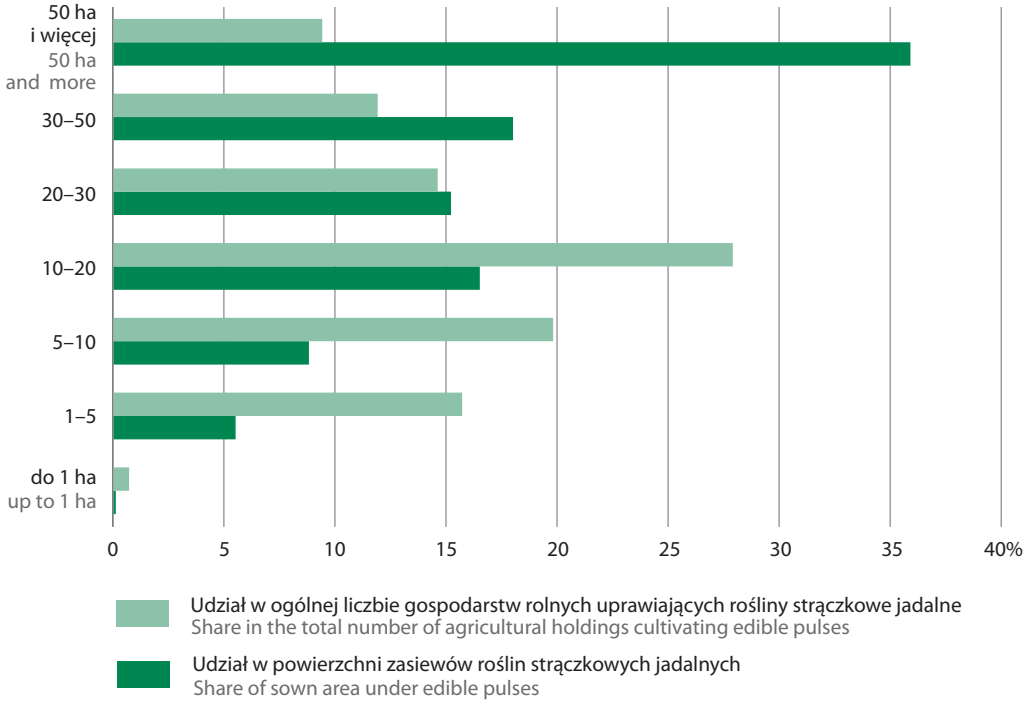

W gospodarstwach rolnych posiadających od 5 do 50 ha UR znajdowało się 58,6% całego areału uprawy roślin strączkowych jadalnych, a gospodarstwa te stanowiły 74,2% ogółu gospodarstw prowadzących tę uprawę. Najwięcej gospodarstw uprawiających strączkowe jadalne, tj. 53,5% wszystkich gospodarstw uprawiających rośliny strączkowe jadalne posiadało od 1 do 15 ha UR.

Na 1 gospodarstwo uprawiających rośliny strączkowe jadalne przypadało średnio 2,82 ha powierzchni tych upraw.

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych jadalnych odnotowano w powiatach: kutnowskim – 13,1% i łęczyckim – 11,7% a najmniejszy – w miastach na prawach powiatu: Skierniewice – 0,1% i Piotrków Trybunalski – 0,5% oraz w powiecie pabianickim, również – 0,5%.

4. Strączkowe pastewne na ziarno
4. Fodder pulses for grain

W 2020 r. rośliny strączkowe pastewne na ziarno zajmowały powierzchnię 15,5 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą roślin strączkowych pastewnych na ziarno wyniosła 7,0 tys., tj. 6,6% ogólnej liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawy.

Wykres 11. Odsetek powierzchni uprawy strączkowych pastewnych na ziarno oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę strączkowych pastewnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 11. Percentage of fodder pulses cultivation area for grain and number of agricultural holdings cultivating fodder pulses by area groups of agricultural land in 2020

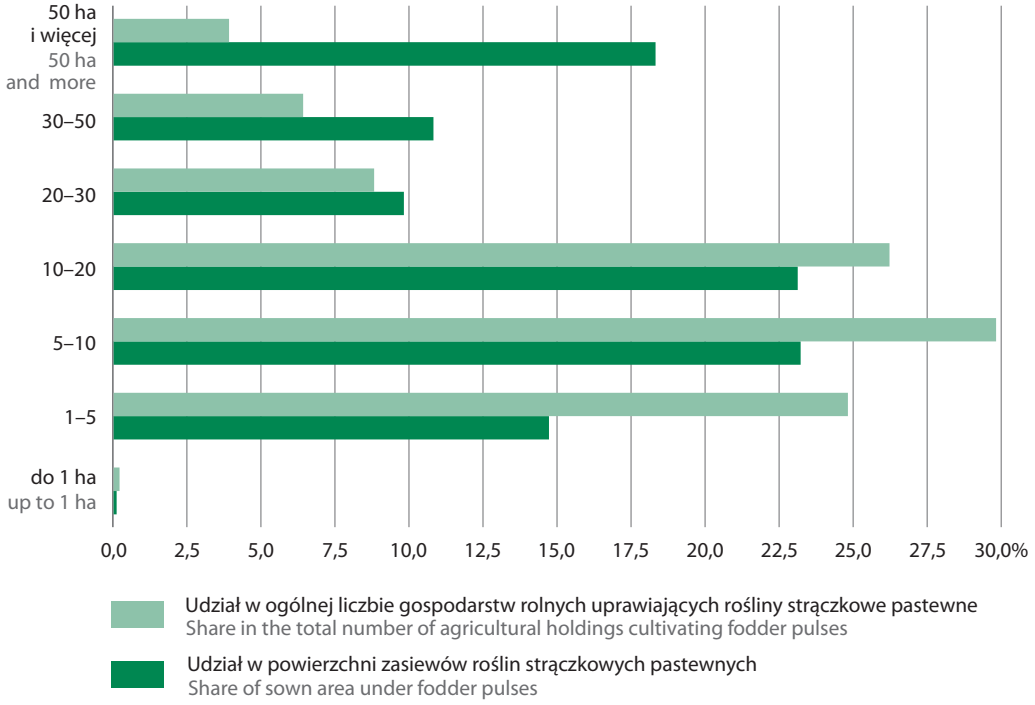

Najwięcej gospodarstw rolnych, spośród tych zajmujących się uprawą roślin strączkowych pastewnych na ziarno, znalazło się w grupie obszarowej 1–10 ha UR, udział ten wyniósł 53,3%. W grupach obszarowych o powierzchni: 10–15 ha UR i 20–50 ha UR skoncentrowane było łącznie 33,0% gospodarstw z tymi uprawami.

Najniższy udział gospodarstw uprawiających rośliny strączkowe pastewne na ziarno w ogólnej liczbie gospodarstw z tymi uprawami odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 0,1%.

W gospodarstwach rolnych posiadających od 1 do 15 ha UR znajdowało się 52,7% całego areału uprawy roślin strączkowych pastewnych na ziarno, a gospodarstwa te stanowiły 70,3% ogółu gospodarstw prowadzących tę uprawę.

Na 1 gospodarstwo uprawiające strączkowe pastewne na ziarno przypadało średnio 2,22 ha powierzchni tych upraw.

Największy udział gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych pastewnych na ziarno odnotowano w powiatach: opoczyńskim – 7,6% i radomszczańskim – 7,3%, a najmniejszy w miatach na prawach powiatu: Piotrków Trybunalski – 0,1%, Skierniewice – 0,3% Łódź – 1,4% , oraz powiecie rawskim – 1,4 %, w powiatach: pabianickim i łódzkim wschodnim (po 2,0%).

5. Ziemniaki
5. Potatoes

Powierzchnia uprawy ziemniaków (bez powierzchni ziemniaków uprawianych w ogrodach przydomowych) wyniosła 25,9 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą ziemniaków wyniosła – 20,4 tys., tj. 19,1% ogólnej liczby gospodarstw posiadających grunty pod zasiewami. Przegląd liczby gospodarstw uprawiających ziemniaki w porównaniu do ogólnej liczby gospodarstw w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 82,1% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–15 ha UR, 16,5% w grupie obszarowej 15–50 ha UR, natomiast najmniej gospodarstw uprawiających ziemniaki odnotowano w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 0,1%.

Średnia powierzchnia uprawy ziemniaków w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 1,27 ha.

W gospodarstwach rolnych posiadających od 1 do 50 ha UR znajdowało się 90,4% całego areału uprawy ziemniaków. Gospodarstwa te stanowiły 98,6% ogółu gospodarstw z uprawą ziemniaków. W tej obszernej grupie obszarowej najwięcej, bo 23,8% areału uprawy ziemniaków znalazło się w grupie obszarowej 5–10ha.

Wykres 12. Odsetek powierzchni uprawy ziemniaków oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę ziemniaków według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 12. Percentage of potatoes cultivation area and number of agricultural holdings cultivating potatoes by area groups of agricultural land in 2020

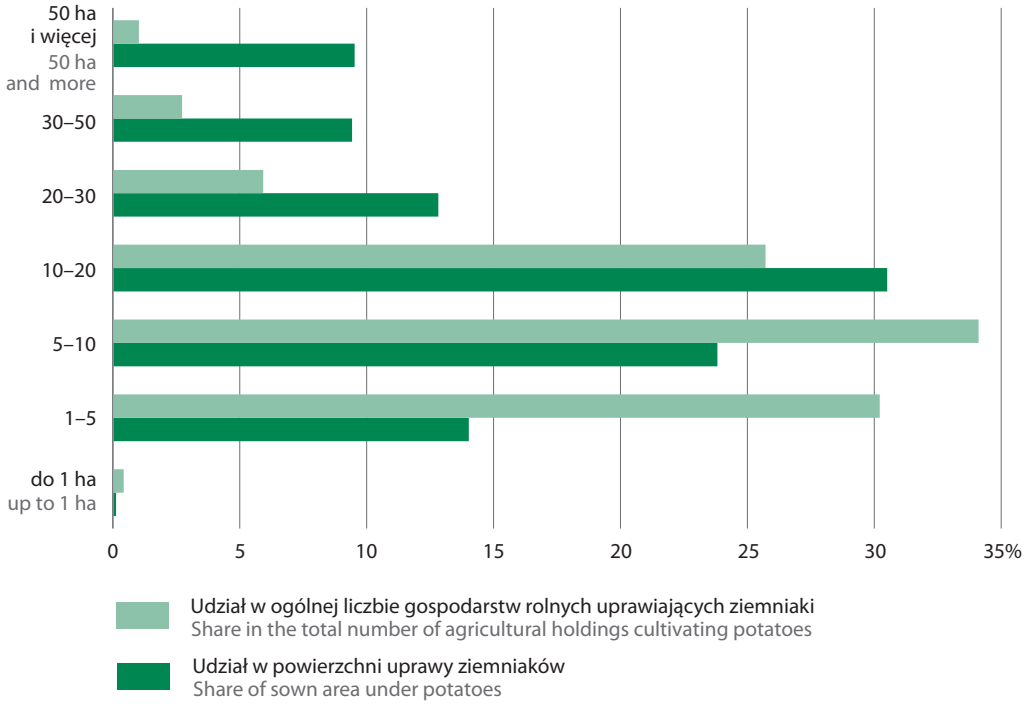

Największy udział gospodarstw rolnych uprawiających ziemniaki odnotowano w powiatach: sieradzkim – 18,7% i wieluńskim – 12,1%. W powiatach innych niż miasta na prawach powiatu, najmniejszy udział w gospodarstwach rolnych uprawiających ziemniaki dotyczył powiatów: pabianickiego 1,0%, brzezińskiego i łódzkiego wschodniego po 1,3% oraz zduńskowolskiego 1,6%.

Mapa 6. Udział powierzchni uprawy ziemniaków w powierzchni zasiewów ogółem w 2020 r.
Map 6. Share of area under potatoes in total sown area in 2020

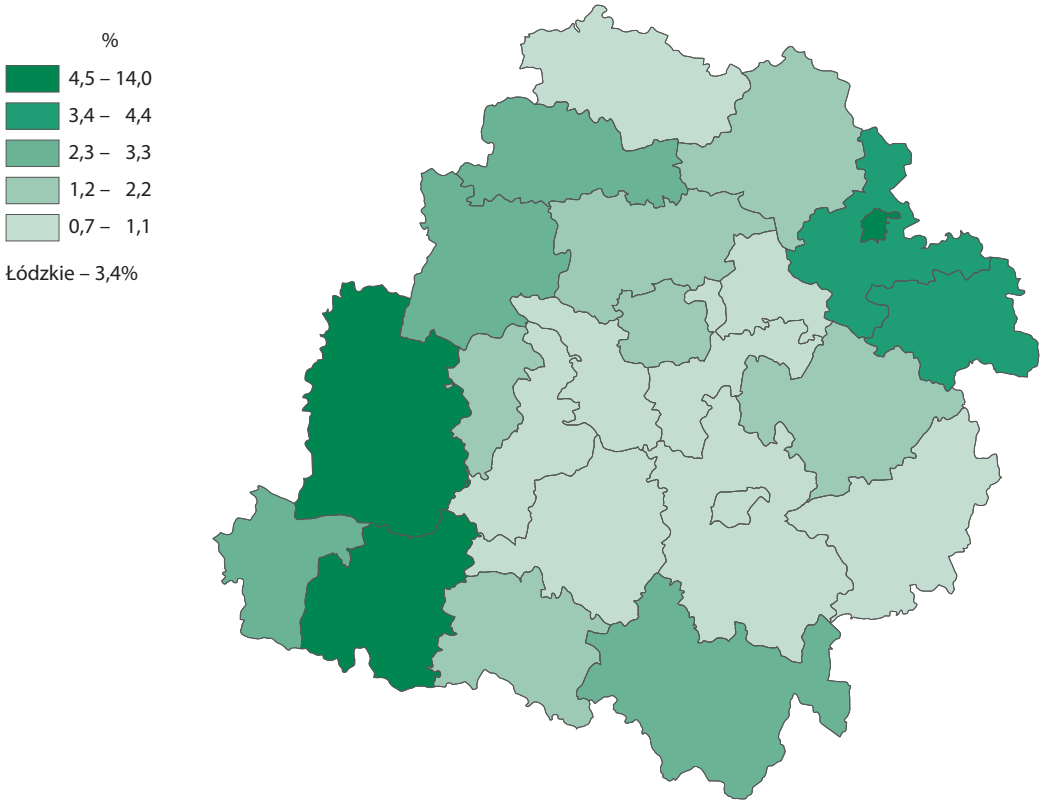

6. Buraki cukrowe
6. Sugar beet

Uprawa buraków cukrowych w 2020 r. zajmowała 5,5 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą buraków cukrowych w 2020 roku wyniosła 1,4 tys., stanowiąc 1,3% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami.

Uprawą buraków cukrowych zajmowały się przede wszystkim gospodarstwa o dużym areale. Udział gospodarstw uprawiających buraki cukrowe do produkcji cukru w ogólnej liczbie gospodarstw z zasiewami buraków cukrowych wynosił: w grupie obszarowej 20–50 ha UR – 38,4%, w grupie obszarowej 10–15 ha UR – 19,1%, w grupie obszarowej 15–20 ha UR – 17,5% i w grupie obszarowej 5–10 ha UR – 12,2%. W gospodarstwach powyżej 50 ha UR i więcej, uprawą buraków cukrowych zajmowało się 9,6% gospodarstw z zasiewami tej uprawy.

Średnia powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wyniosła 3,92 ha.

Wykres 13. Odsetek powierzchni uprawy buraków cukrowych oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę buraków cukrowych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 13. Percentage of sugar beet cultivation area and number of agricultural holdings cultivating sugar beet by area groups of agricultural land in 2020

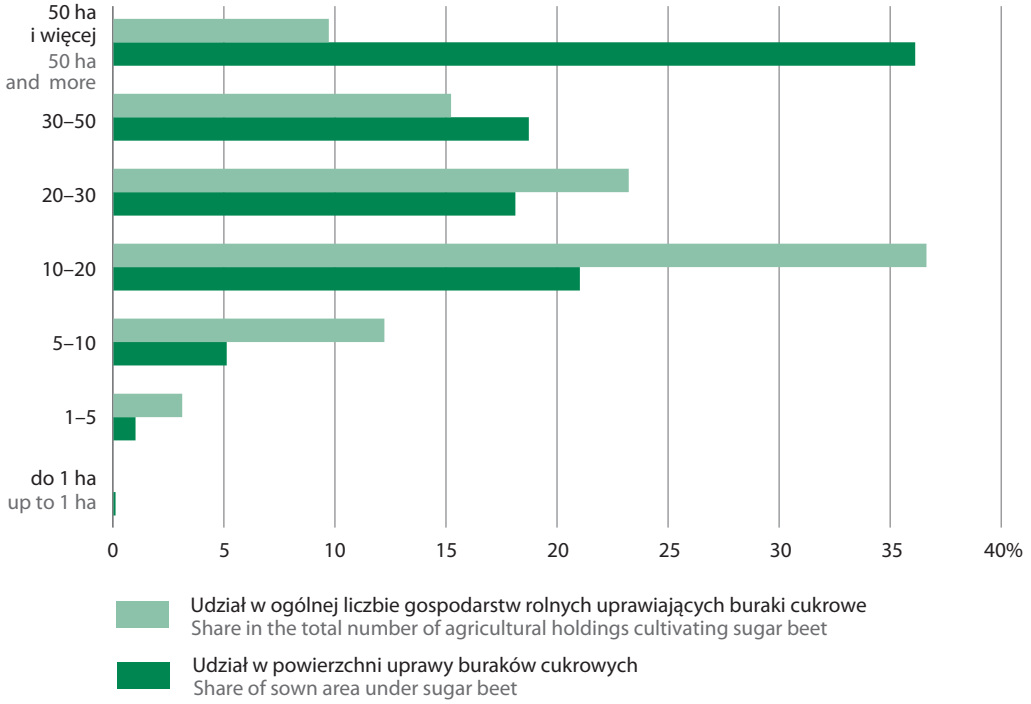

W 2020 r. 36,8% całego areału uprawy buraków cukrowych znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 20–50 ha UR a gospodarstwa te stanowiły 38,4% ogółu gospodarstw uprawiających buraki cukrowe. 20,7% powierzchni uprawy buraków cukrowych znajdowało się w grupie obszarowej powyżej 100 ha UR i więcej, jednak grupa ta stanowiła jedynie 2,5% ogółu gospodarstw z uprawą buraków cukrowych.

Największa koncentracja gospodarstw zajmujących się uprawą buraka cukrowego znajdowała się w powiatach: kutnowskim – 48,1% i łęczyckim – 37,4% wszystkich gospodarstw zajmujących tą uprawą.

7. Rzepak i rzepik
7. Rape and turnip rape

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wynosiła 26,8 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku wynosiła 4,2 tys. i była większa o 0,5 tys., tj. o 11,3% od liczby gospodarstw rolnych uprawiających rzepak i rzepik w 2010 r.

Wykres 14. Odsetek powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku oraz liczby gospodarstw rolnych prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 14. Percentage of rape and turnip rape cultivation area and number of agricultural holdings cultivating rape and turnip rape by area groups of agricultural land in 2020

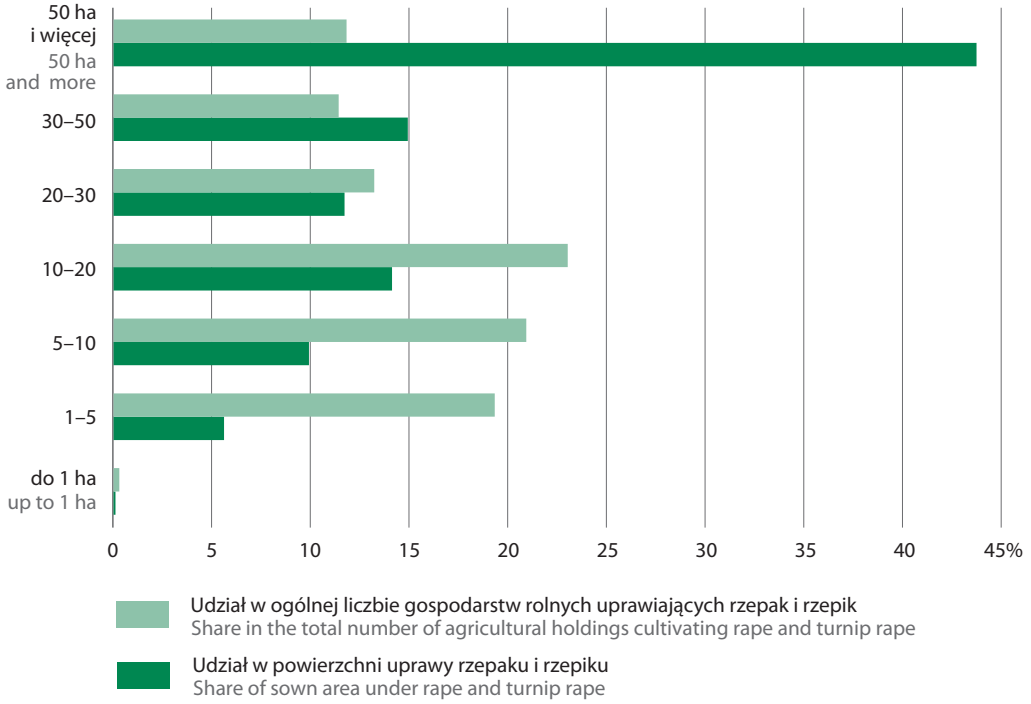

Średnia powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku w 1 gospodarstwie rolnym zajmującym się omawianą uprawą wyniosła 6,4 ha.

W gospodarstwach wielkoobszarowych (tj. posiadających 100 ha i więcej UR) znajdowało się 25,0% całego areału uprawy rzepaku i rzepiku, choć gospodarstwa te stanowiły zaledwie 3,7% ogółu gospodarstw zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku.

W grupie obszarowej 5–50 ha UR znajdowało się 50,7% powierzchni zasiewów rzepaku i rzepiku, a gospodarstwa te stanowiły 68,6% wszystkich gospodarstw z uprawą rzepaku i rzepiku. W gospodarstwach o powierzchni od 1 do 10 ha UR znajdowało się 40,3% wszystkich gospodarstw prowadzących uprawę rzepaku i rzepiku. W gospodarstwach tych znajdowało się 15,5% ogólnej powierzchni tych zasiewów.

Najwięcej gospodarstw zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku odnotowano w powiatach: kutnowskim 24,8%, radomszczańskim – 9,9%, brzezińskim – 6,7%. Najmniej gospodarstw uprawiających rzepak i rzepik znajdowało się w miastach na prawach powiatu: Piotrków Trybunalski – 0,3%, Skierniewice – 0,5%, Łódź – 1,5% oraz w powiatach: zgierskim i bełchatowskim po 1,5%.

8. Kukurydza na zielonkę
8. Maize for green forage

W 2020 r. powierzchnia uprawy kukurydzy na zielonkę wyniosła 47,0 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą kukurydzy na zielonkę wyniosła 12,5 tys., co stanowiło 11,8% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i była większa o 0,7 tys., tj. o 5,2% od liczby gospodarstw rolnych uprawiających kukurydzę na zielonkę w 2010 roku.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 58,0% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 10–50 ha UR, 23,7% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 5–10 ha UR, a 14,8% w grupie obszarowej 1–5 ha użytków rolnych. Najmniej gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 0,5% oraz do 1 ha UR włącznie – 0,1%.

W gospodarstwach rolnych posiadających od 5 do 50 ha użytków rolnych znajdowało się 76,2% całego areału uprawy kukurydzy na zielonkę. Gospodarstwa te stanowiły 81,7% ogółu gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę kukurydzy na zielonkę przypadało średnio 3,76 ha powierzchni tych upraw.

Najwięcej gospodarstw rolnych uprawiających kukurydzę na zielonkę odnotowano w powiatach: łowickim – 17,6% ogółu gospodarstw z uprawą kukurydzy na zielonkę, sieradzkim – 16,7% oraz w łęczyckim i kutnowskim, w obu po 9,0 %. Najmniej gospodarstw uprawiających kukurydzę na zielonkę odnotowano w powiatach: miasto Skierniewice – 0,1%, miasto Piotrków Trybunalski – 0,2% oraz w powiatach: rawskim – 0,3%, brzezińskim – 0,7 % i Łodzi – 0,8%.

9. Okopowe pastewne
9. Fodder root crops

W 2020 r. powierzchnia uprawy okopowych pastewnych wyniosła 0,2 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą okopowych pastewnych wyniosła 0,6 tys., co stanowiło 0,6% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i była mniejsza o 3,2 tys., tj. o 83,5% od liczby gospodarstw rolnych uprawiających okopowe pastewne w 2010 roku.

Przegląd liczby gospodarstw uprawiających okopowe pastewne w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 35,8% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 5–10 ha UR, 29,6% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 10–15 ha użytków rolnych. Najmniej gospodarstw uprawiających okopowe pastewne odnotowano w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 0,7% oraz w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 0,1% .

W gospodarstwach rolnych posiadających od 1 do 15 ha UR znajdowało się 83,9% całego areału uprawy okopowych pastewnych, a w grupie obszarowej od 15–50ha UR znajdowało się 15,5% gospodarstw rolnych z uprawą okopowych pastewnych. Gospodarstwa z obu grup obszarowych stanowiły 99,4% ogółu gospodarstw uprawiających okopowe pastewne.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę okopowych pastewnych przypadało średnio 0,32 ha powierzchni tych upraw.

Najwięcej gospodarstw rolnych uprawiających okopowe pastewne odnotowano w powiatach: łęczyckim – 26,6%, łowickim – 19,0%. Najmniej gospodarstw uprawiających okopowe pastewne odnotowano w powiatach: miasto Skierniewice i w powiecie brzezińskim odpowiednio po 0,2%, rawskim – 0,3% i łódzkim wschodnim – 0,8%.

10. Strączkowe pastewne na zielonkę
10. Forage pulses for green forage

W 2020 r. powierzchnia uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 2,1 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą strączkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 1,0 tys., co stanowiło 2,2% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i była na poziomie zbliżonym do roku 2010 – 1,1 tys. tj. o 0,9% mniej.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających strączkowe pastewne na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 34,6% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 1–5 ha UR, w grupie obszarowej 5–10 ha UR 27,1% i 15,4% w grupie obszarowej 10–15 ha użytków rolnych. Najmniej gospodarstw uprawiających strączkowe pastewne na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie – 0,2%. i powyżej 100 ha UR – 1,0%.

Połowa całego areału uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę (50,0%) znajdowała się w gospodarstwach rolnych posiadających od 1 do 50 ha użytków rolnych, a gospodarstwa te stanowiły 97,0% ogółu gospodarstw z tą uprawą.

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę strączkowych pastewnych na zielonkę przypadało średnio 1,99 ha powierzchni tych upraw.

W przekroju terytorialnym największą powierzchnię uprawy strączkowych pastewnych na zielonkę odnotowano w powiatach: opoczyńskim – 18,4% i radomszczańskim – 11,9%. Najmniejszą powierzchnię strączkowych pastewnych na zielonkę odnotowano w miastach na powiatu: Piotrków Trybunalski – 0,19% i Skierniewice – 0,64% oraz powiatach brzezińskim – 0,95% i łódzkim wschodnim – 1,75%.

11. Motylkowe pastewne na zielonkę
11. Fodder legumes for green forage

W 2020 r. powierzchnia uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 5,7 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą motylkowych pastewnych na zielonkę wyniosła 2,3 tys., co stanowiło 2,2% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami i w porównaniu z liczbą gospodarstw rolnych uprawiających motylkowe pastewne na zielonkę w 2010 r. była mniejsza o 2,8 tys., tj. o 54,9%.

Przegląd liczby gospodarstw uprawiających motylkowe pastewne w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazał, że 26,6% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 20–50 ha UR, 21,0% w grupie obszarowej 5–10 ha użytków rolnych i 20,0% w grupie obszarowej 10–15 ha UR. Najmniej gospodarstw uprawiających motylkowe pastewne na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 0,03%.

Największy areał uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę znajdował się w gospodarstwach posiadających 20–50 ha UR – 32,0% (1,9 tys. ha) oraz w grupie obszarowej 100 ha i więcej UR – 19,4% (1,1 tys. ha).

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę motylkowych pastewnych na zielonkę przypadało średnio 1,5 ha powierzchni tych upraw.

W przekroju terytorialnym największą powierzchnię uprawy motylkowych pastewnych na zielonkę odnotowano w powiatach: kutnowskim – 18,5%, łowickim – 17,3% i radomszczańskim – 10,5%. Najmniejszą powierzchnię motylkowych pastewnych na zielonkę odnotowano w miastach na prawach powiatu: Skierniewice – 0,6% i Piotrków Trybunalski – 0,4% oraz powiatach rawskim i bełchatowskim każdy po 0,7% oraz pajęczańskim – 0,9 %.

12. Trawy polowe na zielonkę
12. Field grasses for green forage

Powierzchnia uprawy traw polowych na zielonkę w 2020 r. wynosiła 8,1 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych uprawiających trawy polowe na zielonkę uległa zmniejszeniu z 5,7 tys. w 2010 r. do 3,8 tys. w roku 2020 (o 33,3%). Liczba gospodarstw z zasiewami traw polowych na zielonkę w 2020 r. stanowiła 3,6% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami.

Analiza liczby gospodarstw uprawiających trawy polowe na zielonkę w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że 52,0% gospodarstw znajdowało się w grupie obszarowej 10–50 ha UR, 25,0% w grupie obszarowej 5–10 ha UR i 20,0% w grupie obszarowej 1–5 ha użytków rolnych. Najmniej gospodarstw uprawiających trawy polowe na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej powyżej 50 ha UR – 3,4%.

Największy areał traw polowych na zielonkę odnotowano w grupie obszarowej 20–50 ha UR – 2,4 tys. ha (29,5%) oraz w grupach obszarowych 5–10 ha UR – 1,3 tys. ha (1,6%) i 10–15 ha UR również 1,3 tys. ha (15,5%).

Na 1 gospodarstwo posiadające uprawę traw polowych na zielonkę przypadało średnio 2,1 ha powierzchni tych upraw.

W przekroju terytorialnym największą powierzchnię uprawy traw polowych na zielonkę odnotowano w powiatach: sieradzkim – 11,9% ogólnej powierzchni uprawy traw polowych na zielonkę, łowickim – 1,8% i tomaszowskim – 10,6%, a najmniejszą powierzchnię odnotowano w miastach na prawach powiatu: Skierniewice 0,2% i Piotrków Trybunalski – 0,5% oraz w powiatach: rawskim – 0,9%, wieruszowskim – 1,4% i pajęczańskim – 1,5%.

Rozdział 4.
Chapter 4.

Zwierzęta gospodarskie
Livestock

W 2020 r. odnotowano 48,4 tys. gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie, tj. o 40,9% mniej niż w 2010 r. Stanowiły one 41,4% ogółu gospodarstw rolnych.

W województwie łódzkim pogłowie poszczególnych gatunków zwierząt (w tysiącach sztuk) w czerwcu 2020 r. wynosiło:

- bydła – 447,7 (w 2010 r. – 453,7),
  - w tym krów – 172,5 (w 2010 r. – 215,7),
- świń – 1319,0 (w 2010 r. – 1308,2),
  - w tym loch – 68,9 (w 2010 r. – 107,9),
- owiec – 16,1 (w 2010 r. – 15,0),
- koni – 8,9 (w 2010 r. – 14,7),
- kóz – 2,5 (w 2010 r. – 4,8),
- dróbiu ogółem – 16187,6 (w 2010 r. – 15374,6),
- królików ogółem (utrzymywanych na mięso) – 46,2,
- zwierząt futerkowych pozostałych (łącznie z królikami na futra) – 57,1.

W porównaniu z informacjami uzyskanymi z PSR w 2010 r., spadła populacja następujących gatunków zwierząt gospodarskich: bydła ogółem – o 1,4% (przy czym liczba krów spadła o 20,0%), kóz – o 48,0%, koni – o 39,1%. Wzrost pogłowia w ciągu minionych 10 lat dotyczył: świń – o 0,8% (przy czym liczba loch na chów spadła o 36,2%) oraz drobiu ogółem – o 5,3%, pomimo spadku pogłowia drobiu kurzego o 0,6%.

Zdecydowana większość zwierząt gospodarskich znajdowała się w gospodarstwach indywidualnych, które posiadały: 99,3% ogółu pogłowia bydła, 97,9% pogłowia świń, 97,3% drobiu ogółem oraz 97,6% pogłowia owiec.

Tablica 4. Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych/gruntów ornych[a] w latach 2010 i 2020
Table 4. Number of livestock per 100 ha of agricultural land/arable land[a] in 2010 and 2020

Lata Years	Bydło Cattle	Owce Sheep	Konie Horses	Kozy Goats	Świnie Pigs	
	w sztukach na 100 ha użytków rolnych in heads per 100 ha of agricultural land				w sztukach na 100 ha gruntów ornych in heads per 100 ha of arable land	
2010	46,3	1,5	1,5	0,5	133,5	172,9
2020	45,6	1,6	0,9	0,3	134,4	168,4

a Obejmują powierzchnię zasiewów i gruntów ugorowanych
a Include sown area and fallow land

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła 45,6 szt. i była mniejsza o 0,7 szt. (o 1,5%) od notowanej w 2010 r. Obsada świń na 100 ha gruntów ornych wynosiła 168,4 sztuk, wykazując tym samym spadek w stosunku do 2010 r. o 4,5 szt. (o 2,6%).

Średnio w województwie łódzkim na 1 gospodarstwo rolne utrzymujące poszczególne gatunki zwierząt przypadało:

- bydła – 18,2 szt. (w 2010 r. – 9,4 szt.),
- świń – 142,2 szt. (w 2010 r. – 38,2 szt.),
- koni – 4,2 szt. (w 2010 r. – 2,7 szt.),
- kóz – 6,3 szt. (w 2010 r. – 2,9 szt.),
- owiec – 26,5 szt. (w 2010 r. – 19,7 szt.),
- drobiu ogółem – 574,0 szt. (w 2010 r. – 251,7 szt.).

Gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, utrzymywały na stanie większość wojewódzkiej populacji zwierząt gospodarskich poszczególnych gatunków.

Najwyższy udział pogłowia w omawianej populacji odnotowano w przypadku:

- bydła (20,0%) – w gospodarstwach o powierzchni 10–15 ha UR,
- świń (18,2%) – w gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR,
- drobiu ogółem, owiec, kóz oraz koni (odpowiednio 16,2%, 20,4%, 29,5%, 31,3%) – w gospodarstwach należących do grupy obszarowej 5–10 ha UR.

Obsada zwierząt gospodarskich w sztukach na 1 gospodarstwo rolne według grup obszarowych użytków rolnych kształtowała się następująco:

- do 5 ha:
  - bydło – 0,3
  - świnie – 0,9
  - owce – 0,04
  - konie – 0,05
  - kozy – 0,01
  - drób ogółem – 43,0
- 5–10 ha:
  - bydło – 2,2
  - świnie – 4,4
  - owce – 0,1
  - konie – 0,08
  - kozy – 0,02
  - drób ogółem – 79,0
- 10 ha i więcej:
  - bydło – 13,0
  - świnie – 40,6
  - owce – 0,4
  - konie – 0,12
  - kozy – 0,04
  - drób ogółem – 316,1.

W 2020 r. pogłowie zwierząt gospodarskich (bydło, świnie, owce, kozy, drób ogółem oraz króliki) w przeliczeniowych sztukach dużych (SD) wynosiło 844,7 tys. sztuk.

Obsada zwierząt gospodarskich na 100 ha użytków rolnych wynosiła 86 SD. Na 1 gospodarstwo rolne przypadało 7,2 SD, a na 1 gospodarstwo prowadzące chów zwierząt gospodarskich – 17,5 SD.

1. Bydło
1. Cattle

Chów i hodowlę bydła prowadziło w 2020 r. 24,6 tys. gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 48,4 tys.), w tym gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 99,4%, a w 2010 r. – 98,8%.

Bydło posiadało 50,8% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą. Analiza liczby gospodarstw rolnych utrzymujących bydło w poszczególnych grupach obszarowych UR wykazała, że największy ich odsetek odnotowano w grupach obszarowych 5–10 ha i 10–15 ha, odpowiednio: 33,7% i 23,1%, natomiast najniższy był w gospodarstwach najmniejszych do 1 ha UR – 0,6%.

W województwie łódzkim, wśród gospodarstw utrzymujących bydło:
- 13,7% posiadało 1–2 szt.
- 34,2% posiadało 3–9 szt. ;
- 52,1% posiadało 10 i więcej szt. bydła.

Wykres 15. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 15. Structure of agricultural holdings by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

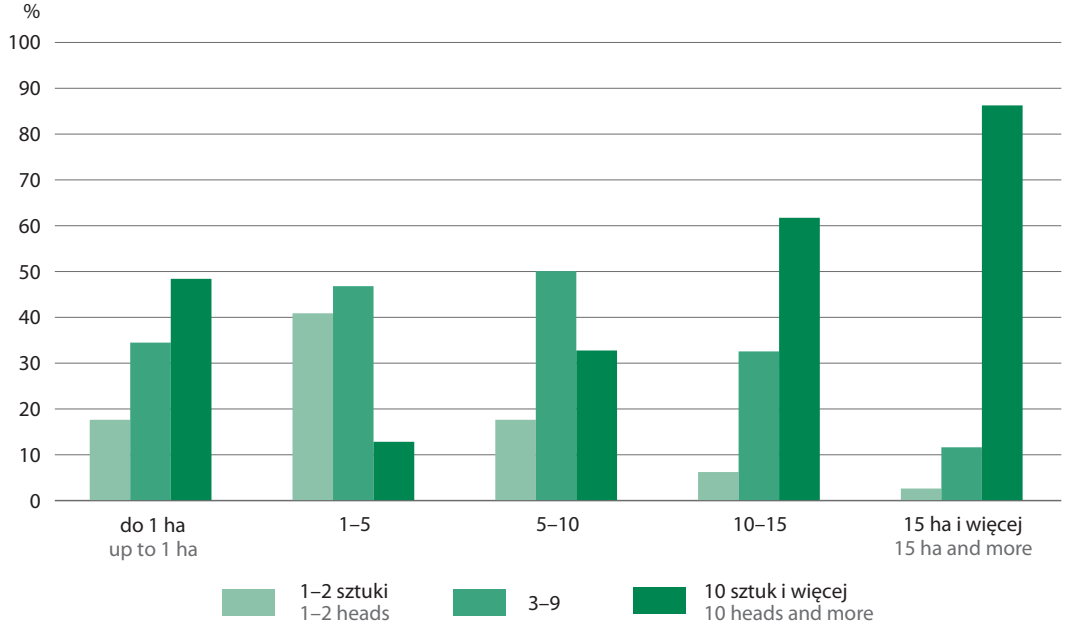

Wśród gospodarstw najmniejszych, tj. o powierzchni UR do 1 ha włącznie, 48,2% posiadało 10 i więcej sztuk bydła. Wśród gospodarstw o powierzchni UR powyżej 1 ha, największy odsetek w grupie obszarowej 1–5 ha UR stanowiły gospodarstwa utrzymujące 3–9 sztuki bydła – 46,6%, w grupie obszarowej 5–10 ha UR najwięcej było gospodarstw z 3–9 sztukami bydła – 49,9%, w grupie obszarowej 10–15 ha najwięcej było gospodarstw z 10 i więcej sztukami bydła – 61,5%, a w grupie obszarowej 15 ha i więcej UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa utrzymujące 10 i więcej sztuk bydła – 86,0%.

Wyniki spisu ponadto wykazały, że 1,2% wojewódzkiego pogłowia bydła znajdowało się w gospodarstwach posiadających 1–2 sztuki bydła, 10,4% – w gospodarstwach posiadających 3–9 sztuk, a 88,4% – w gospodarstwach utrzymujących 10 i więcej sztuk bydła.

Odsetek pogłowia bydła utrzymywanego w gospodarstwach o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających 1–2 sztuki bydła, wyraźnie zmniejszał się wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych, tj. w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha wyniósł 40,7%, w gospodarstwach z grupy obszarowej 5–10 ha – 8,4%, w gospodarstwach o powierzchni UR 10–15 ha – 6,1% ha, a w gospodarstwach 15 ha UR więcej – już tylko 2,5%. Natomiast w gospodarstwach o powierzchni UR do 1 ha włącznie wynosił 17,5%.

W gospodarstwach rolnych posiadających bydło przeważnie dominowała największa skala chowu bydła, tj. utrzymywanie 10 i więcej sztuk. Odsetek pogłowia bydła kształtował się na poziomie 84,5% w gospodarstwach najmniejszych, tj. do 1 ha UR włącznie, 66,1% i 87,4% odpowiednio w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha UR i 10–15 ha UR, a w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej UR odsetek ten wynosił 98,0%. Jedynie w grupie gospodasrtw użytkujący 1–5 ha UR dominowała skala chowu 3–9 szt., gdzie odsetek pogłowia bydła wyniósł 44,8%.

Wykres 16. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia bydła według skali chowu bydła w 2020 r.
Chart 16. Structure of the number of agricultural holdings and cattle stock by the cattle breeding scale in 2020

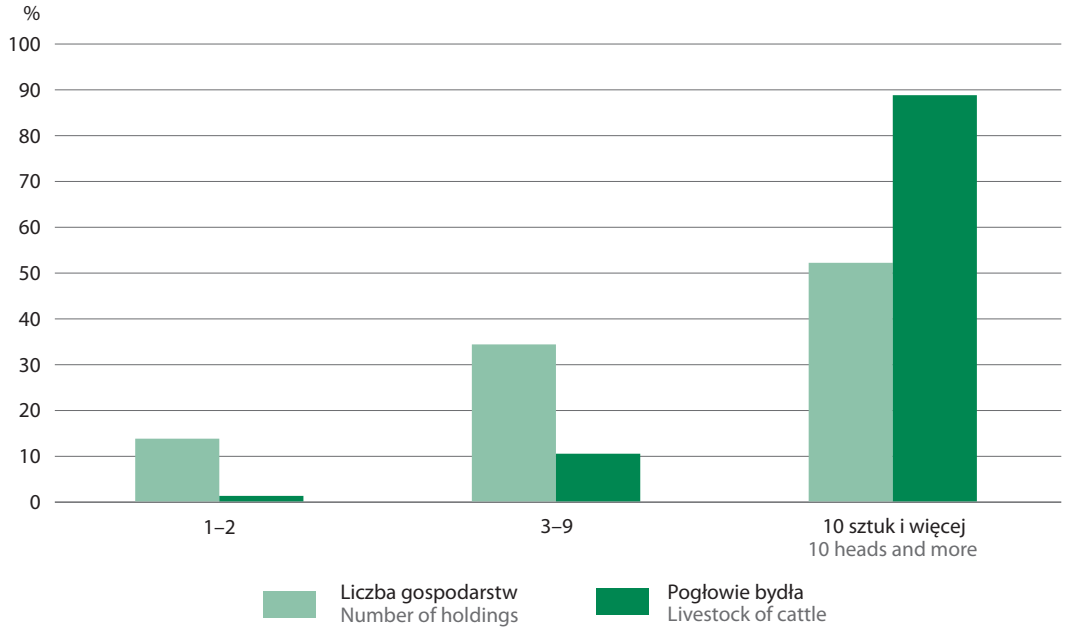

Wykres 17. Struktura pogłowia bydła według skali chowu bydła i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 17. Structure of the cattle stock by the cattle breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

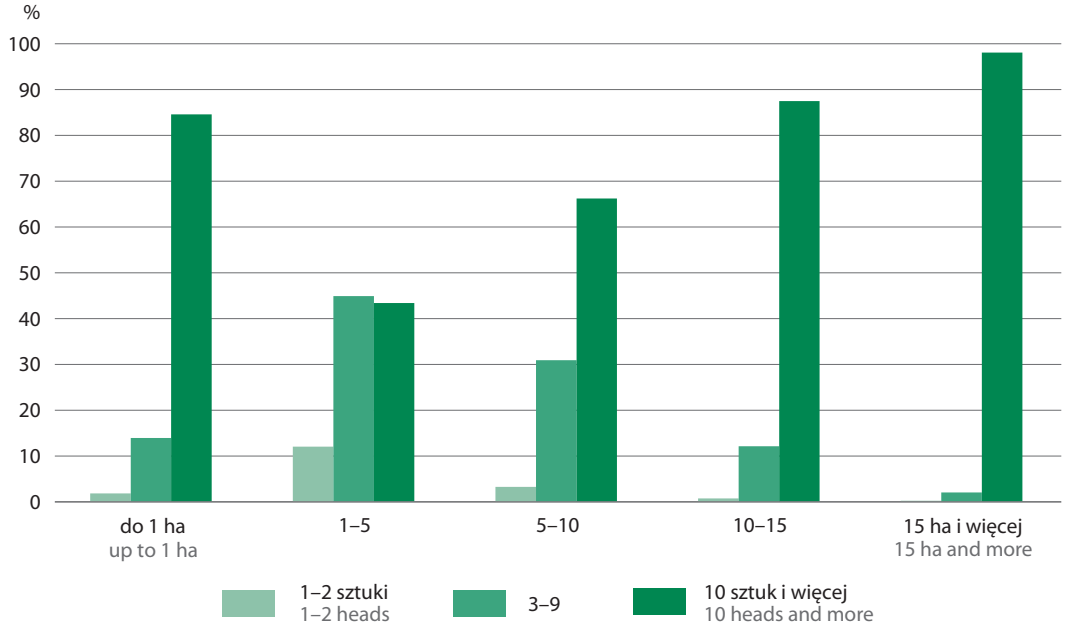

Wśród powiatów największy odsetek pogłowia bydła odnotowano w powiatach: łowickim – 14,8%, sieradzkim – 14,3%, poddębickim – 8,7%, łęczyckim – 8,2% i kutnowskim – 7,5%, a najmniejszy (nie uwzględniając miast na prawach powiatu) w rawskim, gdzie w 2020 r. wyniósł on 0,9%. Najwyższą obsadę bydła na 100 ha użytków rolnych odnotowano w powiatach: łowickim – 93,9 szt., sieradzkim – 71,7 szt. i podębickim – 70,6 szt., a najniższą w miastach na prawach powiatu: Skierniewicach – 3,5 szt. oraz Łodzi – 6,1 szt.

Mapa 7. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2020 r.
Map 7. Number of cattle per 100 ha of agricultural land in 2020

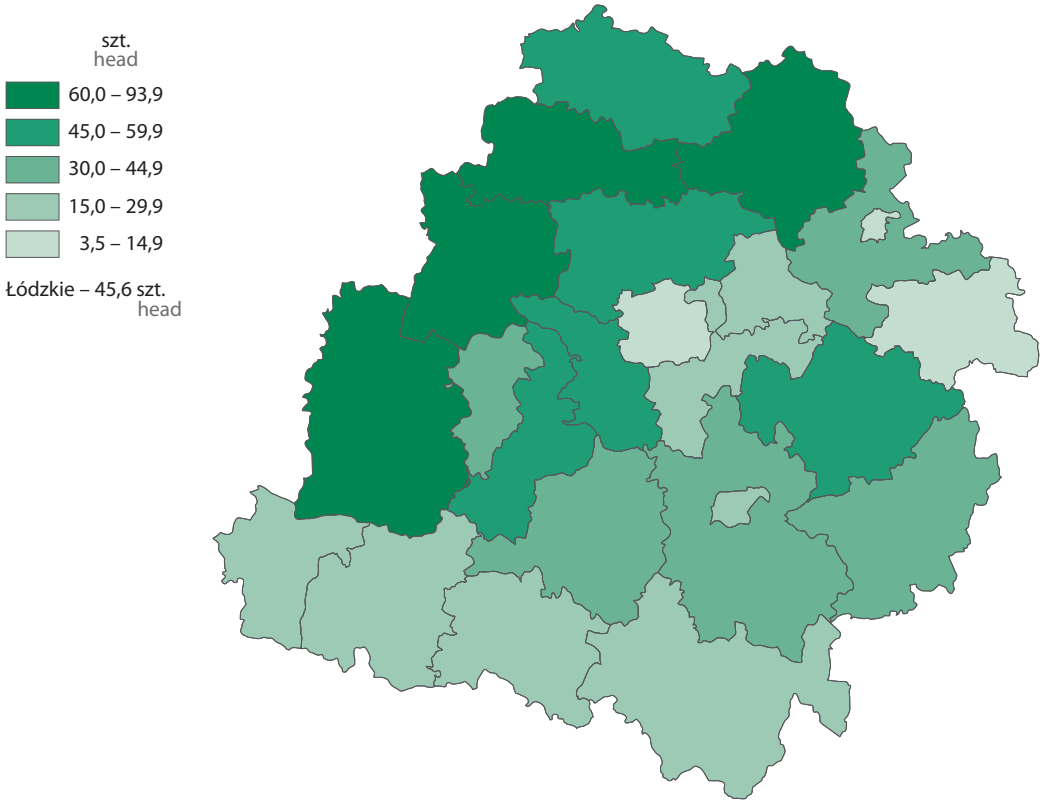

W 2020 r. chowem i hodowlą krów zajmowało się 16,5 tys. gospodarstw (w 2010 r. – 41,2 tys.), w tym gospodarstwa o powierzchni do 1 ha użytków rolnych stanowiły 0,3%.

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących krowy:

- 31,6% posiadało 1–2 szt.;
- 32,4% posiadało 3–9 szt.;
- 36,0% posiadało 10 i więcej szt. bydła.

Wśród gospodarstw rolnych najmniejszych, tj. o powierzchni użytków rolnych do 1 ha włącznie, 44,4% posiadało 1–2 krowy. Wśród gospodarstw o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, największy odsetek gospodarstw utrzymujących 1–2 krowy odnotowano w grupie obszarowej 1–5 ha UR (69,2%). W grupie obszarowej 15 ha i więcej UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa utrzymujące 10 i więcej krów – 69,3%.

Wykres 18. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia krów według skali chowu krów w 2020 r.
Chart 18. Structure of the number of agricultural holdings and the cow stock by the cow breeding scale in 2020

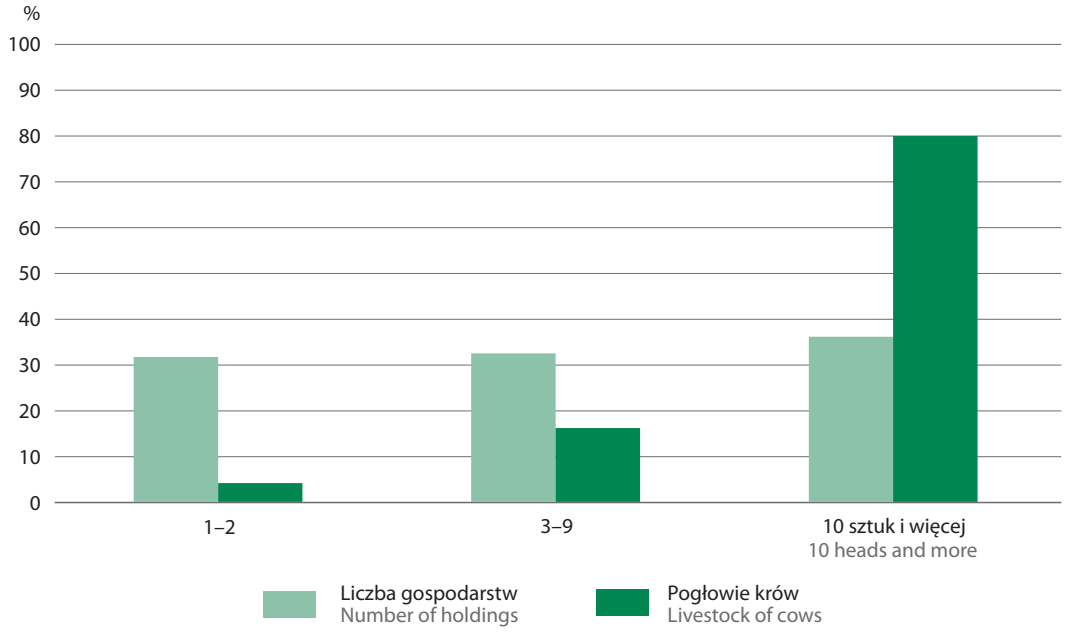

Wyniki spisu wykazały, że 4,1% wojewódzkiego pogłowia krów znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 1–2 krowy, 16,1% – w gospodarstwach posiadających 3–9 krów, a 79,8% – w gospodarstwach utrzymujących 10 i więcej krów.

Odsetek pogłowia krów utrzymywanych w gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu, tj. posiadających tylko 1–2 krowy oraz powyżej 1 ha użytków rolnych, wyraźnie zmniejszał się wraz ze wzrostem powierzchni UR – od 32,3% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR przez 14,0% i 4,3% odpowiednio dla gospodarstw o wielkości użytków rolnych 5–10 ha i 10–15 ha, do 0,7% dla gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej.

W gospodarstwach rolnych o największej skali chowu krów, tj. utrzymujących 10 i więcej sztuk oraz powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych, odsetek pogłowia krów sukcesywnie zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni użyków rolnych tj. z 25,2% w gospodarstwach o powierzchni 1–5 ha UR, 41,0% i 68,9% w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha UR oraz 10–15 ha UR do 93,4% w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 19. Struktura pogłowia krów według skali chowu krów i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
Chart 19. Structure of the cow stock by the cow breeding scale and groups of agricultural land area in 2020

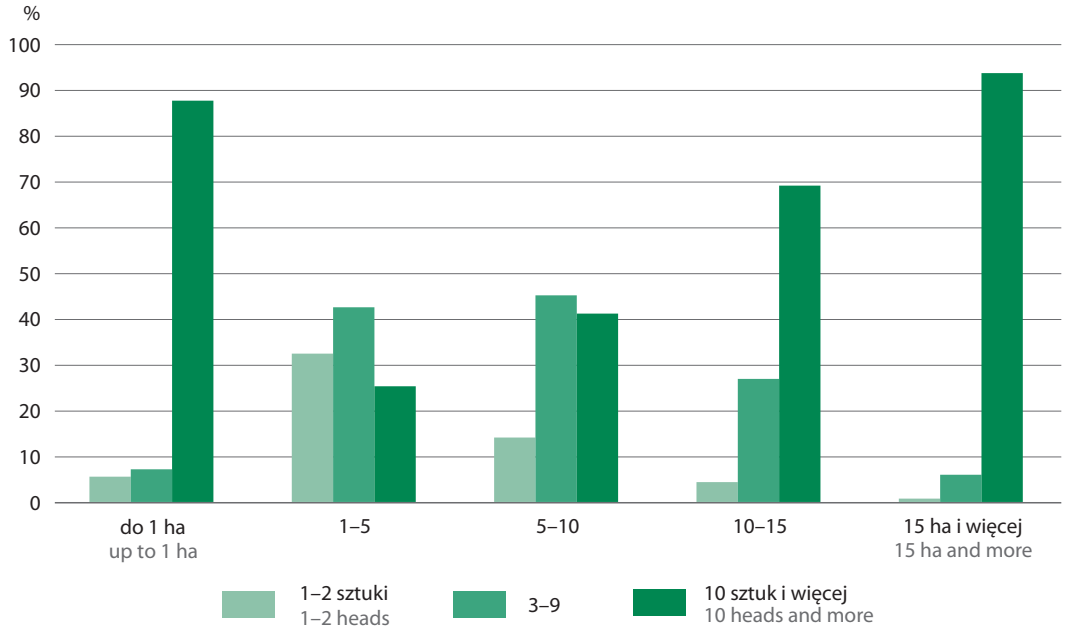

Wśród powiatów województwa łódzkiego największy odsetek pogłowia krów odnotowano w powiatach: łowickim – 16,2%, sieradzkim – 13,0%, poddębickim – 9,1%%, łęczyckim – 8,8%, kutnowskim – 7,7% i piotrkowskim – 5,1%. Najmniejsze pogłowie krów odnotowano natomiast w powiecie brzezińskim, gdzie odsetek ten wyniósł 1,0%.

2. Świnie
2. Pigs

Wyniki spisu wykazały, że w czerwcu 2020 chowem i hodowlą świń w województwie łódzkim zajmowało się 9,3 tys. gospodarstw (w 2010 r. – 34,2 tys.), w tym gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych stanowiły 99,2%. Gospodarstwa indywidualne stanowiły 99,8% liczby gospodarstw rolnych utrzymujących ten gatunek.

Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta gospodarskie 19,2% prowadziło produkcję świń. Najwyższy odsetek gospodarstw posiadających świnie odnotowano w grupie obszarowej 5–10 ha UR i 10–15 ha UR (odpowiednio 36,3% i 22,9% ogółu gospodarstw posiadających świnie w danej grupie obszarowej). Chów świń, podobnie jak w 2010 r., był najmniej popularny wśród najmniejszych gospodarstw utrzymujących te zwierzęta, gdzie omawiany odsetek wynosił w grupie do 1 ha UR włącznie – 0,8%, a w grupie 1–2 ha UR – 1,3% oraz w grupie gospodarstw największych, użytkujących 100 ha i więcej UR – 0,5%.

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących świnie:
- 7,2% posiadało 1–2 szt.,
- 16,0% posiadało 3–9 szt.,
- 46,0% posiadało 10–49 szt.,
- 10,7% posiadało 50–99 szt.,
- 6,6% posiadało 100–199 szt.,
- 12,5% posiadało 200 i więcej sztuk.

Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących świnie największy udział gospodarstw (36,3%) odnotowno w grupie obszarowej 5–10 ha użytków rolnych. W gospodarstwach tych utrzymywano 11,0% wojewódzkiego pogłowia świń.

Wykres 20. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia świń według skali chowu świń w 2020 r.
Chart 20. Structure of the number of agricultural holdings and the pig stock by the pig breeding scale in 2020

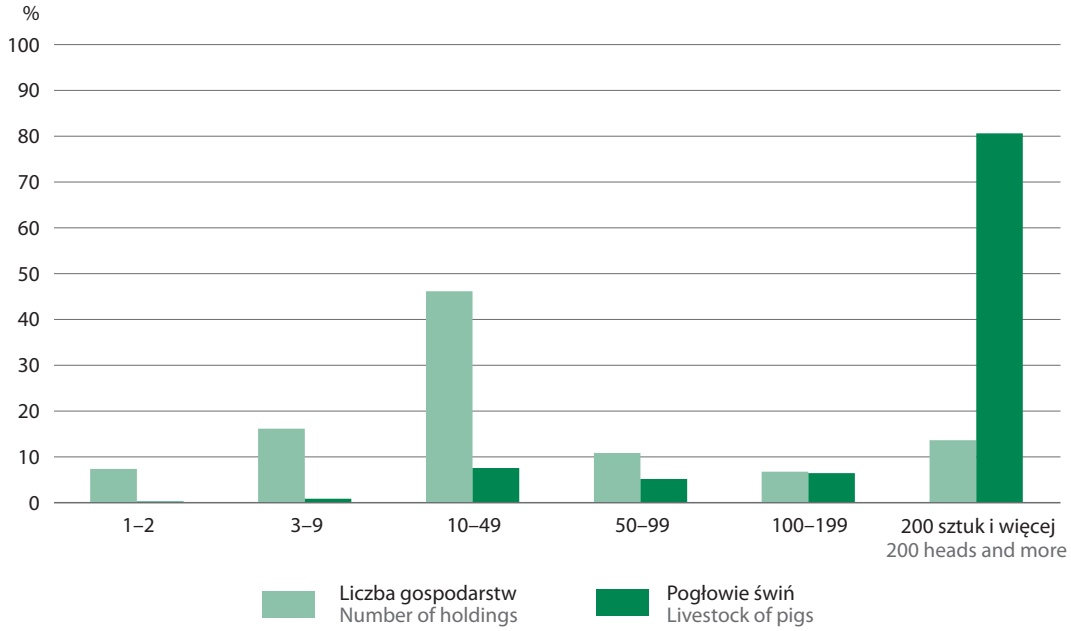

W grupie gospodarstw rolnych najmniejszych, tj. o powierzchni do 1 ha UR włącznie, 46,8% posiadało 10–49 szt. świń. Wśród małych gospodarstw o powierzchni UR powyżej 1 ha, w grupie obszarowej 1–2 ha UR największy odsetek (37,1%) stanowiły gospodarstwa utrzymujące 3–9 szt., a w gospodarstwach o powierzchni 2–3 ha UR przeważała skala chowu 10–49 szt. świń. W gospodarstwach rolnych o powierzchni 5–20 ha UR największy odsetek stanowiły gospodarstwa o skali chowu 10–49 sztuk świń (52,1%). W gospodarstwach o powierzchni 20–50 ha UR, 50–100 ha UR i 100 ha i więcej UR dominowała skala chowu 200 szt. i więcej (odpowienio 38,5%, 68,2% oraz 87,8% gospodarstw posiadających świnie w tych grupach obszarowych).

Wykres 21. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu świń i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 21. Structure of agricultural holdings by the pig breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

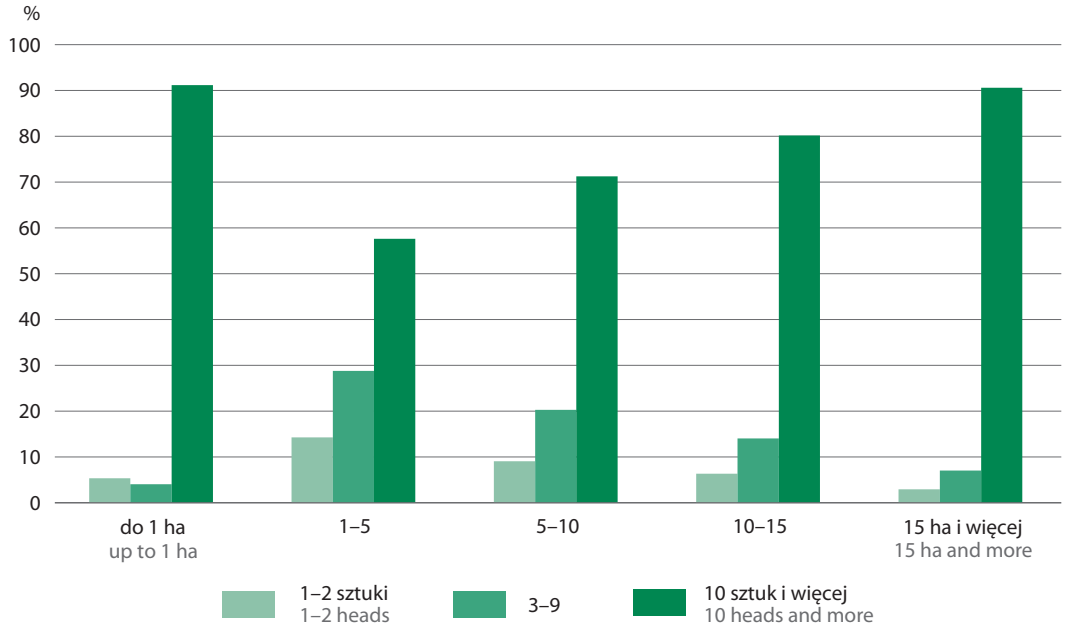

Wyniki spisu wykazały również, że 0,1% wojewódzkiego pogłowia świń znajdowało się w gospodarstwach posiadających 1–2 sztuki. Na gospodarstwa posiadające 3–9 szt. świń przypadało 0,7% stada wojewódzkiego, na gospodarstwa z 10–49 szt. świń – 7,4%, na gospodarstwach utrzymujące 50–99 szt. świń – 5,0%, na gospodarstwa posiadające 100–199 sztuk swiń – 6,3%, a najwięcej pogłowia świń – 80,5% znajdowało się w gospodarstwach utrzymujących 200 i więcej sztuk.

Obsada świń na 100 ha użytków rolnych wynosiła 134 szt. (w 2010 r. – 133 szt.). Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę świń przypadało 142 szt. tego gatunku (w 2010 r. – 38 szt.).

W przekroju powiatów największy odsetek trzody chlewnej odnotowano w powiatach: piotrkowskim – 29,1%, łódzkim wschodnim – 14,3%, łowickim – 13,0% . Najmniejszy odsetek pogłowia trzody chlewnej wystąpił w powiatach: pajęczańskim – 0,5% oraz zduńskowolskim, opoczyńskim i łęczyckim – ok. 0,8%. Na 1 gospodarstwo rolne rolne prowadzące chów i hodowlę świń w powiecie łódzkim wschodnim przyszdało 608 szt. tego gatunku – najwięcej wśród powiatów województwa łódzkiego. Najmniejszą obsadę świń na 1 gospodarstwo rolne odnotowano w powiatach: pajęczańskim – 23 szt. oraz opoczyńskim – 35 szt.

Mapa 8. Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń w 2020 r.
Map 8. Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs in 2020

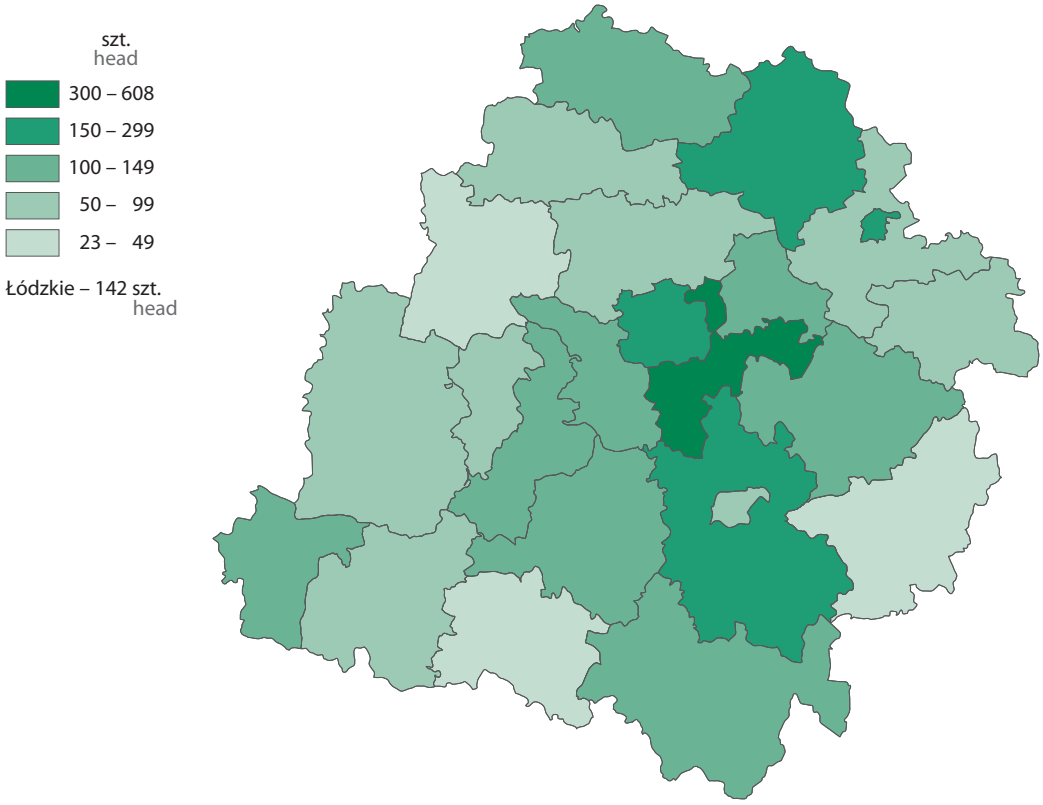

Chowem loch zajmowało się 6,9 tys. gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 25,0 tys.), tj. 73,9% gospodarstw utrzymujących świnie (w 2010 r. – 73,0%).

Przeciętnie w kraju, wśród gospodarstw utrzymujących lochy:
- 45,6% posiadało 1–2 szt.,
- 40,5% posiadało 3–9 szt.,
- 11,3% posiadało 10–49 szt.,
- 2,6% posiadało 50 i więcej sztuk.

Największy odsetek gospodarstw rolnych utrzymujących lochy (39,1%) znajdował się w grupie obszarowej 5–10 ha użytków rolnych. W gospodarstwach tych utrzymywano 14,0% wojewódzkiego pogłowia loch.

Wyniki spisu wykazały, że 6,8% wojewódzkiego pogłowia loch znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających 1–2 lochy, 18,6% pozostawało w posiadaniu gospodarstw z 3–9 lochami, 21,0% – w gospodarstwach posiadających 10–49 loch, a 53,6% – w gospodarstwach utrzymujących 50 i więcej loch.

Wykres 22. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia loch według skali chowu loch w 2020 r.
Chart 22. Structure of the number of agricultural holdings and the sow stock by the sow breeding scale in 2020

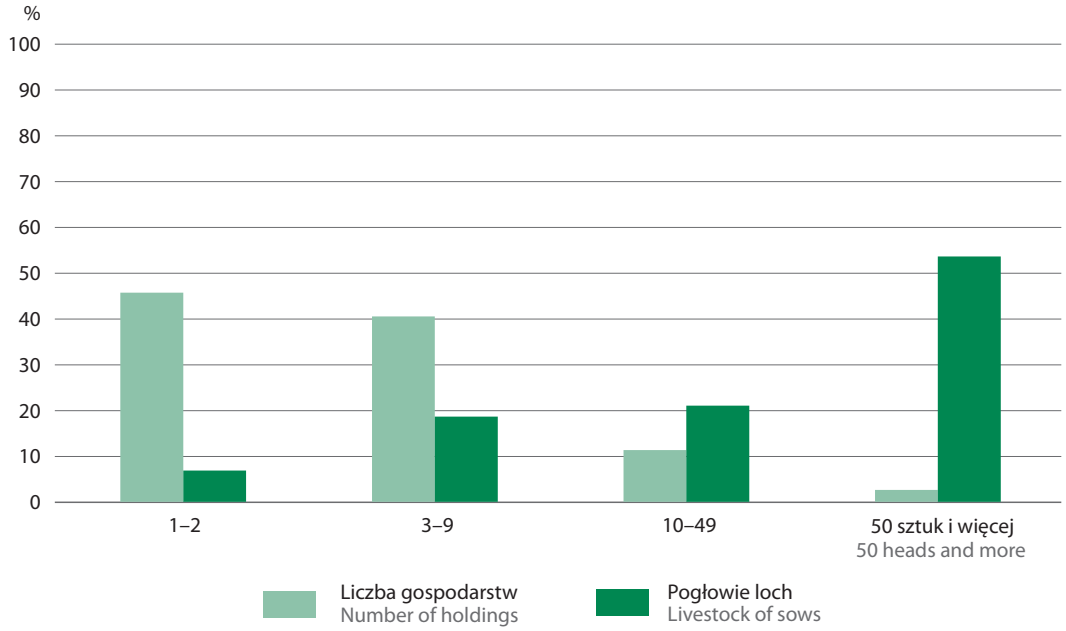

W grupie o najmniejszej skali chowu, tj. posiadającej 1–2 lochy na chów, odsetek pogłowia w poszczególnych grupach obszarowych UR wynosił: 2,3% w gospodarstwach o powierzchni do 1 ha UR włącznie, 19,6% w gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha UR, 43,2% pogłowia w gospodarstwach o wielkości 2–3 ha UR, 35,0% w gospodarstwach o wielkości 3–5 ha UR, 23,2% w gospodarstwach o wielkości 5–10 ha UR po czym stopniowo zmniejszał się do wielkości 0,01% w grupie obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych.

Odesetek pogłowia loch w grupie gospodarstw rolnych o największej skali chowu, tj. utrzymujących 50 i więcej sztuk i w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie wynosił 76,6%, w grupie obszarowej 1–2 ha UR – 18,9%, w grupie obszarowej 3–5 ha UR – 4,8%. W gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha UR – 9,9%. W kolejnych grupach obszarowych wystąpił stopniowy wzrost odsetka pogłowia loch w tej skali chowu do 98,8% w gospodarstwach rolnych o powierzchni użytków rolnych 100 ha i więcej.

Wykres 23. Struktura gospodarstw rolnych według skali chowu loch i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 23. Structure of agricultural holdings by the sow breeding scale and area groups of agricultural land in 2020

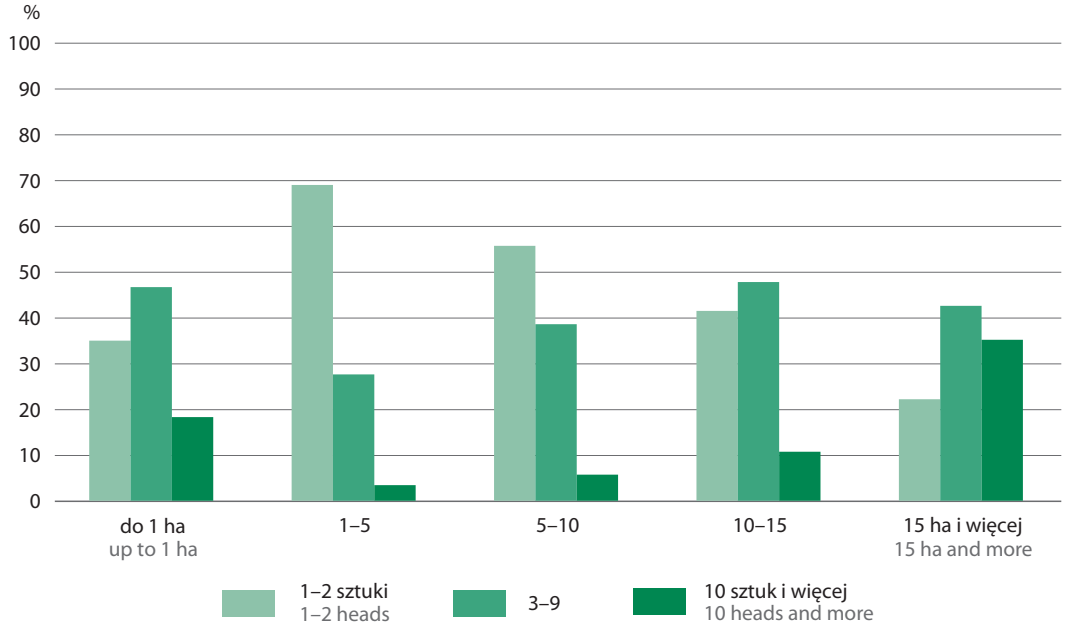

Obsada lochy na 100 ha UR wynosiła 7 szt. (w 2010 r. – 11 szt.). Na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę świń przypadało 7 loch (w 2010 r. – 3 lochy).

3. Owce
3. Sheep

W 2020 r. chów i hodowlę owiec prowadziło 607 gospodarstw rolnych (w 2010 r. – 763 gospodarstw). W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących owce, gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły – 98,5%.

W województwie łódzkim zaledwie 1,3% gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało owce. Najliczniejszą grupę gospodarstw utrzymujących owce stanowiły gospodarstwa z grupy obszarowej UR 1–5 ha – 36,4%. Gospodarstwa posiadające 5–10 ha UR stanowiły 29,0% gospodarstw utrzymujących owce, w grupie 10 ha i więcej – 33,1%.

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw utrzymujących owce:
- 32,7% posiadało 1–4 szt.,
- 19,2% posiadało 5–9 szt.,
- 48,0% posiadało 10 i więcej sztuk.

Gospodarstwa rolne o najmniejszej skali chowu owiec (1–4 sztuk) najczęściej zajmowały powierzchnię do 10 ha UR (86,9%). Natomiast gospodarstwa o największej skali chowu owiec (50 i więcej sztuk) stanowiły 13,0% gospodarstw utrzymujących owce i prawie 72,2% gospodarstw w tej grupie posiadało 10 ha i więcej użytków rolnych.

Wyniki spisu wykazały, że 3,3% wojewódzkiego pogłowia owiec znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających tylko 1–4 szt., 32,3% pozostawało w posiadaniu gospodarstw rolnych z 5–49 owcami, 64,4% – w gospodarstwach posiadających 50 i więcej owiec.

Najwięcej owiec (15,4%), podobnie jak w 2010 r. (10,8%), odnotowano w powiecie radomszczańskim. W powiecie wieluńskim utrzymywanych było 12,0% pogłowia owiec, a w powiecie radomszczańskim 10,3%. Najmniej liczne pogłowie owiec (nie uwzględniając miast na prawach powiatu) wystąpiło w powiatach łęczyckim i pabianickim – ok. 0,5%.

4. Drób kurzy
4. Chicken poultry

W 2020 r. 57,0% gospodarstw rolnych prowadzących produkcję zwierzęcą posiadało drób kurzy. Wśród 27,6 tys. gospodarstw utrzymujących drób kurzy, największy udział miały gospodarstwa posiadające 1–5 ha UR (41,4%) i gospodarstw użytkujące 5–10 ha UR (33,2%), a najmniejszy gospodarstwa największe o powierzchni 100 ha i więcej UR (0,1% gospodarstw).

Pogłowie drobiu kurzego nieznacznie spadło w stosunku do 2010 r. (o 0,6%) i wynosiło 14,2 mln sztuk. W gospodarstwach o powierzchni powyżej 15 ha UR znajdowało się 42,4% pogłowia, zaś w największych gospodarstwach o powierzchni 100 ha i więcej UR tylko 10,3%.

Chowem i hodowlą niosek kurzych (utrzymywanych w celu pozyskania jaj konsumpcyjnych i wylęgowych) zajmowało się 27,0 tys. gospodarstw (w 2010 r. – 51,9 tys.), tj. 55,8% ogółu gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta.

Podobnie jak w przypadku drobiu kurzego ogółem, najwyższy odsetek gospodarstw rolnych utrzymujących nioski kurze odnotowano w grupach obszarowych UR 1–5 ha (41,6%) i 5–10 ha (33,4%), a najniższy w grupie 100 ha i więcej UR – 0,1% w ogólnej liczbie gospodarstw posiadających nioski.

W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych utrzymujących nioski kurze, podmioty o powierzchni powyżej 1 ha UR stanowiły 99,0%.

Przeciętnie w województwie łódzkim, wśród gospodarstw rolnych utrzymujących kury nioski:

- 96,4% posiadało 1–99 szt.
- 1,9% posiadało 100–499 szt.
- 0,3% posiadało 500–4999 szt.
- 1,3% posiadało 5000–9999 szt.
- 0,1% posiadało 10000 i więcej sztuk

Wśród gospodarstw utrzymujących nioski kurze, niezależnie od areału użytków rolnych w tych gospodarstwach, zdecydowanie największy odsetek stanowiły gospodarstwa z najmniejszą skalą chowu, tj. 1–499 kur niosek.

Wykres 24. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia kur niosek według skali chowu niosek w 2020 r.
Chart 24. Structure of the number of agricultural holdings and the laying hen stock by the laying hen breeding scale in 2020

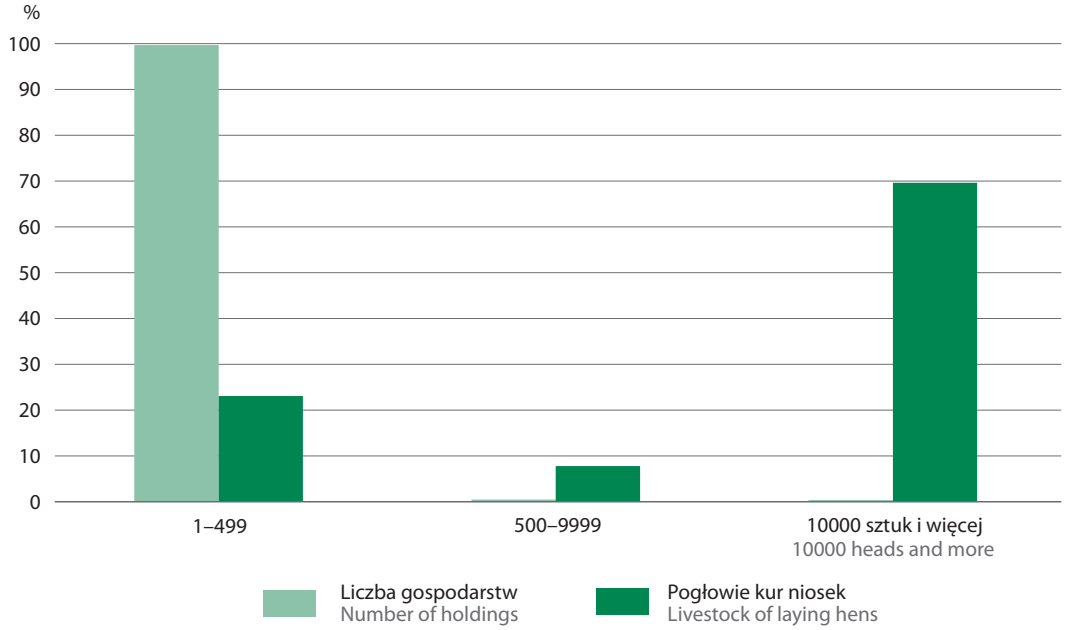

W 2020 r. 91,2% wojewódzkiego stanu niosek kurzych znajdowało się w gospodarstwach o areale użytków rolnych powyżej 1 ha.

Z ogólnego pogłowia kur niosek – 22,9% znajdowało się w gospodarstwach posiadających tylko 1–499 niosek, 3,6% pozostawało w gospodarstwach o skali chowu 500–4999 sztuk, 4,1% utrzymywały gospodarstwa o skali chowu 5000–9999 niosek kurzych, a 69,5% w gospodarstwach utrzymujących 10000 sztuk i więcej niosek kurzych.

W gospodarstwach rolnych o najmniejszej skali chowu kur niosek, tj. posiadających tylko 1–499 sztuk, największy udział pogłowia niosek (72,0%) wystąpił w gospodarstwach o powierzchni UR 3–5 ha, a najmniejszy (0,1%) w gospodarstwach rolnych o areale UR 100 ha i więcej.

Gospodarstwa rolne o skali chowu niosek kurzych 10000 i więcej sztuk, niezależnie od posiadanej powierzchni użytków rolnych, utrzymywały największy odsetek pogłowia kur niosek. W gospodarstwach rolnych o powierzchni 15 ha i więcej UR odsetek ten kształtował się na poziomie 89,0%, a w gospodarstwach rolnych o najmniejszym areale (do 1 ha UR włącznie) wynosił 84,9%.

Przeciętnie w województwie, na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów i hodowlę niosek kurzych przypadało ich 102 sztuk (w 2010 r. – 58 sztuk).

Mapa 9. Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego oraz obsada kur niosek na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę kur niosek w 2020 r.

Map 9. Number of chickens per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens and the number of laying hen per 1 agricultural holding breeding/rearing laying hens in 2020

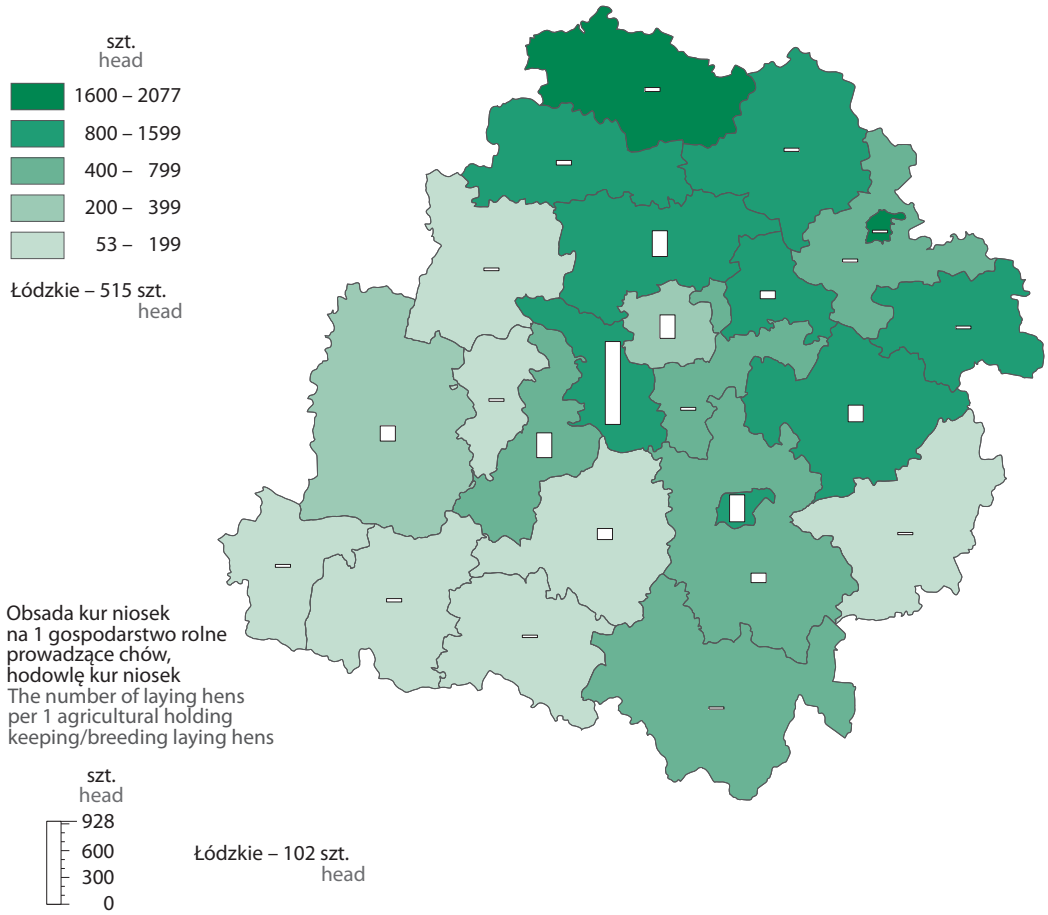

W 2020 r. chowem brojlerów kurzych zajmowało się 4,5 tys. gospodarstw rolnych, tj. 9,2% ogółu gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta gospodarskie.

W ogólnej liczbie gospodarstw utrzymujących brojlery kurze, gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych stanowiły 97,9%.

Przeciętnie w województwie, wśród gospodarstw rolnych utrzymujących brojlery:

- 92,6% posiadało 1–499 szt. ,
- 0,1% posiadało 500–4999 szt.,
- 0,2% posiadało 5000–9999 szt.,
- 7,1% posiadało 10000 i więcej sztuk.

Wśród gospodarstw rolnych utrzymujących brojlery kurze i areale do 100 ha użytków rolnych, zdecydowanie największy odsetek stanowiły gospodarstwa z najmniejszą skalą chowu, tj. posiadające na stanie tylko 1–499 brojlerów kurzych.

Wykres 25. Struktura liczby gospodarstw rolnych i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu brojlerów w 2020

Chart 25. Structure of the number of agricultural holdings and the broiler stock by the broiler breeding scale in 2020

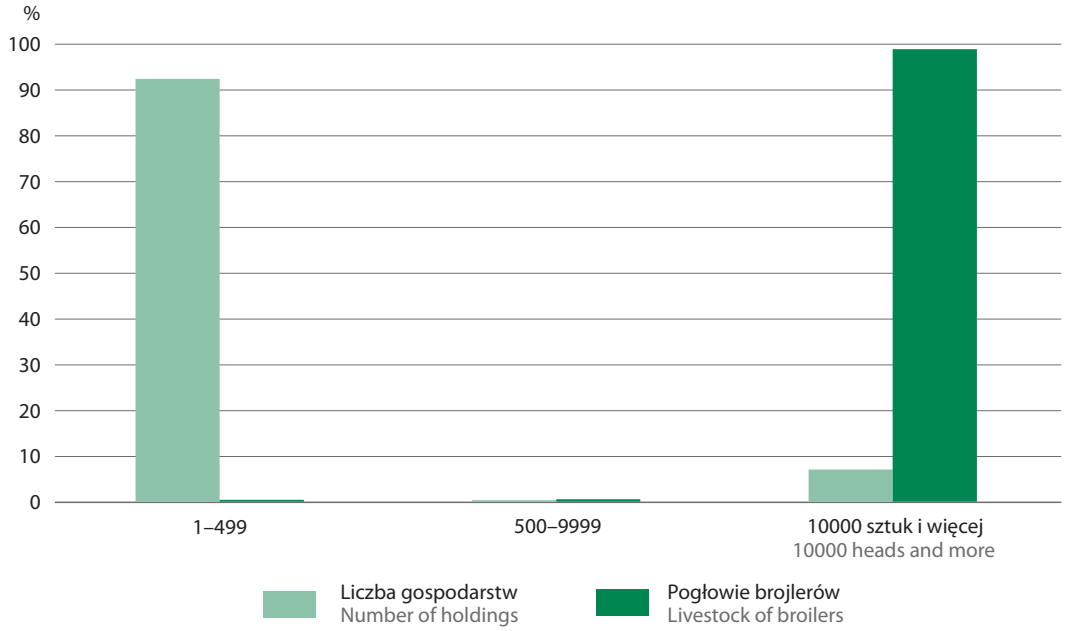

W 2020 r. 18,7% wojewódzkiego stanu brojlerów kurzych znajdowało się w gospodarstwach do 1 ha UR włącznie, a 81,3% w gospodarstwach o areale użytków rolnych powyżej 1 ha.

Z ogólnego pogłowia brojlerów kurzych – 0,4% znajdowało się w gospodarstwach rolnych posiadających tylko 1–499 brojlerów, 0,1% pozostawało w gospodarstwach o skali chowu 500–4999 sztuk, 0,4% utrzymywały gospodarstwa rolne o skali chowu 5000–9999 brojlerów, a 99,1% w gospodarstwach rolnych utrzymujących 10000 sztuk i więcej brojlerów kurzych, przy czym w grupie tej przeciętne pogłowie wynosiło 36,1 tys. sztuk.

Wśród powiatów województwa łódzkiego największy odsetek drobiu kurzego odnotowano w powiatach: łowickim – 13,7%, tomaszowskim 11,1% i kutnowskim – 8,8% i zgierskim – 7,8%. Najmniejszy odsetek pogłowia drobiu kurzego (nie uwzględniając miast na prawach powiatu) odnotowano w powiatach wieruszowskim i zduńskowolskim po ok. 0,4%.

Rozdział 5.
Chapter 5.

Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze
Tractors, machines and agricultural equipment

W 2020 r. w ciągniki wyposażonych było 82,0 tys. gospodarstw rolnych tj. 70,1% (ogółu w 2010 r. odsetek ten wynosił 69,1%). W gospodarstwach tych znajdowało się 131,2 tys. ciągników, w tym w gospodarstwach indywidualnych – 130,8 tys. szt., tj. 99,6% ogólnej liczby ciągników.

W porównaniu do wyników PSR 2010, w 2020 r. odnotowano duży wzrost liczby ciągników o największej mocy, tj. 100 kW i więcej – ponad czterokrotny wzrost, o mocy 60–100 kW – ponad dwukrotny wzrost oraz 40–60 kW – wzrost o 61,9%, przy jednoczesnym spadku liczby ciągników o mocy do 15 kW (o 1,0%), 15–25 kW (o 24,3%) i 25–40 kW (o 23,0%).

W strukturze ciągników według mocy silnika dominowały ciągniki o mocy: 15–25 kW – 28,7%, 40–60 kW – 26,2% i 25–40 kW – 24,1%. Razem stanowiły one w ogólnej liczbie ciągników 79,0% (89,4% – w 2010 r.). W tej grupie ciągników, w porównaniu z 2010 r., nastąpił znaczny wzrost udziału ciągników o mocy 40–60 kW. Udział ciągników o dużej mocy, tj. 60 kW i więcej zwiększył się i wynosił 18,3% wobec 7,8% w 2010 r. Wzrost wyposażenia gospodarstw w ciągniki rolnicze o dużej mocy wiąże się z postępującą modernizacją i intensyfikacją produkcji rolniczej.

Wykres 26. Struktura liczby ciągników według mocy silnika w latach 2010 i 2020
Chart 26. Structure of the number of tractors by engine power in 2010 and 2020

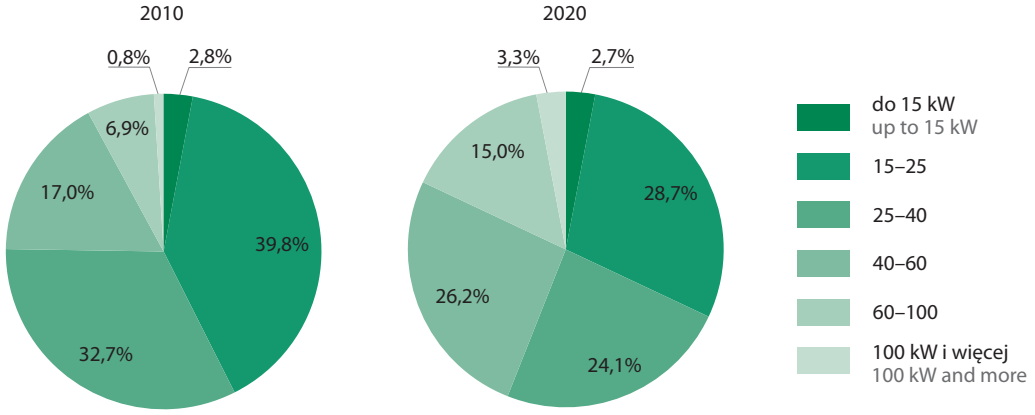

Zróżnicowanie w gospodarstwach rolnych liczby posiadanych ciągników, jak również ich mocy, zależy przede wszystkim od powierzchni użytkowanych gruntów oraz związanej z tym specjalizacji i racjonalizacji produkcji. Udział ciągników o mocy 100 kW i więcej w ogólnej liczbie ciągników był niewielki (3,3%) i wzrastał proporcjonalnie do wzrostu powierzchni użytkowanych gruntów od 0,6% w grupie gospodarstw o powierzchni 1–2 ha UR do 64,8% w gospodarstwach użytkujących 20 ha i więcej użytków rolnych, przy czym w gospodarstwach największych (100 ha UR i więcej) wynosił 10,9%. Natomiast w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie kształtował się na poziomie 0,1%.

Ciągniki do 15 kW najczęściej występowały w gospodarstwach najmniejszych. Najwyższy ich udział (39,4%) odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha użytków rolnych. W grupie gospodarstw 5–10 ha największy odsetek stanowiły ciągniki o mocy 15–25 kW – 36,0%. Natomiast ciągniki o mocy 25–40 kW, 40–60 kW i 60–100 kW najliczniej wystąpiły w grupach gospodarstw rolnych o powierzchni UR odpowiednio: 10–15 ha i 15–20 ha. Ich udział w liczbie ciągników w w/w grupach obszarowych gospodarstw wynosił 51,8% i 31,3%.

Tablica 5. Ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.
Table 5. Tractors by area groups of agricultural land in 2020

Grupy obszarowe użytków rolnych w ha Area groups of agricultural land in ha	Gospodarstwa z ciągnikami Agricultural holdings with tractors		Liczba ciągników Number of tractors	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2010=100	w sztukach in units	2010=100
Ogółem Total	82034	90,9	131242	104,7
w tym: of which:				
1–5	27361	96,6	30577	98,8
5–10	28327	80,4	40658	93,2
10–15	12491	85,6	24002	102,5
15–20	5265	91,6	12156	107,1
20–50	6788	125,6	18715	140,7
50–100	982	225,7	3225	238,4
100 i więcej 100 and more	290	156,8	1259	120,7

W 202 r. w województwie łódzkim średnio na 1 gospodarstwo wyposażone w ciągniki przypadało 1,6 szt. ciągnika. Wskaźnik ten wzrastał sukcesywnie od 1,1 szt. w grupach gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha UR do 4,3 szt. w grupie gospodarstw o powierzchni 100 ha i więcej UR.

Blisko 60% użytkowników gospodarstw rolnych wyposażonych w ciągniki posiadało 1 maszynę tego typu. Dwa ciągniki spisano w 26,6% gospodarstw rolnych, trzy – w 9,8% gospodarstw, cztery – w 2,8 %. Pięć i sześć ciągników na wyposażeniu odnotowano najliczniej w gospodarstwach o powierzchni 20–50 ha UR, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw wyposażonych w ciągniki wynosił odpowiednio 0,4% i 0,1%. Ponad 7 ciągników odnotowano głównie w większych gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej UR, a ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych z ciągnikami wyniósł ok. 0,1%.

Wykres 27. Ciągniki i gospodarstwa rolne wyposażone w ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 27. Tractors and agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2020

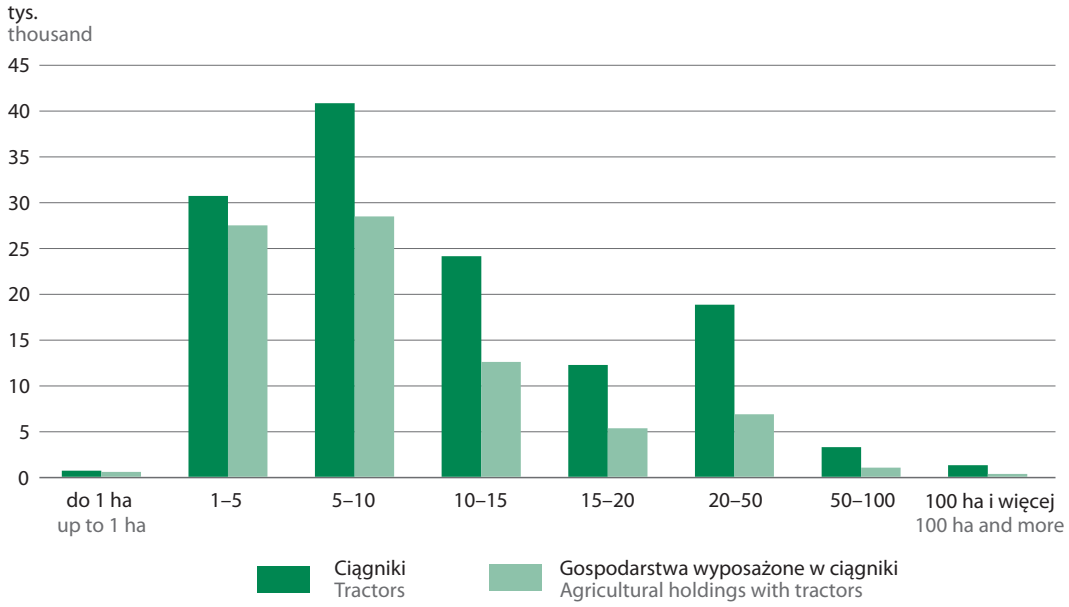

W 2020 r. udział gospodarstw z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych wyniósł 70,1% i wzrósł o 1,0 p.proc. w porównaniu 2010 r. Odsetek tych gospodarstw zwiększał się wraz ze wzrostem powierzchni użytkowanych gruntów. W grupie gospodarstw do 1 ha UR włącznie wynosił 32,3%, podczas gdy w gospodarstwach powyżej 1 ha UR stanowił 70,7%. W grupie gospodarstw o powierzchni 1–5 ha UR blisko połowa gospodarstw rolnych wyposażona była w ciągniki, ale już w grupie obszarowej 5–10 ha UR było to 85,3% gospodarstw rolnych. W gospodarstwach o powierzchni 10 ha i więcej UR 94,9% gospodarstw rolnych zadeklarowało posiadanie ciągników.

Średnia powierzchnia UR przypadająca na 1 ciągnik zmniejszyła się nieznacznie w stosunku do wyników poprzedniego spisu i wyniosła 7,5 ha wobec 7,8 ha w 2010 roku. Wzrost wartości tego wskaźnika można zauważyć wraz ze wzrostem powierzchni UR od 4,5 ha dla gospodarstw z grupy 1–2 ha UR do 50,7 ha dla gospodarstw największych, liczących 100 ha i więcej UR.

Mapa 10. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik w 2020 r.
Map 10. Area of agricultural land per 1 tractor in 2020

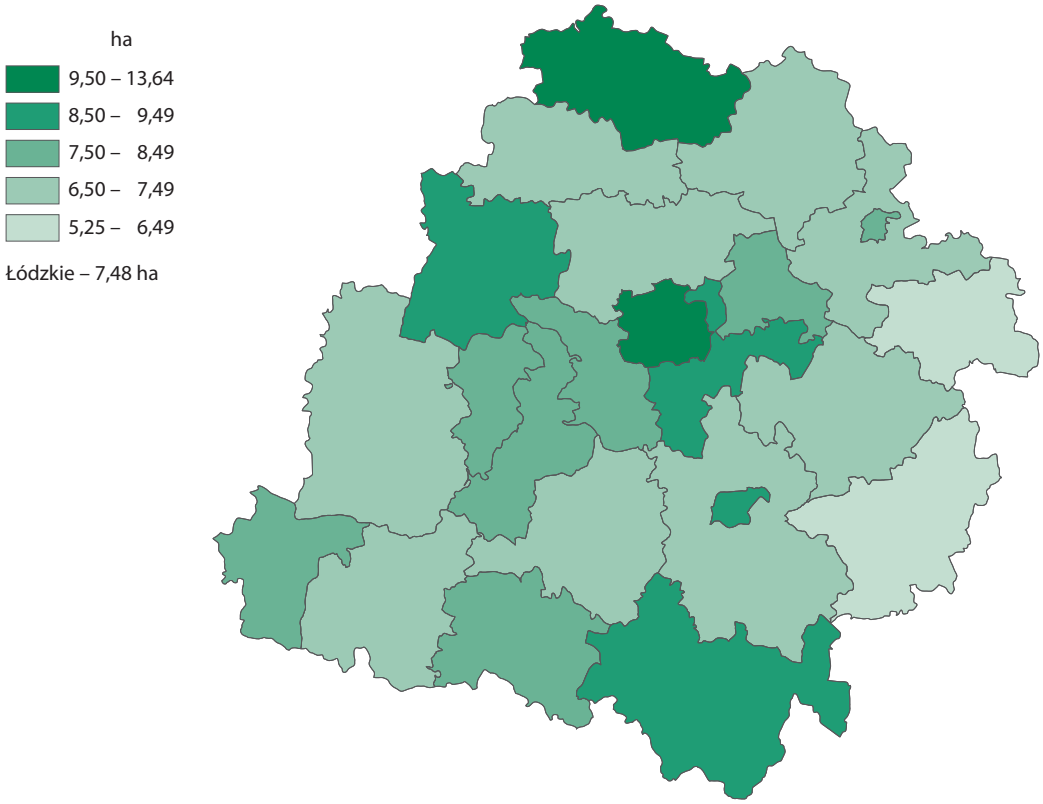

Udział gospodarstw rolnych z ciągnikami w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w województwie kształtował się od ok. 58% do ok. 80% (z wyłączeniem miast na prawach powiatu) i najwyższy był w powiatach: łowickim 80,3%, łęczyckim – 80,2%, skierniewickim – 79,9% i rawskim – 79,1%. Natomiast najniższy udział wystąpił w powiatach: pabianickim – 58,2% i bełchatowskim 63,5%.

Utrzymująca się od lat przewaga zbóż w strukturze powierzchni zasiewów przy jednoczesnym wzroście powierzchni uprawy rzepaku oraz postępujący proces modernizacji gospodarstw rolnych, miały wpływ na wzrost o 23,2% liczby kombajnów zbożowych. W 2020 r. w 12,3 tys. gospodarstwach znajdowało się 12,6 tys. kombajnów do zbioru ziarna. Gospodarstwa rolne wyposażone w kombajny zbożowe stanowiły 10,5% ogólnej liczby gospodarstw. W tego typu maszyny do zbioru najlepiej wyposażone były gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej UR, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw zaliczonych do tej grupy wynosił 49,3%. W 2020 r. średnio na 100 gospodarstw rolnych przypadało 10,8 kombajnów, a w 2010 r. 7,8 szt. Przeciętnie w 2020 r. na 100 ha powierzchni zasiewów zbóż i rzepaku przypadały 2 maszyny tego typu.

Przy utrzymującej się tendencji spadkowej w powierzchni uprawy buraków cukrowych i ziemniaków, odnotowano zmniejszenie liczby kombajnów do zbioru tych ziemiopłodów, w porównaniu z 2010 r. odpowiednio o 54,9% i o 26,2%. W 2020 r. kombajny ziemniaczane posiadało 9,3 tys. gospodarstw rolnych, tj. 8,0% ogólnej liczby gospodarstw. Najwięcej gospodarstw z kombajnami tego rodzaju było w grupach gospodarstw o powierzchni 5–10 ha UR i 10–15 ha UR (odpowiednio 30,8% i 25,6%). W gospodarstwach tych znajdowało się łącznie 55,5% ogólnej liczby kombajnów ziemniaczanych w województwie. W 2020 r. przeciętnie na 100 gospodarstw rolnych przypadało średnio 8,3 kombajnu (w 2010 – 10,1). Średnio na 100 ha uprawy ziemniaków przypadało 26,0 kombajnów. Kombajny buraczane w liczbie 565 szt. odnotowano w 2020 r. w 557 gospodarstwach rolnych. Najwięcej gospodarstw

z kombajnami buraczanymi spisano w grupach gospodarstw o powierzchni 10–15 ha i 20–30 ha użytków rolnych (odpowiednio 22,4% i 21,5%). W gospodarstwach tych znajdowało się łącznie 43,5% ogólnej liczby kombajnów buraczanych. W 2020 r. średnio na 100 ha uprawy buraków cukrowych przypadały 10,3 kombajnu.

Znaczące zmiany odnotowano w liczbie gospodarstw wyposażonych w silosokombajny, jak również w liczbie maszyn tego typu, których liczebność zmniejszyła się w porównaniu z 2010 r. o 71,1%. Silosokombajny – w liczbie 270 szt. znajdowały się na stanie 258 gospodarstw rolnych. Tylko 0,2% gospodarstw rolnych wyposażonych było w tego typu sprzęt. Najwięcej gospodarstw z silosokombajnami odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej UR – tj. od 17,4% w grupie 15–20 ha UR i 22,5% w grupie 20–30 ha UR. Przeciętnie w województwie na 100 gospodarstw przypadało ok. 0,2 silosokombajnu. Wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość wśród gospodarstw o powierzchni 50 ha i więcej UR – ok. 3 szt.

Opryskiwacze polowe w liczbie 48,9 tys. odnotowano w ok. 48 tys. gospodarstw (41,1 % ogółu gospodarstw rolnych). We wszystkich grupach obszarowych od 5 ha UR i więcej, ponad 75% gospodarstw wyposażonych było w opryskiwacze polowe, przy czym najwyższy odsetek wystąpił w grupie o powierzchni 5–10 ha UR (35,6%). Blisko 20% ogółu omawianych maszyn znajdowało się w gospodarstwach o powierzchni 10–15 ha użytków rolnych. W przeliczeniu na 100 gospodarstw rolnych, średnia obsada tych maszyn wyniosła 41,8 szt. (w 2010 r. – 38,5 szt.). W ujęciu powierzchniowym wskaźnik ten wyniósł średnio 5 szt./100 ha UR.

Tablica 6. Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r.
Table 6. Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020

Wyszczególnienie Specification	Gospodarstwa posiadające maszyny Agricultural holdings with machines		Liczba maszyn Number of machines	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2010=100	w sztukach in units	2010=100
Kombajny zbożowe Combine harvesters	12337	123,2	12610	122,8
Kombajny ziemniaczane Potato harvesters	9332	71,5	9725	73,8
Kombajny buraczane Beet harvesters	557	44,7	565	45,1
Silosokombajny Forage harvesters	258	29,5	270	28,9
Rozsiewacze nawozów i wapna Fertilizer and lime spreaders	59302	99,6	61014	99,9
Rozrzutniki obornika Manure spreaders	43514	82,2	44341	82,5
Kosiarki polowe Field mowers	39399	93,9	40675	95,1
Ładowacze chwytakowe Grab loaders	22529	104,8	24654	105,6
Sadzarki do ziemniaków Potato planters	24704	64,4	25089	64,6
Przyczepy zbierające Collection trailers	4862	62,5	4865	60,5

Tablica 6. Wyposażenie gospodarstw rolnych w wybrane maszyny w 2020 r. (dok.)
Table 6. Equipment of agricultural holdings with selected machines in 2020 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Gospodarstwa posiadające maszyny Agricultural holdings with machines		Liczba maszyn Number of machines	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	2010=100	w sztukach in units	2010=100
Prasy zbierające Collecting pressers	15140	100,1	15863	100,0
Polowe opryskiwacze Field sprayers	48091	96,8	48938	97,3
Sadownicze opryskiwacze Orchard sprayers	4736	90,9	5711	96,8

W 4,7 tys. gospodarstw rolnych (4,0% ogółu) odnotowano 5,7 tys. szt. opryskiwaczy sadowniczych (o 3,2% mniej niż w 2010 r.). W 2020 r. ok. 12 tys. gospodarstw rolnych wykazało powierzchnię sadu. Prawie 1/2 tych gospodarstw wyposażona była w specjalistyczny sprzęt do wykonywania zabiegów środkami ochrony roślin w sadach.

Kosiarki polowe, rozsiewacze nawozów i wapna oraz rozrzutniki obornika, z uwagi na potrzebę przeprowadzania w procesie produkcji określonych zabiegów, znajdują się w znacznej liczbie gospodarstw rolnych (omawiane maszyny posiadało odpowiednio 33,7%, 50,7%, 37,2% ogółu gospodarstw).

Na 100 gospodarstw rolnych przypadało średnio w województwie:
- 34,8 kosiarek polowych, najwięcej w grupie obszarowej 10–15 ha UR – 49,3 szt.,
- 52,2 rozsiewaczy nawozów i wapna, najwięcej w grupie obszarowej 5–10 UR – 18,7 szt.,
- 37,9 rozrzutników obornika, najwięcej w grupie obszarowej 5–10 ha UR – 14,0 sztuk.

Wykres 28. Wybrane maszyny i urządzenia rolnicze przypadające na 100 gospodarstw rolnych
Chart 28. Selected agricultural machines and equipment per 100 agricultural holdings

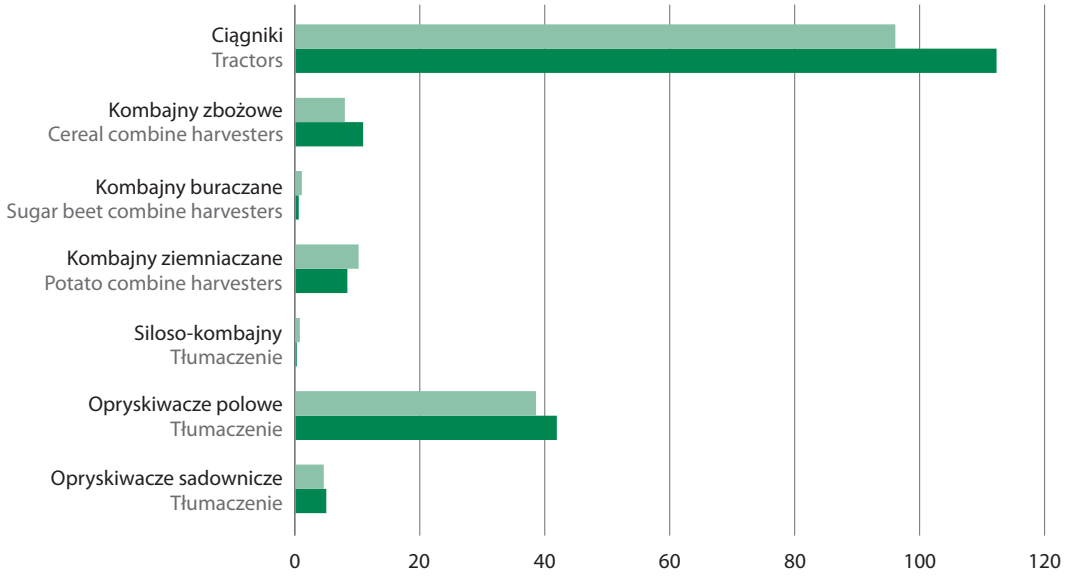

Według wyników PSR 2020 ok. 75% użytkowników gospodarstw rolnych zadeklarowało korzystanie przy pracach rolniczych w gospodarstwie z maszyn lub urządzeń będących własnością innych gospodarstw, spółdzielni lub firm usługowych.

Rozdział 6.
Chapter 6.

Nawożenie
Fertilization

Wyniki PSR 2020 wykazały, że w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. 98,2 tys. gospodarstw rolnych stosowało nawozy mineralne, 33,8 tys. stosowało nawozy wapniowe, a 50,4 tys. nawozy naturalne. W ogólnej liczbie gospodarstw rolnych udział gospodarstw stosujących nawozy mineralne wynosił 84,0%, 28,9% gospodarstw rolnych stosowało nawozy wapniowe, a nawozy naturalne – 43,1% ogólnej liczby gospodarstw.

Nawozy azotowe, jako podstawowy czynnik plonotwórczy, stosowało 69,3% gospodarstw rolnych. Równie często, z uwagi na szersze działanie, użytkownicy wykorzystywali nawozy wieloskładnikowe, tj. w 62,9% gospodarstw rolnych. Znacznie mniej rolników wzbogacało zawartość gleby nawozami zawierającymi fosfor i potas. Nawozy fosforowe i potasowe stosowane były odpowiednio w 4,6% i 6,6% gospodarstw rolnych.

Wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych, wzrastał odsetek gospodarstw rolnych stosujących:

- nawożenie mineralne – od 55,6% w gospodarstwach o powierzchni do 1 ha UR włącznie do ponad 80% w gospodarstwach o powierzchni 3 ha i więcej UR, w tym w grupie gospodarstw o powierzchni 20–30 ha UR 95,0%,
- nawożenie wapniowe – od 11,1% w grupie gospodarstw o powierzchni do 1 ha UR włącznie do 58,4% w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej UR.

Wśród gospodarstw stosujących nawozy mineralne największy odsetek gospodarstw rolnych stosujących poszczególne rodzaje nawozów wystąpił w następujących grupach obszarowych użytków rolnych:
- nawozy azotowe – ponad 90% w gospodarstwach o powierzchni 10 ha i więcej użytków rolnych,
- nawozy fosforowe – ponad 9% w grupie gospodarstw o powierzchni 20 ha i więcej UR, w tym w gospodarstwach o powierzchni 50 ha i więcej użytków rolnych – 14,2% gospodarstw,
- nawozy potasowe – ponad 19% w gospodarstwach największych o powierzchni 30 ha i więcej UR,
- nawozy wieloskładnikowe – ponad 80% w gospodarstwach o powierzchni 10 ha i więcej użytków rolnych.

Tablica 7. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w latach 2010 i 2020
Table 7. Consumption of mineral and lime fertilizers in 2010 and 2020

Lata Years	Nawozy w przeliczeniu na czysty składnik Fertilizers in terms of pure ingredient				
	mineralne mineral				wapniowe lime
	ogółem total	azotowe nitrogenous	fosforowe phosphatic	potasowe potassic	
	W tysiącach ton In thousand tonnes				
2010	120364	70616	23593	26156	29440
2020	130915	66236	24906	39773	94135
	2010=100				
2020	108,8	93,8	105,6	152,1	319,8
	Na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w kg Per 1 ha of agricultural land in good agricultural condition in kg				
2010	125,9	73,8	24,7	27,4	30,8
2020	135,2	68,4	25,7	41,1	97,2

Mapa 11. Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w 2020 r.
Map 11. Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition in 2020

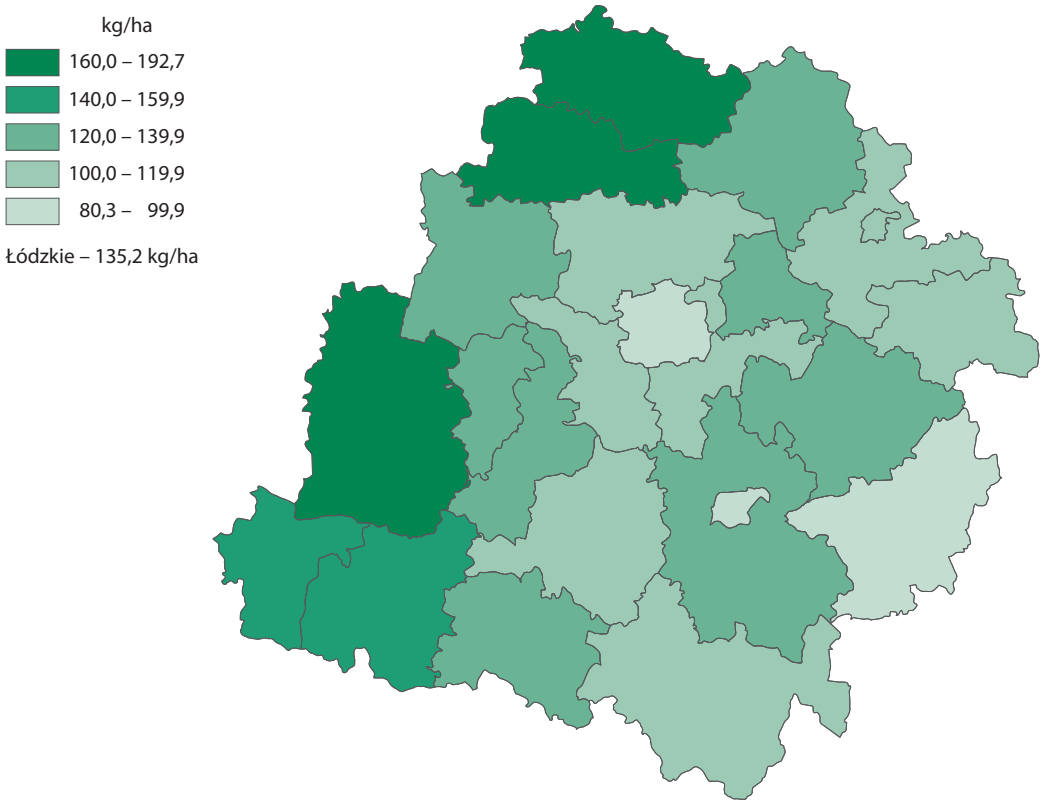

Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik, łącznie azotowych, fosforowych i potasowych (NPK), w badanym okresie było o 8,8% większe niż w 2010 r. i wyniosło 130915 ton. W 2020 r. na 1 ha użytków rolnych zużyto przeciętnie 133,4 kg, w tym w gospodarstwach indywidualnych 133,0 kg NPK. W stosunku do 2010 r. w największym stopniu zwiększyło się zużycie nawozów potaso-wych (K_2O) – o 52,1% i wyniosło 39773 ton, co w przeliczeniu na 1 ha UR dało wynik 40,5 kg, nieznacznie wzrosło zużycie nawozów fosforowych (P_2O_5) – o 5,6% i wyniosło 24906 ton, natomiast nawozów azotowych (N) pod uprawy zastosowano 66236 ton tj. mniej o 6,2% niż w 2010 r.

Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory 2020 roku w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze osiągnęło poziom 135,2 kg czystego składnika. Wraz ze wzrostem powierzchni użytkowanych gruntów wzrastało zużycie nawozów – od 92 kg na 1 ha UR w dobrej kulturze w grupie gospodarstw o powierzchni 1–2 ha UR do 168,1 kg/ha w gospodarstwach o powierzchni 50–100 ha UR. Intensywne nawożenie – wyższe od średniej w województwie – odnotowano w gospodarstwach o powierzchni 15 ha i więcej użytków rolnych.

Z uwagi na duże regionalne zróżnicowanie intensywności produkcji roślinnej wystąpiły znaczne różnice terytorialne w zużyciu nawozów mineralnych. W blisko 1/3 powiatów (kutnowskim, sieradzkim, łęczyckim, wieluńskim, wieruszowskim, zduńskowolskim i łowickim) nawożenie było wyższe od średniego zużycia w województwie. Największe zużycie odnotowano w powiecie kutnowskim – 192,7 kg NPK/ha, a najmniejsze w powiecie opoczyńskim – 94,1 kg NPK/ha UR w dobrej kulturze rolnej – nie licząc miast na prawach powiatu.

Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik, w porównaniu z 2010 r., wzrosło ponad trzykrotnie i wyniosło 94135 ton (29440 ton w 2010 r.). Na wzrost zużycia tych nawozów wpłynął m.in. wprowadzony w 2019 r. „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie" i związane z tym programem dofinansowanie udzielane przez wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, z wykorzystaniem środków udostępnionych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że 33784 gospodarstw rolnych stosowało nawozy wapniowe (22286 w 2010 r.). Najczęściej wapnowanie gleb stosowali rolnicy użytkujący 50–100 ha UR – 59,0% ogólnej liczby gospodarstw w tej grupie obszarowej. Zużycie nawozów wapniowych w czystym składniku (CaO) w tych gospodarstwach rolnych wyniosło 151,5 kg/ha użytków rolnych w dobrej kulturze. Przeciętnie w województwie łódzkim kształtowało się na poziomie 97,2 kg/ha UR w dobrej kulturze i było ponad trzykrotnie większe niż w 2010 r. (30,8 kg/ha). Zużycie nawozów wapniowych na 1 ha UR w dobrej kulturze w ilości ponad 97 kg odnotowano również w gospodarstwach rolnych należących do grup obszarowych: 15–20 ha UR, 20–30 ha UR i 30–50 ha UR, w których wynosiło odpowiednio 108,3 kg, 127,6 kg i 141,9 kg na 1ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej.

Zużycie nawozów wapniowych i wapniowo-magnezowych, podobnie jak nawozów mineralnych jest silnie zróżnicowane regionalnie. W 2020 r. największe jednostkowe zużycie wapna nawozowego w kg na 1 ha UR w dobrej kulturze odnotowano w powiatach kutnowskim – 133,1 i wieluńskim – 125,0. Niski poziom wapnowania gleb poza miastami na prawach powiatu wystąpił w powiatach pabianickim i zgierskim, odpowiednio po 53,9 i 69,1 kg/ha UR w dobrej kulturze rolnej.

Wykres 29. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych w latach 2010 i 2020

Chart 29. Consumption of mineral and lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land in 2010 and 2020

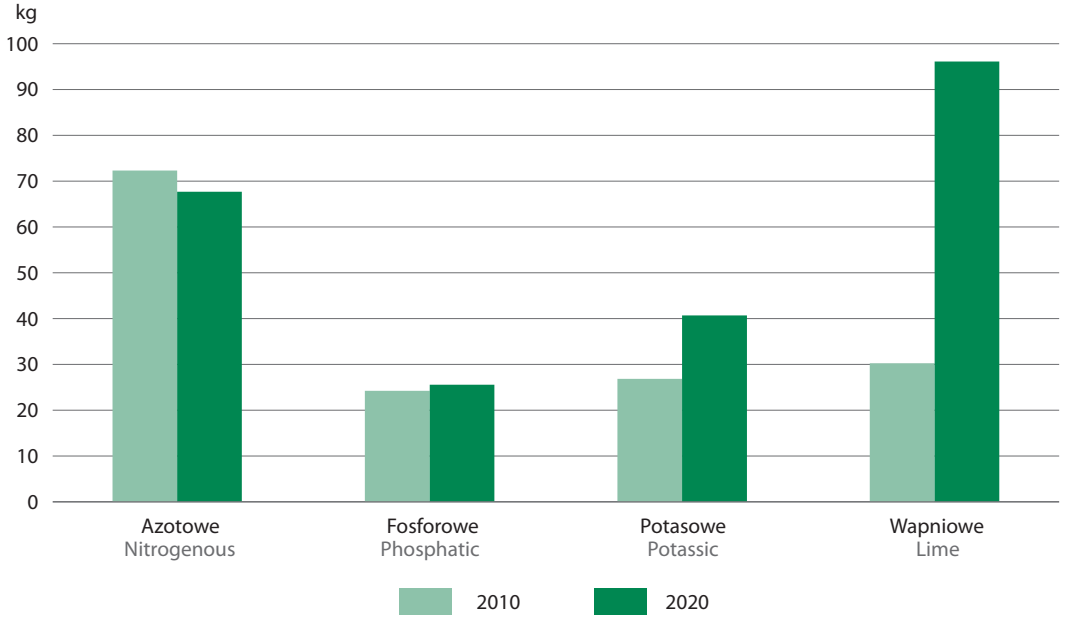

W porównaniu z 2010 r. nastąpił znaczący spadek (33,1%) użytkowników gospodarstw rolnych stosujących nawozy naturalne. W sezonie 2019/2020 było ich 50398 wobec 75320 w sezonie 2009/2010. Obornik stosowało 43810 gospodarstw rolnych, gnojówkę – 5871, gnojowicę – 4814, a 6711 gospodarstw rolnych wykorzystało do nawożenia pomiot ptasi. Nawożenie obornikiem i pomiotem ptasim stosowały głównie gospodarstwa rolne specjalizujące się w uprawach polowych, natomiast gnojówkę i gnojowicę – gospodarstwa rolne specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi.

Zdecydowana większość gospodarstw rolnych stosowała nawozy naturalne rozrzutowo. W ponad połowie gospodarstw (57,4%) stosujących nawozy naturalne (28909) zostały one przyorane po 4 godzinach, ale przed upływem 24 godzin od aplikacji, a w 35,5% (17882) gospodarstw nawozy zostały przyorane w ciągu 4 godzin. W 6721 gospodarstwach (13,3%) po rozrzutowym zastosowaniu nawozów nie zostały one przyorane (np. na użytkach zielonych) lub przyorane po 24 godzinach od aplikacji. Pasmową i doglebową metodę aplikacji nawozów naturalnych, ograniczającą emisję amoniaku, stosuje znacznie mniej gospodarstw. Metodę pasmową z użyciem węży wleczonych wykorzystało 412 gospodarstw, a z użyciem redlicy lub płozy – 452 gospodarstwa rolne. Aplikację doglebową przez dozowanie płytkie nawozów naturalnych zastosowało 992 gospodarstwa rolne. Jedynie w 135 gospodarstwach rolnych zastosowano nawozy naturalne przez dozowanie głębokie.

W sezonie 2019/2020 do nawożenia zużyto 3237,0 tys. ton obornika, 60,8 tys. ton pomiotu ptasiego oraz ok. 592 tys. m^3 gnojówki i 1170,3 tys. m^3 gnojowicy. W stosunku do wyników PSR 2010 zużycie gnojowicy wzrosło o ok. 250%, kosztem obornika i gnojówki, gdzie w oby przypadkach odnotowano spadek o około 33,0% i 33,5%.

Blisko 11296 gospodarstw rolnych stosujących nawożenie naturalne pod zbiory 2020 r. wykorzystało ponad 800 tys. ton nawozów naturalnych (obornika, pomiotu ptasiego, gnojówki i gnojowicy) spoza gospodarstwa rolnego. Wywóz (eksport) 2106,8 tys. ton wyprodukowanych w gospodarstwie nawozów naturalnych zadeklarowały 3542 gospodarstwa rolne.

Rozdział 7.
Chapter 7.

Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego
Income sources of households with the holder of an agricultural holding

W okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r., 116,7 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Oprócz działalności rolniczej źródłami dochodów były także:

- praca najemna – dla 48,5% ogółu omawianych gospodarstw domowych (w 2010 r. – 48,7%),
- emerytury i renty – dla 25,7% (w 2010 r. – 26,8%),
- działalność pozarolnicza – dla 13,4% (w 2010 r. – 18,1%),
- inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) – dla 13,5% (w 2010 r. – 5,6%).

W porównaniu z wynikami spisu z 2010 r. odnotowano spadek odsetka gospodarstw domowych uzyskujących dochody z pracy najemnej, a szczególnie z działalności pozarolniczej oraz spadku odsetka gospodarstw pobierających emerytury i renty, oraz znaczny (ponad dwukrotny) wzrost odsetka gospodarstw domowych utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł, do czego przyczynił się w znacznym stopniu m.in. program Rodzina 500 Plus.

Działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem, dla zaledwie niespełna 1/3 gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego. Odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z rolnictwa zmalał na przestrzeni lat 2010–2020 z 35,2% do 29,5% (w Polsce z 33,8% do 30,3%).

Prawie co piąte gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego o powierzchni do 1 ha UR włącznie uzyskiwało główne dochody z działalności rolniczej (19,3%). Odsetek ten był większy niż dla gospodarstw indywidualnych należących do grup obszarowych od 1 do 5 ha UR (11,5%).

Wykres 30. Struktura liczby gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów w latach 2010 i 2020

Chart 30. Structure of the number of households with holder of an agricultural holding by the main source of income in 2010 and 2020

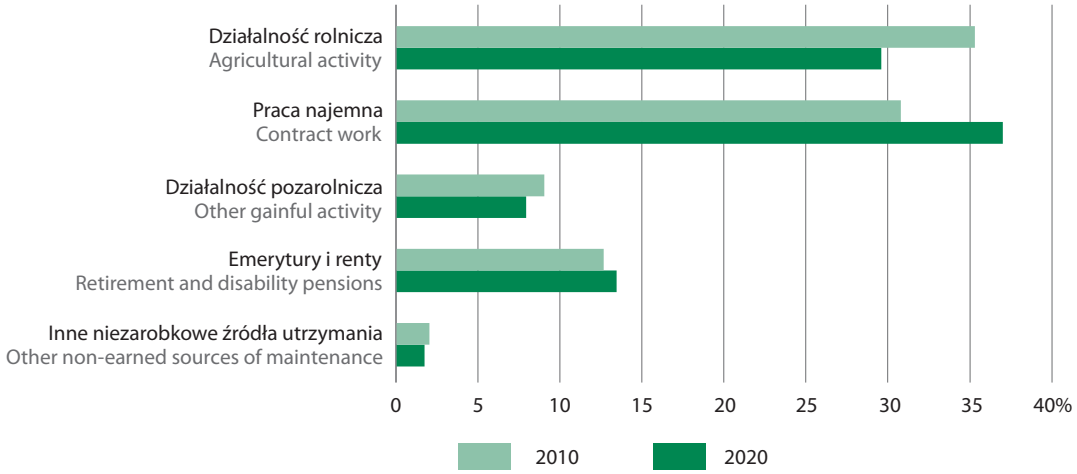

W przypadku pozostałych gospodarstw domowych użytkujących gospodarstwa rolne, głównymi źródłami dochodów były:

- praca najemna – dla 36,9% omawianych gospodarstw domowych (w 2010 r. – 30,7%),
- emerytury i renty – dla 13,4% (w 2010 r. – 12,6%),
- działalność pozarolnicza – dla 7,9% (w 2010 r. – 9,0%),
- inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) – dla 1,7% (w 2010 r. – 2,0%).

W 2020 r., po raz pierwszy od 10 lat, odsetek gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskujących główne dochody z pracy najemnej przewyższył odsetek gospodarstw uzyskujących główne dochody z działalności rolniczej. Wzrósł też nieznacznie odsetek gospodarstw, w których głównym źródłem utrzymania były emerytury i renty. Jednocześnie nastąpił spadek odsetka gospodarstw domowych uzyskujących główne dochody z działalności pozarolniczej.

Wśród omawianych gospodarstw domowych wyodrębniono również gospodarstwa uzyskujące główne dochody z dwóch rodzajów, tj. źródła mieszane. Odsetek gospodarstw domowych, dla których łączne dochody z działalności rolniczej i pracy najemnej (z przewagą dochodów z działalności rolniczej) przekraczały 50% dochodów ogółem wyniósł 0,8%. Odsetek gospodarstw domowych, dla których łączne dochody z pracy najemnej i działalności rolniczej (z przewagą dochodów z pracy najemnej) przekraczały 50% dochodów ogółem wyniósł 2,8%.

Dla 7,1% ogółu gospodarstw domowych użytkujących gospodarstwo indywidualne, żadne z wyżej wymienionych źródeł dochodów nie przekroczyło 50% dochodów ogółem.

Tablica 8. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego w 2020 r.

Table 8. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by main source of household income in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym z głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego z: Of which with the main source of household income from:			
		działalności activity		pracy najemnej contract work	emerytury i renty retirement and disability pensions
		rolniczej gricultural activity	pozarolniczej other gainful activity		
Struktura liczby gospodarstw w % Structure of the number of agricultural holdings in %	100,0	29,5	7,9	36,9	13,4
Odsetek kierujących w wieku do 40 lat Percentage of managers up to 40 years old	22,3	25,8	22,3	26,0	2,8
Odsetek kierujących kobiet Percentage of women managers	34,0	29,4	29,6	34,3	45,3
Odsetek kierujących z wykształceniem rolniczym Percentage of managers with agricultural education	40,2	56,2	32,1	29,3	39,6
Odsetek gospodarstw domowych produkujących głównie na samozaopatrzenie Percentage of households producing mainly for self-consumption	12,4	5,6	13,7	15,0	19,6
Odsetek gospodarstw z działalnością inną niż rolnicza Percentage of agricultural holdings conducting other gainful activity	1,2	1,3	4,7	0,4	0,4
Odsetek gospodarstw, gdzie przychody z działalności innej niż rolnicza przewyższają przychody z działalności rolniczej Percentage of agricultural holdings where income from other gainful activity exceeds ncome from agricultural activity	29,0	5,6	61,5	19,0	28,6
Powierzchnia UR na 1 gospodarstwo w ha Area of agricultural land per 1 agricultural holding in ha	8,3	14,7	6,6	5,2	3,8
Obsada zwierząt na 1 gospodarstwo w SD Number of livestock per 1 agricultural holding in LSU	7,1	19,8	2,3	1,2	0,7
Obsada zwierząt na 100 ha UR w SD Number of livestock per 100 ha of agricultural land in LSU	86,1	134,9	35,1	23,8	17,6

Tablica 6. Wybrane wskaźniki dla gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego w 2020 r. (dok.)

Table 6. Selected indicators for natural person's agricultural holdings (private farms) by main source of household income in 2020 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym z głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego z: Of which with the main source of household income from:			
		działalności activity		pracy najemnej contract work	emerytury i renty retirement and disability pensions
		rolniczej gricultural activity	pozarolniczej other gainful activity		
Liczba ciągników na 1 gospodarstwo w szt. Number of tractors per 1 agricultural holding in units	1,1	1,8	0,7	0,8	0,6
Powierzchnia UR na 1 ciągnik w ha Area of agricultural land per 1 tractor in ha	7,4	8,1	8,9	6,2	6,6
Zużycie NPK w kg na 1 ha UR w dobrej kulturze NPK consumption in kg per 1 ha of agricultural land in good condition	134,9	152,5	112,2	114,4	94,3

Analizując główne źródła utrzymania gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, należy zauważyć, że wraz ze wzrostem powierzchni UR:

- wzrastał odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z działalności rolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów – z 7,4% ogółu gospodarstw należących do grupy obszarowej 1–2 ha UR do 84,7% wśród gospodarstw o powierzchni 50-100 ha UR. W gospodarstwach największych (100 i więcej UR) omawiany odsetek wyniósł 75,9%, a w gospodarstwach najmniejszych (do 1 ha UR włącznie) – 19,3%,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z pracy najemnej przekraczały 50% ogółu dochodów, wzrastał z 37,7% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie, osiągając najwyższą wartość (47,9%) w grupie 1–2 ha UR, a następnie malał osiągając najniższą wartość – 2,3% w grupie obszarowej 50–100 ha UR. W gospodarstwach największych (100 i więcej UR) omawiany odsetek był nieznacznie wyższy – 2,9%,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z emerytur i rent przekraczały 50% ogółu dochodów, wzrastał z 24,1% w grupie obszarowej do 1 ha UR włącznie, osiągając najwyższą wartość (25,3%) w grupie 1–2 ha UR, a następnie malał do 0,4% w grupie obszarowej 50–100 ha UR. W gospodarstwach największych (100 i więcej UR) omawiany odsetek wyniósł 0,7%,
- odsetek gospodarstw domowych, w których dochody z działalności pozarolniczej przekraczały 50% ogółu dochodów był najwyższy w grupie gospodarstw rolnych o powierzchni 2–3 ha UR (10,1%), a najniższy w grupie gospodarstw o powierzchni 20–30 ha UR (3,9%).

Wśród ogółu gospodarstw rolnych, których gospodarstwa domowe uzyskiwały ponad 50% dochodów z działalności rolniczej dominowały gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 5–10 ha (30,3%) i 10–15 ha (20,6%). Gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania były: praca najemna, działalność pozarolnicza oraz emerytury i renty, użytkowały przede wszystkim gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych odpowiednio: 5–10 ha, 5–10 ha, 3–5 ha.

Ekologiczne metody produkcji były najczęściej stosowane w grupie gospodarstw, gdzie głównym dochodem gospodarstwa domowego była działalność rolnicza (0,8% ogółu gospodarstw tej grupy), a najrzadziej wśród gospodarstw rolnych, gdzie główne dochody gospodarstwa domowego pochodziły z emerytur i rent (0,1%). W skali kraju odsetki te były nieco większe i wyniosły odpowiednio 2,5% i 0,3%.

W grupie gospodarstw indywidualnych, dla których głównym źródłem dochodów gospodarstwa domowego była działalność rolnicza odnotowano najwyższy odsetek osób kierujących gospodarstwem rolnym posiadających wykształcenie rolnicze (56,2%). Najmniej kierujących posiadało wykształcenie rolnicze wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego były niezarobkowe źródła utrzymania (25,8%). Najwyższy odsetek osób kierujących z wykształceniem wyższym rolniczym (4,2%) wystąpił w grupie gospodarstw indywidualnych, gdzie głównym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego była działalność rolnicza i praca najemna, a najniższy (1,6%) wśród gospodarstw utrzymujących się głównie z emerytur i rent.

Wśród gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania były dochody z działalności rolniczej odnotowano najniższy odsetek tych gospodarstw, które zużywały więcej niż 50% wartości końcowej produkcji rolniczej wytworzonej w gospodarstwie rolnym na potrzeby żywieniowe – 5,6%. Omawiany odsetek osiągnął najwyższą wartość – 19,6% – w grupie gospodarstw domowych, które utrzymywały się głównie z emerytur i rent. Omawiane odsetki kształtowały się w skali kraju na wyższym poziomie (odpowiednio 5,8% i 25,8%).

Prawie wszystkie (ponad 99%) omawiane gospodarstwa domowe posiadały gospodarstwa rolne z użytkami rolnymi ogółem i w dobrej kulturze rolnej. Najwyższy odsetek gospodarstw bez użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej odnotowano w grupach gospodarstw domowych, gdzie głównym źródłem utrzymania były inne niezarobkowe źródła utrzymania (1,1%). Tę grupę gospodarstw domowych oraz grupę utrzymującą się głównie z emerytur i rent charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych z powierzchnią ugorów (po 8,8%). Wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza, omawiany odsetek był niższy i wynosił 5,2%. Podobnie kształtował się on dla Polski – 5,1%.

Gospodarstwa domowe z mieszanymi głównymi źródłami dochodów (praca najemna i działalność rolnicza oraz działalność rolnicza i praca najemna), a także z głównym dochodem z działalności rolniczej charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych z powierzchnią pod zasiewami (odpowiednio 95,2%, 92,6% oraz 92,8%).

Gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza posiadały największe obszarowo gospodarstwa rolne. Średnia powierzchnia użytków rolnych w tych gospodarstwach wynosiła 14,69 ha (w kraju – 21,12 ha.). Najmniejsze obszarowo gospodarstwa rolne były użytkowane przez gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania były emerytury i renty – 3,82 ha (w kraju – 3,71 ha).

Wykres 31. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych według głównego źródła dochodów gospodarstwa domowego w latach 2010 i 2020

Chart 31. Average area of agricultural land in natural person's agricultural holdings by the main source of household income in 2010 and 2020

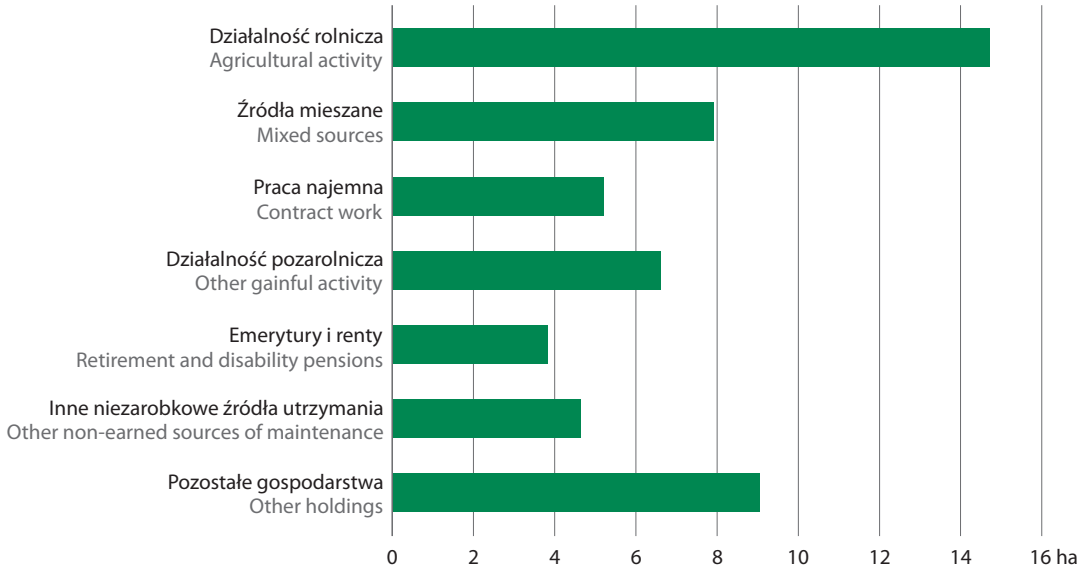

Najpowszechniejszą uprawą były zboża, których powierzchnię wykazało 89,9% gospodarstw domowych z głównym mieszanym źródłem dochodu (praca najemna i działalność rolnicza) i 87,2% gospodarstw z głównym mieszanym źródłem utrzymania (działalność rolnicza i praca najemna) oraz 85,8% gospodarstw utrzymujących się głównie z działalności rolniczej. Należy zauważyć, że w gospodarstwach rolnych użytkowanych przez rolników, których gospodarstwa domowe uzyskiwały ponad 50% dochodów z działalności rolniczej odnotowano najniższy, wynoszący 70,8%, udział zbóż w powierzchni zasiewów ogółem. Udział ten był najwyższy w gospodarstwach rolnych, których gospodarstwo domowe użytkownika uzyskiwało główne dochody z emerytur i rent (85,4%) oraz pracy najemnej (84,8%). W skali kraju zboża uprawiało 81,9% gospodarstw utrzymujących się głównie z działalności rolniczej oraz 84,0% gospodarstw domowych z głównym mieszanym źródłem dochodu (działalność rolnicza i praca najemna).

Gospodarstwa domowe, gdzie głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza charakteryzował najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających strączkowe jadalne na ziarno (1,2% ogółu omawianych gospodarstw domowych), rośliny przemysłowe (9,2%), warzywa gruntowe (11,7%) oraz warzywa pod osłonami (1,6%). Wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza i praca najemna odnotowano najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających ziemniaki (24,9%) oraz truskawki (4,9%). Gospodarstwa rolne z gospodarstwami domowymi, w których ponad 50% stanowiły dochody z emerytur i rent, charakteryzowały się najniższym odsetkiem gospodarstw uprawiających omawiane wcześniej uprawy, z wyjątkiem gospodarstw z powierzchnią ziemniaków.

W 2020 r. zwierzęta gospodarskie posiadało 41,4% ogółu gospodarstw indywidualnych, z tego 59,0% gospodarstw rolnych z grupy gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania było źródło mieszane – działalność rolnicza i praca najemna oraz 58,4% gospodarstw gdzie głównym źródłem dochodów była działalność rolnicza. Najniższy odsetek gospodarstw rolnych (21,8%) prowadzących chów zwierząt odnotowano wśród gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność pozarolnicza. W skali kraju 44,3% ogółu gospodarstw indywidualnych posiadało

w 2020 r. zwierzęta gospodarskie, z tego 60,1% gospodarstw rolnych z grupy gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza.

W grupie gospodarstw domowych, dla których 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej odnotowano najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających bydło (41,7% ogółu gospodarstw posiadających zwierzęta w omawianej grupie gospodarstw domowych). W gospodarstwach domowych, w których 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej i pracy najemnej, największy udział stanowiły gospodarstwa utrzymujące świnie (15,7%). Omawiany odsetek był najniższy w przypadku gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z działalności pozarolniczej i wynosił dla bydła 6,3% oraz dla świń 2,4%.

Gospodarstwa utrzymujące się głównie z działalności rolniczej, rzadziej niż pozostałe grupy gospodarstw domowych, zajmowały się chowem kóz, drobiu i pszczół.

Zdecydowanie najwyższą obsadą zwierząt na 1 gospodarstwo utrzymujące zwierzęta cechowały się gospodarstwa rolne, w których gospodarstwa domowe utrzymywały się głównie z działalności rolniczej (33,9 SD). Omawiany wskaźnik był najniższy w grupie gospodarstw rolnych, których gospodarstwa domowe uzyskiwały główne dochody z emerytur i rent (1,9 SD). Nieco niższe wskaźniki niż w województwie dla analogicznych gospodarstw rolnych zanotowano w skali Polski (odpowiednio 32,5 SD i 1,5 SD).

Wyniki PSR 2020 pokazały, że 70,2% ogółu gospodarstw indywidualnych wyposażona była w ciągniki. Wskaźnik ten był znacznie wyższy w przypadku gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania było źródło mieszane (działalność rolnicza i praca najemna) – 89,7% oraz działalność rolnicza – 89,2%. Dla porównania najmniej ciągników posiadały gospodarstwa domowe uzyskujące ponad 50% dochodów z emerytur i rent oraz źródeł niezarobkowych (odpowiednio 49,7% i 51,7%). W Polsce w ciągniki wyposażonych było 67,0% ogółu gospodarstw indywidualnych.

W 2020 r. 85,1% ogółu gospodarstw indywidualnych stosowało nawozy mineralne lub wapniowe i 43,1% – nawozy naturalne. Najwyższe odsetki gospodarstw stosujących nawożenie mineralne i wapniowe oraz naturalne odnotowano w grupie gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza i praca najemna – odpowiednio 93,9% i 55,6% oraz działalność rolnicza – odpowiednio 91,9% i 61,7%, a najniższe wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem dochodów były niezarobkowe źródła utrzymania – odpowiednio 70,7% i 30,3%. W Polsce nawozy mineralne lub wapniowe stosowało 72,7% ogółu gospodarstw indywidualnych, a nawozy naturalne – 43,8%.

Zużycie NPK na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze było najwyższe wśród gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była działalność rolnicza – 152,5 kg, a najniższe wśród gospodarstw, gdzie głównym źródłem dochodów były inne niezarobkowe źródła utrzymania – 93,2 kg. W skali kraju zużycie NPK na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze było niższe niż w województwie i wyniosło odpowiednio 149,0 kg i 66,2 kg.

W przekroju terytorialnym, najwyższy odsetek gospodarstw domowych, dla których głównym źródłem utrzymania były dochody z działalności rolniczej, wystąpił w powiatach: łęczyckim (50,9% ogółu gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego w powiecie), rawskim (48,0%) i kutnowskim (45,0%), natomiast najniższy, z wyłączeniem miast na prawach powiatu, zanotowano w powiatach: bełchatowskim (13,3%), pajęczańskim (16,7%) i opoczyńskim (16,8%).

Należy zauważyć, że powiat łęczycki charakteryzował się najniższymi odsetkami gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z pracy najemnej (26,3%), działalności pozarolniczej (4,9%) oraz z emerytur i rent (5,6%).

Z odwrotną sytuacją mamy do czynienia w powiatach: bełchatowskim i pajęczańskim, gdzie przy najniższym odsetku gospodarstw domowych z głównymi dochodami z działalności rolniczej, odnotowano najwyższe odsetki gospodarstw, dla których głównym źródłem dochodów była praca najemna (odpowiednio 48,0% i 47,5%). Najwyższy odsetek gospodarstw domowych, dla których dochód z emerytur i rent stanowił główne źródło utrzymania, wystąpił w powiatach: opoczyńskim (24,7%) i bełchatowskim (20,9%).

Najwyższy udział wśród ogółu gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, które uzyskiwały ponad 50% dochodów z działalności pozarolniczej odnotowano w powiecie pabianickim (16,2%) i łódzkim wschodnim (11,2%), zaś najniższy w omawianym wyżej powiecie łęczyckim (4,9%) oraz w powiecie rawskim (5,4%).

Rozdział 8.
Chapter 8.

Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych
Employed persons and labour input in agricultural holdings

Działalność rolnicza prowadzona w gospodarstwach rolnych wymaga udziału i wkładu pracy człowieka. W gospodarstwach indywidualnych jest to zazwyczaj pracujący użytkownik i członkowie jego rodziny (tworzący wspólne gospodarstwo domowe z użytkownikiem lub utrzymujący się oddzielnie), wspomagani przez opłacanych pracowników najemnych lub pracowników kontraktowych (tj. osoby zatrudnione przy świadczeniu zakontraktowanych usług), a czasem także bezpłatną pomoc sąsiedzką. W pozostałych gospodarstwach rolnych, w zależności od formy własności, trzon siły roboczej stanowią pracownicy najemni lub inne osoby pracujące bez wynagrodzenia (członkowie spółdzielni, zakonów, uczniowie szkół, etc.), wspomagani pracownikami najemnymi i kontraktowymi. Osobą zarządzającą, podejmującą decyzje co do kierunku i rozmiarów prowadzonej w gospodarstwie produkcji, jest osoba kierująca gospodarstwem rolnym. W gospodarstwach indywidualnych w przeważającej części jest to sam użytkownik, w gospodarstwach pozostałych – najczęściej zatrudniony do tego celu pracownik najemny.

W niniejszej publikacji skoncentrowano się na charakterystyce gospodarstw rolnych i prowadzonej w nich produkcji rolnej, a więc i temat dotyczący pracujących wymaga takiego ujęcia, które pozwoli na pokazanie wielkości nakładów pracy ludzkiej poniesionych na działalność rolniczą w gospodarstwach rolnych w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny PSR 2020. Uwzględniono zatem nawet minimalny wkład pracy każdej z osób pracujących w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolniczej w każdym z 12 miesięcy w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. włącznie, niezależnie od tego czy praca w gospodarstwie rolnym była dla tych osób pracą wyłączną, główną czy dodatkową.

Bardzo ważnym zagadnieniem przy ocenie nakładów pracy w rolnictwie w ciągu roku jest wymiar czasu pracy, w jakim pracują poszczególne osoby – zarówno rodzinna siła robocza, jak i pozostali pracownicy. Duży udział pracujących w niepełnym wymiarze czasu zniekształca w pewnym stopniu obraz z punktu widzenia pracochłonności poszczególnych rodzajów gospodarstw. Ponadto m.in. w przypadku pracowników dorywczych, kontraktowych, pomocy sąsiedzkiej – bardziej istotny jest łączny wkład pracy mierzony w godzinach, niż sama liczba osób pracujących (tym bardziej, że najczęściej jest to praca zadaniowa, poszczególne osoby wymieniają się w ciągu roku, a wkład pracy każdej z tych osób może być różny). W związku z powyższym podstawą prowadzonej analizy są nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (z ang. Annual Work Unit – AWU), będących odpowiednikiem rocznego wkładu pracy osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy (tj. po przeliczeniu pracujących w niepełnym wymiarze na pełne etaty).

Wyniki powszechnego spisu rolnego z 2020 r. wskazują, że liczba gospodarstw indywidualnych, w których pracowali użytkownicy wyniosła 115,1 tys., w 79,0 tys. gospodarstw pracowała rodzina użytkownika, a 14,0 tys. gospodarstw indywidualnych zatrudniało pracowników najemnych, głównie dorywczych/sezonowych. Ponadto 32,1 tys. gospodarstw indywidualnych korzystało z usług rolniczych, a 39,2 tys.

– z pomocy sąsiedzkiej. Należy jednak tu zaznaczyć, że w obu tych ostatnich przypadkach była to praca raczej okazjonalna (wykonywana sporadycznie). 45,9 tys. gospodarstw indywidualnych prowadzonych było wyłącznie siłami użytkownika i jego rodziny.

Tablica 9. Gospodarstwa indywidualne korzystające przy prowadzonej działalności rolniczej z pracy różnych grup pracujących w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r.

Table 9. Natural person's agricultural holdings (private farms) conducting agricultural activity with the use of labour of different groups of employed during 12 months preceding the reference day in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem liczba gospodarstw indywidualnych Total number natural person's agricultural holdings	Liczba gospodarstw korzystających z pracy[a] Of the total number of natural person's holdings the number of the ones using the work of[a]						
		użytkowników holders	rodziny użytkownika holder's family	pracowników najemnych stałych permanent employees	pracowników najemnych dorywczych temporary workers	pracowników kontraktowych (świadczących odpłatne usługi dla gospodarstwa) contracted workers (providing paid services for a holding)	pomocy sąsiedzkiej neighbourly assistance	wyłącznie użytkownika i członków jego rodziny the holder and his/her family members exclusively
W tysiącach In thousands	116,7	115,1	79,0	1,5	12,5	32,1	39,2	45,9
W % In %	100,0	98,7	67,7	1,3	10,7	27,5	33,6	39,4

a Danych nie należy sumować na ogółem.
a The data should not be summed up to the total.

W trakcie 12 miesięcy poprzedzających 1 czerwca 2020 r. w gospodarstwach indywidualnych pracowało w różnym wymiarze czasu 238,9 tys. osób stanowiących rodzinną siłę roboczą, w tym prawie połowę (48,2%) stanowili użytkownicy – 115,1 tys. Byli oni wspierani przez 6,0 tys. stałych pracowników najemnych oraz pozostałe grupy pracowników angażowanych do pracy w gospodarstwie rolnym dorywczo w miarę potrzeb.

W przypadku gospodarstw osób prawnych przy produkcji rolniczej pracowało 1,1 tys. stałych pracowników najemnych (nakład pracy pozostałych osób podawany jest tylko po przeliczeniu na pełnozatrudnionych).

Co do zasady, informacje o osobach fizycznych pracujących w gospodarstwach przy działalności rolniczej omówione zostały szerzej jedynie w przypadku wybranych charakterystyk, istotnych dla prowadzonej analizy. Większość wyników zaprezentowano w umownych rocznych jednostkach pracy (także na schemacie).

Tablica 10. Rodzinna siła robocza w gospodarstwach indywidualnych według czasu pracy w 2020 r.
Table 10. Family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by working time in 2020

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Wymiar rocznego czasu pracy w godzinach The volume of annual working time in hours				
		0–530	531–1060	1061–1590	1591–2119	2120 więcej and more
W tysiącach osób In thousand persons	238,9	100,3	41,4	23,3	12,9	61,0
W tysiącach AWU In thousand AWUs	114,9	12,5	15,5	14,5	11,3	61,0

Po przeliczeniu na pełne etaty w roku, nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej we wszystkich gospodarstwach rolnych w województwie łódzkim wyniosły 124,9 tys. AWU, z tego zdecydowana większość – w gospodarstwach indywidualnych (123,7 tys. wobec 1,2 tys. AWU w pozostałych gospodarstwach), co jest w dużej mierze konsekwencją struktury własnościowej polskiego rolnictwa.

Jak wspomniano wyżej, w 2020 r. 45,9 tys. gospodarstw indywidualnych prowadzonych było wyłącznie siłami użytkownika i jego rodziny, a ich odsetek w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych wyniósł 39,4%. Przeważającą część (92,9%) ogółu nakładów pracy ponoszonych na prowadzenie działalności rolniczej stanowiła rodzinna siła robocza (114,9 tys. AWU)[1]. Relatywnie mniejszy udział dotyczył pracowników najemnych stałych – 3,4% (4,3 tys. AWU), pracowników dorywczych – 2,2% (2,8 tys. AWU), pomocy sąsiedzkiej –1,0% (1,2 tys. AWU) oraz pracowników kontraktowych – 0,5% (0,6 tys. AWU).

Wśród powiatów województwa łódzkiego powiatami charakteryzującymi się największym odsetkiem pracujących w gospodarstwach indywidualnych (w przeliczeniu na AWU) w ogólnej wartości dla województwa były powiaty: sieradzki (10,4%), piotrkowski (7,3%) oraz łowicki (7,0%).

[1] Warto w tym miejscu nadmienić, że liczba osób stanowiących rodzinną siłę roboczą (użytkowników i członków ich rodzin) zaangażowanych w prace w gospodarstwie rolnym w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania, jest wyższa niż wielkość nakładów pracy po przeliczeniu na pełnozatrudnionych ze względu na fakt, że część z tych osób pracowała w niepełnym wymiarze. Oczywiste jest jednak, że w każdym gospodarstwie rolnym jest użytkownik, niezależnie od tego, w jakim wymiarze czasu pracuje, a zatem – z punktu widzenia pracochłonności produkcji – zasadnicza ocena powinna polegać na łączeniu informacji o nakładach pracy poszczególnych grup pracujących (użytkownik, współmałżonek, pozostałe osoby) – w ramach gospodarstwa lub rodzajów gospodarstw. To zróżnicowanie wymiaru faktycznego czasu pracy jest widoczne jeszcze bardziej przy uwzględnieniu cech opisujących gospodarstwo rolne, takich jak m.in. powierzchnia użytków rolnych, rodzaj prowadzonej produkcji (roślinna, zwierzęca i stopień specjalizacji), stopień zmechanizowania gospodarstwa i wyposażenia w maszyny, ale także – czy praca wykonywana w gospodarstwach była dla tych osób jedyną, czy też poszczególne osoby łączyły ją z inną pracą wykonywaną poza gospodarstwem rolnym lub też w gospodarstwie ale na rzecz działalności innej niż rolnicza.

Schemat
Scheme

Pracujący i nakłady pracy przy działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych
Employed persons and labour input in agricultural activity on agricultural holdings

W GOSPODARSTWACH ROLNYCH OGÓŁEM (w tys.) ON AGRICULTURAL HOLDINGS IN TOTAL (in thousands)					**Osób** Persons	X
					AWU	**124,9**
W tym w GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH (w tys.) Of which on NATURAL PERSON'S AGRICULTURAL HOLDINGS (PRIVATE FARMS) (in thousands)						X **123,7**
CZŁONKOWIE RODZINY UŻYTKOWNIKA: FARM HOLDER'S FAMILY MEMBERS		238,9 **114,9**	**PRACOWNICY NAJEMNI:** PAID EMPLOYEES:	X **7,0**	**PRACOWNICY KONTRAKTOWI** CONTRACTED WORKERS	**POMOC SĄSIEDZKA** NEIGHBOURLY ASSISTANCE
UŻYT-KOWNICY FARM HOLDERS	**WSPÓŁMAŁ-ŻONKOWIE/ PARTNERZY** HOLDER'S SPOU-SES/ PARTNERS	**INNI CZŁONKOWIE RODZINY** OTHER FAMILY MEMBERS	**STALI** PERMANENT	**DORYWCZY** TEMPORARY		
115,1 **63,5**	59,4 **30,2**	64,4 **21,3**	6,0 **4,3**	X **2,8**	X **0,6**	X **1,2**
GOSPODARSTWA OSÓB PRAWNYCH I JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH NIEMAJĄCYCH OSOBOWOŚCI PRAWNEJ (w tys.) AGRICULTURAL HOLDINGS OF LEGAL PERSONS AND ORGANIZATIONAL UNITS WITHOUT LEGAL PERSONA-LITY (in thousands)						X **1,2**
PRACOWNICY NAJEMNI PAID EMPLOYEES			X **0,9**	**PRACOWNICY KONTRAKTOWI** CONTRACTED WORKERS		**POZOSTAŁE OSOBY** OTHERS PER-SONS
STALI PERMA-NENT	1,1 **0,9**	**DORYWCZY** TEMPORARY	X **0,0**	X **0,1**		X **0,2**

PRACUJĄCY – osoby wnoszące jakikolwiek wkład pracy w działalność gospodarstwa rolnego w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień 1 czerwca 2020 r.
THE EMPLOYED – persons providing any labour input in the activity of agricultural farm during the 12 months preceding 1 June 2020.
NAKŁADY PRACY – dane o pracujących wyrażone w AWU, tj. pracujący w trakcie 12 miesięcy w różnym wymiarze czasu w przeliczeniu na „pełnozatrudnionych w roku" (min. 2 120 godzin pracy w roku).
LABOUR INPUT – data on employed persons expressed in Annual Work Units – AWU, i.e. persons employed during the 12 months working different working time recalculated into „full-time employees in a year" (a minimum of 2 120 hours per year).

X – brak danych w osobach (dane dostępne tylko w AWU).
X – lack of data in persons (data available only in AWU).

W 2020 r. liczba gospodarstw indywidualnych wyniosła 116,7 tys. Liczba osób stanowiących rodzinną siłę roboczą, zaangażowanych w prace przy produkcji rolniczej w tych gospodarstwach w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym badania, wyniosła 238,9 tys. osób. Ze względu na fakt, że część z tych osób pracowała w niepełnym wymiarze, to ostateczna wielkość nakładów pracy po przeliczeniu na pełnozatrudnionych wyniosła 114,9 tys. AWU, co oznacza spadek w stosunku do 2010 r. o 27,8%.

Tablica 11. Pracujący i nakłady pracy rodzinnej siły roboczej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny w 2020 r.

Table 11. Employed persons and family labour input during 12 months preceding the reference day in 2020

Wyszczególnienie Specification	Pracujący w tysiącach osób Employed persons in thousands	Nakłady pracy w tysiącach AWU Labour input in thousand AWUs
Rodzina ogółem Total family	238,9	114,9
Użytkownicy i ich współmałżonkowie Holders and their spouses	174,5	93,6
Pozostali członkowie rodziny użytkownika Other holder's family members	64,4	21, 3

Łączny udział pracujących użytkowników gospodarstw indywidualnych oraz ich współmałżonków/partnerów w liczbie osób z rodzinnej siły roboczej ukształtował się na poziomie 73,1% (tj. 174,5 tys. osób), natomiast wielkość nakładów pracy osiągnęła wartość – 93,6 tys. AWU.

Liczba pozostałych członków rodziny wnoszących swój wkład pracy w gospodarstwo rodzinne (zarówno mieszkających jak i niemieszkających z użytkownikiem) wyniosła 64,4 tys. osób, a zaangażowanie tych osób w produkcję rolniczą ukształtowało się na poziomie 21,3 tys. AWU.

W przekroju terytorialnym największy odsetek rodzinnej siły roboczej wystąpił w powiatach: opoczyńskim (97,4% ogółu pracujących w powiecie w gospodarstwach indywidualnych w AWU), wieruszowskim (97,2%), pajęczańskim (97,1%), poddębickim (96,7%), bełchatowskim (95,9%) oraz sieradzkim (95,3%), najmniejszy natomiast w powiatach: pabianickim (83,9%), rawskim (84,3%) i łaskim (85,3%).

Zmniejszenie liczby osób z rodziny użytkownika pracujących w swoich gospodarstwach rolnych było rekompensowane dużym wzrostem nakładów nierodzinnej/najemnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych.

W 2020 r. udział gospodarstw zatrudniających pracowników na stałe wyniósł jedynie 1,3% ogółu gospodarstw indywidualnych, natomiast zatrudniających pracowników dorywczych był wyższy i ukształtował się na poziomie 10,7%. Ponad 1/4 gospodarstw korzystała przy produkcji rolniczej z usług firm zewnętrznych i osób w nich zatrudnionych, tzw. pracowników kontraktowych (27,5% gospodarstw indywidualnych). Co trzecie gospodarstwo korzystało z formy nieodpłatnej wymiany nakładów pracy w ramach pomocy sąsiedzkiej. Prawdopodobnie przyczyniły się do tego ograniczenia wynikające z pandemii i brak możliwości zatrudnienia pracowników dorywczych.

Przełożyło się to w skali województwa na 4,3 tys. pełnozatrudnionych pracowników najemnych stałych, 2,8 tys. pełnozatrudnionych pracowników dorywczych, 0,6 tys. – kontraktowych i 1,2 tys. pełnoetatowej wymiany pracy w ramach usług sąsiedzkich.

W porównaniu z 2010 r. nakłady pracy ponoszone przez pracowników najemnych stałych zwiększyły się o 1,4 tys. AWU (wzrost o 49,7%).

Zatrudnianie osób spoza rodziny do pracy w gospodarstwie indywidualnym było największe w gospodarstwach o areale 1–5 ha, 5–10 ha oraz 10–15 ha.

Wykres 32. Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej (AWU) w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 32. Non-family labour input (in AWUs) in natural person's agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2020

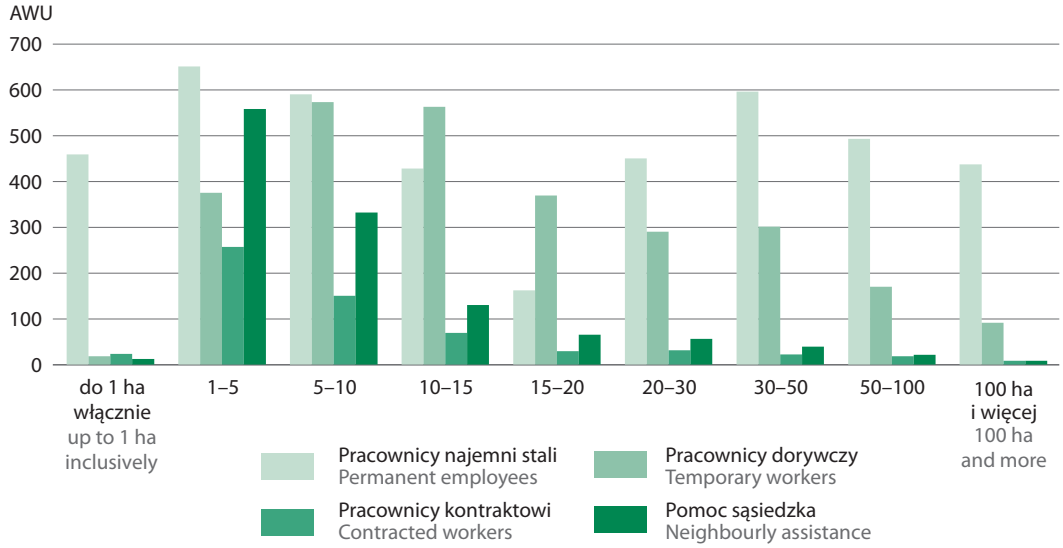

Prowadzenie produkcji rolniczej w gospodarstwach osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej wymagało zaangażowania 1,2 tys. osób w przeliczeniu na pełnozatrudnionych, z czego 73,1% stanowili pracownicy najemni stali.

W gospodarstwach osób prawnych, pomimo wzrostu ich liczby w stosunku do 2010 r., zmniejszyło się zaangażowanie stałych pracowników najemnych w produkcję rolniczą – nakłady pracy w przeliczeniu na pełnozatrudnionych w 2020 r. wyniosły 0,9 tys. AWU wobec 1,4 tys. AWU w 2010 r.

Struktura gospodarstw rolnych według powierzchni użytków rolnych, ich rozdrobnienie agrarne – szczególnie gospodarstw indywidualnych (rodzinnych) oraz sytuacja na lokalnym rynku pracy przekłada się wyraźnie na strukturę ludności wnoszącej jakikolwiek wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku. Zgodnie z wynikami PSR 2020 – 48,4% gospodarstw indywidualnych miało powierzchnię użytków rolnych nieprzekraczającą 5 ha, a odsetek gospodarstw o powierzchni 15 ha i więcej UR wynosił 11,8%. We wszystkich gospodarstwach o powierzchni do 5 ha UR – ulokowanych było 43,3% ogólnej liczby pracujących w ciągu roku, liczonych w osobach fizycznych (32,0% w odniesieniu do ogólnych nakładów w przeliczeniu na pełnozatrudnionych). Była to praca przede wszystkim użytkownika, współmałżonka, ale także innych członków rodziny użytkownika.

Generalnie jednak, niezależnie od powierzchni użytków rolnych, największy wkład pracy w działalność rolniczą jest wnoszony przez użytkowników (blisko połowa ogólnych nakładów), w drugiej kolejności istotne nakłady pracy (chociaż o ok. ½ mniejsze niż użytkownika) są wnoszone przez ich współmałżonków. Stosunkowo najmniejszy wkład pracy, wnoszą członkowie rodziny niemieszkający z użytkownikiem.

Rozpatrując gospodarstwa według powierzchni użytków rolnych, zauważyć można, że zdecydowana większość członków rodziny użytkownika pracowała w gospodarstwach nieprzekraczających 15 ha, z czego najwięcej w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha (70,9 tys. osób oraz 35,9 tys. AWU).

Wykres 33. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 33. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings (private farms) by area groups of agricultural land in 2020

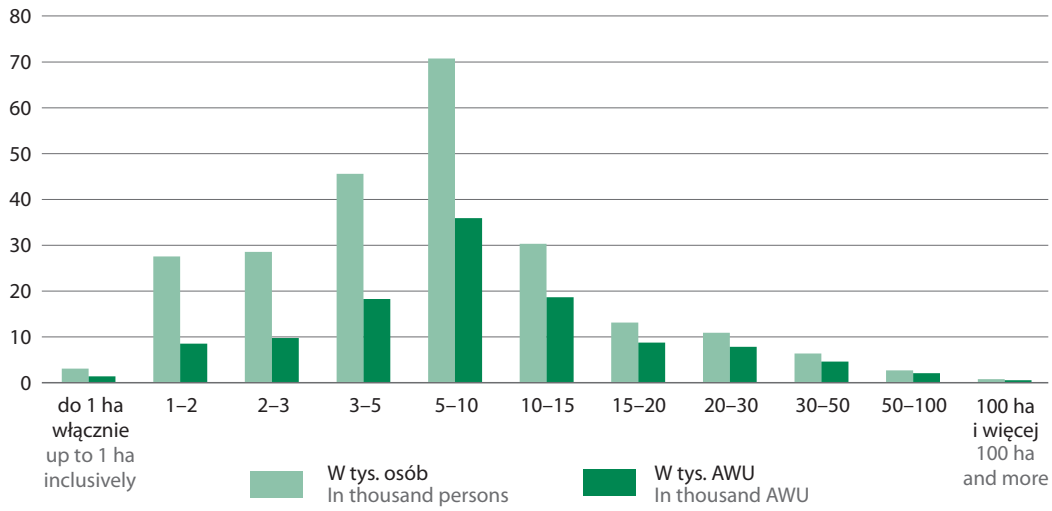

Wykres 34. Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 34. Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2020

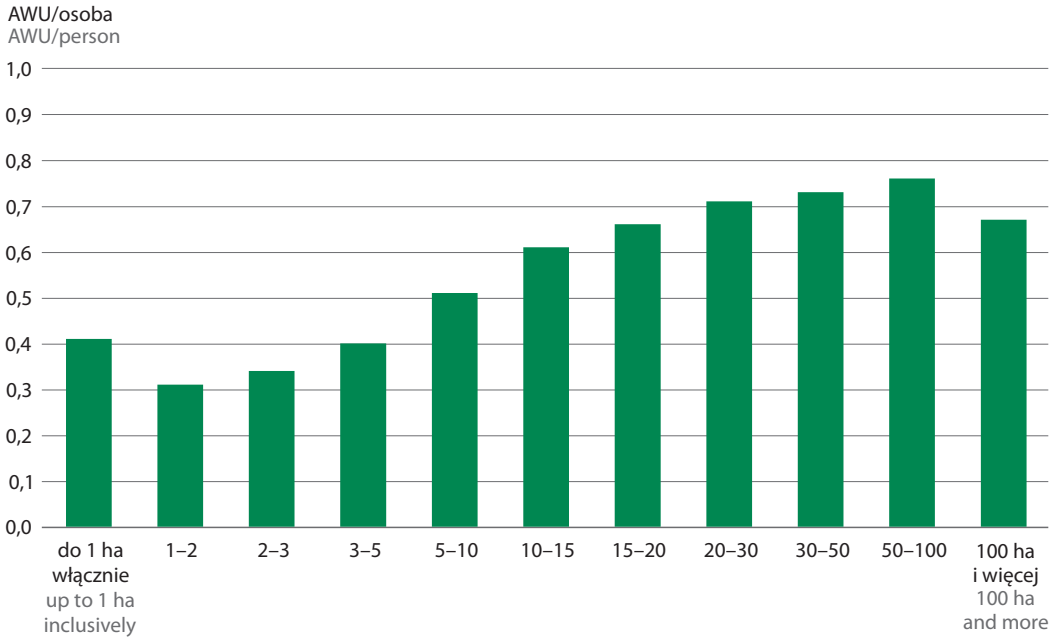

Osoby w wieku 45–54 lata stanowiły 23,8% ogólnej liczby członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach indywidualnych. Niewiele mniejszy odsetek dotyczył grup wiekowych: 55–64 lat (21,6% ogółu) oraz 35–44 lata (21,4%). Analiza struktury wieku rodzinnej siły roboczej w przeliczeniu na pełne etaty wskazuje na jeszcze większy udział wspomnianych wyżej grup wiekowych, który wyniósł odpowiednio w grupie wiekowej 45–54 lata – 26,9%, 55–64 lat – 24,2%, 35–44 lata – 21,6%.

Wykres 35. Struktura członków rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według wieku w 2020 r.

Chart 35. Structure of the members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by age in 2020

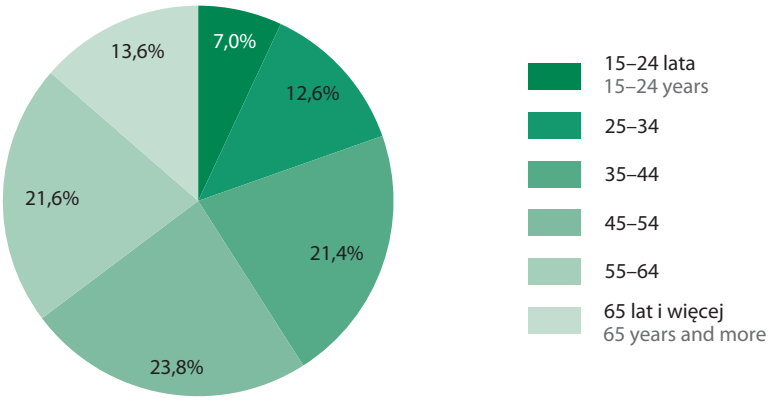

Wykres 36. Członkowie rodziny użytkownika pracujący w gospodarstwach indywidualnych według płci i wieku w 2020 r.

Chart 36. Members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by sex and age in 2020

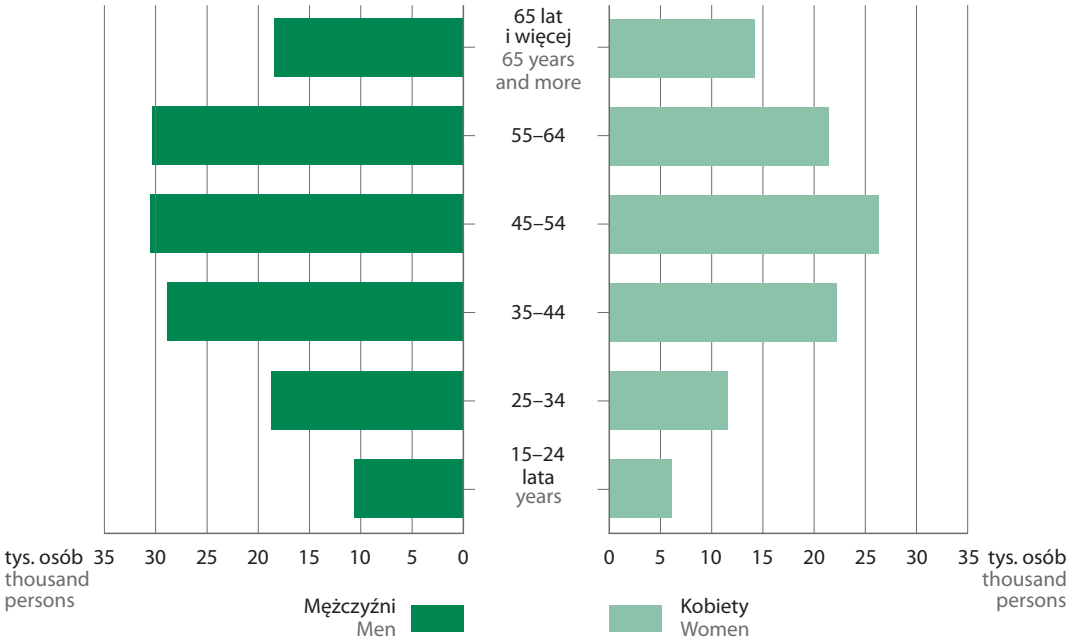

Pośród członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwie mężczyźni stanowili 57,5% (137,4 tys.), natomiast kobiety 42,5% (101,5 tys.). W gospodarstwach do 5 ha powierzchni użytków rolnych pracowało 45,0% spośród wszystkich pracujących kobiet wchodzących w skład rodziny użytkownika. W przypadku mężczyzn było to 42,8%.

Wśród kobiet udział osób w wieku 45 lat i więcej wyniósł 60,9% (25,9% w wieku 45–54 lata, 21,1% w wieku 55–64 lata, 13,9% w wieku 65 lat i więcej), natomiast dla mężczyzn odsetek ten ukształtował się na poziomie 57,7% (w analogicznych grupach wieku: 22,3%, 22,1%, 13,4%).

Wykres 37. Struktura członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach indywidualnych według płci i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 37. Structure of the members of the holder's family working in natural person's agricultural holdings by sex and area groups of agricultural land in 2020

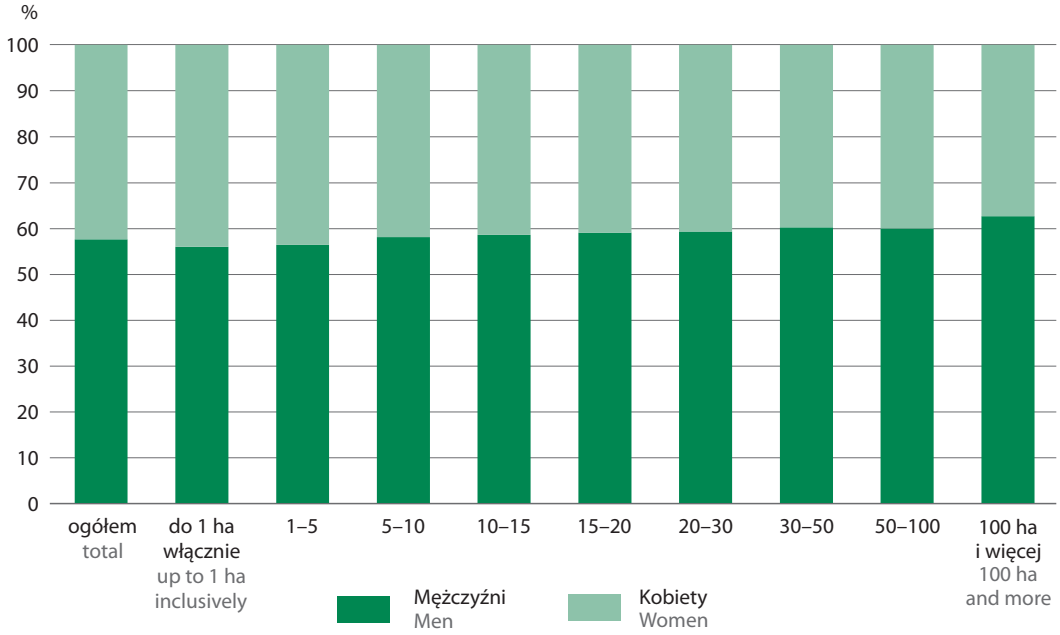

Zdecydowana większość użytkowników gospodarstw indywidualnych (79,7%) pełniła jednocześnie rolę kierujących w gospodarstwach rolnych. Współmałżonka użytkownika jako osobę kierującą wskazano w 19,7 tys. gospodarstw (16,9% ogółu), a innego członka rodziny w 3,9 tys. (3,3%). Najmniejszy odsetek kierujących gospodarstwem rolnym stanowiły osoby spoza rodziny (pracownicy najemni) – 0,1 tys., tj. 0,1%.

Wśród kierujących indywidualnym gospodarstwem rolnym zdecydowaną większość stanowili mężczyźni (66,1%), w tym w wieku 40–64 lata (65,7% kierujących mężczyzn). Najczęściej kierujący legitymowali się wykształceniem zasadniczym zawodowym (34,2% ogółu kierujących) oraz średnim zawodowym (29,6%). Wśród kierujących 40,2% posiadało wykształcenie rolnicze. Odsetek mężczyzn kierujących gospodarstwem o powierzchni użytków rolnych 5 ha i więcej wyniósł 54,7%, natomiast w przypadku kobiet był niższy i osiągnął poziom 45,6%.

Ponad 2/3 ogółu pracujących użytkowników gospodarstw indywidualnych to mężczyźni. Kobiety w porównaniu z mężczyznami użytkowały mniejsze obszarowo gospodarstwa rolne. Na ogólną liczbę 36,7 tys. gospodarstw, w których pracującym użytkownikiem była kobieta – blisko 22,1 tys. to gospodarstwa do 5 ha powierzchni użytków rolnych, tj. 60,1%. Wśród gospodarstw użytkowanych przez mężczyzn (78,4 tys.) wartości te wynosiły odpowiednio 33,3 tys., tj. 42,5%.

Wykres 38. Struktura rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych według wieku i grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Chart 38. Structure of the family labour force in natural person's agricultural holdingsby age and area groups of agricultural land in 2020

Prawie 2/3 osób w grupie użytkowników pracujących w swoich gospodarstwach rolnych to osoby w wieku 45 lat i więcej. Wiek 65 lat przekroczyło blisko 12% pracujących użytkowników. Wśród kobiet-użytkowników udział osób w wieku 45 lat i więcej wyniósł 64,6% (27,8% w wieku 45–54 lata, 21,7% w wieku 55–64 lata, 15,2% w wieku 65 lat i więcej), dla mężczyzn odsetek ten ukształtował się na poziomie 64,0% (w analogicznych grupach wieku: 27,9%, 26,1%, 10,1%).

Ponad 2/3 pracujących przy produkcji rolniczej małżonków/partnerów użytkowników gospodarstw indywidualnych to kobiety; udział małżonków w wieku 45 lat i więcej wyniósł 64,7%.

Młodsi od użytkowników, a także ich współmałżonków, byli pozostali członkowie rodzin pracujący w gospodarstwach indywidualnych, wśród których 55,4% nie przekroczyło wieku 44 lat.

Rozdział 9.
Chapter 9.

Typologia gospodarstw rolnych
Typology of agricultural holdings

Prezentowana w niniejszej publikacji typologia gospodarstw rolnych została przygotowana z wykorzystaniem wyników PSR 2020 oraz zestawów współczynników standardowych produkcji (SP „2017") opracowanych przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy.

W ramach typologii gospodarstw rolnych, dla każdego gospodarstwa rolnego została obliczona wielkość ekonomiczna i określony typ rolniczy.

1. Wielkość ekonomiczna
1. Economic size

Z ogólnej liczby 118,0 tys. gospodarstw rolnych, 26,4% charakteryzowało się wielkością ekonomiczną do 2 tys. euro (30,1% w 2010 r.), a zaledwie 0,2% gospodarstw należało do klas wielkości ekonomicznej 500 tys. i więcej euro (w 2010 r. – 0,1%).

W Polsce w 2020 r. udział gospodarstw najsłabszych ekonomicznie (do 2 tys. euro) wyniósł 28,5% ogółu gospodarstw, a najsilniejszych (500 tys. euro i więcej) – 0,9%.

W województwie łódzkim w 2020 r. ogólna wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych przekroczyła 2 mld euro, co stanowiło 7,5% wartości krajowej. Udział gospodarstw najsłabszych ekonomicznie (do 2 tys. euro) i najsilniejszych (500 tys. euro i więcej) w omawianej wielkości ekonomicznej wyniósł odpowiednio 1,7% i 12,9% (w Polsce było to 1,4% i 21,2%).

Ogólna wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych w Polsce w 2020 r. przekroczyła 26 mld euro. Udział gospodarstw najsłabszych ekonomicznie (do 2 tys. euro, które stanowiły 28,5% ogółu gospodarstw) i najsilniejszych (500 tys. euro i więcej – 0,3%) w omawianej wielkości ekonomicznej wynosił odpowiednio 1,4% i 21,2%.

Wykres 39. Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2020 r.
Chart 39. Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2020

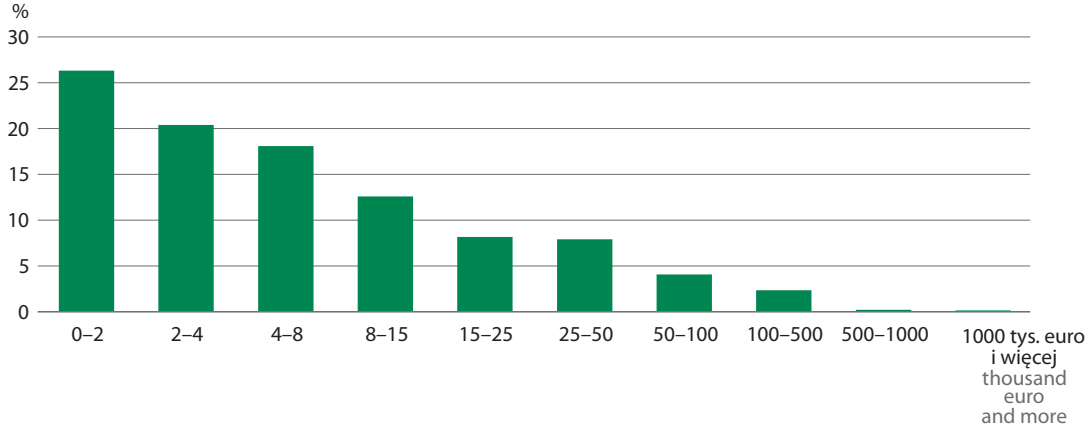

Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego wyniosła w 2020 r. 17,0 tys. euro (w 2010 r. – 12,6 tys. euro), w tym gospodarstwa indywidualnego – 16,8 tys. euro, co oznacza wzrost wielkości ekonomicznej o 6,2 tys. euro w porównaniu z 2010 r. zarówno w przypadku gospodarstw rolnych ogółem jak i indywidualnych.

Gospodarstwa rolne najsłabsze ekonomicznie w większości należały do najmniejszych grup obszarowych użytków rolnych. Prawie 45% gospodarstw zakwalifikowanych do klasy wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro posiadało powierzchnię UR poniżej 2 ha. Ponad 25% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 100–500 tys. euro oraz ok. 39% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 500 tys. euro i więcej, prowadziło działalność rolniczą na powierzchni co najmniej 50 ha użytków rolnych.

Analiza liczby gospodarstw rolnych zakwalifikowanych do określonego typu rolniczego w poszczególnych klasach wielkości ekonomicznej wykazała, że:

- w przedziale do 8 tys. euro najwyższy odsetek gospodarstw (81,3%) zanotowano dla typu „specjalizujące się w uprawach polowych", a najniższy – dla typu „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych" (0,5%),
- w klasach 8–25 tys. euro najwyższy odsetek stanowiły gospodarstwa typu „specjalizujące się w uprawach polowych" oraz „mieszane – różne uprawy i zwierzęta łącznie" (odpowiednio 37,1% i 23,9%), a najniższy – typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" (2,6%),
- w przedziale: 25–50 tys. euro i 50–100 tys. euro najwyższy odsetek stanowiły gospodarstwa typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" – odpowiednio 34,3% i 42,8%, a najniższy gospodarstwa typu „mieszane – różne uprawy" (3,7%) w klasie 25–50 tys. euro oraz gospodarstwa typu „mieszane – różne zwierzęta" (3,0%) w klasie 50–100 tys. euro,
- w przedziale od 100 tys. euro najwyższy odsetek odnotowano dla gospodarstw „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" (44,7%), gospodarstw „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" (19,8%) oraz gospodarstw „specjalizujących się w uprawach ogrodniczych" (16,1%), a najniższy gospodarstwa typu „mieszane – różne zwierzęta" (1,5%).

Udział gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne w dobrej kulturze rolnej w ogólnej liczbie gospodarstw należących do danej klasy ekonomicznej był najwyższy w klasie 2–4 tys. euro i wynosił 99,8%.

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających:

- zasiewy odnotowano w klasie wielkości ekonomicznej 2–4 tys. euro (96,5% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- grunty ugorowane – w klasie najniższej tj. do 2 tys. euro – 10,3%,
- łąki (65,6%) – w klasie 50–100 tys. euro,
- pastwiska (10,8%) – w klasie najwyższej, tj. 1000 tys. euro i więcej,
- uprawy trwałe – w przedziale 25–50 tys. euro (25,4%).

Średnia powierzchnia użytków rolnych zwiększała się w miarę wzrostu wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego od 2,35 ha w klasie 0–2 tys. euro i 4,31 ha w klasie 2–4 tys. euro do 67,3 ha w klasie 500–1000 tys. euro oraz ponad 204 ha w klasie 1000 tys. euro i więcej.

We wszystkich klasach wielkości ekonomicznej dominowały gospodarstwa rolne uprawiające zboża (ponad 3/4 ogółu gospodarstw w danej klasie). Najwyższy odsetek omawianych gospodarstw wystąpił w klasach wielkości ekonomicznej: 2–4 tys. euro (89,4% ogółu gospodarstw w tej klasie) oraz 4–8 tys. euro (87,8%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych uprawiających:

- ziemniaki odnotowano w klasie 15–25 tys. euro (32,0%),
- rośliny przemysłowe w klasie 1000 tys. i więcej (32,4%),
- rośliny strączkowe jadalne odnotowano wśród gospodarstw o wielkości ekonomicznej powyżej 1000 tys. euro (5,4% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- warzywa gruntowe – wystąpił w klasach 25–50 tys. euro i 50–100 tys. euro (po 16,0%),
- truskawki – w klasie 25–50 tys. euro (6,4%),
- warzywa pod osłonami odnotowano w klasie 100–500 tys. euro (6,8%).

W województwie łódzkim analiza gospodarstw rolnych utrzymujących zwierzęta gospodarskie wykazała, że w największych gospodarstwach (od 500 tys. euro) najczęściej hodowano drób kurzy i świnie. W gospodarstwach w klasie od 50 do 100 tys. euro najczęściej prowadzony był chów bydła oraz drobiu. Natomiast w przypadku gospodarstw małych ekonomicznie (do 8 tys. euro) najczęściej utrzymywanym gatunkiem zwierząt w gospodarstwach był drób kurzy, a w gospodarstwach z przedziału 8-500 tys. euro – bydło.

Przeciętnie w kraju w gospodarstwach małych ekonomicznie (do 8 tys. euro) i największych (od 500 tys. euro) najczęściej prowadzony był chów drobiu kurzego, a w pozostałych – chów bydła. Drugim najczęściej utrzymywanym gatunkiem zwierząt w gospodarstwach należących do klasy 2–8 i powyżej 500 tys. euro było bydło, a w gospodarstwach z przedziału 8–500 tys. euro – drób kurzy.

Najwyższy odsetek gospodarstw prowadzących chów:

- bydła odnotowano w klasie wielkości ekonomicznej 50–100 tys. euro (57,8% ogółu gospodarstw w tej klasie),
- drobiu kurzego – w przedziałach 1000 tys. euro i więcej (43,2%) oraz 500–1000 tys. euro (39,4%),
- świń – w klasie 500–1000 tys. euro (39,4%),
- owiec – w klasie 1000 tys. euro i więcej (4,1%),
- kóz – w klasie 1000 tys. euro i więcej (1,4%),
- koni – w klasie 1000 tys. euro i więcej (2,7%).

Działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym, prowadziło prawie 1,5 tys. gospodarstw rolnych (tj. 6,0% ogółu w Polsce). Analizując liczbę omawianych gospodarstw w poszczególnych klasach wielkości ekonomicznej należy zauważyć, że:

- najczęściej prowadzonym rodzajem działalności innej niż rolnicza były:
  - w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej do 4 tys. euro były tzw. „inne" rodzaje działalności innej niż rolnicza (np. prowadzenie sklepu oferującego produkty wytworzone w gospodarstwie) – 44,6% oraz działalność w zakresie nierolniczych prac kontraktowych (20,8%),
  - w gospodarstwach o wielkości 4 tys. euro i więcej również przeważały „inne" rodzaje działalności innej niż rolnicza (33,9%) oraz rolnicze prace kontraktowe (33,1%).
- ponad 14% gospodarstw najmniejszych ekonomicznie (do 4 tys. euro) oraz blisko 5% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 4 tys. euro i więcej prowadziło agroturystykę,

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych, w których przychody z działalności innej niż rolnicza przewyższały przychody z działalności rolniczej odnotowano w gospodarstwach najmniejszych (do 4 tys. euro) – 43,2%. Natomiast wśród największych gospodarstw – należących do klasy wielkości ekonomicznej 500 tys. euro i więcej – odsetek ten był najniższy i wyniósł 11,1%.

Ciągniki posiadało 35,0% gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro oraz 65,0% gospodarstw o wielkości ekonomicznej 2–4 tys. euro. W pozostałych klasach wielkości ekonomicznej omawiany odsetek wynosił od 81,2% do 95,6%, osiągając najwyższą wartość w klasie 50–100 tys. euro.

Zarówno wśród gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej do 8 tys. euro, jak i o wielkości 8–50 tys. euro najpopularniejsze były ciągniki o mocy 15–25 kW (odpowiednio 26,6% i 40,4%). Wśród największych gospodarstw (powyżej 500 tys. euro) najczęściej posiadały one ciągniki o mocy od 60 do 100 kW (52,6%) oraz o mocy 40–60 kW i (44,0%).

W Polsce w gospodarstwach rolnych o wielkości ekonomicznej do 8 tys. euro najbardziej popularne były ciągniki o mocy 15–25 kW (24,4%), o wielkości 8-50 tys. euro – o mocy 40–60 kW (43,9%). Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej co najmniej 500 tys. euro najczęściej posiadały ciągniki o mocy 100 kW i więcej (55,2%).

W województwie łódzkim odsetek gospodarstw rolnych posiadających ciągniki o największej mocy (100 kW i więcej) rósł wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej od 0,2% w klasie 0–2 tys. euro do 47,3% w klasie 1000 tys. euro i więcej.

Najsłabsze ekonomicznie (o wielkości do 8 tys. euro) gospodarstwa rolne użytkujące ciągniki posiadały średnio 1 ciągnik. Omawiany wskaźnik poprawiał się wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej i w poniższych klasach wynosił:

- 8–15 tys. euro – 1,6 ciągnika,
- 15–25 tys. euro – 1,9 ciągnika,
- 25–50 tys. euro – 2,3 ciągniki,
- 50–100 tys. euro i 100–500 tys. euro – ok. 3 ciągniki,
- 500 tys. euro i więcej – prawie 4 ciągniki.

W województwie łódzkim udział osób kierujących gospodarstwami rolnymi posiadających wykształcenie rolnicze w ogólnej liczbie omawianych osób w danej klasie wielkości ekonomicznej wzrastał od 25,1% w klasie 0–2 tys. euro do 71,9% w klasie 500–1000 tys. euro oraz 68,9% w klasie 1000 tys. euro i więcej.

Przeciętnie w Polsce wartość ta wzrastała od 26,3% w klasie 0–2 tys. euro osiągając najwyższą wartość 69,1% w klasie 500–1000 tys. euro.

Wśród ogółu gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej do 15 tys. euro wystąpił najwyższy odsetek osób, dla których kurs rolniczy był najwyższym poziomem wykształcenia rolniczego (13,5% ogółu kierujących w omawianej klasie), a najniższy odsetek w klasie 50–100 tys. euro i więcej (9,9%). W najwyższej klasie wielkości ekonomicznej (500 tys. euro i więcej) odnotowano najwyższy odsetek osób kierujących, które posiadały wyższe wykształcenie rolnicze (23,5%), a najniższy osób z wykształceniem rolniczym policealnym (0,9%).

Spośród gospodarstw indywidualnych, w których gospodarstwa domowe zużywały więcej niż 50% wartości produkcji rolniczej, prawie 70% należało do klasy wielkości ekonomicznej 0–4 tys. euro (w Polsce ponad 74%), a ok. 23% – do klasy 4–8 tys. euro (w kraju około 20%).

Odsetek gospodarstw domowych, których dochody z prowadzenia działalności rolniczej przekroczyły 50% dochodów ogółem, osiągnął najwyższe wartości (86,4%) wśród gospodarstw rolnych o wielkości ekonomicznej 100–500 tys. euro. Natomiast odsetek ten był najniższy w klasach wielkości ekonomicznej: 0–2 tys. euro (6,7%) oraz 2–4 tys. euro (12,3%).

W klasie wielkości ekonomicznej 500 tys. euro i więcej udział gospodarstw domowych, które uzyskiwały główne dochody z działalności rolniczej wynosił 83,3%. Jednocześnie w gospodarstwach najsłabszych ekonomicznie odsetek gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania była działalność pozarolnicza wynosił 11,0% w klasie wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro oraz 9,6% – w klasie 2–4 tys. euro.

W miarę wzrostu wielkości ekonomicznej malał odsetek gospodarstw domowych uzyskujących główne dochody z pracy najemnej (z 48,5%) w klasie 0–2 tys. euro do 0,4% w klasie 500 tys. euro i więcej oraz emerytur i rent (z 24,5% w klasie najniższej do 0,4% w klasie 500 tys. euro i więcej).

Ponad 58% osób pełnozatrudnionych w rolnictwie liczonych w AWU, odnotowano w gospodarstwach o wielkości ekonomicznej nie przekraczającej 15 tys. euro. Na 1 gospodarstwo o wielkości ekonomicznej 0–2 tys. euro przypadało 0,5 AWU, 2–8 tys. euro – ok. 1 AWU, w przedziale 8–100 tys. euro – 1,6 AWU, w klasie 100–1000 tys. euro – 2,8 AWU, w klasie 1000 tys. euro i więcej – ponad 21 AWU.

2. Typy rolnicze
2. Farm types

W 2020 r. w województwie łódzkim do gospodarstw specjalistycznych[2] (z dominującą grupą upraw/chowem) należało 82,0% gospodarstw rolnych, podczas gdy w 2010 r. było to 61,1% (w Polsce odpowiednio 79,8% i 62,0% w 2010 r.). W 62,7% gospodarstw specjalistycznych dominowały uprawy polowe (w 2010 r.– 38,9%), a 9,2% (w 2010 r. – 10,6%) gospodarstw zostało zakwalifikowanych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi". Udział gospodarstw „specjalizujących się w uprawach trwałych" i „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" stanowił odpowiednio 4,8% i 3,0% ogółu gospodarstw rolnych (odpowiednio 4,1% i 5,0% w 2010 r.). Najniższy odsetek gospodarstw rolnych, analogicznie jak w 2010 r. (2,4%), odnotowano w typie „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych" (2,2%).

Podobna sytuacja miała miejsce przeciętnie w kraju, gdzie w 59,9% gospodarstw specjalistycznych dominowały uprawy polowe (w 2010 r.– 40,3%), a 10,7% (w 2010 r. – 11,5%) gospodarstw zostało zakwalifikowanych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi". Udział gospodarstw „specjalizujących się w uprawach trwałych" ukształtował się na poziomie 4,2%, a „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" wyniósł 2,6% ogółu gospodarstw

[2] Obejmują gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych, uprawach ogrodowych, uprawach trwałych oraz gospodarstwa specjalizujące się w chowie zwierząt żywionymi paszami objętościowymi i treściwymi.

rolnych. Najniższy odsetek gospodarstw rolnych, analogicznie jak w 2010 r. (2,4%), odnotowano w typie „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych" (2,3%).

Wykres 40. Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2020 r.
Chart 40. Structure of agricultural holdings by farm types in 2020

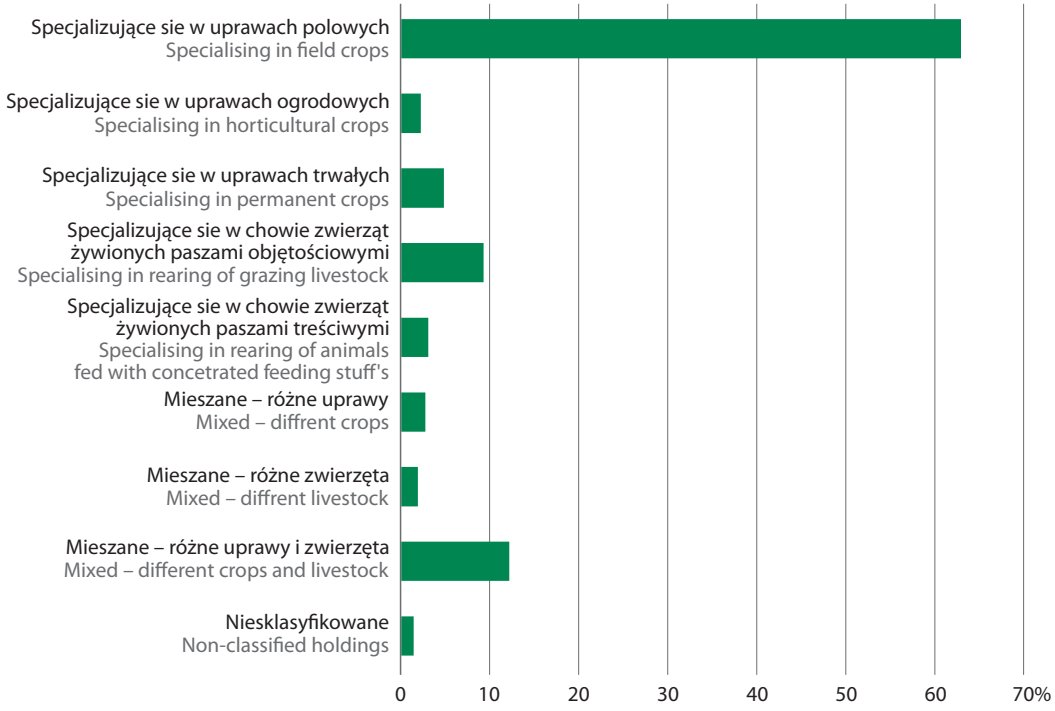

W województwie łódzkim największe obszarowo gospodarstwa rolne odnotowano w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi", gdzie średnia powierzchnia UR wynosiła odpowiednio 15,44 ha oraz 15,34 ha. Najmniejsze gospodarstwa odnotowano natomiast w grupie gospodarstw niesklasyfikowanych (3,22 ha), a wśród sklasyfikowanych – w typach „specjalizujące się w uprawach trwałych" (7,41 ha) oraz „specjalizujące się w uprawach polowych" (6,71 ha).

W Polsce wartości te kształtowały się następująco: największe obszarowo gospodarstwa rolne odnotowano w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi", gdzie średnia powierzchnia użytków rolnych wynosiła odpowiednio 19,15 ha oraz 14,70 ha. Najmniejsze gospodarstwa wystąpiły w grupie gospodarstw niesklasyfikowanych (4,05 ha), a wśród sklasyfikowanych – w typach „specjalizujące się w uprawach trwałych" (6,53 ha) oraz „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych" (5,72 ha).

W większości typów rolniczych odsetek gospodarstw posiadających UR w dobrej kulturze rolnej wynosił od 99,0% do 100,0%. Tylko w gospodarstwach: „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi udział gospodarstw posiadających UR w dobrej kulturze w ogólnej liczbie gospodarstw tego typu wyniósł 89,8%.

Wykres 41. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według typów rolniczych w 2020 r.

Chart 41. Average area of agricultural land in agricultural holdings by farm types in 2020

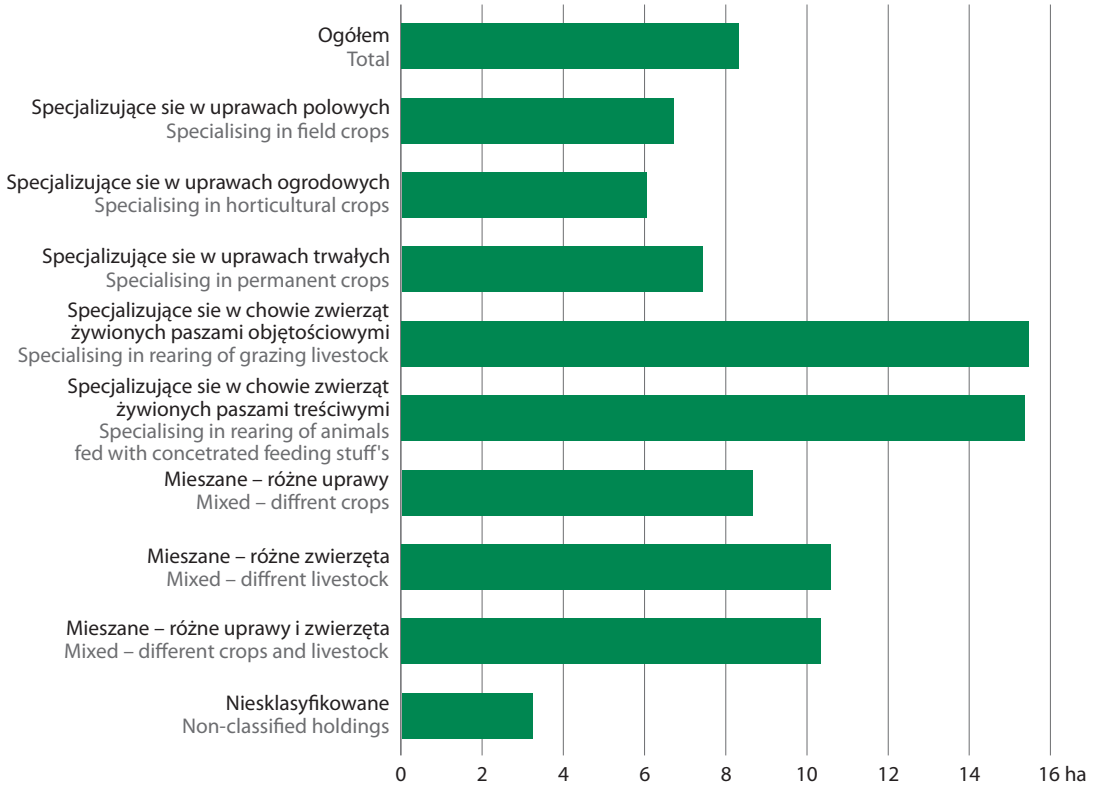

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami odnotowano w typie „mieszane – różne zwierzęta" (98,6%), a najniższy w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych" (38,3%). Ponad 56% gospodarstw niesklasyfikowanych ugorowało grunty, a wśród sklasyfikowanych, najwięcej (12,7%) w typie „specjalizujące się w uprawach trwałych". Najmniejszą liczbę gospodarstw z ugorami odnotowano w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" (3,5%).

Łąki użytkowało 86,7% gospodarstw należących do typu „mieszane – różne zwierzęta" (86,3% w kraju) oraz 86,3% gospodarstw rolnych należących do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" (w Polsce 86,9%). W przypadku gospodarstw z pastwiskami najwyższe odsetki wystąpiły również we wspomnianych wcześniej typach, czyli „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" – 16,1% (w Polsce 26,3%) oraz mieszane – różne zwierzęta – 14,2% (18,7% przeciętnie w kraju).

Analiza poszczególnych typów gospodarstw rolnych prowadzących podstawowe grupy upraw wykazała, że najwyższy odsetek:

- gospodarstw produkujących zboża odnotowano w typie „mieszane – różne zwierzęta" (98,1%) oraz „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi (92,8%),
- gospodarstw prowadzących uprawy ziemniaków wystąpił dla typów „mieszane – różne zwierzęta" i „mieszane – różne uprawy i zwierzęta" (odpowiednio 39,6% i 34,3%),
- producentów roślin strączkowych jadalnych dotyczył typów „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" oraz „mieszane – różne uprawy" (po 1,2%),

- gospodarstw uprawiających rośliny przemysłowe wystąpił w typach: „mieszane – różne uprawy" (7,1%), „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" oraz „mieszane – różne uprawy i zwierzęta" (po 6,3%),
- gospodarstw produkujących rzepak i rzepik zawodowo w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" (5,3%),
- gospodarstw zajmujących się uprawą warzyw zarówno gruntowych, jak i pod osłonami był w typie „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych" (odpowiednio 25,8% i 25,7%).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych prowadzących chów poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich odnotowano:

- dla gospodarstw utrzymujących bydło w typach „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" (98,8%) oraz mieszane – różne zwierzęta" (98,3%),
- dla gospodarstw utrzymujących konie lub kozy w typie „mieszane – różne zwierzęta" (odpowiednio 4,3% dla gospodarstw z końmi i 1,5% dla gospodarstw z kozami),
- dla gospodarstw utrzymujących świnie w typach: „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" oraz „mieszane – różne zwierzęta" (osiągając odpowiednio 65,2% oraz 61,1% ogółu gospodarstw omawianego typu),
- dla gospodarstw utrzymujących owce w typach: „mieszane – różne zwierzęta" oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" (osiągając odpowiednio 1,9% i 1,1 ogółu gospodarstw omawianego typu),
- dla gospodarstw utrzymujących drób kurzy w typach: „mieszane – różne zwierzęta" oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" (osiągając odpowiednio 68,3% oraz 46,1% ogółu gospodarstw omawianego typu).

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych, w których przychody z działalności innej niż rolnicza przewyższały przychody z działalności rolniczej, odnotowano w gospodarstwach należących do kategorii „niesklasyfikowane" i „specjalizujące się w uprawach trwałych" (odpowiednio 56,3% i 32,0% ogółu gospodarstw omawianych typów prowadzących działalność inną niż rolnicza), a najniższy w typie „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" (11,7%).

Ponad 95% gospodarstw należących do typów „mieszane – różne zwierzęta" oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt karmionych paszami objętościowymi" posiadało ciągniki rolnicze. Najniższy odsetek gospodarstw z ciągnikami, spośród gospodarstw sklasyfikowanych, odnotowano w gospodarstwach rolnych o typie „specjalizujące się w uprawach polowych" (60,9%) oraz „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych" (67,4%), a w gospodarstwach „niesklasyfikowanych" – 25,1%.

W typach „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi", „mieszane – różne zwierzęta" oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" przypadało najwięcej ciągników na 1 gospodarstwo posiadające ciągniki (odpowiednio 2,3 szt. i po 1,9 szt.).

Najwyższe nawożenie mineralne w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze odnotowano w gospodarstwach rolnych „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" oraz „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych" – odpowiednio 152,9 kg oraz 139,3 kg/ha UR w dobrej kulturze rolnej.

Wykształcenie rolnicze posiadało ponad 50% kierujących gospodarstwami rolnymi zaklasyfikowanymi do typu specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami zarówno objętościowymi jak i treściwymi oraz „specjalizujące się w uprawach trwałych" i „mieszane – różne zwierzęta".

Wyższe wykształcenie rolnicze posiadało 8,8% (w kraju 6,8%) kierujących gospodarstwami rolnymi zaklasyfikowanymi do typu „specjalizujące się w uprawach trwałych" i 6,4% (tyle samo co przeciętnie w Polsce) osób kierujących gospodarstwami rolnymi należącymi do typu „specjalizujące się w uprawach ogrodniczych". Omawiany odsetek najniższą wartość osiągnął w typie „mieszane – różne uprawy i zwierzęta" i „mieszane – różne zwierzęta" – odpowiednio 2,1% i 1,5% (w Polsce 2,7% i 1,8%).

Produkcja głównie na samozaopatrzenie gospodarstwa domowego charakteryzowała gospodarstwa indywidualne należące do typów: „mieszane – różne uprawy i zwierzęta" (20,0%), „mieszane – różne zwierzęta" (14,4%), „specjalizujące się w uprawach polowych" (13,4%) oraz w typie „mieszane – różne uprawy" (10,6%). W pozostałych typach gospodarstw odsetek ten był niższy niż 9%.

Analizując źródła dochodów gospodarstw domowych w poszczególnych typach gospodarstw indywidualnych zaobserwować można, że najwyższy odsetek gospodarstw, dla których głównym źródłem utrzymania była:

- działalność rolnicza – wystąpił wśród gospodarstw zaliczonych do typu „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" (68,4%) oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi" (58,0%),
- praca najemna – przeważała wśród gospodarstw „niesklasyfikowanych" (46,8%) i w typie „specjalizujące się w uprawach polowych" (44,0%),
- emerytur i renta – wśród gospodarstw „niesklasyfikowanych" (26,6%) i w typach „specjalizujące się w uprawach polowych" (15,6%).

Liczba pełnozatrudnionych liczona w AWU była najwyższa w gospodarstwach rolnych o typie „specjalizujące się w uprawach polowych" oraz „specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" i stanowiła odpowiednio 46,0% i 15,3% ogólnego AWU. Omawiana liczba była najniższa, oprócz grupy gospodarstw niesklasyfikowanych, dla gospodarstw typu „mieszane – różne zwierzęta" – 2,8% oraz „mieszane – różne uprawy" – 3,3% ogólnego AWU.

Najwyższe średnie wartości AWU przypadające na 1 gospodarstwo odnotowano w gospodarstwach „specjalizujących się w uprawach ogrodniczych – 2,1 AWU oraz w „specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi" – 1,8 AWU (w Polsce w obu przypadkach było to 1,8 AWU).

Rozdział 10.
Chapter 10.

Analiza gospodarstw rolnych w przekrojach gminnych
Analysis of agricultural holdings in gmina

Analizując wyniki Powszechnego Spisu Rolnego według siedziby gospodarstwa, największa liczba gospodarstw rolnych w czerwcu 2020 r., zlokalizowana była na terenie gmin: Błaszki, Biała Rawska oraz Opoczno – w każdej z gmin po 1,9 tys. gospodarstw. Gospodarstwa z tych gmin stanowiły po 1,6% ogółu gospodarstw w województwie. Udział gospodarstw indywidulanych w gminach województwa łódzkiego w większości przewyższał średni udział dla Polski, który wyniósł 99,4%. W województwie łódzkim w 40 gminach (22,6% gmin) znajdowały się wyłącznie gospodarstwa indywidualne, w 112 gminach (63,3% gmin) odsetek gospodarstw indywidualnych przewyższał wskaźnik dla Polski. W pozostałych 25 gminach (14,1% gmin) udział ten był niższy niż przeciętny w kraju, a najniższy odnotowano w gminach miejskich: Zduńska Wola (96,9%), Łowicz (98,2%), Bełchatów (98,5%) oraz Konstantynów Łódzki (98,6%). Wśród gmin wiejskich najniżej odsetek gospodarstw indywidualnych dotyczył gminy Ksawerów (98,7%).

Przeciętnie w Polsce średnia powierzchnia użytków rolnych jednego gospodarstwa zwiększyła się w okresie międzyspisowym do 11,4 ha w 2020 r. Gospodarstwa rolne w większości gmin w województwie łódzkim posiadały mniejszą niż przeciętnie w kraju średnią powierzchnią UR. Największą średnią powierzchnią UR w gospodarstwach według ich siedziby odnotowano w gminach: Ładzice – 21,0 ha, Łanięta – 19,6 ha, Strzelce – 16,4 ha, Nowe Ostrowy – 15,3 ha, Krośniewice – 15,1 ha, Oporów – 14,7 ha, Bedlno – 14,6 ha oraz Krzyżanów – 14,3 ha. Średnią powierzchnię wyższą niż w Polsce odnotowano w 20 gminach województwa łódzkiego. Natomiast najmniejszą średnią powierzchnią użytków rolnych charakteryzowały się gminy miejskie: Tomaszów Mazowiecki – 3,9 ha, Bełchatów – 4,1 ha, Ozorków oraz Opoczno (gmina miejsko-wiejska) – 4,5 ha oraz Piotrków Trybunalski – 4,6 ha, a także w gminie wiejskiej Lubochnia – 4,6 ha.

Mapa 12. Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne według gmin w 2020 r.

Map 12. Average area of agricultural land per 1 agricultural holding by gminas in 2020

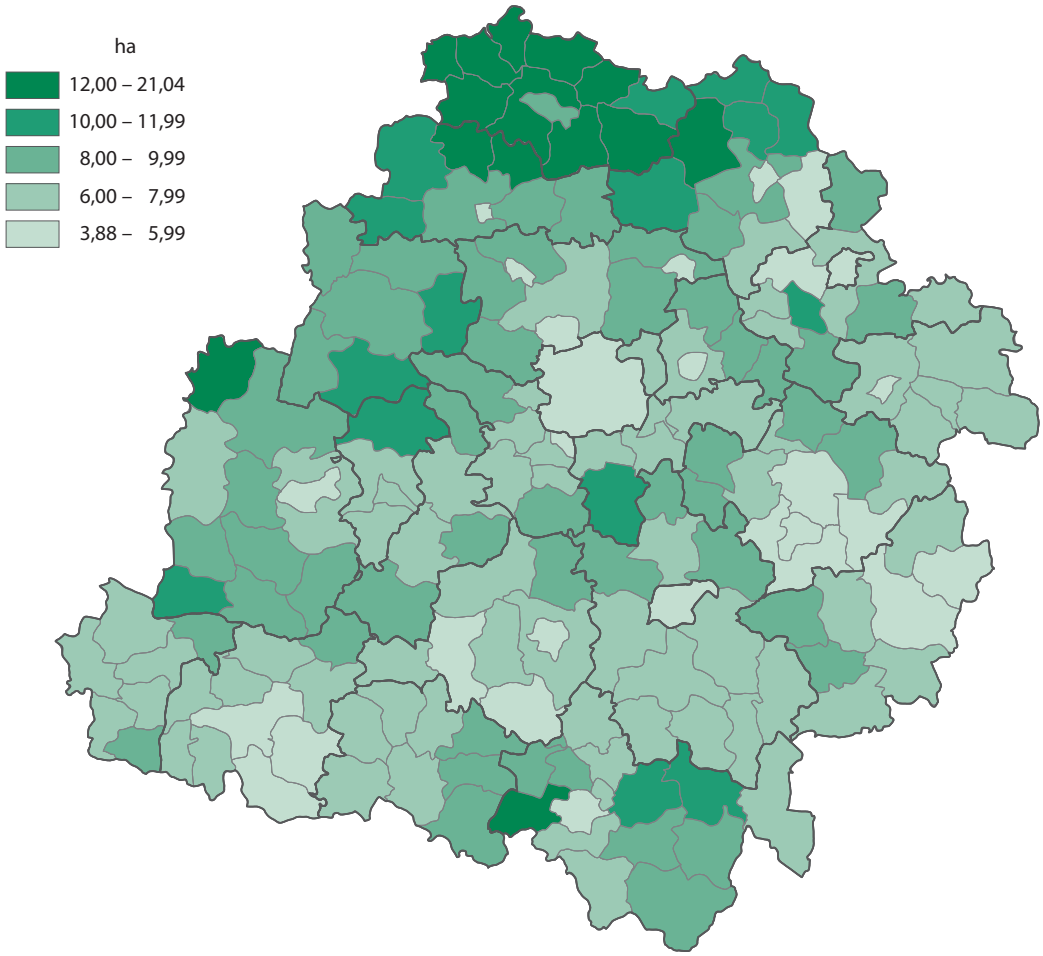

Dane PSR 2020 wskazują na przestrzenne zróżnicowanie struktury gospodarstw rolnych. Najwyższy udział gospodarstw o powierzchni do 1 ha oraz 1–2 ha użytków rolnych w ogólnej liczbie gospodarstw odnotowano w gminie wiejskiej Ksawerów – łącznie 46,8% oraz w gminie miejskiej Łowicz – łącznie 41,5%. Najniższym udział gospodarstw o powierzchni do 2 ha odnotowano w gminach: Kocierzew Południowy – 5,0%, Oporów – 5,7% i Bedlno – 5,9%. Gospodarstwa z powierzchnią użytków rolnych z przedziału 2–5 ha dominowały w gminie Inowłódz – 52,1%, a także w gminach Opoczno – 48,0%, Sieradz – 46,6%, Kluki i Galewice – po 46,4% oraz Drzewica – 46,1%. Najwięcej gospodarstw z powierzchnią użytków rolnych od 5 do 10 ha odnotowano w gminach: Czarnocin – 41,5%, Brąszewice – 40,9% oraz Głuchów – 40,3%. Gospodarstwa z użytkami rolnymi o powierzchni powyżej 10 ha stanowiły ponad połowę gospodarstw w gminach: Zduny – 53,0%, Łanięta – 51,5% oraz Bedlno – 51,0%.

W skali Polski odsetek gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze rolnej wyniósł w 2020 r. 99,4%. W województwie łódzkim udział takich gospodarstw we wszystkich gminach przekroczył 95,5%. Odsetek gospodarstw posiadających UR w dobrej kulturze rolnej wyższy niż w skali Polski odnotowano w 129 gminach województwa łódzkiego, a w 23 z nich wszystkie UR były utrzymywane w dobrzej kulturze.

Ostateczne wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wskazują, że występowała znaczna specjalizacja produkcji rolniczej w kierunku produkcji roślinnej. Przewagę (ponad połowę) gospodarstw prowadzących wyłącznie działalność roślinną odmotano w 147 ze 177 gmin. Najwyższy odsetek takich gospodarstw (ponad 90%) znajdowało się w gminach Biała Rawska – 91,9% i miasto Głowno – 91,7%. W skali Polski odsetek gospodarstw prowadzących wyłącznie działalność roślinną wyniósł 55,8%.

Produkcję mieszaną (roślinną i zwierzęcą) prowadziło w skali kraju 43,6% gospodarstw rolnych prowadzących produkcję rolniczą. W gminach województwa łódzkiego odsetek gospodarstw prowadzących produkcję mieszaną przewyższający poziom krajowy odnotowano w 46 jednostkach. Najwyższy poziom dotyczył gmin: Drzewica – 67,4%, Goszczanów – 60,6%, Będków – 59,3%, Białaczów – 58,6% oraz Głuchów – 58,4%.

Największy udział gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą w gminach województwie łódzkiego wystąpił w gminach Białaczów – 4,5%, Kluki – 3,9% oraz Gomunice – 3,6%. W skali Polski odsetek ten wyniósł 0,6%.

Mapa 13. Udział gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną według gmin w 2020 r.
Map 13. Share of agricultural holdings by type of agricultural production by gminas in 2020

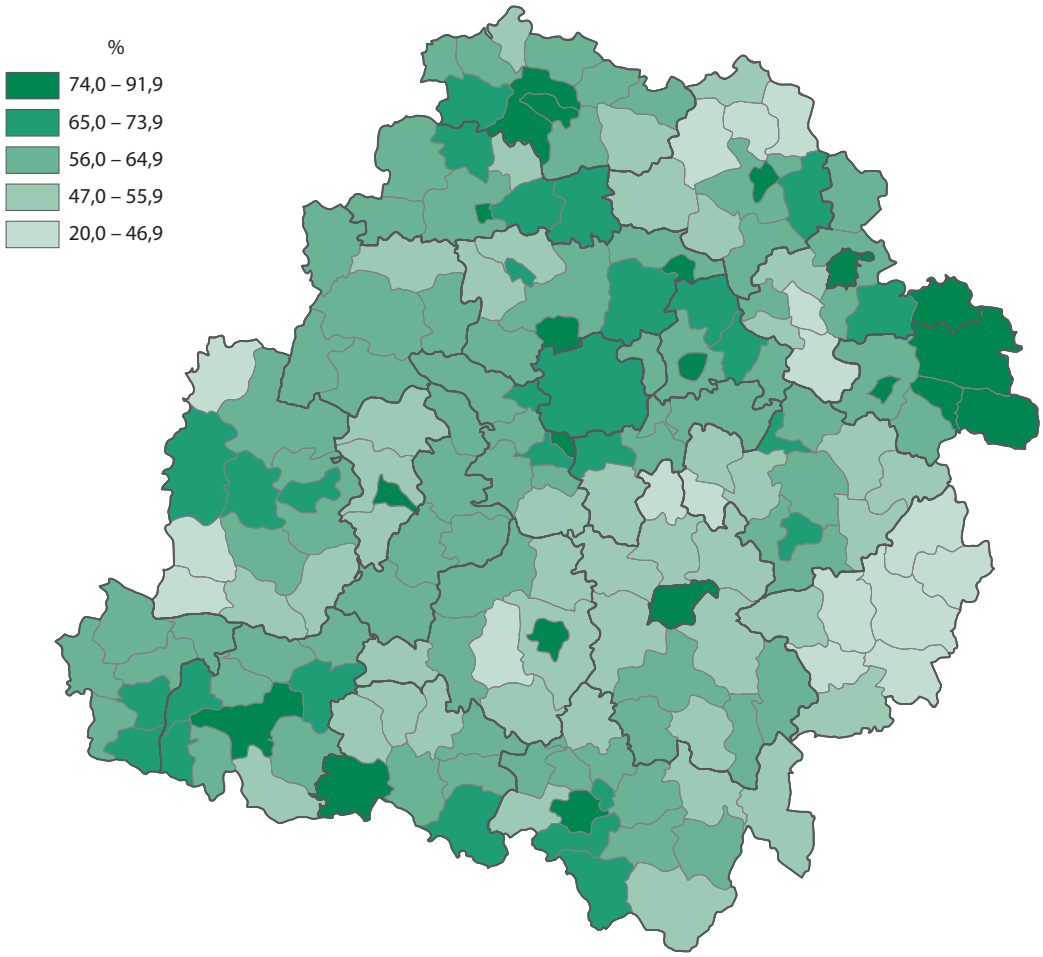

W 2020 r. w skali Polski 1,9% ogółu gospodarstw rolnych prowadziło działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym. W województwie łódzkiemu gmina w której odsetek takich gospodarstw były najwyższy to Ksawerów, z odsetkiem na poziomie 10,4%. Gminy, w których udział takich gospodarstw przewyższał 4% to, gminy Rokiciny, Lutomiersk i Zduńska Wola. W 4 gminach województwa łódzkiego nie było takich gospodarstw rolnych.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że w większości gmin województwa łódzkiego zdecydowana większość gospodarstw rolnych produkowała na rynek (na sprzedaż). Najwyższy udział takich gospodarstw odnotowano w gminach: Kocierzew Południowy (97,4%), Sadkowice (97,2%), Chąśno (96,6%), Witonia (95,8%) oraz Zduny (95,1%). Najniższy odsetek gospodarstw produkujących na sprzedaż zanotowano w gminach Szczerców (37,0%), Kluki (40,6%) Gidle (41,4%). W skali Polski gospodarstwa prowadzące sprzedaż własnych produktów rolnych stanowiły 70,8%.

W przypadku gospodarstw indywidualnych rozkład wskaźnika udziału gospodarstw, w których końcowa produkcja rolnicza przeznaczona była na sprzedaż, był na zbliżonym w poziomem dla zbiorowości gospodarstw ogółem. W skali Polski udział ten wynosił 70,7%. W województwie łódzkim w 3/4 gmin poziom tego wskaźnika przekroczył poziom ogólnopolski.

Mapa 14. Udział gospodarstw indywidulanych produkujących na sprzedaż w ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych według gmin w 2020 r.

Map 14. Share of private farms where the final agricultural production was intended for sale by gminas in 2022

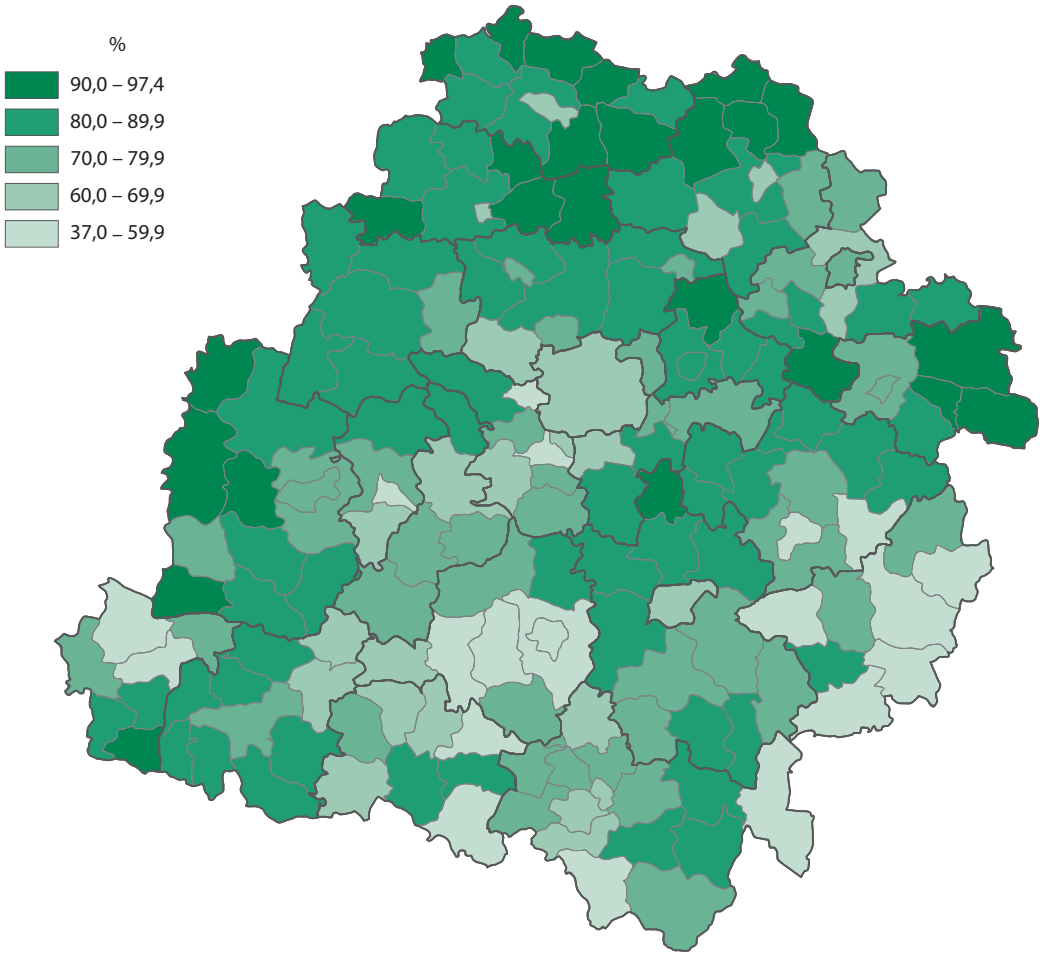

Wśród gospodarstw indywidulanych, udział gospodarstw rolnych, w których końcowa produkcja rolnicza przeznaczana była głównie lub wyłącznie na samozaopatrzenie gospodarstwa domowego, wyniósł w skali kraju 15,8%. W blisko 1/4 gmin województwa łódzkiego odsetek takich gospodarstw był wyższy niż w skali kraju. Gminami, w których największy był udział gospodarstw przeznaczających produkcję rolniczą głównie lub wyłącznie na samozaopatrzenie gospodarstwa domowego były: Opoczno (50,7%), Kluki (42,7%), Drzewica (36,7%), Maków (35,9%), Kamieńsk (32,2%) i Gidle (30,4%). Najmniejszy odsetek takich gospodarstw (niższy niż 3%) odnotowano w gminach: Sadkowice i Biała Rawska oraz Domaniewice, Kiernozia, Chąśno.

1. Użytkowanie gruntów
1. Land use

Największą powierzchnię UR ogółem w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne według ich siedziby odnotowano w gminach: Błaszki (14,5 tys. ha), Biała Rawska (13,8 tys. ha), Warta (13,6 tys. ha) oraz Poddębice (12,8 tys. ha), a najmniejszą w gminie miejskiej Łęczyca (297 ha) oraz gminie wiejskiej Ksawerów (375 ha).

Powierzchnia UR w dobrej kulturze rolnej w strukturze powierzchni ogólnej gospodarstw stanowiła skali kraju 88,5%. W 41,2% gmin województwa łódzkiego użytki rolne w dobrej kulturze gospodarstw mające w nich siedzibę stanowiły niemal całość (99%) ogólnej powierzchni użytków rolnych. Najmniejszy udział użytków rolnych w dobrej kulturze charakteryzował gospodarstwa rolne z siedzibą w gminie Kluki (91,3%) oraz gminie Przedbórz (93,0%). W skali Polski użytki rolne w dobrej kulturze stanowiły 98,6% powierzchni UR ogółem.

Powierzchnię UR powyżej 1 ha, zarówno wśród gospodarstw ogółem, jak i gospodarstw indywidualnych, posiadało w skali kraju 98,1% gospodarstwa rolnych. W województwie łódzkim udział ten wyższy niż w Polsce odnotowano w 135 (136 dla gospodarstw indywidualnych) gminach. Przeciętna powierzchnia UR w gospodarstwach indywidulanych o powierzchni powyżej 1 ha ogółem w skali kraju to 10,61 ha. Średnią powierzchnię użytków rolnych wyższą niż wartość dla Polski odnotowano w 14,1% gmin województwa łódzkiego. Najwyższą średnią powierzchnią użytków rolnych gospodarstw indywidulanych posiadających powyżej 1 ha charakteryzowały się gminy Ładzice (21,3 ha), Łanięta (19,8 ha) oraz Bedlno (14,8 ha). Najniższe wartości wskaźnika dotyczyły gmin miejskich: Tomaszów Mazowiecki (4,0 ha), Bełchatów i Głowno (4,2 ha).

Mapa 15. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni powyżej 1 ha UR według gmin w 2020 r.

Map 15. Average area of agricultural land on natural persons' holdingswith area over 1 ha of agricultural land by gminas in 2020

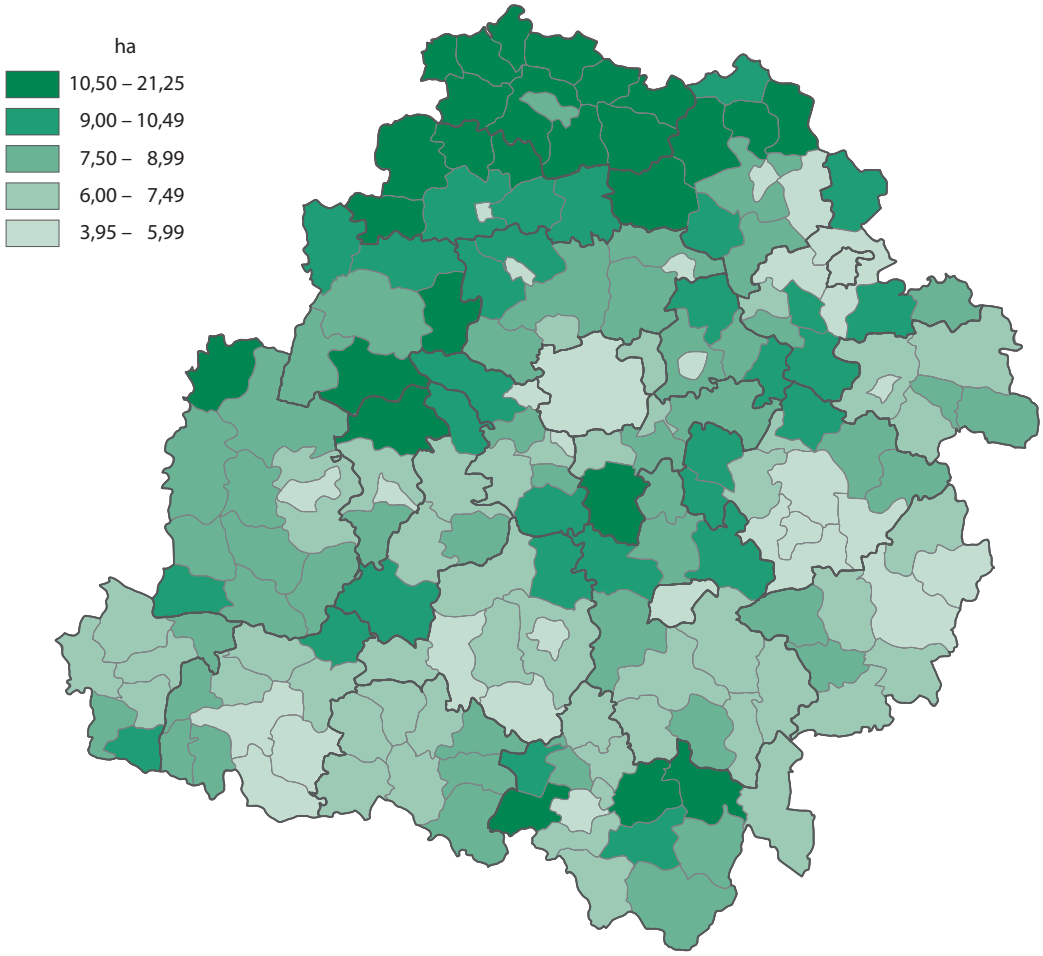

W strukturze użytkowania gruntów dominowała powierzchnia zasiewów, która stanowiła w skali Polski 74,3% powierzchni UR w dobrej kulturze i wyniosła łącznie niemal 11 mln ha. Zróżnicowanie wielkości udziału powierzchni zasiewów w powierzchni UR w dobrej kulturze w poszczególnych gminach województwa łódzkiego było dość znaczne. W 30 gminach województwa powierzchnia zasiewów stanowiła ponad 90% powierzchni UR w dobrej kulturze rolnej, z których największy odsetek powierzchni zasiewów odnotowano w gminach Mokrsko (96,3%), Krośniewice (95,9%), Łubnice (95,3%) oraz Budziszewice, Błaszki i Dąbrowice (po 95,1%). Najmniejszy odsetek powierzchni UR w dobrej kulturze pod zasiewami dotyczył gmin: Sadkowice (16,1%), Biała Rawska (16,9%) oraz Kowiesy (25,2%).

Mapa 16. Udział powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.

Map 16. Share of sown area in area of agricultural land in a good agricultural condition by gminas in 2020

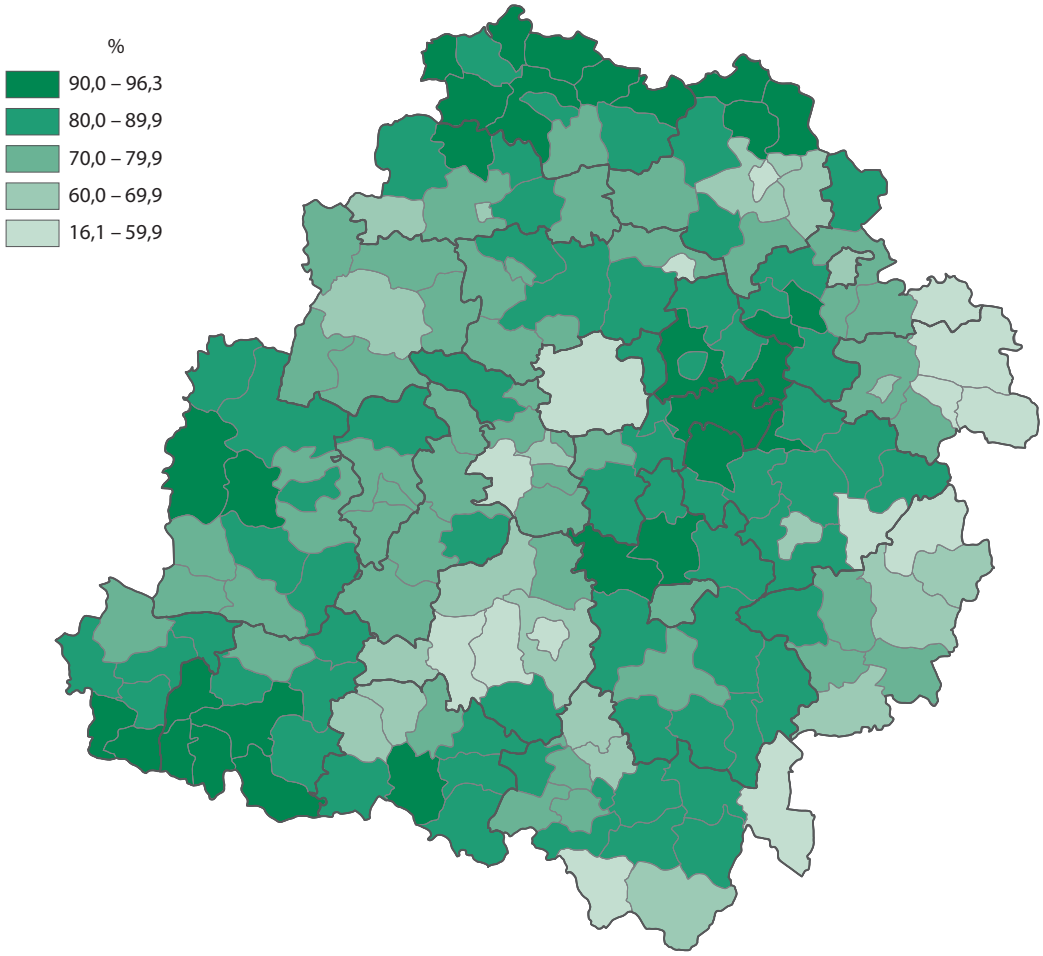

Powierzchnia gruntów ugorowanych (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych w plonie głównym) stanowiła, zarówno w skali Polski, jak i w gminach województwa łódzkiego niewielki odsetek UR w dobrej kulturze rolnej. W skali kraju grunty te stanowiły 1,3% ogólnej powierzchni UR utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej. W województwie łódzkim najwyższy udział takich gruntów odnotowano w gminach: Piotrków Trybunalski (12,9%) oraz Inowłódz (11,3%).

Uprawy trwałe (w tym sady) stanowiły w Polsce 2,5% powierzchni ogólnej UR. W województwie łódzkim w nieco ponad 1/4 gmin udział powierzchni upraw trwałych był wyższy niż w skali kraju. Znaczący udział powierzchni upraw trwałych w ogólnej powierzchni UR w dobrej kulturze, według danych PSR 2020, zanotowano w gminach Sadkowice (77,7%), Biała Rawska (77,2%), Kowiesy (62,7%) oraz Regnów (45,3%).

W strukturze UR w Polsce powierzchnia trwałych użytków zielonych (łąk trwałych oraz pastwisk trwałych) stanowiła 21,4%. W większości gmin województwa łódzkiego udział tego rodzaju UR był niższy niż przeciętny poziom w kraju. Największy odsetek powierzchni trwałych użytków zielonych zanotowano w gminach Gidle (47,2%), Szczerców (45,8%), miasto Łowicz oraz Dobroń (po 41,6%). Najniższe odsetki, mniej niż 3%, zanotowano dla gmin: Kocierzew Południowy, Mokrsko, Budziszewice i Lipce Reymontowskie.

2. Powierzchnia zasiewów
2. Sown area

Powierzchnia gruntów pod zasiewami w większości gmin województwa łódzkiego stanowiła znaczący udział w ogólnej powierzchni UR w dobrej kulturze rolnej. W strukturze zasiewów w poszczególnych gminach udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni pod zasiewami wahał się od 41,6% w gminie Wróblew do 91,9% w gminie Rzgów. Ponad 90% powierzchni zasiewów zboża ogółem zajmowały także w gminach: Andrespol, Tomaszów Mazowiecki (gmina wiejska), Moszczenica i Bolesławiec. Większy udział niż wyznaczony przeciętnie dla Polski (68,1%) odnotowano w 151 (ze 177) gminach. Większość gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą, których siedziby znajdowały się w gminach województwa łódzkiego, prowadziła uprawę zbóż. Największy udział takich gospodarstw w liczbie gospodarstw ogółem odnotowano w gminach: Oporów (96,9%), Mokrsko i Głuchów (95,5%), Czarnocin (95,0%), Łubnice (94,6%) oraz Chąśno (94,0%). Najmniejszy udział gospodarstw zajmujących się uprawą zbóż zanotowano w gminach Biała Rawska i Sadkowice (poniżej 22%).

Mapa 17. Udział powierzchni zasiewów zbóż w powierzchni zasiewów ogółem według gmin w 2020 r.
Map 17. Share of sown area under cereals in total sown area by gminas in 2020

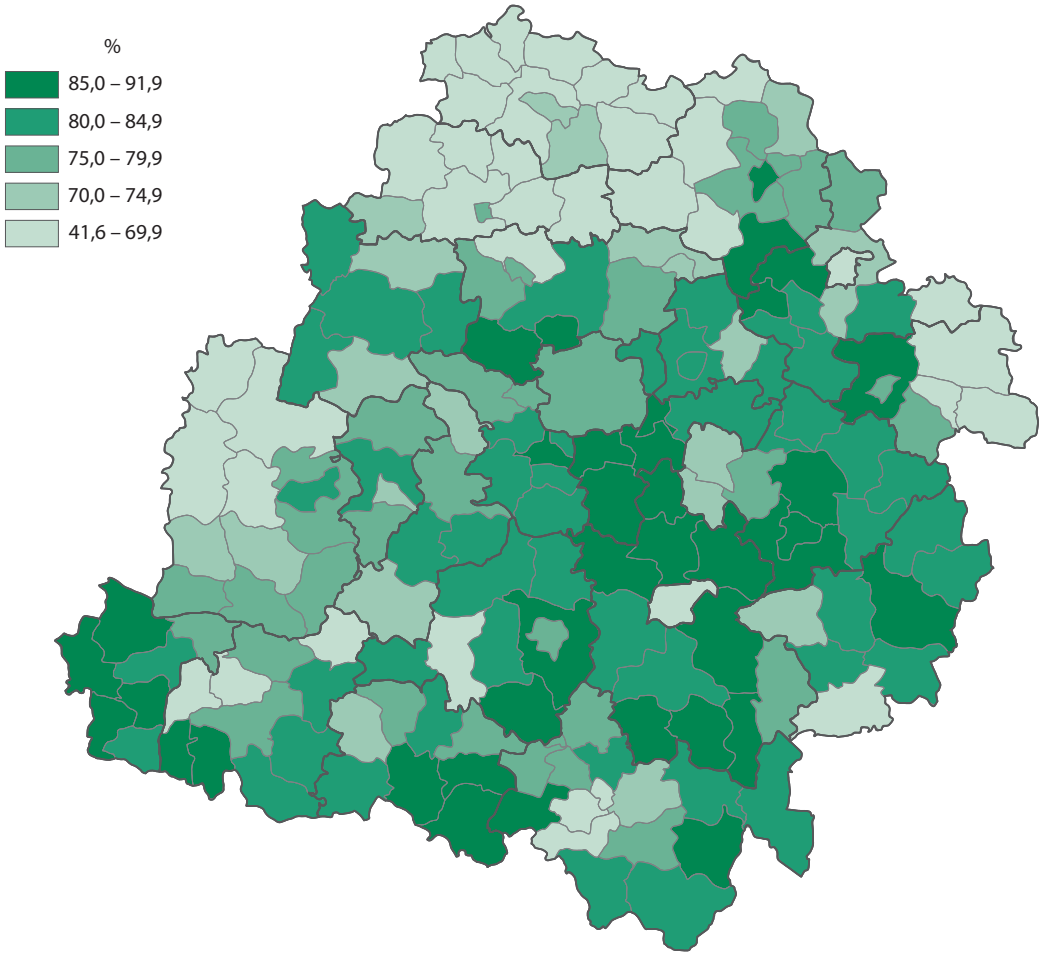

W skali Polski drugi udział w strukturze powierzchni zasiewów zajmowały uprawy rzepaku i rzepiku (8,9%). W gminach województwa łódzkiego udział powierzchni upraw rzepaku i rzepiku był znaczący niższy niż przeciętny dla Polski. Najwyższy, w strukturze powierzchni zasiewów gospodarstw według gmin ich siedziby, odnotowano w gminach: Łanięta i Oporów (po 16,3%), Kodrąb (14,3%), gmina wiejska Kutno (14,0%), miasto Rawa Mazowiecka (13,8%), Sulmierzyce (13,6%) oraz Koluszki (13,1%). W 10 gminach nie zanotowano w 2020 r. powierzchni uprawy rzepaki i rzepiku.

Udział powierzchni uprawy ziemniaków w strukturze zasiewów w gminach województwa łódzkiego był większy niż w skali Polski, gdzie wyniósł 2,1%. We wszystkich gminach województwa łódzkiego prowadzona była uprawa ziemniaków, a pod względem udziału powierzchni tych upraw w strukturze zasiewów wyróżniała się gmina Wróblew, w której udział powierzchni uprawy ziemniaków wyniósł 41,8%. Jednocześnie 73,0% gospodarstw mających siedzibę w tej gminie prowadziło w 2020 r. uprawę ziemniaków. Znaczący udział powierzchni uprawy ziemniaków w strukturze zasiewów odnotowano także w gminach: Czarnożyły (28,4%), Błaszki (26,8%) oraz Biała (18,5%). Ponad 50% gospodarstw, mających na terenie wymienionych gmin swoje siedziby, prowadziło uprawy zmienników. W gminach Błaszki i Wróblew powierzchnia uprawy zmienników zajmowała obszar ponad 3 tys. ha w każdej z nich.

Udział powierzchni uprawy warzyw gruntowych w ogólnej powierzchni zasiewów w gminach województwa łódzkiego był silnie zróżnicowany. Największy udział powierzchni upraw warzyw gruntowych (40,1%) i jednocześnie największą powietrznię uprawy (ponad 2,6 tys. ha) odnotowano w gminie Góra Świętej Małgorzaty. Znaczący udział powierzchni tego rodzaju upraw w ogólnej powierzchni zasiewów dotyczył także gminy Piątek (21,5%) oraz miasta Zduńska Wola (16,9%). W 27,7% gminach województwa łódzkiego udział powierzchni uprawy warzyw gruntowych przewyższał udział tego rodzaju upraw w skali kraju, gdzie wyniósł 1,5%.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych zajmowała w strukturze powierzchni zasiewów 2,2% przeciętnie w skali Polski. Tylko w 32,8% gmin województwa łódzkiego odnotowano powierzchnię przeznaczoną pod uprawy buraków cukrowych. Najwyższy udział powierzchni uprawy buraków w strukturze zasiewów wykazały gospodarstwa z gmin: Oporów (9,3%), Daszyna (7,6%), Witonia (7,5%) oraz Krośniewice (6,1%).

3. Zwierzęta gospodarskie
3. Livestock

W województwie łódzkim odsetek gospodarstw utrzymujących bydło był na zbliżonym poziomie do jego wartości wyznaczonego przeciętnie dla Polski (20,8%). Według wyników PSR 2020, najwyższy odsetek gospodarstw prowadzących chów bydła w ogólnej liczbie gospodarstw mających siedzibę w poszczególnych gminach województwa łódzkiego odnotowano w gminach: Zduny (46,4%), Goszczanów (44,8%), Brąszewice (43,3%), Będków (42,8%) oraz Klonowa (41,1%). W dwóch gminach województwa nie odnotowano gospodarstw utrzymujących bydło. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych kształtowała w gminach województwa łódzkiego od kilku szt. bydła głównie w gminach miejskich do 159 szt. w gminie Goszczanów.

Na 1 gospodarstwo rolne utrzymujące bydło przypadało od kilku sztuk w gminach miejskich: Radomsko, Bełchatów, do 43 szt. w gminie Goszczanów. W 16,4% gmin województwa łódzkiego poziom tego wskaźnika przekroczył wartość ogółem dla Polski – 23 szt. na 1 gospodarstwo utrzymujące ten gatunek zwierząt inwentarskich.

Mapa 18. Obsada bydła na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę bydła według gmin w 2020 r.
Map 18. Number of cattle per 1 agricultural holding breeding/rearing cattles by gminas in 2020

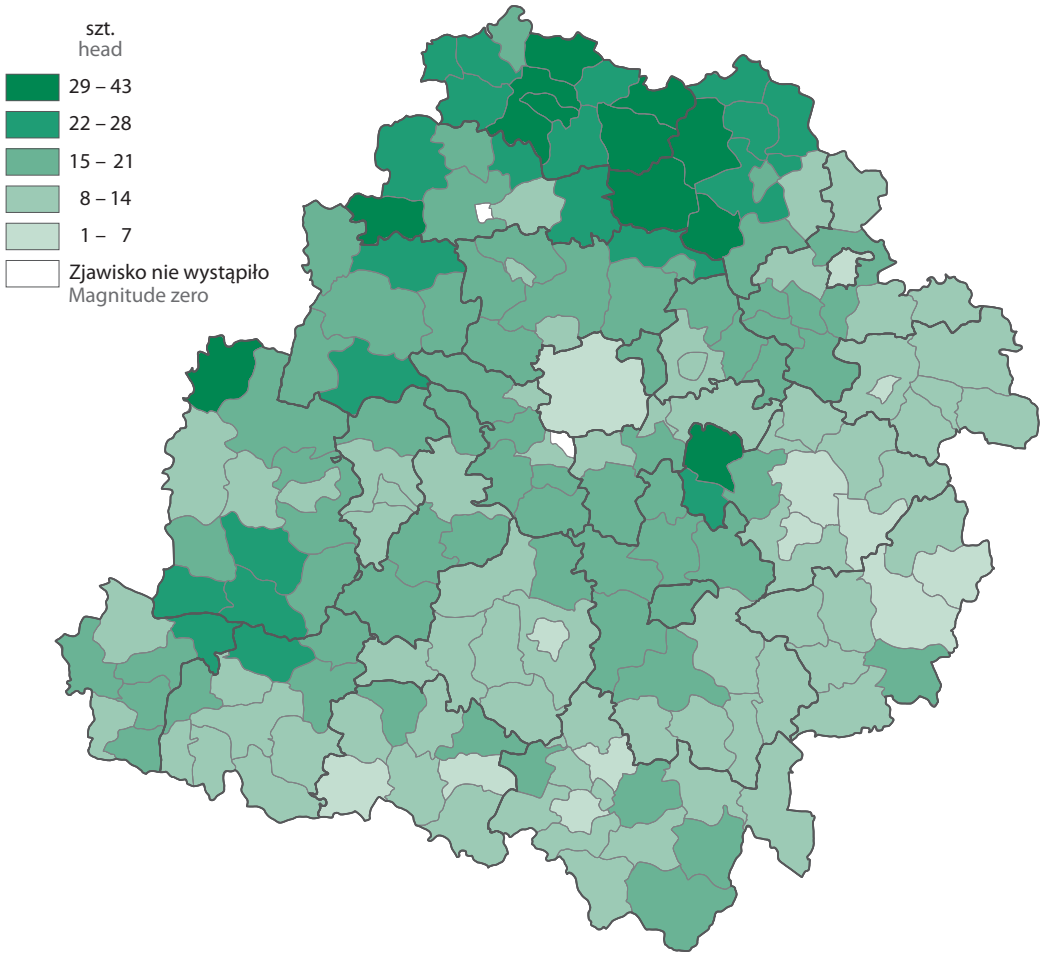

Udział gospodarstw zajmujących się chowem i hodowlą świń w ogólnej liczbie gospodarstw był niższy niż w przypadku bydła. W skali kraju odsetek ten wyniósł 6,5%. Łącznie w gminach województwa łódzkiego ogółem odsetek ten był nieco wyższy niż w Polsce, a wskaźnik wyższy od poziomu krajowego zanotowano w 45,2% gmin. Najwyższy udział gospodarstw utrzymujących w 2020 r. świnie odnotowano w gminach: Grabica (33,1%), Kocierzew Południowy (27,6%), Moszczenica (27,3%) oraz Chąśno (26,6%). W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych najwyższy poziom pogłowia świń odnotowano w gminach: Tuszyn (1560 szt.), Grabica (1476 szt.), Moszczenica (1361 szt.), Chąśno (816 szt.) oraz Kocierzew Południowy (742 szt.).

Na 1 gospodarstwo rolne utrzymujące świnie przypadało w skali kraju 131 szt. W gminach województwa łódzkiego wskaźnik ten kształtował się od kilku sztuk w gminach miejskich do ponad 500 szt. w gminie Dłutów i 800 szt. w gminie Tuszyn.

Mapa 19. Obsada świń na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę świń według gmin w 2020 r.
Map 19. Number of pigs per 1 agricultural holding breeding/rearing pigs by gminas in 2020

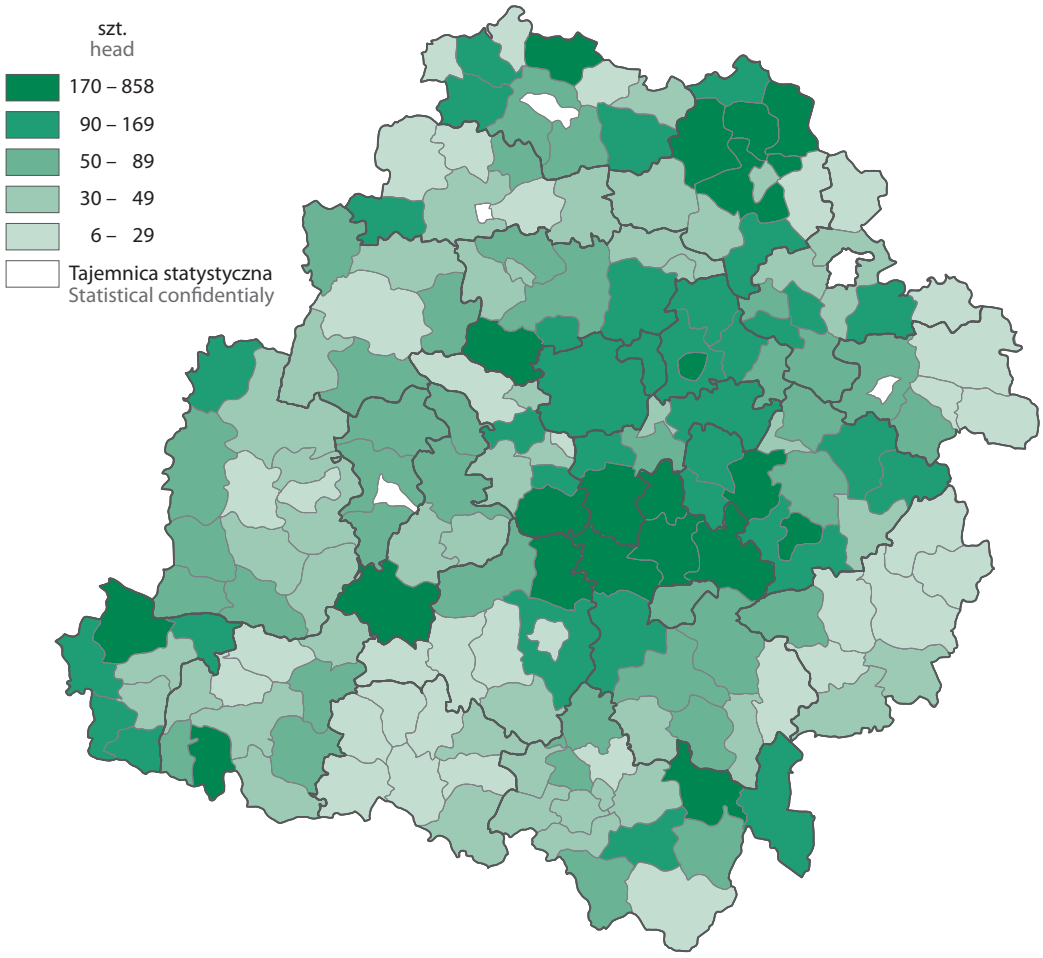

W 2020 r. drób posiadała niemal 1/4 ogółu gospodarstw rolnych mających swoją siedzibę w gminach województwa łódzkiego. W skali Polski odsetek gospodarstw prowadzących hodowlę drobiu wyniósł 27,9%. W przekroju gminnym najwyższy udział gospodarstw zajmujących się chowem drobiu odnotowano w gminach: Drzewica i Białaczów (56,4%), Kleszczów (48,0%), Kluki (46,4%), Rusiec (41,2%) oraz Sławno (41,1%), natomiast najniższym odsetek (5,3%) dotyczył gmin: Głowno (gmina miejska) oraz Piątek. Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych w gminach województwa łódzkiego wynosiła od 24 szt. w gminie Sadkowice i 25 szt. w gminie Biała Rawska do 20,0 tys. szt. w gminie miejskiej Zduńska Wola. Wysoki poziom tego wskaźnika zanotowano także dla gmin miejskich: Tomaszów Mazowiecki (18,3 tys. szt.), Łowicz (15,4 tys. szt.) oraz gmin wiejskich: Tomaszów Mazowiecki (17,3 tys. szt.), Zgierz (12,2 tys. szt.) oraz Ujazd (10,4 tys. szt.).

Przeciętna wielkość stada drobiu przypadająca na 1 gospodarstwo rolne posiadające drób kształtowała się w od 24–25 szt. w gospodarstwach z siedzibą w gminach Sadkowice, Żelechlinek, Działoszyn oraz Dąbrowice do 8,8 tys. szt. w gminie miejskiej Kutno i 10,6 tys. sztuk w gminie Piątek.

Mapa 20. Obsada drobiu kurzego na 1 gospodarstwo rolne prowadzące chów/hodowlę drobiu kurzego według gmin w 2020 r.

Map 20. Number of chickens per 1 agricultural holding breeding/rearing chickens by gminas in 2020

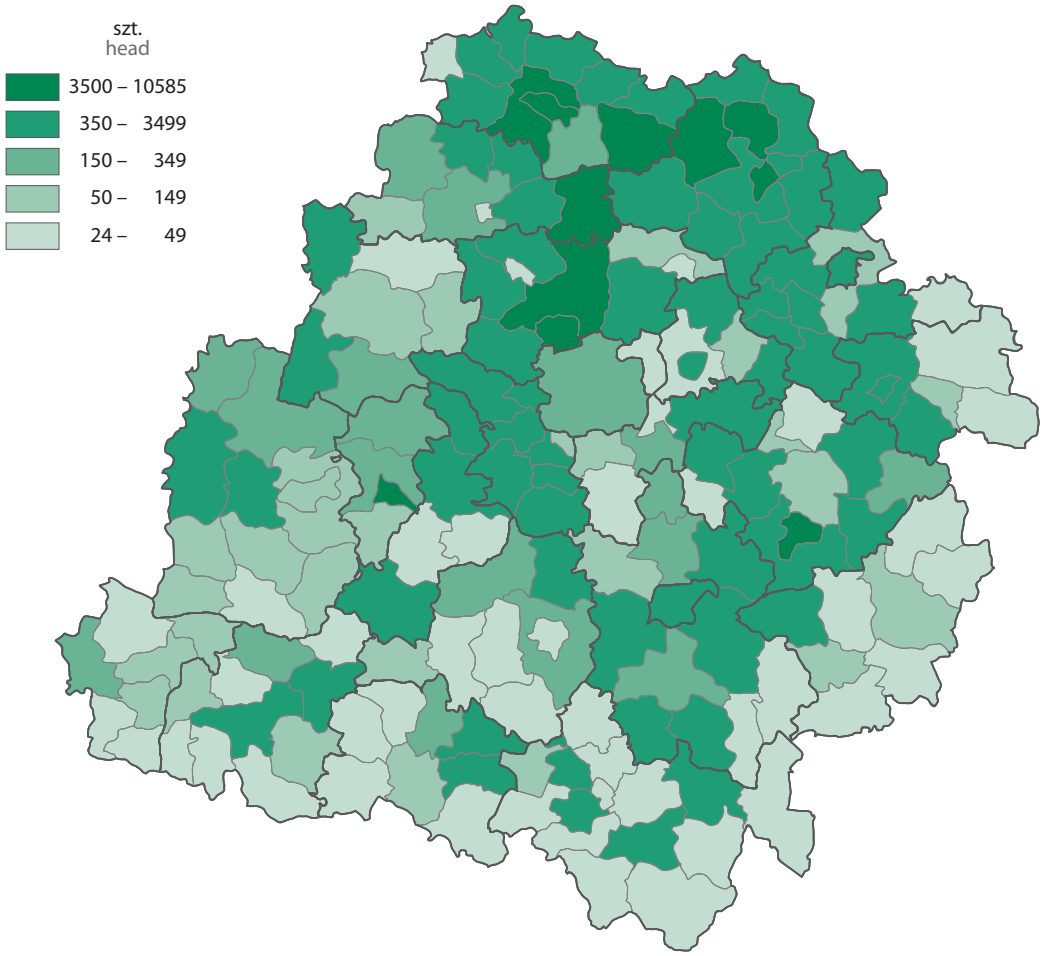

4. Ciągniki i maszyny rolnicze

4. Tractors and agricultural machines

Średnia powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik i maszynę rolniczą w większości gmin województwa łódzkiego nie przekraczała wartości tego wskaźnika dla kraju, gdzie wyniósł 10,3 ha. Liczba gmin, w których powierzchnia przypadająca na 1 ciągnik przekroczyła 10 ha wynosiła 11, z których najwyższą wartość odnotowano w gminie Ładzice – 21,4 ha. Najliczniejszą grupą gmin (92,1%) stanowiły jednostki, w których na 1 ciągnik w gospodarstwach na ich terenie przypadało od 5 do 10 ha.

Mapa 21. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik według gmin w 2020 r.
Map 21. Area of agricultural land per 1 tractor by gminas in 2020

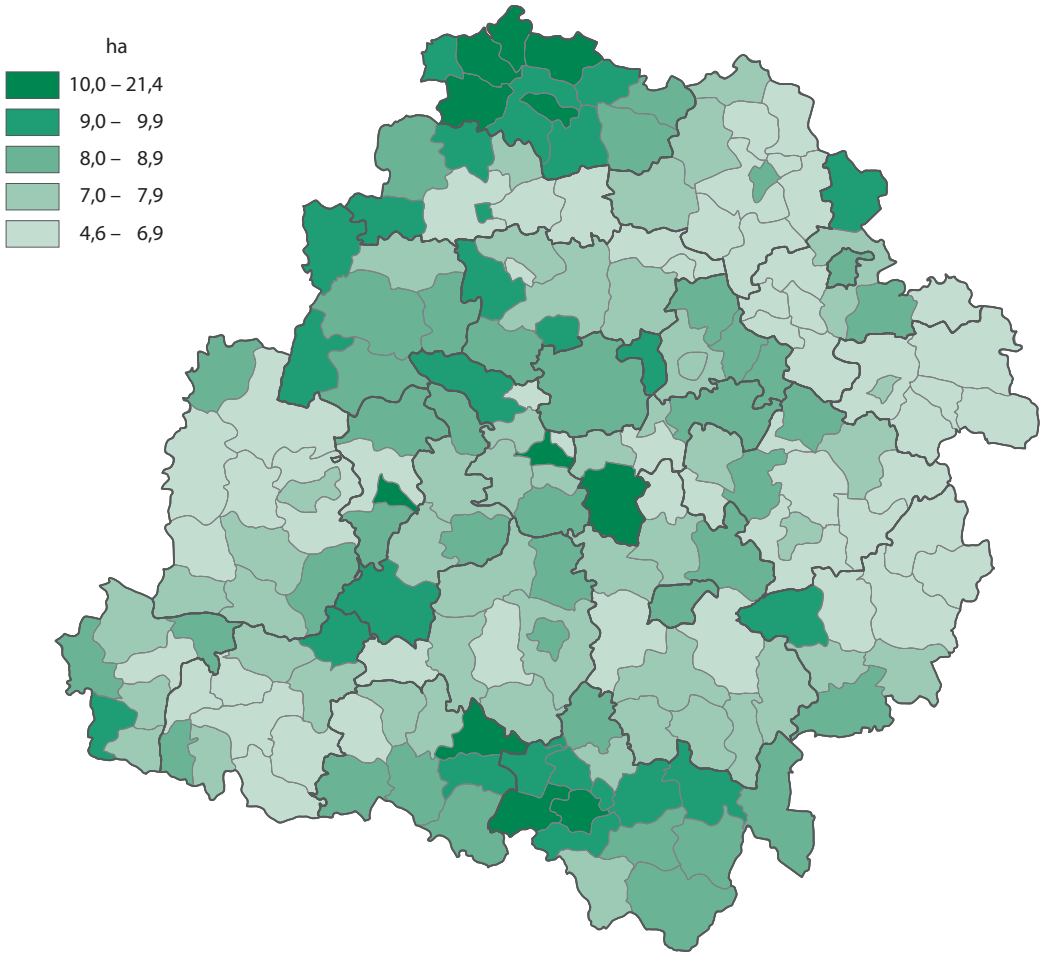

Udział gospodarstw rolnych z ciągnikami rolniczymi w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych w gminach województwa łódzkiego kształtował się od 38,9% do 89,9% i najwyższy był w gminach: Kocierzew Południowy, Chąśno, Godzianów i Głuchów, w których wynosił on ponad 86%. Gminy o najniższym udziale gospodarstw posiadających ciągniki to gminy miejskie: Bełchatów, Radomsko, Zduńska Wola, Łęczyca, Rawa Mazowiecka, Pabianice, Tomaszów Mazowiecki, w których wskaźnik ten nie przekroczył 45%. W skali Polski odsetek gospodarstw rolnych z ciągnikami rolniczymi wyniósł 66,9%.

Mapa 22. Udział gospodarstw rolnych wyposażonych w ciągniki w ogólnej liczbie gospodarstw według gmin w 2020 r.

Map 22. Share of agricultural holdings equipped with tractors in the total number of holdings by gminas in 2020

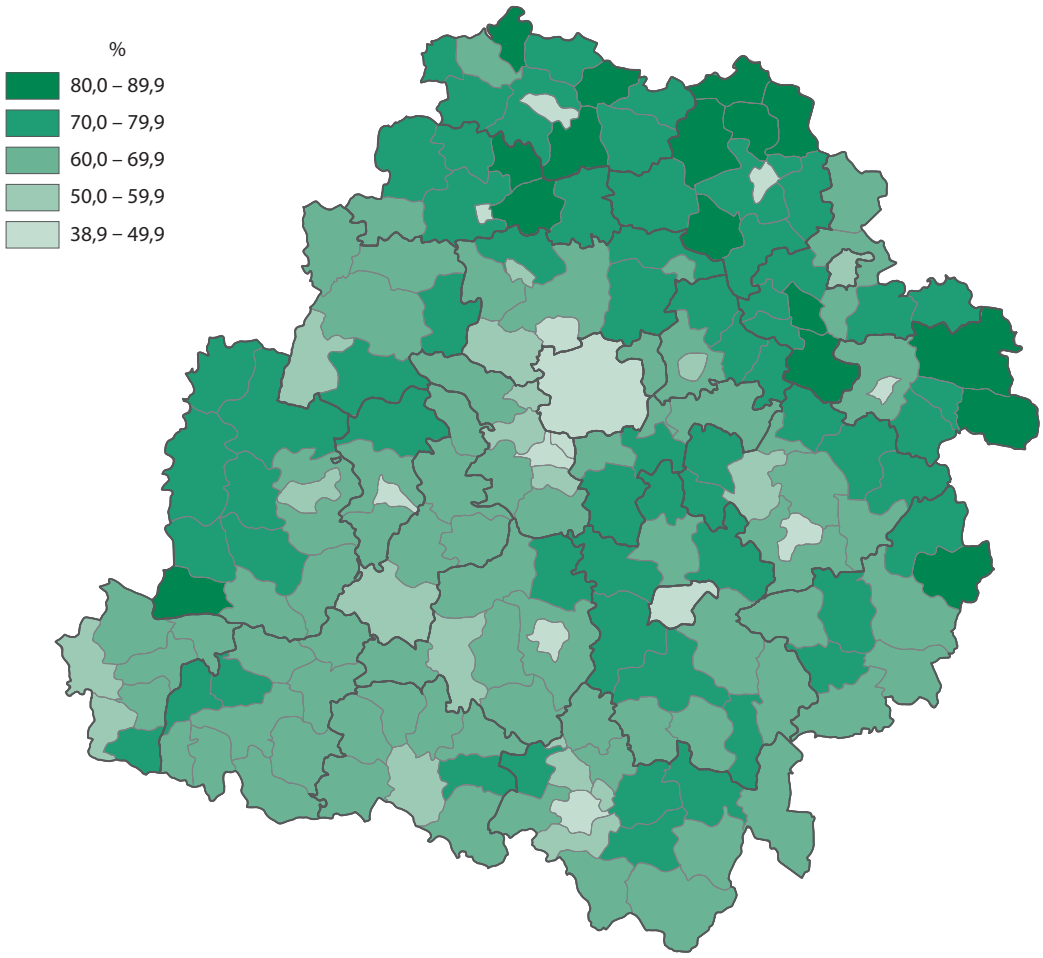

5. Nawożenie
5. Fertilization

Dane zgromadzone w PSR 2020 wskazują, że we wszystkich gminach województwa łódzkiego udział gospodarstw stosujących nawozy mineralne (azotowe, fosforowe, potasowe) w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych wynosił ponad 50%. Najwięcej gospodarstw stosujących nawozy mineralne (ponad 95%) odnotowano w gminach: Oporów, Krośniewice, Skomlin, Łubnice, Bedlno, najmniej (ok. 51,0%) natomiast w gminach: Gidle i Szczerców. Nawozy azotowe stosowało od 49,7% do 96,9% gospodarstw rolnych w gminach województwa łódzkiego. Znacznie mniej rolników wzbogacało zawartość gleby nawozami zawierającymi fosfor i potas. Nawozy fosforowe stosowane były odpowiednio od 24% do 89,7% gospodarstw rolnych w gminach. Natomiast udziały gospodarstw stosujące nawozy potasowe przyjmowały w gminach wartości od 24,5% do 87,0%.

Zużycie nawozów mineralnych pod zbiory 2020 r. w przeliczeniu na 1 ha UR w dobrej kulturze osiągnęło przeciętnie w skali Polski poziom 132,2 kg czystego składnika. W przekroju regionalnym według gmin wystąpiły znaczne różnice w zużyciu nawozów mineralnych. W 9 gminach (Oporów, Wróblew, Witonia, Krośniewice, Kutno (gmina wiejska), Łanięta, Czarnożyły, Błaszki, Biała) zużycie nawozów

mineralnych wynosiło ponad 200 kg na 1 ha. Zużycie w ilości 100–200 kg dotyczyło 129 (ze 177) gmin. Najmniejsze zużycie, poniżej 50 kg NPK/ha UR w dobrej kulturze rolnej odnotowano w gminach Ładzice i Inowłodz.

Mapa 23. Zużycie nawozów mineralnych w przeliczeniu na czysty składnik na 1ha użytków rolnych w dobrej kulturze według gmin w 2020 r.

Map 23. Consumption of mineral fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land in good condition by gminas in 2020

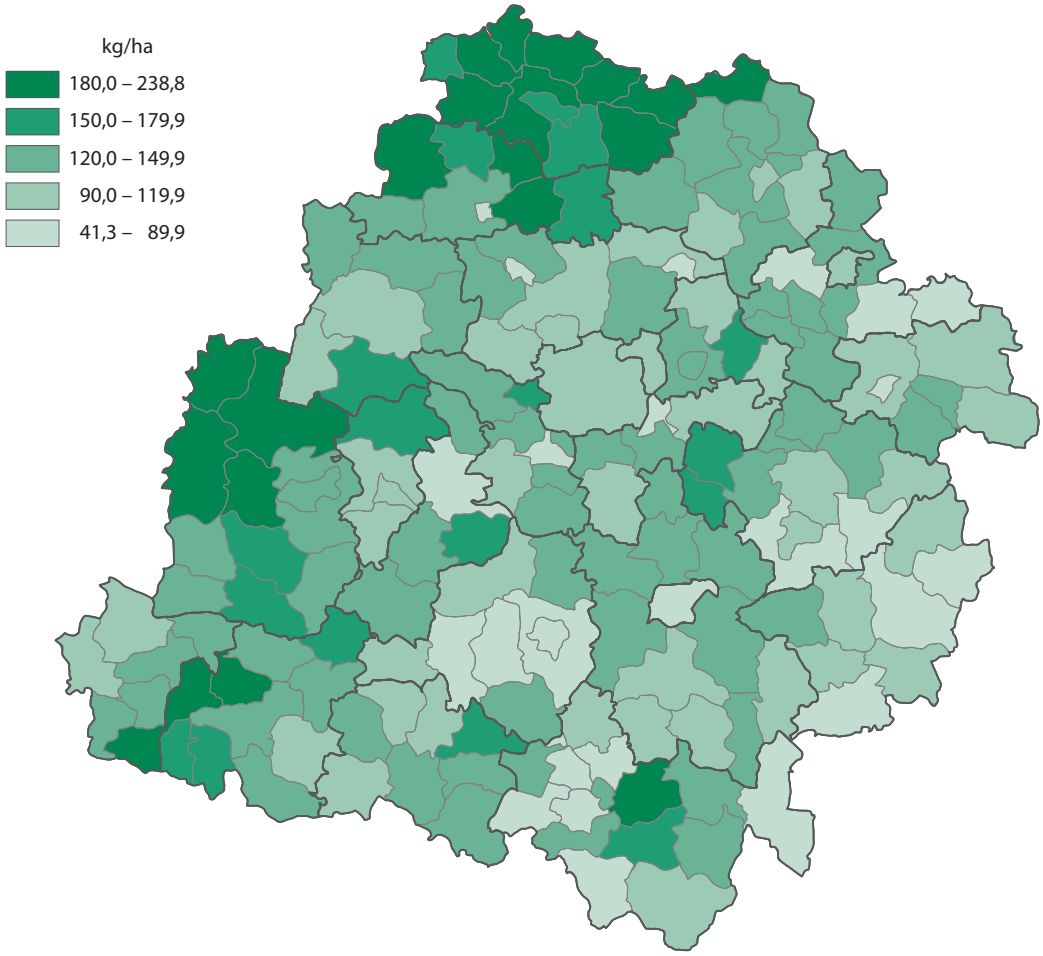

Odsetek gospodarstw stosujących nawozy wapniowe kształtował się od 6,7% w gminie miejskiej Łowicz do 52,3% w gminie Słupia. Najwyższe nawożenie – 308,0 kg na 1 ha UR w dobrej kulturze rolnej – odnotowano w gospodarstwach mających siedzibę w gminie Nowa Brzeźnica. Wysoki poziom zużycia nawozów wapniowych dotyczył także gospodarstw w gminach Nowosolna (293,5 kg/ha) oraz Biała (219,1 kg/ha). Wielkość zużycia nawozów w przedziale 100–200 kg/ha użytków rolnych w dobrej kulturze dotyczyła 40,1% gmin. Zużycie mniejsze niż przeciętnie w Polsce (90,8 kg/ha UR w dobrej kulturze) dotyczyło 50,8% gmin, z czego najmniejsze odnotowano w gminie miejskiej Łowicz – 3,8 kg/ha.

Mapa 24. Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik na 1ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.

Map 24. Consumption of lime fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha agriculture land by gminas in 2020

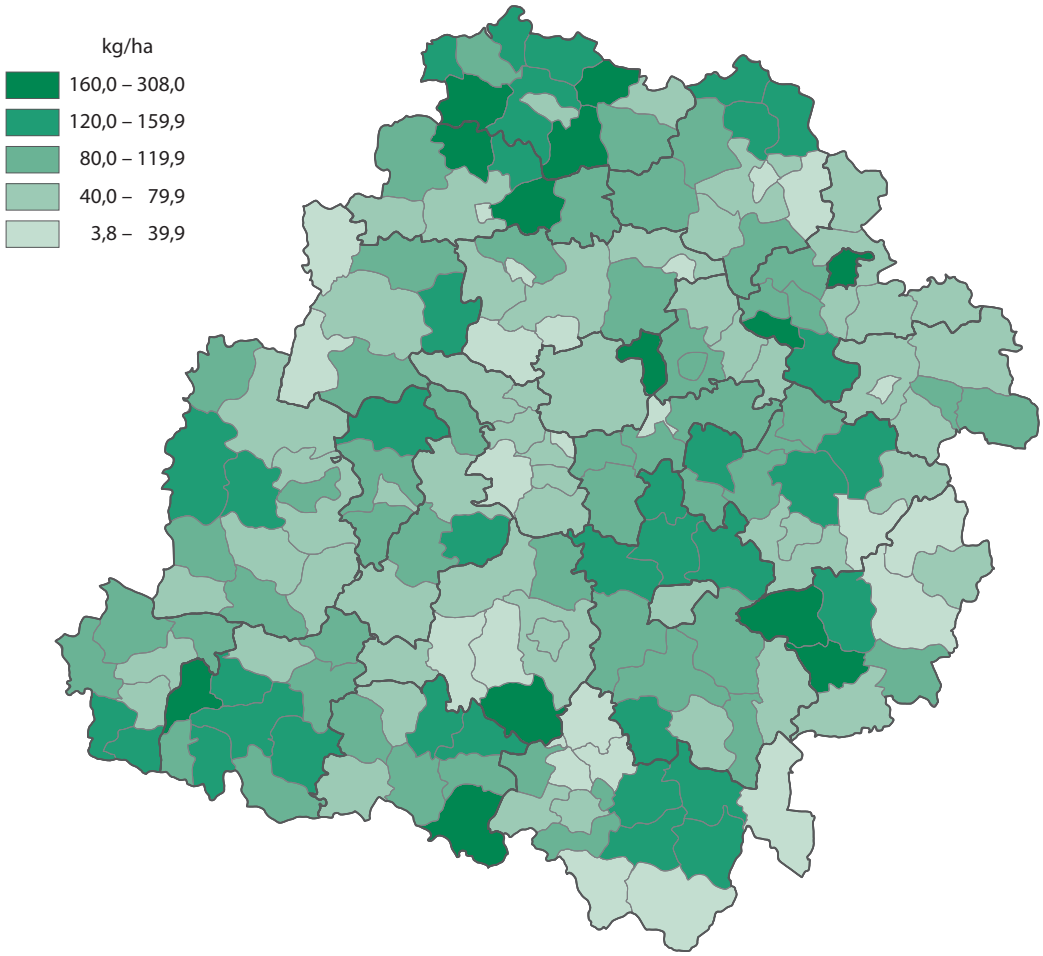

6. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

6. Labour input in agriculture holdings

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 r. wykazują, że gminami charakteryzującymi się najwyższym poziomem nakładów pracy w rolnictwie (w przeliczeniu na AWU – umownej rocznej jednostce nakładów pracy w rolnictwie, oznaczającej ekwiwalent pełnego etatu) były: Biała Rawska – 3,3 tys. AWU, Błaszki – 2,6 tys. AWU, Sadkowice – 2,5 tys. AWU, Warta – 2,1 tys. AWU oraz Wola Krzysztoporska – 1,6 tys. AWU. Najniższy poziom nakładów pracy (mniej niż 100 AWU) odnotowano w gminach miejskich: Łęczyca, Zduńska Wola, Ozorków, Bełchatów oraz gminach wiejskich Ksawerów oraz Andrespol.

Rozkład nakładów pracy (AWU) w przeliczeniu na 100 hektarów UR przedstawia nieznaczne zróżnicowanie gmin w województwie łódzkim. Wartość wskaźnika kształtowała się od 3,7 do 32,6 AWU, podczas gdy w skali kraju wskaźnik ten przyjął wartość 9,5 AWU na 100 ha. W 86,4% gmin w województwie łódzkim wartość nakładów pracy w gospodarstwach rolnych przypadająca na 100 użytków rolnych była wyższa niż średnia wartość w Polsce. Najwyższą wartość odnotowano w mieście Konstantynów Łódzki – 32,6 AWU oraz w gminie Sadkowice – 25,5 AWU, natomiast najniższe wartości w gminach: Ładzice – 3,7 AWU oraz Łanięta – 6,4 AWU.

Mapa 25. Nakłady pracy ogółem poniesione na produkcję rolniczą na 100 ha użytków rolnych według gmin w 2020 r.

Map 25. Total labour input on agricultural production per 100 ha of agricultural land by gminas in 2020

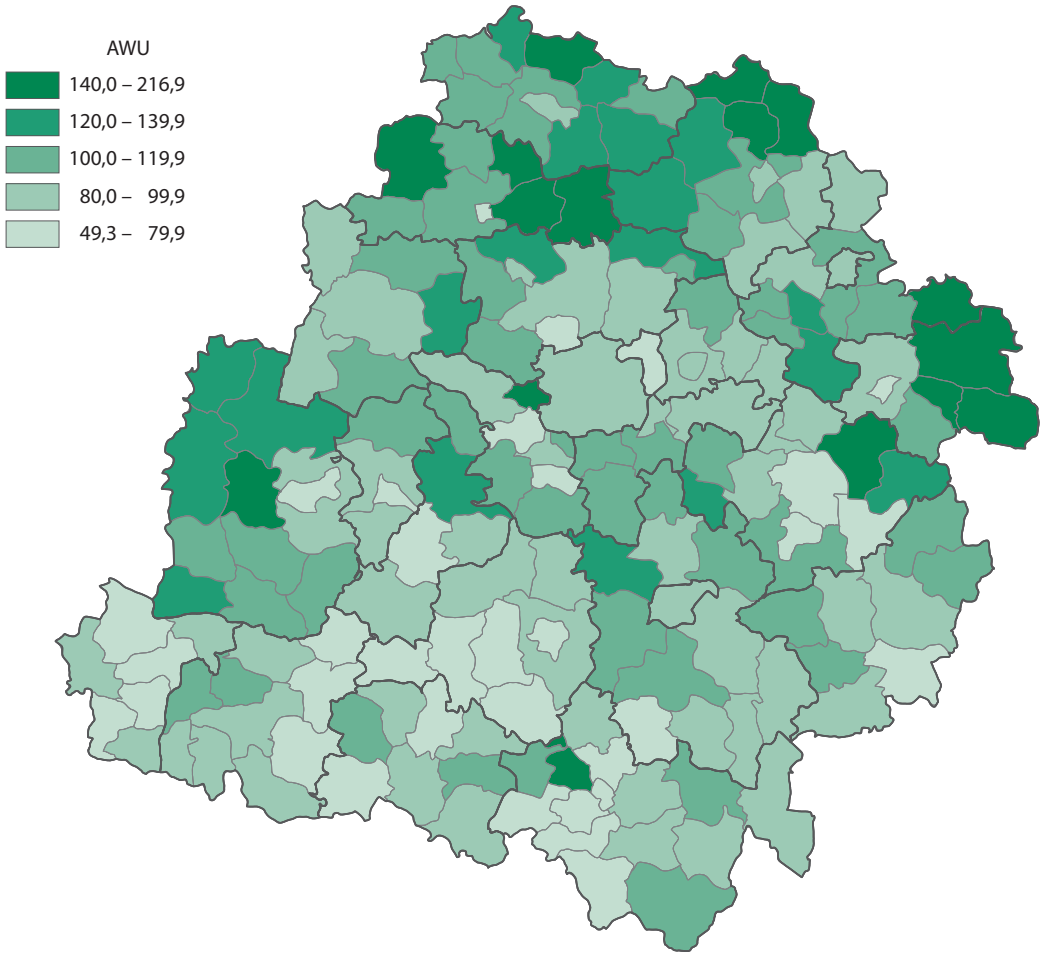

Wielkość nakładów pracy w przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne w gminach województwa łódzkiego wahała się w przedziale od 49,3 do 216,9 AWU, przy średniej wartości dla Polski 108,4 AWU. Najwyższe wartości wskaźnika odliczono ponownie dla gminy miejskiej Konstantynów Łódzki (216,9 AWU) oraz Sadkowice (201,0 AWU), najmniejsze zaś dotyczyły gminy wiejskiej Gomunice (49,3 AWU) oraz dla gmin miejskich Radomsko (51,2 AWU) i Bełchatów (51,7 AWU). W 60 gminach województwa łódzkiego nakłady pracy na 1 gospodarstwo rolne były wyższe niż przeciętne dla Polski.

Mapa 26. Nakłady pracy ogółem poniesione na produkcję rolniczą na 1 gospodarstwo rolne według gmin w 2020 r.

Map 26. Total labour input on agricultural production per 1 agricultural holding by gminas in 2020

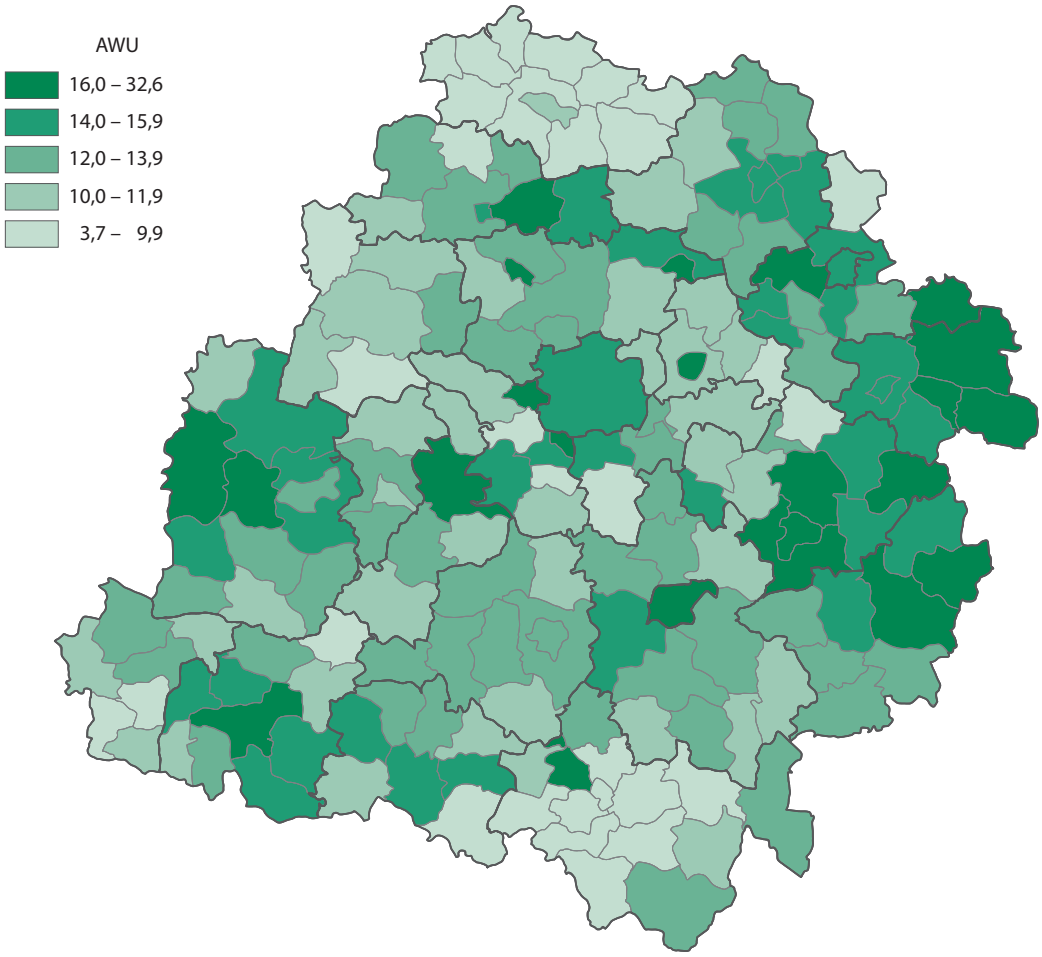

UWAGI METODOLOGICZNE

1. Wprowadzenie

Niniejszą publikację opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020 (PSR 2020), który przeprowadzono w Polsce w terminie od 1 września do 30 listopada 2020 r.

Spis został przeprowadzony na potrzeby Unii Europejskiej oraz krajowe, a jego podstawę prawną stanowiły:

- ustawa z dnia 31 lipca 2019 r. o powszechnym spisie rolnym w 2020 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1728 z późn. zm.). Ustawa ta szczegółowo określiła zasady przeprowadzenie spisu, podmioty podlegające spisowi oraz zakres danych, które należy zebrać,
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2018/1091 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych oraz uchylenia rozporządzeń (WE) nr 1166/2008 i (UE) nr 1337/2011 (Dz. Urz. L 200 z 7.8.2018),
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności,
- rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzji Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (tekst mający znaczenie dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego – EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych,
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443 z późn. zm.),
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (RODO) w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych,
- ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

Dniem referencyjnym spisu był 1 czerwca 2020 r. Część danych, ze względu na ich specyfikę, dotyczyła okresu ostatnich 12 miesięcy kończącego się w dniu referencyjnym badania czyli okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. włącznie.

Dla aktywności ekonomicznej, w części dotyczącej aktywności bieżącej, okresem referencyjnym był dodatkowo tydzień kończący się w dniu referencyjnym badania (tj. okres od 26 maja do 1 czerwca 2020 r.).

2. Uwaga

W związku z wprowadzaniem od 2010 r. zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, definicja gospodarstwa rolnego uległa zmianie. Zgodnie z obowiązującą definicją w spisie rolnym w 2020 r. (podobnie jak w badaniach struktury gospodarstw rolnych w 2013 i 2016 r.) nie ujęto posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych o powierzchni poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali.

W związku z powyższym, prezentowane w niniejszym opracowaniu dane dla 2020 roku, dotyczące gospodarstw rolnych ogółem oraz gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 ha użytków rolnych włącznie są porównywalne z danymi zawartymi w edycji publikacji za lata 2013 i 2016, a nie są porównywalne z informacjami dla lat 2002, 2005, 2007 i 2010 zawartymi we wcześniejszych edycjach publikacji.

Do porównań wykorzystano dane z 2010 r., przeliczone zgodnie z obowiązującą definicją gospodarstwa rolnego.

Dane dla gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych są porównywalne z danymi prezentowanymi w poprzednich edycjach publikacji (dla gospodarstw prowadzących działalność rolniczą).

3. Ważniejsze pojęcia, definicje i zasady spisywania

Gospodarstwo rolne to grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą wraz z prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (art. 553 Kodeksu Cywilnego).

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo użytkowane przez osobę fizyczną obejmujące:

- gospodarstwa rolne o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych,
- gospodarstwa rolne o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące działy specjalne produkcji rolnej lub produkcję rolną (roślinną i/lub zwierzęcą) o znaczącej, określonej następującymi progami skali: 0,5 ha dla: drzew owocowych, krzewów owocowych, warzyw gruntowych, truskawek gruntowych oraz chmielu; 0,3 ha dla szkółek sadowniczych i szkółek ozdobnych; 0,1 ha dla tytoniu; 5 sztuk dla bydła ogółem; 20 sztuk dla świń ogółem; 5 sztuk dla loch; 20 sztuk dla owiec ogółem i kóz ogółem; 100 sztuk dla drobiu ogółem; 10 sztuk dla zwierząt dzikich utrzymywanych w systemie fermowym; 20 pni dla pszczół.

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, którego podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności do sekcji A, dział 01, grupy: 01.1 – uprawy rolne inne niż wieloletnie, 01.2 – uprawy roślin wieloletnich, 01.3 – rozmnażanie roślin, 01.4 – chów i hodowla zwierząt (z podklasy 01.49.Z – tylko strusie, króliki i inne zwierzęta futerkowe oraz pszczoły), 01.5 – uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana), 01.6, klasa 01.61, podklasa 01.6.61.Z – działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia użytków rolnych przekracza 1 ha lub prowadzony jest chów/hodowla zwierząt gospodarskich.

Użytkownik gospodarstwa rolnego to osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, faktycznie użytkująca gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa, czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

Za osobę kierującą gospodarstwem rolnym uważa się pełnoletnią osobę fizyczną upoważnioną przez właściciela/użytkownika gospodarstwa rolnego do podejmowania oraz nadzorowania lub wykonywania decyzji bezpośrednio związanych z procesami produkcyjnymi. W gospodarstwach indywidualnych kierujący jest często tą samą osobą co użytkownik.

Poziom wykształcenia rolniczego osoby kierującej gospodarstwem rolnym określa się jako:

- wyższe rolnicze – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej o kierunku rolniczym np. ogrodnictwo, geodezja urządzeń rolniczych, technika urządzeń rolniczych i leśnych, leśnictwo, technologia drewna, ochrona środowiska – melioracja, rybactwo, zootechnika, technologia żywności – mleczarstwo itp.; do kierunków rolniczych należy zaliczyć także weterynarię,
- policealne rolnicze – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły policealnej lub pomaturalnej o kierunku rolniczym, np. ogrodnictwo, urządzanie terenów zieleni itp.,
- średnie zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia technikum lub liceum zawodowego o kierunku rolniczym np. hodowla zwierząt, uprawa roślin, leśnictwo, melioracja, urządzanie terenów zieleni,
- zasadnicze zawodowe rolnicze – uzyskanie świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły rolniczej, szkoły przysposobienia rolniczego, świadectwa ukończenia korespondencyjnego kursu rolniczego o poziomie szkoły zasadniczej, np. ogrodnictwo, hodowla zwierząt, mechanizacja rolnictwa, wiejskie gospodarstwo domowe, rolnik upraw polowych,
- kurs rolniczy – kurs kwalifikacyjny zakończony egzaminem i uzyskaniem tytułu wykwalifikowanego rolnika lub mistrza rolnika,
- brak wykształcenia rolniczego – nieukończenie żadnej szkoły ani kursu o kierunku rolniczym, niezależnie od posiadanego ogólnego poziomu wykształcenia.

Siedziba użytkownika gospodarstwa indywidualnego to adres zamieszkania użytkownika. Adres ten nie zawsze jest taki sam jak adres zameldowania.

Siedziba gospodarstwa indywidualnego to siedlisko gospodarstwa (budynek mieszkalny oraz budynki gospodarskie i urządzenia służące do produkcji rolnej), a w przypadku braku siedliska, największa część gospodarstwa rolnego. Adres siedziby gospodarstwa nie zawsze jest taki sam jak siedziby użytkownika.

Siedziba gospodarstwa rolnego osoby prawnej (lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej) to siedziba osoby prawnej lub jednostki lokalnej prowadzącej działalność rolniczą.

Do działalności rolniczej prowadzonej przez gospodarstwo rolne zaliczono:

- uprawę roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym również uprawę grzybów jadalnych), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych,
- chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych (np. dziki, sarny, daniele, lamy) i pszczół,
- utrzymanie gruntów rolnych, już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych, według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Za zarobkową działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym przyjęto działalność produkcyjną lub usługową prowadzoną na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku, która wykorzystuje zasoby gospodarstwa rolnego (siłę roboczą, teren, budynki, park maszynowy itp.) lub produkty rolne w nim powstałe (np. agroturystyka, przetwórstwo produktów rolnych).

Nie wlicza się tu działalności innej niż rolnicza, jeżeli z zasobów gospodarstwa do jej prowadzenia wykorzystywana jest tylko i wyłącznie siła robocza.

Wartość końcowej produkcji rolniczej to suma wartości sprzedanych oraz zużytych przez gospodarstwo domowe użytkownika (samozaopatrzenie) surowych, nieprzetworzonych produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych).

Wartość ogólnej sprzedaży produkcji gospodarstwa rolnego to suma przychodów ze sprzedaży surowych produktów rolnych i zwierząt gospodarskich oraz wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym, a także płatności bezpośrednich.

Bezpośrednia sprzedaż konsumentom (ostatecznym odbiorcom na ich własne potrzeby) oznacza sprzedaż produktów rolnych, wytworzonych w gospodarstwie rolnym, na targowiskach, we własnych sklepach lub w ramach sprzedaży międzysąsiedzkiej.

Nie zalicza się tu sprzedaży produktów rolnych do punktów skupu oraz zakupów dokonywanych przez właścicieli sklepów, restauracji, itp.

Za gospodarstwo ekologiczne uważa się gospodarstwo rolne, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej (pod kontrolą jednostki certyfikującej) na całość lub część produkcji roślinnej/zwierzęcej prowadzonej w gospodarstwie.

Za gospodarstwo rolne korzystające ze środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich uważa się gospodarstwo, z którym zawarto umowę/wydano pozytywną decyzję o przyznaniu płatności w okresie 3 lat kończących się 31 grudnia 2020 r. dla przynajmniej jednego z działań/poddziałań wymienionych poniżej:

- usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw w gospodarstwie,
- systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych,
- inwestycje w środki trwałe,
- przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zaradczych,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw,
- inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów,
- działanie rolno – środowiskowo – klimatyczne,
- usługi leśno - środowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów,
- rolnictwo ekologiczne,
- płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną,
- płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami,
- dobrostan zwierząt,
- zarządzanie ryzykiem.

4. Użytkowanie gruntów

Grunty ogółem to wszystkie grunty niezależnie od tytułu władania – własne, dzierżawione od innych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowane z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel itp.) oraz wspólne w części przypadającej użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych. Nie zalicza się tu powierzchni gruntów wydzierżawionych innym i gruntów należących do wspólnot gruntowych.

Użytki rolne ogółem to powierzchnia:

- użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, na którą składają się:
  - zasiewy,
  - łąki trwałe,
  - pastwiska trwałe,
  - uprawy trwałe, w tym sady,
  - ogrody przydomowe (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację),
  - grunty ugorowane (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny),
- użytków rolnych pozostałych.

Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej to użytki rolne, na których stosuje się jakie-kolwiek zabiegi uprawne (np. orka, koszenie, mulczowanie itp.), także grunty objęte płodozmianem. Są to grunty, które mogą kwalifikować się np. do otrzymania dopłat i są utrzymywane zgodnie z wymaganiami dotyczącymi dobrej kultury rolnej znajdującymi się w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 kwietnia 2004 roku – Dz. U. 65, poz. 600. Zalicza się tu także grunty ugorowane.

Powierzchnia użytków rolnych pozostałych (tj. nieużytkowanych i nieutrzymywanych w dobrej kulturze rolnej) to powierzchnia użytków rolnych wyłączonych z produkcji, tj. użytków rolnych uprzednio użytkowanych jako zasiewy oraz grunty ugorowane, łąki i pastwiska trwałe, sady i inne uprawy trwałe, ogrody przydomowe, które w dniu 1 czerwca 2020 r. ze względów ekonomicznych, społecznych lub innych, nie były wykorzystywane już rolniczo i wyłączone z płodozmianu. Grunty te znajdowały się jednak w kondycji, pozwalającej w razie zmiany decyzji co do ich przyszłego użytkowania, na ich szybkie przywrócenie do produkcji rolniczej, przy wykorzystaniu zasobów dostępnych w gospodarstwie rolnym. Jeżeli rekultywacja tych gruntów wymagałaby bardzo długiego okresu czasu i dużych nakładów pracy oraz zasobów niedostępnych w gospodarstwie – powierzchnię tę zalicza się do powierzchni pozostałych gruntów.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach).

Łąki trwałe to grunty pokryte trwale trawami (5 lub więcej lat), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, a zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Pastwiska trwałe to grunty pokryte trwale trawami (5 lub więcej lat), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenach pagórkowatych lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Powierzchnia upraw trwałych to powierzchnia: plantacji drzew i krzewów owocowych, szkółek drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, szkółek drzew i krzewów leśnych do celów handlowych, plantacji wikliny oraz innych gruntowych upraw trwałych (np. derenia, tarniny, morwy, wierzby mandżurskiej, głogu, rokitnika, jarzębiny, choinek bożonarodzeniowych uprawianych na użytkach rolnych), a także upraw trwałych pod osłonami (np. malina, winorośl, brzoskwinia).

Sady to uprawy drzew i krzewów owocowych posadzonych na miejscu stałym, w regularnej rozstawie, na powierzchni minimum 10 arów. Do sadów zaliczamy także szkółki drzew i krzewów owocowych.

Ogrody przydomowe to powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa, która obejmuje uprawy (rolne, ogrodnicze zarówno jednoroczne jak i wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe) przeznaczone na spożycie w gospodarstwie domowym użytkownika (samozaopatrzenie). Sporadycznie, nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane.

Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację (należą do gruntów pozostałych).

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska.

Do gruntów ugorowanych zalicza się powierzchnię upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawóz zielony), a także grunty przygotowane pod jesienne nasadzenia np. truskawek oraz obsiane roślinami miododajnymi.

Zaliczamy tu grunty zarówno uprawnione, jak i nieuprawnione do płatności obszarowych.

Do gruntów ugorowanych nie zaliczamy gruntów, które były przygotowane pod tegoroczne zasiewy (np. warzyw), a do 1 czerwca 2020 r. nie zostały jeszcze obsiane lub obsadzone (zaliczamy je do powierzchni zasiewów).

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha:
- zalesiona (pokryta roślinnością leśną),
- niezalesiona (przejściowo pozbawiona roślinności leśnej),
- gruntów związanych z gospodarką leśną,
- plantacji o krótkiej rotacji (łącznie z założonymi na użytkach rolnych).

Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa (niehandlowe).

Powierzchnia pozostałych gruntów to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierżawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych), powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe, ogrody ozdobne itp.).

Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych, które nie są użytkowane rolniczo, jeżeli wiadomo, że grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

5. Powierzchnia zasiewów

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach), które są uprawiane w plonie głównym.

Do powierzchni zasiewów zalicza się również powierzchnię, która była zaplanowana i obsiana/obsadzona po 1 czerwca 2020 r., pod zbiór w bieżącym roku (np. późnych odmian warzyw).

Powierzchnia zasiewów w gruncie to powierzchnia upraw prowadzonych zarówno na odkrytym polu, jak również pod niskim, niedostępnym przykryciem. Kategoria ta obejmuje powierzchnię upraw przykrytych przy użyciu mat/arkuszy z tworzywa sztucznego ułożonych płasko na ziemi oraz upraw pod tunelami niskimi (poniżej 1,5 m wysokości w szczycie).

Powierzchnia zasiewów w szklarniach, tunelach foliowych wysokich oraz inspektach to powierzchnia upraw prowadzonych pod wysokimi osłonami (o wysokości min. 1,5 m w szczycie) oraz pod osłonami niskimi z możliwością stałego dostępu czyli inspektach, tzw. przyspiesznikach („miniaturowe szklarnie"); są to skrzynie nakryte oknami służące np. do produkcji rozsad.

W powierzchni zasiewów ujęto uprawę chmielu oraz plantacje truskawek i poziomek, a także powierzchnię traw polowych.

Do grupy „zbóż ogółem" zaliczono zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i pozostałe zbożowe (amarantus, kanar, żyto stuletnie itp.).

W grupie „zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi" ujęto zboża podstawowe (pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto) oraz powierzchnię zasiewów mieszanek zbożowych ozimych i jarych.

Grupa „przemysłowe" obejmuje buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do grupy „strączkowych na ziarno" zalicza się strączkowe jadalne (groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno, np. ciecierzyca), strączkowe pastewne na ziarno oraz mieszanki zbożowo strączkowe na ziarno. Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Grupa „pastewne" obejmuje uprawy okopowych pastewnych, kukurydzy na zielonkę, strączkowych pastewnych na zielonkę i motylkowych drobnonasiennych, innych pastewnych i traw na zielonkę (bez upraw przeznaczonych na nawozy zielone).

Grupa „pozostałe" obejmuje warzywa gruntowe, truskawki i poziomki gruntowe, uprawy nasienne, kwiaty i rośliny ozdobne gruntowe, pozostałe przemysłowe (np. krokosz barwierski, uprawy wieloletnie na cele energetyczne), zioła i przyprawy, a także uprawy pod osłonami (bez upraw trwałych pod osłonami) oraz pozostałe uprawy.

Do warzyw zaliczono: kapustę głowiastą (wczesną i późną, białą, czerwoną i włoską), cebulę, marchew jadalną, buraki ćwikłowe, ogórki, pomidory, kalafiory (wczesne i późne), warzywa pozostałe (pietruszkę, selery, pory, brukselkę, szczaw, szpinak, sałatę, rzodkiewkę, chrzan, rabarbar, skorzonerę, kalarepę, czosnek, dynię, szparagi, brokuły, kapustę pekińską, cykorię liściastą, cukinię, szalotkę itp.). Grupa ta obejmuje również groch, bób i itp. zebrane w stanie niedojrzałym (zielonym), fasolę szparagową, z której zebrano niedojrzałe strąki oraz kukurydzę z przeznaczeniem na zbiór kolb w stanie niedojrzałym, a także rozsady warzyw gruntowych na potrzeby własne gospodarstwa.

Powierzchnia uprawy „truskawek" to powierzchnia obsadzona truskawkami i poziomkami (łącznie z nowymi, wiosennymi nasadzeniami) w gruncie oraz pod osłonami. Nie uwzględniono tu powierzchni przygotowanej do nasadzeń jesiennych oraz powierzchni plantacji truskawek przeznaczonych na sadzonki (którą ujęto w grupie „pozostałe").

Do grupy roślin przemysłowych zaliczono buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do ziemniaków zaliczono sadzeniaki, ziemniaki jadalne oraz uprawiane do przemysłu, odmian zarówno wczesnych, średniowczesnych, jak i późnych. Powierzchnia uprawy ziemniaków nie obejmuje uprawy tej rośliny w ogrodach przydomowych.

Dane o burakach cukrowych dotyczą tylko tych upraw, które są przeznaczone do przemysłu. Nie ujmuje się tu buraków cukrowych uprawianych na wysadki/nasiona.

Trawy polowe są to krótkotrwałe użytki zielone (uprawiane z reguły mniej niż 5 lat), tj. trawy w czystym siewie (np. rajgras, stokłosa, mozga, wiechlina, kostrzewa, tomka, kupkówka, wyczyniec, mietlica, tymotka, kłosówka, życica i inne) lub mieszanki tych gatunków, wykorzystywane na zielonkę/siano lub nasiona (użytkowane zazwyczaj kośnie) lub wypasane (tzw. pastwiska polowe).

Międzyplony (poplony) jare – rośliny wysiane po zbiorze plonu głównego i przyorane przed zimą, lub wysiane wiosną i przyorane przed zasianiem upraw zbieranych jako plon główny. Poplony jare mogą być także przeznaczone na paszę.

Międzyplony (poplony) ozime – rośliny wysiane jesienią 2019 r., po zbiorze plonu głównego, z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt lub na przyoranie jako zielony nawóz wiosną 2020 r. Poplony ozime zimują na polu.

Powierzchnia grzybów jadalnych – powierzchnia zajmowana przez uprawy grzybów jadalnych np. pieczarek, boczniaków, twardziaka jadalnego (shiitake), pierścieniaka uprawnego i innych. Powierzchnia ta obejmuje stanowiska, które co najmniej raz w okresie 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie były zajęte pod uprawę grzybów jadalnych.

Powierzchnię uprawy ziemniaków, warzyw gruntowych, truskawek i poziomek gruntowych oraz grupy „pozostałych upraw" od 2007 r. podaje się bez powierzchni w ogrodach przydomowych, która zgodnie z klasyfikacją UE jest odrębną pozycją wyszczególnioną w użytkowaniu gruntów.

W spisie ujęto zwierzęta gospodarskie, które znajdowały się w gospodarstwie rolnym oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Rejestrowane były wszystkie zwierzęta, tj. zarówno stanowiące własność użytkownika gospodarstwa rolnego lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie, tj. przyjęte na wychów, opas, tucz (np. umowy kontraktacyjne dla świń), przechowywanie (np. hotele dla koni) itp., niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.

Zwierzęta gospodarskie to zwierzęta utrzymywane w celu osiągnięcia korzyści gospodarczych, np. produkcji mięsa, mleka i innych produktów zwierzęcych, a także w przypadku koni, wykorzystywane jako siła pociągowa i do celów rekreacyjnych oraz sportowych.

6. Zwierzęta gospodarskie

Do zwierząt gospodarskich zalicza się następujące gatunki: konie domowe i inne koniowate, bydło, świnie, owce, kozy, drób (tj. brojlery, kury nioski, koguty, indyki, kaczki, gęsi, przepiórki, perliczki, gołębie, strusie i inne gatunki, ale bez ptactwa utrzymywanego do celów łowieckich, a nie do produkcji mięsa), króliki, pozostałe zwierzęta futerkowe, inne zwierzęta utrzymywane w gospodarstwie rolnym dla pozyskania produktów zwierzęcych, np. mięsa czy wełny (tj.: jelenie, sarny, daniele, łosie, renifery, dziki, świniodziki, lamy, alpaki itp.) oraz pszczoły.

Do zwierząt gospodarskich (z wyjątkiem koni) nie zalicza się zwierząt utrzymywanych wyłącznie dla celów rekreacyjnych lub terapeutycznych.

Spisowi podlegały zwierzęta gospodarskie, które 1 czerwca 2020 r. znajdowały się w gospodarstwie rolnym, niezależnie od tego czy w dniu przeprowadzania spisu nadal w nim przebywały czy już nie.

Nie ujmowano zwierząt, które po północy z 1 na 2 czerwca 2020 r. urodziły się, zostały zakupione lub trafiły do gospodarstwa z innych powodów, pomimo że znajdowały się one w gospodarstwie w czasie przeprowadzania spisu.

Wyjątek stanowiły pnie pszczele (ule), które spisywane były u ich właściciela niezależnie od miejsca gdzie się znajdowały.

W spisie zebrano dane o pogłowiu drobiu poszczególnych gatunków. Jeżeli 1 czerwca 2020 r. w gospodarstwie rolnym o dużej skali chowu drobiu (ferma wielkotowarowa, np. ferma tuczu brojlerów, ferma niosek jaj konsumpcyjnych, wylęgowych) nie było na stanie drobiu w związku z trwającą właśnie przerwą technologiczną w produkcji (przerwa pomiędzy cyklami produkcyjnymi, jeśli nie przekraczała 8 tygodni), należało wpisać stany drobiu z okresu przed opróżnieniem kurników.

W celu przeliczenia pogłowia zwierząt w sztukach fizycznych na sztuki przeliczeniowe duże (SD) wykorzystano następujące współczynniki:

- bydło, tj. cielęta ogółem w wieku poniżej 1 roku – 0,40; bydło w wieku 1–2 lat – 0,70; byki w wieku 2 lat i więcej – 1,00; jałówki w wieku 2 lata i więcej – 0,80; krowy pozostałe – 0,80, krowy mleczne – 1,00,
- świnie, tj. prosięta o wadze do 20 kg – 0,027; lochy ogółem – 0,50; warchlaki, knury rozpłodowe i tuczniki – 0,30,
- owce ogółem – 0,10,
- kozy ogółem – 0,10,
- drób, tj. brojlery kurze– 0,007; kury nioski – 0,014; indyki – 0,03, gęsi – 0,02, kaczki – 0,01 drób pozostały (bez strusi) – 0,001; strusie – 0,35;
- króliki ogółem – 0,02.

7. Nawożenie

Dane o zastosowanych w gospodarstwie rolnym nawozach mineralnych, wapniowych oraz nawozach naturalnych pochodzenia zwierzęcego obejmują okres od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

W spisie zbierano dane dla następujących rodzajów nawozów naturalnych:

- obornik – stała mieszanina odchodów (kału i moczu) zwierząt gospodarskich (świń, bydła, koni, owiec, kóz, królików) wraz ze ściółką,
- pomiot ptasi – odchody drobiu,
- gnojówka – przefermentowany mocz zwierząt gospodarskich (odciek z obornika),
- gnojowica – rozwodniona mieszanina odchodów zwierząt (kału, moczu).

Zużycie nawozów mineralnych (azotowych, fosforowych, potasowych) oraz wapniowych prezentowane jest w przeliczeniu na czysty składnik NPK i CaO. Przeliczeń zużycia nawozów na 1 ha użytków rolnych w roku gospodarczym 2019/2020 dokonano na powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

8. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Badaniem zostały objęte ciągniki (kołowe dwuosiowe i gąsienicowe) oraz maszyny i urządzenia rolnicze własne (stanowiące wyłączną własność użytkownika gospodarstwa lub członka jego gospodarstwa domowego) i wspólne (będące współwłasnością i użytkowane przez więcej niż jedno gospodarstwo rolne), które wykorzystywane były wyłącznie lub częściowo do prac związanych z rolnictwem. Ciągniki oraz maszyny i urządzenia rolnicze należące do kilku rolników spisano u tego rolnika, u którego znajdowały się w dniu referencyjnym spisu.

Spisano sprzęt sprawny technicznie, jak również znajdujący się w remoncie oraz przeznaczony do naprawy (niesprawny technicznie przez okres krótszy niż rok).

Nie spisywano ciągników jednoosiowych, używanych często w ogrodnictwie.

9. Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Dane dotyczą okresu 12 miesięcy, tj. okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r.

Za gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne.

Za dochód całkowity gospodarstwa domowego uważa się łączne dochody (z tytułu prowadzenia działalności rolniczej i pozarolniczej oraz z tytułu: pracy najemnej, pobierania emerytur i rent, zasiłku z pomocy społecznej, zasiłku wychowawczego, alimentów, stypendiów, posiadania lokat kapitałowych, uzyskiwania pomocy zagranicznej, wygranych w grach liczbowych i loteriach itp.) wszystkich osób (spokrewnionych i niespokrewnionych) zamieszkujących wspólnie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego i wspólnie się z nim utrzymujących.

Dla potrzeb publikacji przyjęto, że główne źródło dochodu to źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem gospodarstwa domowego.

Do gospodarstw uzyskujących dochody z działalności rolniczej oraz z działalności pozarolniczej zaliczono również te gospodarstwa, w których omawiane rodzaje działalności nie przyniosły jeszcze dochodów lub przynosiły straty.

10. Pracujący w gospodarstwach rolnych

Dane o pracujących w rolnictwie według aktywności stałej dotyczą nakładów pracy ponoszonych na wytworzenie produkcji rolnej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny spisu, a więc uwzględniają cały roczny cykl produkcyjny w gospodarstwie rolnym.

Dane o pracujących w rolnictwie według aktywności bieżącej (na podstawie metodologii rekomendowanej dla badań rynku pracy przez Międzynarodową Organizację Pracy i wykorzystywanej m.in. do zbilansowania pracujących w całej Gospodarce Narodowej) dotyczą tylko tej części pracujących, dla których praca w rodzinnych gospodarstwach rolnych jest wyłącznym lub głównym zajęciem użytkownika i osób z nim mieszkających. Z tego względu stosuje się kryterium bieżącej aktywności ekonomicznej poszczególnych osób w określonym odcinku czasu, to jest w tygodniu od 26 maja do 1 czerwca 2020 r.

W gospodarstwach indywidualnych zebrano dane o nakładach pracy użytkownika gospodarstwa rolnego i członków jego rodziny oraz o nakładach pracy osób spoza rodziny użytkownika.

Dla gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, zebrano dane o nakładach pracy osób tam zatrudnionych lub pracujących na innych zasadach (np. uczniowie, praktykanci, członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych, zakonnicy) – rozpatrywana była tylko aktywność stała (z uwzględnieniem podziału według płci).

Za pracę w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolniczej uważa się wykonywanie prac bezpośrednio związanych z produkcją roślinną i zwierzęcą oraz utrzymywaniem gruntów w dobrej kulturze rolnej (działalność rolnicza), a także innych prac, które są niezbędne przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego, takich jak: zakup środków produkcji, sprzedaż produktów i przygotowanie ich do sprzedaży, prace związane z magazynowaniem, transport na potrzeby gospodarstwa rolnego, bieżące naprawy sprzętu rolniczego, prace konserwacyjne budynków, maszyn, instalacji, organizację i zarządzanie pracą w gospodarstwie rolnym, załatwianie spraw urzędowych, prowadzenie rachunków, wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednie i inne.

Nie zalicza się tu prac związanych z leśnictwem, łowiectwem, połowem lub hodowlą ryb oraz prac wykonywanych w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej (bez względu na to, czy prowadzone są w gospodarstwie czy poza nim).

Do pracy w gospodarstwie indywidualnym nie zalicza się takich prac jak: przyrządzanie posiłków, pranie, sprzątanie, opieka nad dziećmi oraz innych prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz prac rolnych wykonywanych w ramach pomocy sąsiedzkiej na rzecz innego gospodarstwa rolnego.

Za pracę (działalność zarobkową) inną niż przy produkcji rolniczej w swoim (rodzinnym) gospodarstwie rolnym uważa się każdą pracę (również dorywczą lub nierejestrowaną) najemną lub na własny rachunek, wykonywaną zarówno w gospodarstwie, jak i poza jego terenem. Zaliczono tu także pracę przy produkcji rolniczej w innym gospodarstwie rolnym.

Praca główna to praca zajmująca najwięcej czasu (dot. osób, które wykonują więcej niż jedną pracę). Jeżeli prace zajmują tyle samo czasu, to pracą główną jest ta, która przynosi największy dochód.

Praca dodatkowa to praca zajmująca najwięcej czasu, poza pracą główną. Jeżeli kilka prac zajmuje tyle samo czasu, to pracą dodatkową jest ta, z której osiągany jest wyższy dochód.

Spis w zakresie aktywności ekonomicznej dotyczyło wszystkich osób w wieku 15 lat i więcej (tzn. urodzonych 1 czerwca 2005 r. i wcześniej).

Ze względu na duży udział pracy w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowego zatrudnienia pracowników dorywczych, kontraktowych, pracujących w ramach pomocy sąsiedzkiej i „pozostałych osób pracujących" nakłady pracy w rolnictwie zostały wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (Annual Work Unit - AWU).

Roczna jednostka pracy (AWU) oznacza ekwiwalent pełnego etatu. Oblicza się ją przez podzielenie liczby godzin przepracowanych w ciągu roku przez roczną liczbę godzin odpowiadającą pełnemu etatowi. W Polsce jako ekwiwalent pełnego etatu przyjęto 2 120 godzin pracy w roku, tzn. 265 dni roboczych po 8 godzin pracy dziennie. Przy wyliczaniu nakładów pracy wyrażonych w AWU (zgodnie z metodologią Eurostatu) zachowano warunek, że na 1 osobę nie może przypadać więcej niż 1 AWU, nawet jeżeli w rzeczywistości pracuje ona dłużej.

Wymiar rocznego czasu pracy przy produkcji rolniczej określa się w częściach etatu:

- poniżej 0,25 etatu (1–66 dni, 1-530 godzin) oznacza mniej niż 1/4 etatu lub okres do 3 miesięcy,
- od 0,25 do poniżej 0,5 etatu (67–132 dni, 531–1060 godzin) – oznacza 1/4 etatu, ale mniej niż 1/2 etatu lub okres od 3 miesięcy włącznie do 6 miesięcy,
- od 0,5 do poniżej 0,75 etatu (133–198 dni, 1061-1590 godzin) – oznacza 1/2 etatu, ale mniej niż 3/4 etatu lub okres od 6 miesięcy włącznie do 9 miesięcy,
- od 0,75 do poniżej 1 etatu (199–264 dni, 1591–2119 godzin) – oznacza 3/4 etatu, ale mniej niż 1 etat lub okres od 9 miesięcy włącznie do 12 miesięcy,
- 1 etat (265 dni i więcej, 2120 i więcej godzin) – oznacza 1 pełny etat lub 12 miesięcy w roku i przedział ten dotyczy również osób, które przepracowały większą liczbę godzin w ciągu roku niż odpowiadającą 1 etatowi.

Jako pracowników najemnych należy rozumieć osoby zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze. Częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie).

Jako pracowników najemnych stałych traktuje się osoby, które pracowały za wynagrodzeniem w każdym tygodniu 12 miesięcy do 1 czerwca 2020 r. włącznie, bez względu na liczbę godzin pracy w ciągu tygodnia. Do pracowników najemnych stałych należy również zaliczyć osoby, które przepracowały tylko część tygodni w roku z następujących przyczyn:

- specyfika produkcji rolnej w gospodarstwie (np. uprawa owoców, warzyw gruntowych) wymagająca zatrudniania pracowników tylko w ciągu kilku miesięcy w roku,
- urlop, choroba, wypadek, kwarantanna lub izolacja wywołana zagrożeniem epidemicznym,
- rozpoczęcie lub zakończenie pracy w gospodarstwie (czyli osoby, które zmieniły miejsce pracy w ciągu roku),
- całkowite wstrzymanie pracy w gospodarstwie spowodowane przyczynami naturalnymi (powódź, pożar).

Pracownicy najemni dorywczy – osoby (zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze; częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie), które w ciągu ostatnich 12 miesięcy pracowały tylko w wybranym okresie i nie mają stałej umowy o pracę.

Inni pracownicy – to inne osoby pracujące w gospodarstwach osób prawnych, tj. członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych (jeżeli pracowali w gospodarstwie rolnym, ale nie byli zatrudnieni jako pracownicy najemni stali), uczniowie pracujący w szkolnych gospodarstwach rolnych, osoby pracujące (w tym duchowni) w gospodarstwach prowadzonych przez zakony (niebędące pracownikami najemnymi stałymi).

Pracownicy kontraktowi – są to osoby wykonujące określoną usługę w gospodarstwie rolnym, które nie zostały zatrudnione bezpośrednio przez użytkownika/kierującego gospodarstwem rolnym.

Pomoc sąsiedzka – praca w gospodarstwie indywidualnym wykonana przez osoby z innego gospodarstwa rolnego bez wynagrodzenia (w formie pieniężnej lub w naturze) za tę pracę. Jako pomoc sąsiedzką należy traktować też m.in. pracę wykonywaną przez osoby z innego gospodarstwa rolnego w ramach tzw. „odrobku" (ale bez wynagrodzenia).

Podstawę prawną obowiązującej w UE klasyfikacji gospodarstw rolnych (nazywanej Wspólnotową Typologią Gospodarstw Rolnych, w skrócie „typologia") stanowią:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. ustanawiające sieć zbierania danych rachunkowych o dochodach i działalności gospodarczej gospodarstw rolnych we Wspólnocie Europejskiej,
- rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1198/2014 z dnia 1 sierpnia 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009,
- rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/220 z dnia 3 lutego 2015 r. ustanawiającym zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1217/2009.
- Podstawowym celem typologii jest dostarczenie narzędzia umożliwiającego:
- spełnienie potrzeb informacyjnych Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej,
- sporządzanie analiz porównawczych sytuacji ekonomiczno-produkcyjnej gospodarstw rolnych:
  - pomiędzy różnymi klasami wielkości ekonomicznej i różnymi typami rolniczymi gospodarstw,
  - pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi i ich regionami,
  - pomiędzy różnymi okresami czasowymi (analizy pionowe).

11. Typologia gospodarstw rolnych

Dane pochodzące ze spisu rolnego w 2020 r. oraz wartości współczynników standardowej produkcji (opracowane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy) dla każdej uprawy i kategorii zwierząt, pozwoliły na ustalenie dla każdego objętego spisem gospodarstwa rolnego wielkości ekonomicznej oraz typu rolniczego.

Produkcja określonej działalności rolniczej jest to wartość produkcji rolnej brutto uzyskanej z jednego hektara uprawy lub od jednego zwierzęcia gospodarskiego. Wartość oblicza się poprzez przemnożenie produkcji z 1 ha lub od 1 zwierzęcia przez cenę na terenie gospodarstwa rolnego, bez VAT, podatków od produktów i dopłat bezpośrednich.

Standardowa produkcja (SP) oznacza wartość produkcji odpowiadającej przeciętnej sytuacji w danym regionie. Jest obliczana jako średnia z pięciu lat wartość produkcji z określonej działalności rolniczej (roślinnej i zwierzęcej).

Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego (GSP) jest sumą wartości uzyskanych dla każdej działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie przez przemnożenie współczynników SP dla danej działalności przez liczbę hektarów lub liczbę zwierząt.

Wartość SP produktów roślinnych jest odnoszona do 1 ha, z wyjątkiem upraw grzybów, gdzie stosuje się standardową powierzchnię 100 m2. W przypadku produkcji zwierzęcej współczynniki SP liczone są na jedną sztukę zwierzęcia.

Wyjątek stanowią drób i pszczoły, dla których SP liczone są odpowiednio na 100 sztuk i 1 pień pszczeli.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego jest to całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego wyrażona w euro.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa pozwala na jego zaklasyfikowanie do jednej z poniżej podanych klas:

Klasa wielkości ekonomicznej	Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa w euro		
I		<	2000
II	2000	- <	4000
III	4000	- <	8000
IV	8000	- <	15000
V	15000	- <	25000
VI	25000	- <	50000
VII	50000	- <	100000
VIII	100000	- <	250000
IX	250000	- <	500000
X	500000	- <	750000
XI	750000	- <	1000000
XII	1000000	- <	1500000
XIII	1500000	- <	3000000
XIV		> =	3000000

Typ rolniczy gospodarstwa określany jest na podstawie wielkości udziału standardowej produkcji poszczególnych działalności rolniczych prowadzonych w gospodarstwie w całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego.

Typologia gospodarstw rolnych ma charakter hierarchiczny. Wyróżnia się 9 typów ogólnych, 22 typy podstawowe oraz 62 typy szczegółowe.

Dla potrzeb definicji typów ogólnych, wskaźnikom standardowej produkcji z działalności rolniczych ujmowanych w spisie zostały nadane następujące symbole:

• P1 – standardowa produkcja z następujących upraw: zboża (pszenica zwyczajna, pszenica twarda, żyto, pszenżyto, jęczmień, owies, kukurydza na ziarno, gryka, proso, pozostałe zboża), strączkowe łącznie z mieszankami zbóż z roślinami strączkowymi (groch jadalny, fasola jadalna, inne strączkowe jadalne, strączkowe pastewne na ziarno), ziemniaki, buraki cukrowe, rośliny przemysłowe (tytoń, chmiel, rzepak i rzepik, słonecznik, soja, len, konopie, zioła i rośliny aromatyczne, pozostałe uprawy przemysłowe), warzywa i truskawki w uprawie polowej, uprawy nasienne i sadzonki, pastewne na sprzedaż, pozostałe uprawy, grunty ugorowane bez dopłat,

• P2 – standardowa produkcja z następujących upraw: warzywa i truskawki w uprawie polowej – ogrody towarowe, warzywa i truskawki w uprawie pod osłonami, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie polowej, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie pod osłonami, szkółki drzew i krzewów owocowych, ozdobnych i leśnych oraz uprawy grzybów,

• P3 – standardowa produkcja z następujących upraw: plantacje drzew i krzewów owocowych, winnice, pozostałe uprawy trwałe (np. wiklina), uprawy trwałe pod osłonami,

• P4 – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: konie, bydło, owce, kozy oraz roślin pastewnych (łąki i pastwiska z wyłączeniem nieuprawianych terenów do wypasu, rośliny okopowe, rośliny na zielonkę: strączkowe, motylkowe, kukurydza, inne pastewne na zielonkę oraz trawy polowe na zielonkę),

• P5 – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: trzoda chlewna, drób, króliki (samice hodowlane).

Wyróżnia się następujące typy ogólne gospodarstw:

1. Specjalizujące się w uprawach polowych
   Gospodarstwa, dla których: P1 > 2/3 całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego (GSP),
2. Specjalizujące się w uprawach ogrodniczych (warzyw, truskawek, kwiatów i roślin ozdobnych), grzybów i w szkółkarstwie
   Gospodarstwa, dla których: P2 > 2/3 GSP,
3. Specjalizujące się w uprawach trwałych (drzew i krzewów owocowych)
   Gospodarstwa, dla których: P3 > 2/3 GSP,
4. Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi
   Gospodarstwa, dla których: P4 > 2/3 GSP,
5. Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi
   Gospodarstwa, dla których: P5 > 2/3 GSP,
6. Mieszane – różne uprawy
   Gospodarstwa, dla których: (P1 + P2 + P3) > 2/3 GSP; P1 ≤ 2/3 GSP; P2 ≤ 2/3; P3 ≤ 2/3 GSP,

7. Mieszane – różne zwierzęta
   Gospodarstwa, dla których: (P4 + P5) > 2/3 GSP; P4 ≤ 2/3 GSP; P5 ≤ 2/3 GSP,
8. Mieszane – różne uprawy i zwierzęta
   Gospodarstwa niespełniające warunków klasyfikacji dla typów 1–7,
9. Gospodarstwa niesklasyfikowane
   Gospodarstwa, dla których GSP = 0

12. Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych

W tablicach przedstawiono dane dla dwóch grup gospodarstw: gospodarstw rolnych ogółem i gospodarstw indywidualnych.

Dane prezentowane w publikacji na poziomie województwa i powiatów opracowano według siedziby użytkownika gospodarstwa, z wyjątkiem tablic dotyczących typologii gospodarstw rolnych, gdzie dane zaprezentowano według siedziby gospodarstwa rolnego.

Dane w rozdziale prezentującym dane na poziomie gmin opracowano według siedziby gospodarstwa rolnego.

W zależności od tematyki, dane zostały opracowane według niżej wymienionych grupowań:
- grup obszarowych powierzchni użytków rolnych,
- rodzaju prowadzonej działalności,
- głównego źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego,
- płci i wieku osoby kierującej gospodarstwem rolnym,
- nakładów pracy w AWU,
- wielkości ekonomicznej gospodarstw,
- typu rolniczego gospodarstw rolnych.

*

* *

Przedziały grup obszarowych użytków rolnych są lewostronnie zamknięte, z wyjątkiem grup:
- „0–1", gdzie przedział jest obustronnie zamknięty,
- „1–2", gdzie przedział jest obustronnie otwarty.

Wszystkie przedziały grup obszarowych upraw oraz klas wielkości ekonomicznej są lewostronnie zamknięte.

W tablicach zawierających dane sumaryczne mogą wystąpić pewne nieścisłości rachunkowe wynikające z zaokrągleń automatycznych.

METHODOLOGICAL NOTES

1. Introduction

This publication has been prepared on the basis of the results of the 2020 Agricultural Census (AC 2020), which was carried out in Poland from September 1 to November 30, 2020.

The census was carried out for the needs of the European Union and national purposes, and its legal basis were:

- Act of July 31, 2019 on the agricultural census in 2020 (Journal of Laws of 2019, item 1728, as amended). This act defined in details the rules for conducting the census, entities subject to the census and the scope of data to be collected,
- Regulation (EU) 2018/1091 of the European Parliament and of the Council of July 18, 2018 on integrated farm statistics and repealing Regulations (EC) No 1166/2008 and (EU) No 1337/2011 (OJ L 200 of 7.8.2018),
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of March 11, 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities,
- Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics and Council Decision 89/382/EEC, Euratom on the establishment of a Statistical Program Committee of the European Communities (text with relevance to the European Economic Area - EEA and Switzerland) (OJ L 87 of 31.3.2009, p. 164) as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality,
- Act of June 29, 1995 on public statistics (Journal of Laws of 2020, item 443, as amended),
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation),
- Act of May 10, 2018 on the Protection of Personal Data (Journal of Laws of 2019, item 1781).

The census reference date was June 1, 2020. Part of the data, due to its specificity, related to the last 12-month period ending on the reference date of the survey, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020, inclusive.

Additionally for economic activity section, in the part concerning current activity, the reference period was the week ending on the reference date of the survey (i.e. the period from May 26 to June 1, 2020).

2. Note

Due to the introduction of changes in the methodology of agricultural surveys from 2010, aimed at adapting to EU standards and taking into account the changes taking place in Polish agriculture, as well as the wider use of administrative sources, the definition of an agricultural holding has changed. According to the current definition in the agricultural census in 2020 (similarly to the Farm Structure Surveys in 2013 and 2016), owners of agricultural land not engaged in agricultural activity and owners of agricultural land with an area of less than 1 ha conducting low-scale agricultural activities were not included.

Therefore, the data presented in this survey for 2020, concerning agricultural holdings in total and agricultural holdings with an area of up to 1 ha of agricultural land, inclusive, are comparable to the data included in the 2013 and 2016 edition of the publication, and are not comparable with the information for the years 2002, 2005, 2007 and 2010 included in previous editions of the publication.

The data from 2010 was used for comparisons, converted in accordance with the binding definition of an agricultural holding.

Data for agricultural holdings with an area of more than 1 ha of agricultural land is comparable with the data presented in previous editions of the publication (for agricultural holdings conducting agricultural activity).

3. Major concepts, definitions and enumeration rules

Agricultural holding is understood as agricultural land together with forest land, buildings or part of them, equipment and livestock, if they constitute or may constitute an organised economic unit with the rights related to conducting an agricultural holding (Article 553 of the Civil Code).

Natural person's agricultural holding (private farms) is understood as a holding used by a natural person, including:

- agricultural holdings with an area of 1 ha and more of agricultural land,
- agricultural holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) running special branches of agricultural production or agricultural production (crop and/or animal) with a significant scale defined by the following thresholds: 0.5 ha for: fruit trees plantation, fruit bushes plantation, field vegetables, field strawberries and hops; 0.3 ha for fruit and ornamental nurseries; 0.1 ha for tobacco; 5 head of cattle in total; 20 head of pigs in total; 5 head of sows; 20 head of sheep in total and of goats in total; 100 head of poultry in total; 10 head of wild animals kept in a farm system; 20 beehives.

An agricultural holding of a legal person or an organisational unit without legal personality is a holding run by a legal person or an organisational unit without legal personality, the basic activity of which is classified according to the Polish Classification of Activities to section A, division 01, groups: 01.1 - agricultural crops other than perennial, 01.2 - cultivation of perennial plants, 01.3 - plant propagation, 01.4 - animal breeding and rearing (from subclass 01.49.Z - only ostriches, rabbits and other fur animals and bees), 01.5 - agricultural crops combined with animal breeding and rearing (mixed farming, 01.6, class 01.61, subclass 01.6.61.Z - service activities supporting crop production (maintaining land in good agricultural condition while maintaining environmental protection requirements), as well as, regardless of the classification of the basic activity, when the area of agricultural land used by the holding exceeds 1 ha or breeding/rearing of livestock is conducted.

Holder of an agricultural holding is understood as a natural person, a legal person and an organisational unit without legal personality, actually using the agricultural holding, regardless of whether he or she is the owner, leaseholder of the holding or uses the land for some other reason and regardless of whether the land constituting the holding is located in one or in several gminas.

Manager of an agricultural holding is an adult natural person authorised by the owner/holder of the agricultural holding to make and supervise or make decisions directly related to production processes. In natural person's agricultural holdings, the manager is often also the holder.

The level of agricultural education of the manager of an agricultural holding is defined as:

- tertiary agricultural - obtaining a diploma of graduation from a university in agriculture, e.g. horticulture, geodesy of agricultural equipment, agricultural and forestry equipment technology, forestry, wood technology, environmental protection - melioration, fishing, animal husbandry, food technology - dairy, etc .; agricultural fields of study also include veterinary medicine,
- post-secondary agricultural - obtaining a diploma of graduation from completion of post-secondary school in agriculture, e.g. gardening, landscaping, etc.,
- vocational secondary agricultural - obtaining a certificate of completion of a technical or vocational high school in agriculture, e.g. animal husbandry, plant cultivation, forestry, melioration, landscaping,
- basic agricultural vocational - obtaining a certificate of graduation from basic agricultural school, agricultural training school, certificate of completion of a correspondence agricultural course at the basic school level, e.g. gardening, animal husbandry, agricultural mechanisation, rural household, farmer of field crops,
- agricultural course - a qualification course completed with an examination and obtaining the title of a qualified farmer or master farmer,
- lack of agricultural education - failure to complete any school or course in agriculture, regardless of the general level of education.

The seat of the holder of the natural person's agricultural holding is the holder's residence address. This address is not always the same as the registered address.

The seat of the natural person's agricultural holding is the settlement of the holding (residential building, farm buildings and equipment for agricultural production), and in the case of absence of the settlement, the largest part of the agricultural holding. A holding's seat address is not always the same as that of the holder.

The seat of an agricultural holding of a legal person (or an organisational unit without legal personality) is the seat of a legal person or a local unit conducting agricultural activity.

The agricultural activity conducted by an agricultural holding includes:

- cultivation of crops which includes: all field crops (including the cultivation of edible mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops ,
- breeding and rearing of livestock, i.e. cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur animals, farmed wild animals (e.g. wild boars, does, fallow deer, llamas) and bees,
- maintenance of agricultural land, no longer used for production purposes, in accordance with the principles of good agricultural condition (according to the norms).

The other gainful activity directly connected with an agricultural holding has been assumed as production or service activity carried out on one's own account in order to achieve profit, which uses the resources of the agricultural holding (labour force, land, buildings, machinery, etc.) or agricultural products made within the holding (e.g. agritourism, processing of agricultural products).

Other gainful activity that uses only labour force from the holding's resources to conduct this activity is not included here.

The value of the final output of holding is the sum of the values of raw, unprocessed agricultural (crop and animal) products sold and consumed by the holder's household (self-consumption).

The value of the total sale of an agricultural holding is the sum of revenues from the sale of raw agricultural products and livestock as well as products and services from the other gainful activity directly connected with an agricultural holding, as well as direct payments.

Direct sale to consumers (final users for their own needs) means the sale of agricultural products, produced in an agricultural holding, in marketplaces, in own shops or through sales between neighbours.

It does not include the sale of agricultural products to procurement units and purchases made by owners of shops, restaurants, etc.

An organic agricultural holding is an agricultural holding that has a certificate issued by a certification body or is being converted to organic agricultural production methods (under the control of the certification body) for all or part of crop/animal production carried out in the holding.

Agricultural holding benefiting from rural development support measures is considered a holding with which a contract was concluded/a positive decision on granting payments has been issued during the period of 3 years ending on December 31, 2020 for at least one of the activities/sub-activities listed below:

- advisory services, farm management and farm replacement services,
- quality systems for agricultural products and foodstuffs,
- investments in physical assets,
- restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and catastrophic events and introduction of appropriate prevention actions,
- business start-up aid for young farmers,
- business start-up aid for the development of small holdings,
- investments in forest development and improvement the viability of forest,
- agricultural-environment-climate action,
- forest-environmental and climate services and forest protection,
- organic farming,
- payments for Natura 2000 and Water Framework Directive payments,
- payments to areas facing natural or other specific constraints,
- animal welfare,
- risk management.

4. Land use

Land in total is all land regardless of the ownership - own land, leased from others (on a contractual basis and without a contract), used due to holding a specific position (forest officer, priest, teacher, etc.) and shared in the part attributable to the holder, and also land used by the holding that belongs to abandoned holdings. It excludes land leased to others and land belonging to communal land communities.

Total agricultural land is the area of:

- agricultural land in good agricultural condition, which consists of:
  - sown area,
  - permanent meadows,
  - permanent pastures,
  - permanent crops, including orchards,
  - kitchen gardens (without recreational space),
  - fallow land (including crop for ploughing as the main crop),
- other agricultural land.

The area of agricultural land in good agricultural condition is the area of agricultural land where any type of cultivation is applied (e.g. ploughing, mowing, mulching, etc.), including land subject to crop rotation. These are lands that may qualify, for example, for subsidies and are maintained in accordance with the requirements of good agricultural condition contained in the regulation of the Minister of Agriculture and Rural Development of April 7, 2004 - Journal Of Laws 65, item 600. Fallow land is also included.

The area of other agricultural land (i.e. not used and not maintained in good agricultural condition) is the area of agricultural land excluded from production, i.e. agricultural land previously used as sowing and fallow land, meadows and permanent pastures, orchards and other permanent crops, kitchen gardens that on June 1, 2020, for economic, social or other reasons, were no longer used for agriculture and excluded from crop rotation. However, these lands were in a condition that, in the event of a change in the decision as to their future use, allowed for their quick return to agricultural production, using the resources available in the agricultural holding. If the rehabilitation of this land would require a very long period of time and a lot of work and resources not available in the holding - this area is included in the area of the other land.

Sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames).

Permanent meadows are lands permanently covered with grasses (5 years or more), usually mowed, and in mountainous regions also the area of mown pastures and meadows. Meadows should be kept in good agricultural condition and mowed at least once a year, and the harvest should not necessarily be used for production purposes.

Permanent pastures are lands permanently covered with grasses (5 years or more), which, as a rule, are not mowed but grazed, and in mountainous regions also grazed pastures and meadows kept in good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and with extensive grazed pastures located in hilly areas or at high altitudes, on low-class soils, where no fertilization, supplementary sowing, melioration, etc., is applied).

Permanent crops is the area of: plantations of fruit trees and bushes, nurseries of fruit and ornamental trees and bushes, nurseries of forest trees and bushes for commercial purposes, wicker plantations and other permanent field crops (e.g. dogwood, blackthorn, mulberry, Manchurian willow, hawthorn, sea buckthorn, rowan, Christmas trees grown on agricultural land), as well as permanent crops under cover (e.g. raspberry, grape, peach).

Orchards are the cultivation of fruit trees and bushes planted in a permanent place, with a regular spacing, on an area of at least 10 acres. The orchards also include nurseries of fruit trees and bushes.

Kitchen gardens are areas most often located around the seat of the holding, often separated from the rest of the holding, which includes crops (agricultural, horticultural, both annual and perennial, and fruit trees and bushes) intended for consumption in the holder's holding (self-consumption). Occasionally, surplus crops may be sold.

Kitchen gardens do not include the area of lawns and ornamental gardens and areas intended for recreation (they belong to the other land).

Fallow land is arable land not used for production purposes, but maintained in accordance with the principles of good agricultural condition, while respecting environmental protection requirements.

Fallow land includes the area of crops for ploughing cultivated as the main crop (green fertilizer), as well as land prepared for autumn planting, e.g. strawberries and sowing with honey plants.

Here we include land both eligible and not eligible for area payments.

Fallow land does not include land that has been prepared for this year's sowing (e.g. vegetables), and until June 1, 2020, has not yet been sown or planted (it is included in the sown area).

Forests and forest land is an area of at least 0.10 ha:
- forested (covered with forest vegetation),
- non-forested (temporarily devoid of forest vegetation),
- land related to forest management,
- short-rotation plantations (including those established on agricultural land).

The area of forest tree nurseries established in forest areas and used for the needs of the holding (non--commercial) is taken into account here.

Other land is the land with buildings, surrounding courtyards, yards and ornamental gardens, parks, inland water area (own and leased), drainage ditches, the area covered with wicker in its natural state, the area of marshes, the area of other lands (peat bogs, gravel pits), wasteland (including wooded and shrubby land), areas intended for recreation (e.g. around the house, golf courses, ornamental gardens, etc.).

Other land also includes the area of agricultural land that is not used for agriculture, if it is known that this land will not be agriculturally used, e.g. agricultural land intended for the construction of a road or a supermarket.

5. Sown area

The sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames) that are grown in the main crop.

The sown area also includes the area planned to be so and sown/planted after June 1, 2020 for the current year's harvest (e.g. late varieties of vegetables).

The sown area in the field is the area of crops grown both in the open field and under low, inaccessible cover. This category includes crops covered by plastic mats/sheets laid flat on the ground, and crops under low tunnels (less than 1.5 m high at the top).

The sown area in greenhouses, high foil tunnels and frames is the area of crops grown under high covers (at least 1.5 m high at the top) and under low covers with the possibility of permanent access, i.e. frames, so-called accelerators („miniature greenhouses"); these are boxes covered with windows, for example for the production of seedlings.

The sown area includes the cultivation of hops and strawberry and wild strawberry plantations, as well as the area of field grasses.

The group of 'cereals in total' includes basic cereals with cereal mixtures, grain maize, buckwheat, millet and other cereals (amaranth, canary, 100-year-old rye, etc.).

The group 'basic cereals with cereal mixtures' includes basic cereals (wheat, rye, barley, oats and triticale) and the sown area of winter and spring cereal mixtures.

The 'industrial' group includes sugar beet, rape and turnip rape, flax (including oilseed flax), sunflower seeds for grain, hemp, tobacco, hops, chicory and other oil crops (poppy, mustard, soybeans, etc.).

The group of 'pulses for the production of grain' includes edible pulses (peas, beans, broad beans and other edible pulses grown for the production of grain, e.g. chickpeas), forage pulses for the production of grain and cereal-pulses mixtures for the production of grain. The area sown with peas, beans, broad beans etc., intended for harvesting when unripe, has been classified as field vegetables.

The 'fodder' group includes fodder root crops, maize for green forage, forage pulses and small-seed legumes for green forage, other fodder plants and grasses designated for green forage (excluding green designated for green fertilizers).

The group 'other' includes vegetables in the field, field strawberries and wild strawberries, seed crops, field ornamental flowers and plants, other industrial crops (e.g. safflower, perennial crops for energy purposes), herbs and spices, as well as crops under cover (without permanent crops under cover) and other crops.

Vegetables include: cabbage (early and late, white, red and Italian), onions, carrots, beetroot, cucumbers, tomatoes, cauliflowers (early and late), other vegetables (parsley, celery, leeks, Brussels sprouts, sorrel, spinach, lettuce, radish, horseradish, rhubarb, black salsify, kohlrabi, garlic, pumpkin, asparagus, broccoli, Chinese cabbage, leafy endive, zucchini, scallions, etc.). This group also includes peas, broad beans and etc. harvested unripe (green), green beans from which unripe pods have been harvested and maize for harvesting unripe cobs, as well as field vegetable seedlings for the holding's own use.

The area where ,strawberries' are grown is the area planted with strawberries and wild strawberries (including new spring plantings) in the field and under cover. The area prepared for autumn plantings and the area of strawberry plantations intended for seedlings (included in the group 'other') is not included here.

Potatoes include seed, edible and industrial potatoes, both early, middle-early and late varieties. Potato cultivation area does not include the cultivation of this plant in kitchen gardens.

Data on sugar beets concern only the crops intended for industry. Sugar beets intended for sets/seeds are not included here.

Field grasses are short-term grasslands (usually cultivated for less than 5 years), i.e. grasses in pure sowing (e.g. ryegrass, brome grass, canary grass, meadow grass, fescue, vernal grass, cocksfoot grass, foxtail, bent-grass, timothy, soft grass, darnel and other) or mixtures of these species, used for green forage/hay or seeds (usually for mowing) or grazed (so-called field pastures).

Edible mushroom area – area occupied by the cultivation of edible mushrooms, e.g. champignons, oyster mushrooms, shiitake, stropharia and others. This area includes stands that were occupied at least once in the period of 12 months up to and including June 1, 2020 for the cultivation of edible mushrooms.

The cultivation areas of potatoes, field vegetables, strawberries and field wild strawberries and the group of 'other crops' since 2007 is reported excluding kitchen garden area, which according to the EU classification is a separate entry for land use.

6. Livestock

The census includes livestock that were kept in the agricultural holding and animals sent for herding,, grazing and to shepherds' huts. All animals were registered, i.e. those owned by the agricultural holding holder or members of his household, as well as animals kept temporarily or permanently in the holding, i.e. accepted for rearing, fattening (e.g. pig contracting contracts), keeping (e.g. hotels for horses), etc., regardless of whether they were received from private agricultural holdings or from state-owned or cooperative entities, companies. The exception was beehives which were recorded by their owner regardless of where they were located.

Livestock are animals kept for economic gain, such as the production of meat, milk and other animal products, and in the case of horses, that are used for traction and for recreational and sporting purposes.

Livestock includes the following species: horses and other equidae, cattle, pigs, sheep, goats, poultry (i.e. broilers, laying hens, cocks, turkeys, ducks, geese, quails, guinea fowls, pigeons, ostriches and other species, but excluding birds kept for hunting purposes and not for meat production), rabbits, other fur animals, other farm animals kept for the production of animal products, e.g. meat or wool (i.e. deer, roe deer, fallow deer, elks, reindeer, wild boars, hybrids of wild boar and domestic pig, llamas, alpacas etc.) and bees.

Livestock (except horses) excludes animals kept solely for recreational or therapeutic purposes.

Cows include dairy cows and suckling cows.

Dairy cows are understood as adult female cattle which have had calves and which, due to their breed, variety or particular qualities, are kept in a holding exclusively or mainly for the production of milk to be consumed or to be processed into dairy products. Dairy cows culled from breeding herds which at the moment of performing the survey were kept in the holding for the period regarded as pre-slaughter pasturing, after which they are sent to slaughter, are also included in this group.

Suckling cows are understood as adult female cattle which have had calves and which, due to their breed (beef breed cows and cows born from a cross-breed with beef breeds) or particular qualities, are kept in a holding exclusively or mainly for calves for slaughter, and whose milk is used to feed calves or other animals. Suckling cows culled from breeding herds which at the moment of performing the survey were kept in the holding for the period regarded as pre-slaughter pasturing, after which they are sent to slaughter, are also included in this group.

The census contains data on the number of poultry of individual species. If on June 1, 2020, in an agricultural holding with large-scale poultry rearing (large-scale farm, e.g. broiler fattening farm, laying hen farm producing eggs for consumption and for hatching) there was no poultry in stock due to the ongoing technological break in production (break between production cycles if it did not exceed 8 weeks), it was necessary to enter the numbers of poultry from the period before emptying the animal houses.

In order to convert the livestock in physical heads into livestock units (LSU), the following coefficients were used:

- bovine animals, i.e. calves in total under the age of 1 year – 0.40; bovine animals aged 1–2 years - 0.70; male bovine animals aged 2 years and more – 1.00; heifers aged 2 years and more – 0.80; other cows – 0.80, dairy cows –1.00,
- pigs, i.e. piglets weighing up to 20 kg – 0.027; breeding sows in total – 0.50; young pigs, breeding boars and fattening pigs – 0.30,
- sheep in total – 0.10,

- goats in total – 0.10,
- poultry, i.e. broilers – 0.007; laying hens – 0.014; turkeys – 0.03, geese – 0.02, ducks – 0.01, other poultry (without ostriches) – 0.001; ostriches – 0.35;
- rabbits in total – 0.02.

7. Fertilization

Data on mineral and lime fertilizers and natural fertilizers of animal origin (manure) used in the agricultural holding cover the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

The census collected data for the following types of natural fertilizers (manure):

- solid manure – a solid mixture of excrements (faeces and urine) of livestock (pigs, cattle, horses, sheep, goats, rabbits) with bedding,
- poultry manure – poultry excrements,
- liquid manure – fermented urine of livestock (manure leachate),
- slurry – a diluted mixture of animal excrements (faeces, urine).

The consumption of mineral (nitrogen, phosphorus, potassium) and lime fertilizers is presented in terms of the pure ingredient of NPK and CaO. Conversions of fertilizer consumption per 1 ha of agricultural land in the farming year 2019/2020 were made to the area of agricultural land in good agricultural condition on June 1, 2020.

8. Tractors, machines and agricultural equipment

The survey covered tractors (two-axle and tracked wheels) as well as own agricultural machines and equipment (being the sole property of the agricultural holding holder or a member of his household) and shared (jointly owned and used by more than one agricultural holding), which were used exclusively or partially for agricultural work. Tractors and agricultural machines and equipment belonging to several farmers were assigned to the farmer who had them on the census reference date.

The technically functional equipment was taken into account, as well as that under renovation and intended for repair (technically inoperative for a period of less than a year).

Single-axle tractors, often used in horticulture, were not included.

9. The income of households with a holder of an agricultural holding

The data relates to a period of 12 months, i.e. the period from June 2, 2019 to June 1, 2020.

A household with a holder of an agricultural holding (farm holder) is a group of persons residing together and with a common subsistence, if at least one of them runs a private holding.

Total income of a household is total income (from agricultural and non-agricultural activity as well as from paid work, retirement pays and disability pensions, social assistance benefits, maternity benefit, alimony, scholarships, capital investments, foreign assistance, wins in numerical and other lotteries, etc) of all persons (relatives and non-relatives) living together with the agricultural farm holder and with a common subsistence.

For the purposes of this publication it was assumed that the main source of income is the source of income exceeding 50% of total income of a household.

The group of holdings receiving income from agricultural activity or non-agricultural activity contains also the holdings where the above-mentioned types of activity have not yet brought any income or brought loses.

10. Persons employed in agricultural holdings

The data on persons employed in agriculture according to permanent activity refer to labour input incurred to agricultural production during the 12 months preceding the census reference date, thus they take into account the entire annual production cycle in an agricultural holding.

The data on persons employed in agriculture according to their current activity (based on the methodology recommended for labour market surveys by the International Labour Organisation and used, inter alia, to balance employed persons in the entire National Economy) concern only that part of the employed for whom work in family agricultural holdings is the exclusive or the main job of the holder and those who live with him/her. For this reason, the criterion of the current economic activity of particular persons in a specific period of time, i.e. the week from May 26 to June 1, 2020 is used.

In natural person's agricultural holdings, the data were collected on the labour input of the holder of an agricultural holding and his/her family members, as well as on the labour input of persons from outside the holder's family.

For agricultural holdings of legal persons and organisational units without legal personality, the data were collected on the labour input of persons employed there or working on different principles (e.g. students, apprentices, members of agricultural production cooperatives, monks) – only permanent activity was considered (taking into account the division by sex).

As work in an agricultural holding in agricultural production is considered the work directly related to crop and animal production, and maintaining the land in good agricultural condition (agricultural activity), as well as other work that is necessary for running an agricultural holding, such as: purchase of means of production, sale of products and their preparation for sale, work related to storing, transport for the needs of the agricultural holding, ongoing repairs of agricultural equipment, maintenance works on buildings, machines, installations, organisation and management of work in the agricultural holding, dealing with official matters, keeping accounts, filling out applications for direct payments and other.

It does not include work related to forestry, hunting, fishing or fish farming as well as work performed as part of non-agricultural economic activity (regardless of whether it is conducted in the holding or not).

Work in natural person's agricultural holding does not include work such as: preparing meals, washing, cleaning, caring for children and other work related to running a household and agricultural work performed as part of neighbourly assistance for another agricultural holding.

As work (paid activity) other than agricultural production in one's (family) agricultural holding is understood any hired or down-account work (including casual or unregistered), performed both in the holding and outside its area. It also includes work in agricultural production in another agricultural holding.

The main work is the most time consuming work (for persons who perform more than one work). If the work takes the same amount of time, the main work is the one that generates the highest income.

An additional work is work that takes the most time outside of the main work. If several jobs take the same amount of time, an additional work is the work which generates higher income.

Within the scope of economic activity, the census covered all persons aged 15 and more (i.e. born on June 1, 2005 and earlier).

Due to the large share of part-time work and seasonal employment of temporary workers, contracted workers, persons working within the confines of neighbourly assistance and other employed persons, labour input in agriculture was expressed in conventional (Annual Work Units AWU).

Annual Work Unit (AWU) is an equivalent of a full-time work. It is calculated by dividing the number of hours worked during a year by the annual number of hours equivalent to a full-time work. In Poland, 2.120 hours of work per year have been assumed as the equivalent of a full-time work, i.e. 265 working days, 8 hours of work per day. When calculating the labour input expressed in AWU (in accordance with the Eurostat methodology), the condition was kept that 1 person may not have more than 1 AWU, even if in reality he/she works longer.

The volume of the annual working time in agricultural production is defined in parts of a full-time work:

- less than 0.25 of a full-time work (1–66 days, 1–530 hours) means less than 1/4 of a full-time work or a period of up to 3 months,
- from 0.25 to less than 0.5 of a full-time work (67–132 days, 531-1060 hours) – means 1/4 of a full-time work, but less than 1/2 of a full-time job or a period from 3 months up to 6 months,
- from 0.5 to less than 0.75 of a full-time work (133–198 days, 1061–1590 hours) – means 1/2 of a full-time work, but less than 3/4 of a full-time job or a period from 6 months up to and including 9 months,
- from 0.75 to less than 1 full-time work (199–264 days, 1591–2119 hours) – means 3/4 of a full-time job, but less than 1 of a full-time work or a period from 9 months up to and including 12 months,
- 1 full-time work (265 days and more, 2120 hours and more) - means 1 full-time work or 12 months of a year, and this range also applies to persons who have worked more hours during a year than the equivalent of 1 full-time work.

Employees are persons employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind. The living costs of sustenance (e.g. accommodation, meals) may also be part of the remuneration.

Permanent employees are persons who worked for remuneration each week for 12 months until June 1, 2020, regardless of the number of working hours per week. Permanent employees also include persons who worked only some weeks in a year for the following reasons:

- the specificity of agricultural production in a holding (e.g. growing fruit, field vegetables) requiring hiring employees only for a few months of a year,
- vacation, illness, accident, quarantine or isolation due to an epidemic threat,
- starting or ending work in a holding (i.e. persons who changed their place of work during year),
- complete stoppage of work in a holding due to natural causes (flood, fire).

Temporary workers – persons (employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind; costs of sustenance may also be part of the remuneration (e.g. accommodation, meals) who in the last 12 months have worked only in a selected period and do not have a permanent employment contract.

Other employees – are other persons working in holdings of legal persons, i.e. members of agricultural production cooperatives (if they worked in an agricultural holding but were not employed as permanent employees), students working on school agricultural holdings, persons working (including clergy) in holdings run by monasteries (who are not being permanent hired employees).

Contracted workers – are persons who perform a specific service in an agricultural holding, and who are not employed directly by the holder of/the manager of agricultural holding.

Neighbourly assistance – work in the natural person's agricultural holding performed by persons from another agricultural holding without remuneration (in cash or in kind) for this work. One should also treat as neighbourly assistance, inter alia, the work performed by persons from another agricultural holding as part of the so-called 'repayment' (but without remuneration).

11. The typology of agricultural holdings

The legal basis for the classification of agricultural holdings in the EU (known as the Community Typology for Agricultural Holdings, abbreviated as 'typology') are:

- Council Regulation (EC) No. 1217/2009 of November 30, 2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union,
- Commission Delegated Regulation (EU) No. 1198/2014 of August 1, 2014 supplementing Council Regulation (EC) No 1217/2009,
- Commission Implementing Regulation (EU) 2015/220 of February 3, 2015 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No. 1217/2009.
- The typology is mainly intended to serve as an instrument that enables:
- satisfying information-related needs arising from the Common Agricultural Policy of the European Union,
- conducting comparative analyses of the economic and output situation of agricultural holdings:
  - between different economic size classes and different types of farming of holdings,
  - between individual Member States and their regions,
  - between different time periods (vertical analyses).

Data from the agricultural census in 2020 and the values of standard production coefficients (prepared by the Institute of Agricultural and Food Economics - National Research Institute) for each crop and livestock category allowed to determine the economic size and type of farming for each surveyed agricultural holding.

The output of a given type of agricultural activity represents the gross value of agricultural output per 1 hectare of crop or one head of livestock. The value is calculated by multiplying the output per hectare or per head of livestock by the price applicable in the agricultural holding, excluding VAT tax, taxes on products and direct payments.

Standard output (SO, Polish acronym: SP) represents the output value reflecting the average status in a given region. It is calculated as the five-year average of the output value of a specific agricultural activity (crop or livestock).

Total standard output of a holding (Polish acronym: GSP) is the sum of the values obtained for each agricultural activity conducted in the holding by multiplying the SO coefficients for a given type of activity by the number of hectares or the number of animals.

The SO value of crop products is referred to 1 ha, except for mushroom cultivation where a standard area of 100 m2 is used. In the case of animal production, SO coefficients are calculated for one head of livestock.

The exceptions are poultry and bees, for which the SO is calculated for 100 heads and 1 beehive, respectively.

The economic size of an agricultural holding is the total standard output of an agricultural holding expressed in euro.

The economic size of a holding allows it to be classified into one of the following classes:

Economic size class	Total standard output of a holding in euro		
I		<	2000
II	2000	- <	4000
III	4000	- <	8000
IV	8000	- <	15000
V	15000	- <	25000
VI	25000	- <	50000
VII	50000	- <	100000
VIII	100000	- <	250000
IX	250000	- <	500000
X	500000	- <	750000
XI	750000	- <	1000000
XII	1000000	- <	1500000
XIII	1500000	- <	3000000
XIV		> =	3000000

The type of farming of the holding is determined through the share of standard outputs from various types of agricultural activity conducted in the holding in the total standard output of this holding.

The typology of agricultural holdings is hierarchical. There are 9 general types, 22 basic types and 62 specific types.

For the purpose of defining general types, the following symbols were assigned to SO indicators for various types of agricultural activity included in the census:

• P1 – standard output from the following crops: cereals (common wheat, durum wheat, rye, triticale, barley, oats, grain maize, buckwheat, millet, other cereals), pulses including mixtures of cereals with pulses (edible peas, edible beans, other edible pulses, fodder pulses for grain), potatoes, sugar beet, industrial plants (tobacco, hops, rape and turnip rape, sunflower, soybean, flax, hemp, herbs and aromatic plants, other industrial crops), fresh vegetables and strawberries in field cultivation, seeds and seedlings, fodder crops for sale, other crops, fallow land without subsidies,

• P2 – standard output from the following crops: vegetables and strawberries cultivated in the field - market gardens, vegetables and strawberries cultivated under cover, flowers and ornamental plants grown in the field, flowers and ornamental plants grown under cover, nurseries of fruit, ornamental and forest trees and bushes, and mushroom cultivation areas,

• P3 – standard output from the following crops: plantations of fruit trees and bushes, vineyards, other permanent crops (e.g. wicker), permanent crops under cover,

• P4 – standard output from the following animal species: horses, cattle, sheep, goats and fodder crops (meadows and pastures, excluding uncultivated grazing areas, root crops, crops for green forage: leguminous plants, pulses, corn, other fodder plants for green forage and field grasses for green forage),

• P5 – standard output from the following animal species: pigs, poultry, rabbits (breeding females).

The following general types of holdings are distinguished:

1. Specialising in field crops
   Holdings for which: P1 > 2/3 of the total standard output of a holding (GSP),
2. Specialising in horticultural crops (vegetables, strawberries, flowers and ornamental plants), mushrooms and nurseries
   Holdings for which: P2 > 2/3 GSP,
3. Specialising in permanent crops (fruit trees and bushes)
   Holdings for which: P3 > 2/3 GSP,
4. Specialising in rearing of grazing livestock
   Holdings for which: P4 > 2/3 GSP,
5. Specialising in rearing animals fed with concentrated feeding stuff's
   Holdings for which: P5 > 2/3 GSP,
6. Mixed – different crops
   Holdings for which: (P1 + P2 + P3) > 2/3 TSO; P1 ≤ 2/3 TSO; P2 ≤ 2/3; P3 ≤ 2/3 GSP,
7. Mixed – different livestock
   Holdings for which: (P4 + P5) > 2/3 TSO; P4 ≤ 2/3 TSO; P5 ≤ 2/3 GSP,
8. Mixed – different crops and livestock
   Holdings that do not meet the classification conditions for types 1-7,
9. Non-classified holdings
   Holdings for which GSP = 0

12. The more important groupings and the scope of published data

The tables present data for two groups of holdings: agricultural holdings in total and natural person's agricultural holdings (private farms).

The data presented in the publication at the voivodships and powiats level has been compiled according to the seat of the holder of a holding, with the exception of the tables on the typology of agricultural holdings, where the data has been presented according to the seat of the agricultural holding.

The data in the chapter presenting data by gminas have been presented according to the seat of the agricultural holding.

Depending on the subject matter, the data has been prepared according to the following groupings::

- area groups of agricultural land,
- type of conducted activity,
- main income source for households with a holder of an agricultural holding,
- sex and age of manager of agricultural holding,
- labour input in AWU,
- economic size of holdings,
- farm types of agricultural holdings.

*

* *

The ranges of area groups of agricultural land are closed on the left side, except for the groups::

- ‘0–1’, where the range is closed on both sides,
- ‘1–2’, where the range is open on both sides.

All ranges of area groups of crops and economic size classes are closed on the left side.

In the tables containing summary data, there may be some arithmetic inaccuracies due to automatic rounding.